

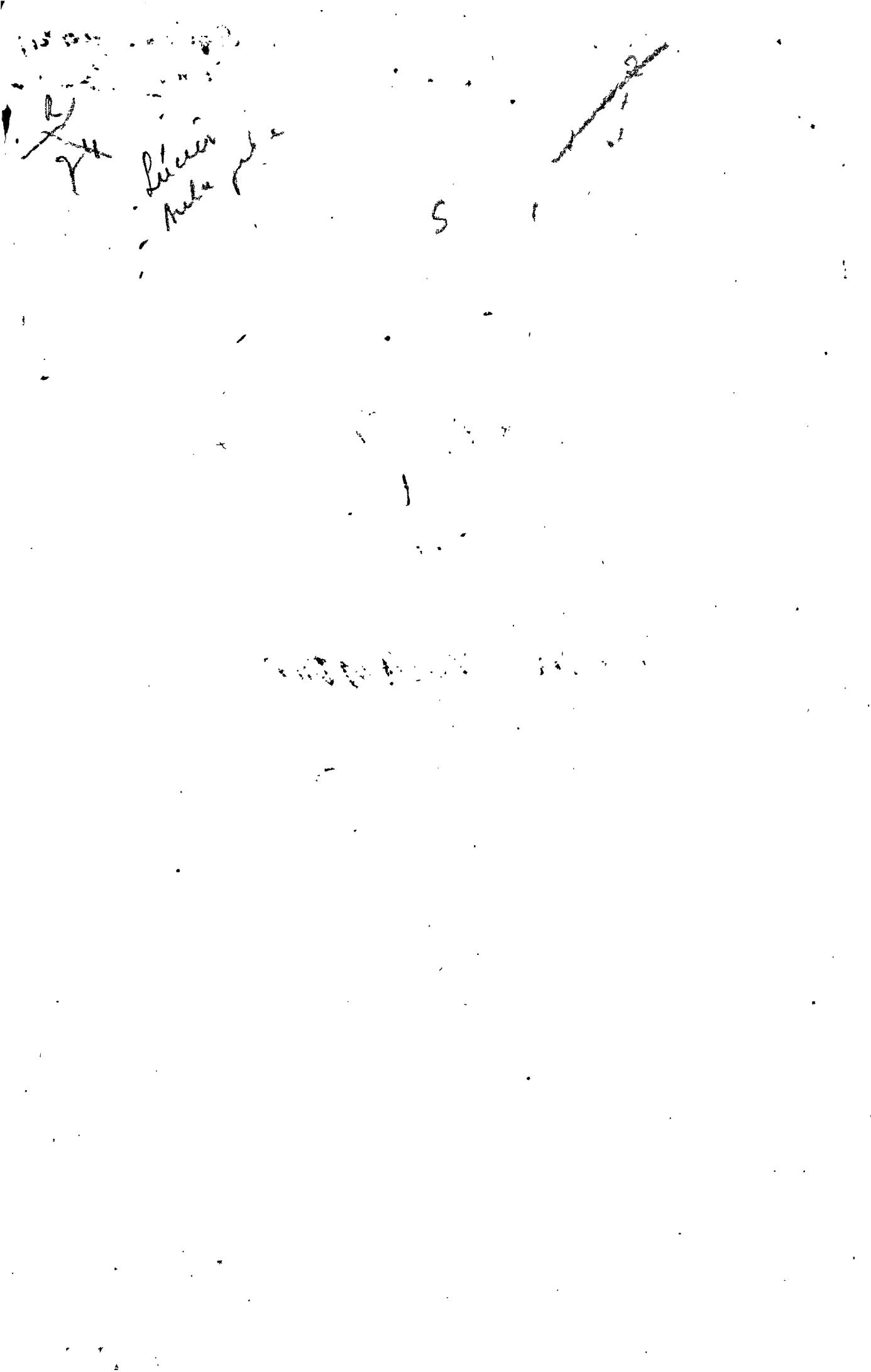
Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « œuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

5c

Julien commenté par Erasme et Th. More ... imprimé d'an 1522.
après les pages 298. Vattouvenus de mitz allignier p. au gelle.
imprimé d'an 1526.

La frontispice est daté de 1517. — Les dessins sont de l'atelier de S. Bobbein ... et dans ces pages...
les lettres grises...

ARMINIVS.

VARVVS. SVNTILIVS. M.

SPQR

TANDEM
VITERA
SIBIARE
DESISTE

1517.

AI.

LVCIANI SAMO^{II}

S A T E N S I S

Saturnalia,
 Cronosolon, id est, Saturnium legum lator,
 Epistolæ Saturnales,
 De luctu,
 Abdicatus,
 Icaromenippus seu Hypernephelus,
 Toxaris siue Amicitia,
 Alexāder seu Pseudomātis,
 Gallus seu Sōnnītūm,
 Timon seu Misanthropus,
 Pro tyrānicida declamatio,
 ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens,
 Quibus si græce scripta, quæ propediem, dijs propicijs adiūcentur, conferat studiosus lector, facile cognoscet, arbitror, cuiusmodi res sit peregrinam linguiam, ut in aliā quamvis, ita in Latinam bene ac fideliter uertere.

De ijs qui mercede conduce
 eti degunt,
 Dialogi XVIII.
 Hercules Gallicus,
 Eunuchus seu Pamphilus,
 De Sacrificijs,
 Conuiuum seu Lapithæ,
 De Astrologia,
 DES. ERASMO ROTE,
 ROD. INTERPRETE.

Aliquot item ex eodē com
 mentarij, Thoma Moro in
 terprete, quos in calce huius
 libri numeratos reperies.

BASILEAE APVD IO. FROB. AN. M.D. XXI.

Apelles huiusmodi pictura calumniam ultus est.

ERASMVS ROTE

RODAMVS REVERENDISSIMO IN

Christo patri, D. Gulielmo archi-

episcopo Cantuariensi, to

tius Angliae pri

mati, S.D.

Itto ad te Dialogos aliquot Luciani,
partim nuper à me traductos, partim
recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nu-
gas sanè, sed literatas, nimirū ut rideas.
Si tamē unquam ridere potes, homo tot
curis distractus, tot negociorū fluctibus
obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud, seu
Iudicrum, seu serium, quod meæ Camœnæ produixerint,
quàm tibi unico meo Mecœnatî qui solus & addis ani-
mum Erasmo, & alîs ingenium, & ocium suppeditas, & or-
nas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Maias.
Anno M. D. XII.

VEVVS CUPIDO

SATVRNALIA LV

CIANI, DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

Personæ, SACERDOS ET SATVRNVS.
SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quādo tu quidē hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & lītatum est à nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulare debeam, quod postulatum ferā: SATVR. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eudem & uatē esse uis, ut norit, quid maxime collubitum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SACER. Quin istud iam olim mihi pensus est, desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideā mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, nœue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SATVR. Illud uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est ista distribuere. Quare ne grauiter feras, si quæ petis, nō assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationē ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius excelerit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquilibet de plebeia multitudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus seruum quippiam, aut publicum tractare mihi permisum est. Verum potare, ineibriari, uoci

a 2 ferari,

ferari, ludere, certare tesseris, creare reges, famulosque cōsulatum adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permisum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. *SACER.* Imò ne ille quidem Saturnus admodum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumque obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; preddiderit, mirum quām id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effeminate, cuiusmodi sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permissa. *SATVR.* Haud quaquam parua, neq; omnino contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserrum ludo uincas, cumq; cæteris alea in unionem uoluatur, tibi seniorem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel ad saturitatem usq;, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potando q; maxime hilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea pæna est parum dextre ministranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimurumq; ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quū talio uictor solus omnibus rex præficeris, ut nō solum ipse non feras ullaridicula imperata, uerū etiā ipse possis altis imperare, huic ut turpe quidam de seipso uociferet, illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domū obambulet. An nō hæc quoq; munificetiæ meæ nō exiguae sunt argumēta? Qd' si causaberis regnum hoc nec uerū esse, nec stabile, inscite feceris, quū uideas meipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare. Nēpe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recēsi, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem. *SACER.* Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & in reliquum tempus quæ debueris, condono. *SATVR.* Rogamodo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. *SACER.* Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto Ioue, laxum:

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

ue, solum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptū in tartarum præcipitarit, uinculis innectis, tum tibi, tum omnibus compijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixi? Ni si festum celebraremus, essetq; licitum ineibriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permisum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deū.

SACER. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerūs, nolo enim dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credunt. SATVR. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisq; homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi quis esset Thyestes, qui ab impio circuuentus fratre comedetur. Sed singe esse qui possit, qui fiat, ut ignoret se se saxū edere uice pueris? Nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro rerum administrationē tradidi, cessiq;. Porrò neq; uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerūs. SACER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres?

SATVR. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiam factū est, ut pleriq; mihi compedes esse finixerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punita, nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptore exurerē. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locū dedi. Quamq; & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperiū, ipse pleramq; uitā conuiujs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neq; uota facientibus operā dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimā dego uitam, merarius bibens nectar, atq; interim cū Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidē ille milie distictus negocijs, nisi qđ hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriā reducam. cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra semitem, citrāq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatae, ac uinū fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquā, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperiū

L V C I A N I S A T V R N A L I A

geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis, æque ac liberis, neq; em̄ me regnāte quisq; erat seruus. s A C E R.

Suspicio scribi, bendū πεδο, ισχας π παι σοις. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos huminitatem, quod memor teipsum aliquando seruitutē seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. s A T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? s A C E R. Bene mones, itaq; desi-
nos secuti su-
muss.

no. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? s A T V R. Erat sanè. At non depositis talentis, ac de-
cem nummūm milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discruciatetur qui uictus esset, néue semper plora-
ret: sese unum omnium non habere quod ederet. s A C E R. Et recte qui
dem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti
essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddā mihi uenit in mentem, siq;
unum aliquem ex aureis illis uiris, in hāc nostram ætatem adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio)
discerperet, haud aliter incursantes, q; in Pentheum Mænades, aut in
Orphœum foeminae Thraciae, aut in Actæonem canes, interq; sese de-
certarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut q
ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo
ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alijs quidem tibi primitias im-
molant, amicos in conuiuio deprædantes. Alijs uero tibi conuitantur,
cum nihil ad rem pertineat, tum ipsas comminuant tesseras, perinde
quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mi-
hi & illud, quid tādem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex,
tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, pluri-
mus sicut Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, arent arbores
nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cū
incurui, contracti q; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad
focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neque enim accom-
modum seni tēpus, neq; satis idoneum genio indulgetibus. s A T V R.
Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oportea-
at. Itaq; non exiguum temporis portionem tuis rogationibus mihi de-
festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad tē
pertinentia, quare nunc istis tandem omissis, conuiuiū agitemus, plau-
damus, ac liberā agamus uitā. Deinde prisco more depositis nucibus,
ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus:
Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū,
quod dicunt, senes repuerascere. s A C E R. Imò cui ista quæ dicis, nō pro-
bantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sit. Itaq; biba-
mus.

mus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Pro inde videor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipient.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIVM LEGVM
LATOR, ERASMO INTERPRETE.

AEG ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinet. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis prescripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri penitus, quæ gravissimæ decretæ sunt in eos, q; minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligatis. Nam si quis fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus deligit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ obsitus, quam eum pictores singunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerum factum quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterū quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœustum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæna esset molestia causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicā uestem haberem, cum iam esset gelu, multuq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæc; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aurēq; præhensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non aequum inquam here? Cum impios ac sceleratos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui videam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tū ille, Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone reliquiasq; Parcis accidentunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi-

Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obser-
uandū sit in festo, uti ne diuites inter se festum celebrēt, sed uobis sua
bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, in
quit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cun-
cta perdidicisse, Et illud, inquit, illis dico, nisi seruarint hæc, tum ego
profecto sine causa falcē hanc acutam circūfero. Alioqui ridiculus sim,
si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, qui
cunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri se adiun-
gant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si
leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tem-
pus agito, neq; publicum, neq; priuatum, nisi quæ ad lusum, ad uolu-
ptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bellari-
orū artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, libe-
ris, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Ratio-
nem exigere ab ihs, qui res curant Saturnalias, ne id quidem fas esto.
Ne quis argentum, uestimentue expendito, n̄ue inscribito solennitatis
tempore, ne quis exerceatur, n̄ue literis operam dato, aut recitato, ni-
si si quæ sint urbana, lepidāque, quæ dicacitatem respiant, ac iocum.

Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorum amicorū nomi-
na in tabella scribūto. Porro pecuniā paratam habento, ad decimā par-
tē annuorum fructuum. Prætereā quicquid illis superest uestiū, & quic-
quid est cultus pinguioris, q; ut ipsi sc̄oueniat. Ad hæc argenteorū uim
non modicam. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante so-
lennitatem porcellis circūagitor, atq; ex ædibus ejciuntor fordes, aua-
titia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plærisq; diuitum domesti-
ca. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Io-
ui diuinarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna do-
nanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina te-
nentem relegunto. Distributis autem pro cuiuscq; dignitate muneri-
bus, ante solis occasum amicis mittunto. Porro qui deferant, ne plures
tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu
grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut
ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri
unico quiscq; calice epoto, domum recurruuto, neq; prætereā quicq;
ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum
est geminam accipere portionem. De muneribus q; modestissime si-
mul, & q; paucissima uerba fiunto, neq; graue quicq; in literis quiscq;
ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mit-
tito. Nec locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio ac-
cipito. Ne quid eorum quæ in hoc de prompta fuerint, ut mittantur, ser-
uanto.

Olim publi-
ce lustraban-
tur domus
porcello cir-
cumacto.

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

tanto. Néue cui muneris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaque causa munerū expers fuit, & illa accipito. Quin etiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atque etiam conductarum ædium precium, si qui forte & hoc debent, neque sunt soluedo. In summa uero, multo ante illud illis esto curæ, ut cognoscant, quare maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne demissis donis ut exiguis queruntur, & quicquid mittetur, qualemque fuerit, id magnū ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis avis, inter munera Saturnalitiae habet. Néue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecumque potuerit. Atque id diues laeto admodum, hilariisque uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reiecerit, sciat sese ihs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiā si miserit, quicquid alioq; mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij turis frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, cōflatumque in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero pauper postridie plaga à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quin quaginta supra ducetas. Leges cōuiuiales. Lauandū est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitadum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accubito. Dignitas, aut genus, aut diutiae, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque prospicere diuti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carniū omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neque contantor, neque prætermittunt, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollēda erunt. Neque huic quidē magna, illi uero perexigua apponunto. Néue huic coxa suis, illi maxilla apponitur, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unūque que obseruato, minus tamē herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibūto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neque quisque bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharoedum inducere, qui nuper discere coeperit. Qd' si cui libeat dicteris uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, aut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usque diem ieunato. Et maneto quisque, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos cotuiuio accipiet, tum amici quoque una cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ me-

ditullio

Forte legenātū
περιόπτος
ut uerit Eras
mus. Alioq;
si legas περ
πιάντες, sen
sus erit pri
usq; bibat di
ues.

ditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est, quo ad ea columnā manebit, neq; famē, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquām alioqui molestum, in illorū domum subibit. Quod si quādō (id quod dīj prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM ET antea tibi scripsi, significans quonā in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinqueret solennitatis, quā indixisti. Addidi & illud (nā me mini) iniquissimum esse, si nostrum alijs opibus ac delitij superfluerent, nihil ex suis facultatibus imperientes pauperioribus, alijs rursum fame contabescerent, atq; id quidē instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæ premium existimauī, te denuo h̄sdem de rebus com / monefacere. Tuū erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualita te, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt proverbio. Quin magis tragœdiæ histriōnem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistat; cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsis sit, nunc humilis prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragœdias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humili ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundē istum modū adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse oīm, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra se rendi, arandiq; labore bona progignebat, cœnā unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;. Porro flumina partim uīnum, partim lac, erant au tem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiūt illos ipsos homines aureos fuisse, Cæterum paupertatem omnino procul ab illis absuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plærisq; pectus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud,

Hei mihi, & unde inueniam, & ó fortunam, atq; id genus alia permulta,
 apud nos nempe pauperes abundant: quanç his de rebus leuius
 discruciamur, nisi diuites cōspiceremus tanta fruentes felicitate. Qui
 quidem quū tantum aurī, tantum argenti conditum habeant, tantum
 uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harū
 rerum omnīū magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unq; de
 his impertunt, ut plebeios homines ne aspectu quidē dignentur. Hæc
 inquam, sunt Saturne, quæ nos enecāt maxime, planēq; rem intollerant
 dam arbitramur, hunc in purpura accumbentem, tantis opum delicijs
 affluere, ructantem interim, & applaudentibus amicis, perpetuo festū
 diem agere, me uero, meiç similes, somniorū coniecturas interpretari,
 sicunde forte quatuor oboli cōtingant, quo uidelicet pane polentāue
 expleti dormire queamus, nasturtium, aut portum cepasue alliūmue
 opsonij uice arro dentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatē uitæ
 mutes corrigaſq; necesse est, aut quod est postremū, illis ipsis interdi-
 cas diuitib; ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auti tam multis
 uel heminam in omneis nos dispergāt. Porrò ex uestibus, si quas iam
 à tineis exefas, citra suum incōmodum dare possint, malintq; hæc pro
 sus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induantur, quām sinere ut
 in cubilib; ac scribijs multa carie computrescant. Præterea ut coenent
 singuli, nunc quaternis, nūc quinis pauperibus ad coniuuiū adhibitis.
 Haud isto quidem pacto, quo his temporibus coniuuiia peraguntur,
 uerū popularius, ut æqua sit omnīū portio, neq; ut hic obsonijs ingur
 gitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uoran-
 do præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quū uix etiam apparaue-
 rimus admouere manū, protinus ad alios transferatur, patina tantum
 ostensa, uel si quid de placenta reliquū est. Neq; illatum aprū ita par-
 tiatur, ut domino totum dimidium apponat, unā cum capite, reliquis
 autē ossa tecta apponat. Vtq; præmoneantur pincernæ, ne contentur
 donec unusquisq; nostrum septies poscat bibere, sed semel iussi proti-
 nus infundant, & ingentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi
 domino, utq; unum & idem uinum coniuuiis sit omnibus. Alioqui ubi
 nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato genero-
 sōq; temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur alius. Hæc si cor-
 texeris nouariſq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita sit, se-
 sum uere festum: si minus, illi quidem epulentur, nos autem interim
 sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam am-
 phoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionē muriam pi-
 scium in lenticem infundat, utq; canis in domum irruens opsoniorum,
 artificibus alibi intentis, extra deuoret uniuersa, præterea placenta dimi-
 dium,

dium, utq; sus ac ceruus, necq; nō suculae inter assandum idem faciant, quod Homerus de solis bobus cōmemorat, imo uti non serpent solū uerū etiam unā cum ipsis uerubus in monte abripiant se se fugiantq;. utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquēdum apparatæ, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimū, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant, utq; uestis curatorū indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cibrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio, utq; formosi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcisos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in Comœdijs induci solent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinat usq; adeo suis priuatim studere commodis, uel inq; in cōmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impatiētes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM:

Vid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iube sc̄q; ut de integro honorū faciā partitionem: quod quidē alterius munus fuerit, penes quem nūc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnīū ignoras, quemadmodum iam pridem regnare desiterim, ac priuatus esse cōperim, liberis partitus imperium: quancq; Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas nō nisi ad taxillos usq;, saltationes, cātiones, & ebrietatē ualeat, idq; septem nō amplius diebus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in ijs quæ ad festū pertinent, uel fraude detraetur est alicui, uel additum, id erit mearū partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus de coenis, déq; auri hemina, neq; nō de uestibus, ut uobis quoq; ad celebrandū festū nō nihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodū prædicatis, nisi forte habet isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scitote pauperes, uos longe falli, neque recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, soloq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare coenare, uino suaui inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerū istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæc res nō mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare

inuigilare coguntur , ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne unum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur , ne latro tollat pocula , ne populus credat calumnatoribus, si illum dixerint affectare regnum . Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant . Quod si nossetis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum , ut si præclara res esset opulētia, aut regnū, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patet rer̄ ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quū non essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plurima diuitiis ac regibus ad sint necesse est, imperiū deposui, idq; sapienter . Nam quod tu nūc apud me deos obtulans deplorabas, illos apris ac placentis explesti, uos contra, nasturtium, potrumue, aut cepe per festi tempus, obsonij loco arrodere, cuiusmodi sit cōsidera. Etenim in præsens quidē utrūq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit , ut postridie surgatis, capitis dolore grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam in gurgitationem graue olentem , & acrem spiritum ructatis . At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio trāsigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutē, ex intemperato uoluptatū usu colligant. Alioqui quotumquēq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaverosam præ se ferat. Quotumquēq; autem, qui quum ad senectutem peruenērit, suis ipsis pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baulis gestetur. foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestū est, quod de piscibus gustare non licet, quod inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quāq; nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, suprāque satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nōnunq; ita holus ac lupinum appetere, ut tu nō æque leporem appetas, aut aprum. Ut de rei liquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis q; ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantū aurum illorum ac purpuram uidetis . Tum si quando uideritis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis . Quod si illos contemneretis, negliceretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intētos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes, molliciem admiraremī, sed sineretis eos

ipsos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperietis pleraque hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsis, sed uti uos admirermini. Hæc ad consolandos uos scribo, utrunque uitam cognitam habetis. Conuenitque ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum est uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relictâ paupertate. Quanque & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certumque scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM:

A VPER ES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini, atque omnino postularunt, ut omnia bona facere omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituantur, neque decere, ut huic supersit, ille nullum modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturum. Cæterum de præsentí negocio, deque iniurijs, quibus se se per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumque pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulat hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiunt, tanto frigore horrentes, tantæque obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerent uos, ut & de uestibus illis impertimani, si quæ supersunt pinguiores, queque uobis conueniant, utque de auro nonnullas guttulas in illos distillent. Quod si ista feceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Si minus, minitantur se ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut prium Iupiter pro tribunalí sedere cœperit. Atque hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impetriri non nihil de tantis opibus, quas possidetis, & recte possidetis. Quin de coenis quoque, ut uobis cum coarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delitij frueremini. Quod si quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiae in coena, que uoluptatis, multaque illuc in pauperum contumeliam fieri, uelut illud, Cum non eodem de uino bibat, dix boni, que illiberale, planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantque, toto conuiuio uobis solis relicto. Quæque negant lese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant cara obturatas, quemadmodum

dum olim Vlyssis socij. Porro reliqua usq; adeo sunt turpia ut pugeat commemorare. quæ de carnium partitione criminatur, dēcꝫ ministris, qui cum uobis assistat, donec plusq; ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaꝫ huius generis permulta sordida, minimeꝫ digna uitis ingenuis. Proinde æqualitas res est omnium iucundissima, maxi-
mēꝫ conuiuijs congruens. Atq; hac de causa, uobis æquis ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honora-
būt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impen-
dium à uobis nec sentietur quidem, penes illos muneris in tempore da-
ti memoria semper mālura est. Præterea nec rem publicam administra-
re possitis, ni pauperes unā uobiscum in ea uersentur, millēꝫ modis fe-
licitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias ue-
stras suspiciant, si soli atq; apud uosip̄los in tenebris eas possideatis.
Videat igitur uulgas, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quem
admodum præbentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter biben-
dum poculum undiq; contemplentur, ac pondus expendant, manuli-
brantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicif-
sim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos
probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorū
effugietis. Quis enim inuidiat impertienti, dantiq; quod æquum est?
Quis non potius optet, ut q; diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Ve-
rum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiae
inuidiosæ, & insuavis uita. Necq; enim perinde iuuat, opinor, si quis so-
lus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum ge-
nere, quos solitarios uocant, q; si cum lepidis hominibus, ac per omnia
gratificari paratis, cōiuatis. Qui primum non sinent cōiuium surdū
aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiuijs aptas, di-
cteriaꝫ minime molesta, uariaſq; uoluptates adferent. Quibus rebus
tempus iucundissime transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Ve-
neri, gratum etiam Gratij. Deinde posterio die, dum comitatetem ue-
stram referunt, benevolentiam uobis conciliant. Hæc etiā magno fue-
rant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti,
sic enim singamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus
ostētaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, annulorum ma-
gnitudinem? Neq; iam libet referre necessario futurum, ut pauperum
insidia, atq; odia in uos oriantur, si soli delitij frui uelitis. Nam quæ
minatur uobis imprecatus seſe, proſus abominanda sunt. Ac dī pro-
hibeant, ne unq; ad eiusmodi imprecatiōnes uenire cogātur. Quando
quidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, ni-

7) conuiuijs secunda.

*Q ue nō felicitati
dicitur facile & cœnatio
vo datur.*

si siquid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamē uobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum assantur, è uero in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Deniq; quod est omniū grauissimū, poccillatores formosissimi repente uobis calui sient, idq; etiā fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis q; maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiq; malos.

DIVITES SATURNOS.

VM PVTA S Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurderrunt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Jupiter, penes quos sit culpa, eóq; illos plerūq; obaudit. Nihilominus tamen purgabitur nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes q; sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantóq; sit iucundius, simul cū pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeóq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi partis opus esse. Dende ubi semel illis fores aperuerimus, nunq; desinūt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiā si quid de nobis sit mentendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati ui delicit illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem habuerint. Ita sit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter coenas ipsas non satis habet ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed idem ubi plus satis adbibenterint, tum aut puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxoremque sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectat, narrantes quæadmodum sicierint, eslurierintq; Quod si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixi, on in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honoré admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus

adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statu imus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, se se moderate petituros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicq; flagitiose in cōpotationibus admissuros, age, cōuiuant nobiscum, simulq; cœnēt bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patiet, ac sumptus augebimus. in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis defyderes, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

LVCIANI SATVRNALIVM FINIS.

LVCIANVS DE LVCTV, DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

PER AEP R E C I V M sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quāq; nō se renda potent, lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibi ipsis, & ijs quos flēt. Cum haud quāq; pernouet int mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucūdiora melioraç; ijs quibus accident. Sed ex more & consuetudine dolorem accessunt. Itaq; cū mortuus fuerit aliq; faciūt ad hunc modū. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic em pālam fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spaciolum esse, caliginosum atq; opacum, qui ramen ille. uaud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illuc sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Louis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo honestatū, quod mortuorum copia diues esset. Porrò Plutonem hunc inferorum rempublicam, & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos reperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coērcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterç; admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur aut̄ regio illius, fluuijs & ma-

gnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocytus, Phlegeton, atque huiusmodi uocabulis appellantur. Quodque est grauissimum, praetiacet Acherontica palus, quae prima excipit obuios, quam non possunt neque transmittere, neque transire sine uestore. Nam & profundior est, quod ut pedibus transiri possit, & spacioſior, quod ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auiū manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaque que quidē est adamantina, Aeacus est, regis partuſelis, cui mandata est custodia, iuxtaque hunc canis triceps, saeuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacateque intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, territosque in specu redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo consistum, ac fluius memoriae hostis, eoque Lethe nomen est inditum. Nam haec uidelicet priscis illis mortalibus narrarūt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis & Protesilaus, Thessalus uterque, neque non Theseus Aegeo prognatus, & Homericus Ulysses, testes admodum graues, dignique quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur ē fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaque Pluto & Proserpina, ut aiebant illi, rem publicam administrant, rerumque omnium dominum obtinent. Sed inseruiunt his, & in administrando principatu adiuuant ingens turba, Furiæ, Poenæ, Terrores, ac Mercurius, quanquam sanè non adest perpetuo. Praefecti autem & satrapæ & iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretenis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos viros, qui cum uirtute uitam periegissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandā emitunt in campum Elysium, uitā optimam inibi uicturos. Quod simalos aliquos ceperint, hos Furij traditos, in impiorum locum ejiciunt, proportione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uolentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbras facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autem uide, licet nostris libationibus inferijsque, quae sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieonus ac famelicus inter illos uersatur. Hæc usq; adeo ualide uulgani animos peruerterunt, ut simulatque familiaris, qui spiam mortuus fuerit, proximum obulum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uestori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit, ambuletque apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitat, multo satius esse

non

nō possē naulū reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portatore, post liminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendi de uestitos, ne uidelicet algeant per uitam, neue nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilanatio, genarum cruëtatio. Alijs autem & uestis discerpitur, & pulsus capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nā illi humi uoluntantur sæpen numero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Nā singe iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis ita hunc cōpetat actio fabulae) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in longum: Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante diem præceptus es, me super haec misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non comessaberis posthac, non amabis fili, neq; cum æqualibus in cōpotatione ineibriaberis. Porrò hæc atq; id genus alia dicet, quasi putet filiū adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alijs, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq; mundum pariter in rogum inieictum exusserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atq; his etiā plura quæ dicit, necq; filij causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditum, etiam si Stentorem clamore uincat, necq; rursum sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare, & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud se claret. Superest igitur, ut ad hunc modum delyret, ob eos qui adsunt, cū nesciat necq; quid acciderit ipsi filio, necq; quo concederit, Imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit, Neque enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aetaco atque Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat: Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem laceare. Cur mihi conuitum facis, ac miserum appellas, & infortuna-

fortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis ^{Senectus} tu, capite calvo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus aetate putris, multis expletis Triacadibus & Olimpiadibus, denique ad istum modum delyrans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum compotationes dicas, ac cenas, uestemq; & concubitus, eoque metuis, rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, q; bibere, non esurire, q; edere, non algere, q; uestibus abundare. Age igitur, quādoquidē ignatus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, nō amplius sities, nō amplius esuries, nō amplius algebis. Peristi mihi infelix, q; morbos effugieris, qui febrē iā non timeas, non hostē, non tyrannū, nō amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatē. Neq; contēneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, si quādo cōspiciaris. Hæc si dixeris pater, an nō putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, q; ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dū noctē, quæ apud nos est, magna mō cogitas caliginē, proinde metuis, ne tibi præfocer, cōclusus in monumēto. Verū in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exultis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcūq; ferēda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert, aut quid ista pectorū ad tibiæ modos percussio, aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autē saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos de stillaturum, & ad Orcū usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id sumo corruptum, sursum in cælum abire, neq; quicq; iuuare nos, qui inferne agimus. Porrò quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesti. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferū Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uerabat linteum ac lanæ, quibus mihi sauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dico per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uerades isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutor, &

re, & amentiae chorago abutuntur, ubi cūq; cōperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quātum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationē in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & com potorem adhibet. sit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indi gentem pecunia, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrum, ac funebres orationes habeat, per inde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis cena. Iāq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolētur, suadentq; uti cibum capiat, quāc; illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduū enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tū deniq;, tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerente'sq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longe magis ridicula reperiit, quisquis obseruarit ea, quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

LVCIANI DE LVCTV FINIS, DES. ERAS ROT.
INTERPRETE.

ABDICATVS LVCIA

NI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insaniam laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insaniam correptam sanare iussus, abdicatur.

Haud

*Quod non omnibus sepi
eadem sit ratio*

AVD QVAQVAM noua sunt hæc Iudices, neq; mi
 randa, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc pri
 mum ad hunc irascitur modum, uerum hæc lex illi fa
 cilis est, & asuetus ad hanc causam accedit. Verum
 illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cū
 nullum proprium sit crimen, quod mihi possit impo
 ni, tamen in periculum uocor, ne poenas dem artis nomine, nisi huic iu
 benti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absur
 dius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed pa
 tris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi
 quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes in
 sania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum
 quo liceat & patris iracundia mederi. Nunc autem ipsa quidem insa
 nia leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodq;
 est omnium grauissimum, erga cæteros omnes sanus est, in me unū
 insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi merce
 dem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à
 familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia
 sæpius ejacerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne
 expecto quidē patris iussum, ut qui pridem non accetsitus ad opitu
 landum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes
 sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus
 ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater,
 si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationē.
 Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim
 proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Ma
 xime tamen mea ipsius causa, qui uideat immotigerus patri, cum non
 possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, par
 tim ob artis imbecillitatē. At sanè non arbitror æquum esse ut abdi
 cer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus
 de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio cōñcere. Quā
 quam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc au
 tem quæ nunc obijcit, pro uitili sum responsurus, si prius de statu meo
 pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immotigerus, pa
 trem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem tempo
 ris multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contra
 dicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimauī mihi grauissi
 mi iudicij instar fore, uerumque calculum, ita actam deinde ui
 tam,

tam , ut appareret me à paternis illis criminibus quām longissime abesse , sed potius honestissimis studijs dedisse operam , cumq; opti- mis uiris habuisse consuetudinem . Iam uero & eiusmodi quiddā pro- spiciebam , ac suspicabar fore , ut aliquando pater , qui non admodum animo constaret , mihi sine causa succenseret , falsāq; in filium criminā strueret . Neq; deerant qui ista morbi initium interpretarentur , mi- naśq; ac tela paulo post irruituri mali . Nempe odium absq; causa , mo- res alperos , conuitia parata , censuram seueram , clamorem , iracūdiam , in summa , omnia plena bilis , unde usu uenturum credebam , ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus . Proinde foras profectus , ac pro- batissimorum , quos in peregrinis regionibus nancisci potui , medico- rum usus doctrina , plurimo labore , uehementiç; animi studio artē per- didici . Porrò domum reuersus , offendō patrem manifesta , iam insa- nia laborantem , & ab huius loci medicis desperantibus destitutū , qui non altius introspiciunt , nec admodum exacte morbos dijudicant . At ego sanè sicuti par erat facere frugi filium , neq; superioris abdicationis iniuriam recordabar , neq; ut accusereret operiebar . Neq; enim erat quic- quam , quod illi proprie imputare possem . Verum peccata illa omnia fuerant aliena . Nempe quemadmodum modo dicebam , ipsius mor- bi . Ergo cum inuocatus accessisset , non sum equidem protinus medi- catus , neq; enim hic nobis mōs est , neq; id præcipit ars , uerum illud omnium primum iubemur obseruare , sanabilis ne sit morbus , an infa- ntilis , atq; artis terminos prætergressus . Actū si eiusmodi fuerit ma- lum , ut commode possimus aggredi , aggredimur , totōq; admittimur studio , ut ægrotum seruemus . Quod si uiderimus iam inualuisse , su- perasseque , nec manum admolimur omnino , idq; uetus tam quan- dam legem eorum , qui primi medicinæ prodiderunt artem , secuti . Qui negant tentandos esse morbos , qui iam inualuerunt . Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem , neque malum supra artis uires esse , diu obseruatis ac pensatis singulis , ita demum aggredie- bar , ac pharmacum fidenti animo porrexi . Multi sanè eorum qui tū aderant , suspectam habebant administrationem pharmaci , calu- miantes curationem meam , iamque parabant in ius uicare me . Aderat autem & nouerca pauida atque diffidens , non id quidem o- dio mei , sed quod metueret , utpote probe sciens illum gratiter la- borare . Nam sola nouerat omnia , quippe familiaris & assidue conui- uens ægrotanti . Attamen ego nihil his rebus deterritus , sciebam e- nim futurum ut mihi signa non mentirentur , neque falleret ars , ad- hibui curam , obseruato tempore idoneo . Quanquam erant amici nonnulli , qui mihi consilium darent , ne fiderem , ne forte si res male successisset ,

successisset, maiorem aliquā calumniam mihi accuserem, quasi patrē ue
 neno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille
 protinus cōualuit, pristinæ redditus sanitati, cognovitq; omnia. Fami
 liares admirabantur, deniq; laudabat & nouerca, ac palam omnibus
 utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem asssecuto, tum illi ad sa
 nam mētem reuerso. Atq; hic quidem, nam illud de eo testari possum,
 neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consiliū adhibito, simul
 atq; rem omhem è familiaribus cognovit, irritam fecit abdicationem,
 ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficū appellans, confitens
 sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet ex
 cusans, Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimrū quotquot
 aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior
 fuerat reuocatione. Proinde uidebā tum non eodem modo ea re gau
 dentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turba
 ri, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet ac
 cidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi
 gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouer
 ca paulopost ægrotare protinus cœpit, morbo, iudices, graui, & impo
 tēti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malū. Neq; enim simplex
 erat, aut leuis insaniæ species, quin potius uetus quidam morbus, qui
 iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
 prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laboran
 tis insania, tum illud commune in hac obseruauī muliere. In cæteros
 placatior est, ac mitis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod
 si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico,
 in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illā
 graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicarem, equidem acer
 be ferebam, miserebatq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto la
 borantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim nouit, uel
 originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, ius
 sit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem es
 se insaniae genus, eundem morbum, eandem ægotationem, quæ si
 milem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissi
 mum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateórc; me mor
 bo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare,
 ac mulierem destituere, mihi criminī uertens artis imbecillitatē. Atq;
 huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succēsent enim omnes
 ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respon
 debo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidē à lege su
 mam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non
 esse

esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis: ue- rum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita pro- spexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaç; gratia iussit, ne libera esset, accittra iudicium vindicta, sed ad iudices uocat, æstimatoræ cōsti- tuit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iu- dicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram cōmouerentur, hic quidem alicui falsæ calumniæ credens, ille famulo fidem habens, aut uxori cuiquam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefensa causa liberos statim capi, uinciq; ue- rum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinqui- tur. Quādoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uo- cet, uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudi- cio præsidetis. ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur, uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cōcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationē irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infini- tæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus, utq; lex nūc irato inseruat, mox deinde faciat irritum, quod actum est, rursum ut eodem modo ualeat, in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verū initio quidem æquū erat uti concederet, cuīq; indignante pariter indignaretur, ac punien- di ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absconde- rit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his per seuereret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permisum est, ut genere indignos abdicent, quos cū educabant, cuius- modi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex se comprobatum recipit, qua deinde ratio- ne possit mutare factum, aut quis legis usus supereft. Etenim ipse legis- lator hunc ad modū tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quē abdicates, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiā reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiç; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abu- taris, utq; iudicia utcūque mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq;

uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes se-deant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quandocumq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educasti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud merit o facere videaris: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursum ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euauitq; priuilegiū, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicij, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittit alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam cōmiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententij initio stare nō cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Iti dem sanè tu quoq; quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo siant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, alterum, cum ipse mutasti consiliū, meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, cōfirmas illa quæ postea sunt placita. Proinde persevera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura nō essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimari tibi licere. Quod enim initio liberum erat nō facere, id semel factū, iniquum est rescindere. Porro eum qui primum natura sit filius, postea iudico, sententiaq; accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare sapius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uincula conieciſſes, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manumisſes, num tibi liceret, ut cunq; contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualeare. Ergo cū pluribus etiā argumentis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atque ilud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medi

dicari medicū(nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem,nunc ætate prouectum,ut ætas etiam ipsa fidem faciat , me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq; uerum tum quidē, etiam si nullo commisso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficu extiterim , exigor . Quare quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera,tantōque elapsus à discrimine, protinus sanationē illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usq; adeo facile mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus,cum præter ius ejaceretur, neque solum non meminerit iniuriæ, uerū etiam & salutem attulerit, & sanæ merti restituerit? Neque enim exiguū iudices, neque vulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tūc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientē, & quibus affectum modis, ego curandum suscepereim, ac medicis reliquis desperantibus,fugientibus familiaribus, nec proprius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differe re. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocauī. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te nō mediocribus à me beneficij affectū esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris . Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantē pericolo, grauissimēq; affectam non sanem, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quū simili morbo liberarim: non gratias agas, tam acerbis eruptus malis? At tu, quod quidē est ingratissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis, salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandē recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti, dignamq; pro remedij refers gratiam, qui quidē aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic concedetis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quē reuixit, ulciscatur: Haud profecto concedetis, siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum ali quod flagitiū in præsentia cōmissem, tamē superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: 'cuius respectu, memoriaque conueniebat hūc præsentē iniuriā negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia supereret, quæ postea possint accidere. Quod equidē mihi in hunc competere puto, quem seruavi, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstigi ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, sc̄q; morbo im-

pares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, in uocatus, iniussus adij, succurri, adiuisus sum, sanau, restitui, meū ipsius patrem seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benevolentia sedau, leget pietate sustuli, magnoq; beneficio redditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoſo fidem erga patrem demonstrau, in eque ipsum artis auxilio insinuat, ac tristibus in rebus legitimus filius appa rui. Quàm multa enim me fuſſe paſſum arbitramini, quantum & ex hauiſſe laborū: dum adſideo, dū obſeruo, dū opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens ad breue tem pus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ ſunt in arte mediorum periculofißimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum ſunt affecti modum. Fit enim non raro, ut ex aſtuan te malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus ſum, uerum aderam, modis omnibus cū morbo luctans poſtremo ſuperaui pharmaco. Ne uero quisquàm hoc audito, protinus apud ſe cogitet, Quis aut quātus labor miſcere pharmacū. Etenim multa prius ſunt facienda, præſtruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu ſollicitus ſit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi ratio nes excogitans, ſolitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæti facile pareant. At qui laborant iſania, ob animi libertatem intractabiles ſunt, ac gubernatu diſſiciles, ipſiç medico periculofisi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde ſæpenumero cū effecerimus, ut iam ſperremus proxime adeffe morbi finē, leue aliquod erratū incidentis, renouato malo, cuncta illa ſuperiora facile ſubuerit, curationē impedit, artem fallit. Eū igif' qui hæc oīa ſuſtinuerit, q; cū morbo tā graui ſit luctarus qui malū malorū omniū expugnatū diſſicillimū uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritū interpretet' ſuo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipſa natura bellum gerere ſinetis? Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipſi ſeruo, custodiōq; etiam ſi hic quidem iniuria me afficiat. Quod ſi filium benemeritum, leges, ut ait, ſecutus, perdit, & à familia alienat, hic nimirum liberorū osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, Iſte naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste proſequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipſi uitio uerto, patre compellēte, quod odio habitus, cum præter cauſam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura

natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quam liberi parentes. Verum hic studio tum lege, contemnit, quæ filios nihil committit familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemens natum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me benevolentiæ causas, maiorem, uti debebat, benevolentiam non adiungit atque addit, aut quod est minus, me salem imitatur, meūq; æmulatur amorem. Sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, chartitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis, leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad benevolentiam pertinent. Hic inter se fse consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritum, Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse, quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos saepius tentes. Nec satis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in benevolentia liberorum erga parentes conquiescere. Quanquam alioqui ne possunt quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiā. At qui non solum non refert gratiam, uerum etiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquam facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus, præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaque exigeret, satis opinor demonstratum. Nūc autem ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mē tem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus licere, quotienscunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neque quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis conditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantu uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num gravibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ihs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat, Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia

eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum criminе uide retur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignā prætermisit? Quando foris cubuit quas intempestiuas potationes, quas comediatōes obīcīs? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reponcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neq; mihi necesse est in omnibus omnino patere. Quædā enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, suppliciōq; sis dignus, ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid terum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usū pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pingē fili, illa nequaq;: Rursum musico, hæc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro æxario, Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quod nō ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiōres qui hac utuntur. ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neque cogatur usquam, neq; ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, virorum eruditorum cura. Neque in seruitutē trahatur legis. Neq; timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed arte soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo. Quis est tyrannus usq; adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs, precibusq;, ni fallor, non iubere, ut uelit, non ut metuat, neque ad sanandum adigidus est, sed ulcio ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoq; publicitus honores, præminētias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere posteram

teram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, Si multum studij, multum pecuniarum insumpsiisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut praestare possem, recusasset. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, a meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quem preceptorum mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatum coparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarum indigens, a preceptoribus mei missertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad descendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odiu, cognitorum auersatio. Pro istis itaque factis postulas uti arte mea, uisque earum rerum esse dominus, quas mihi parauitum cum mihi non essem dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo noie ullam abs te gratiam possem reponere. Ceterum non conuenit sane, ut meum beneficium mihi in reliquo tempore pariat necessitate: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti praecipias, iacque in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquem, semper deinde curet omnes quoscumque uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosque metipos illis tradiderimus, mercedis loco seruitute accepturi, & ad omnia quae iuferint obtinetur. Quare re quid esse potest iniquius? Quoniama te grauiter adeo laborante restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atque haec quidem dicere poterat: si mihi hic imperasset ea, quae meae sunt facultatis, atque ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperasse. At nunc tandem perpende, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insaniam, sanasti: insanit autem & uxor, eodemque tenetur morbo: (sic enim opinatur) & a ceteris medicis ad eundem modum destituta est: tuque potes omnia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer aequum uideatur, praesertim illiterato, artisque medicinæ imperito. Sinautem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimis nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tu palam fiet, quantu intersit, nolis quippiam, an non possis? Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam a re, nec

intempestiuam de his disputationem. Iam primum: Naturæ corporū, ac temperaturæ, haudquaquam eadem sunt: tametsi maxime in cōfesso est, ijsdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participat: idq; loquor adhuc de corporibus uirorū: quæ neq; similia sunt omnibus, necq; eadem temperatura, necq; eadem constitutione. Vnde necessario consequitur: ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differētes, his accident: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillime corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quālibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atque eandem esse genere: is non uideatur ponendus inter sobrios, necq; doctos, necq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirēndis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos enīias agrost: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, exulto, nimirum ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursum aliter in montuosa, petrificaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta móribus. In summa: pro cuiuscq; loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, proportionē corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiōres, aut minores eueniunt. Verum his omissis pater, nec omnino discussa tē, uult quamuis insaniam in quotis corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimū differre à uirorum corporib; uel ad morbi corruptionem, uel ad sanā di spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorū corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contra sc̄eminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisc; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilis corripiuntur, quām uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam proditiuora. Nam cum multum habeant iracudia ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisq; eandem à medicis sanandi rationem requirere: Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tu tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atq; exercitijs uniuersis. Quare cū dicis, Insania laborat: adde hoc quoq; laborat mulier. Neque cōfundas hic omnia sub unā & eandē insaniae referēs appellationē. Verum discretis ijs, quēadmodū & natura discreuit, quid in quoq;

quoque præstari possit considera. Nam nos quemadmodum initio di-
xisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac tem-
peraturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius,
vigens an ætate deficiens, magnum an pusillum, crassum an macilen-
tum: reliquaque id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is de-
mū erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quan-
doquidem & insanæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures:
nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, despere ac delitare, ra-
bire & insaniare. Verum hæc omnia nomina significant magis aut mi-
nus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliae sunt uiris, aliae foemini.
Rursum inter ipsos uiros, aliae iuuenibus, aliae senibus: puta iuuenibus
immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira im-
potens, quæ sæpen numero incidit aduersus domesticos. Hæc initio per-
turbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierū
corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue
uero si quem oderint uehementius, aut si inuident inimico, secundis
rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: atū si cui succenseant.
Hæc paulatim subgliscientia, multoque alita tempore, tandem in insa-
niam euadunt. Eiusmodi terum aliquid uxori quoq; usu uenit pater:
& haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil
enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his malis ullius
medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut
si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne il-
lud quidem uerebor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, de-
sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec qui-
dem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare po-
tionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrecta-
tionem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis
omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu cōmunem quandam
mulierum insaniam insaniare. Quare facile suspicatus fuisset aliquis: si
malum hoc secus euenisset: neque profuissent remedia: perfidam ac do-
losum fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc se se
habent modum: idq; loquor, quod prorsus exploratum habeo: nun-
quam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoq; nō
operæ premium conari: nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut
scèdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis profes-
sores inuident. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab
omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si
(quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala
irritata

irritata recurrere) quid erit mihi faciūdum? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, nū credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud vide. Iam ista, quū facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius ē tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quod dīq; grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniae tuæ procœmia.

ABDICATI FINIS, DES. ERASMO ROTE
RODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS, DES.
ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

ER MILLE igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingēræ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlū, arcemq; Iouis in ædito sitam, tantū ferè spaciū fuerit, quātū aqla pbe succineta, atq; expedita queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aëreaque tibi uideor loqui: nam summā apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimurum Phœnicum exemplo uiiam stellis notaras. MENIP. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profecto somnium mihi narras. Si quidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais: somnium tibi referre uideo: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus ad est è cœlo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non credis: equidē hoc ipso noīe supra modū gaudeo: cū supra fidē esse uideo, meā felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cū sim, ac terrestris, queā nō credere uiro, q; nubes suparit: q; ut Homericis dicā uerbis, Iam sit cœlitū ē nūero unus; Verū illud mihi dicitο

dico, si molestum non est, quibus modis in altum subiectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possumus, te quoque ab aquila raptum fuisse: quo oscillatoris alicubi munere fungereris. **MENIP.** Non me clam est te iamdudum irridere. Neque vero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulae uidetur ad similiis. Ceterum ad consensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila repererit: propterea quod alae mihi essent propriæ. **A MIC.** Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex hominè factus es. **MENIP.** Recte amice: neque procul à scopo conieciisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. **A MIC.** At interim omnium audacissime, nō ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarum? **MENIP.** Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaque quam primum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam ceram erant penæ. **A MIC.** Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ natras. **MENIP.** Ad hunc fermè modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unæ cum ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordiē tibi percensebo. **A MIC.** Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamque ad narrationis finem in his. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiae præsidem: auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem. **MENIP.** Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiante reliquit, eumque quemadmodum tu aīs ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nepe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atque horum studio, ad iectoque animo ad ea, quæ uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atque hic mihi multam attulit hæsitationem, primum hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neque enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cœlum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurdæ ac planæ mira:puta

putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illi subinde speciem formamq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, toni, tru erumpens, tum pluuiia, nix, grando è sublimi demissa. Videbantur haec quoq; omnia coniectu difficultia: quæq; nullis notis deprehendi posse. Itaq; cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidè existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegisse, quātum mihi coniectare licebat, è uultus austoritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidisse magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numerauis partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ sum mam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libe, rarent infititia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum infecabilia, inania, sylvas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conueniret: uerū pugnantia, diuersaç; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisq; rationem me conabatur adducere. **A M I C.** Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter se de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem eadem probabat. **MENIP.** Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in disserendo prodigiosam confidentiam. Qui quidè cum humi ingredetur, nihil oq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quām quiuīs aliis astans: nonnulli cœcuentes etiam senio atq; inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpen numero cum forte ne illud quidè certo scirent, quod stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spaciū, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare. Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitū dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuræ super quadrangulos inducētes: neq; non sphæras quosdam picturatas, cœlum scilicet ipsum metiētes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ: quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt: neq; ullum uincendi locum alijs relinquent.

relinquunt. Tantum non iure iurando cōfirmantes Solem massam es-
se cādefactā, incoli Lunam, stellas aquā potare, idcū Sole ueluti situla
quadā per funem demissa, uaporem ē mari attrahente, atq; illis omni-
bus ordine potum distribuente, Nam quanta sit in dictis pugnantia,
id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num il-
lorum decreta inter se consentiāt, ac non magis longissimis dissita in-
teruallis. Quandoquidē primū de ipso mundo uaria est sententia, cum
alijs & ingenitus, & nunquā interiturus esse uideatur? Rursus alij, &
opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem
cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum
omniū opificem præposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is
esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam
ante uniuersi exortū, nō possis uel tēpus, uel locum imaginari. A M I C.
Prorsus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorum autores
mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam audias uir optime, quæ dis-
serant & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nu-
gantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij si
ne circuſcribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant.
Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demōstrabāt,
damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent.
Rursus alius, nescio quis uir, haud quaç̄ amicus paci, bellum rerum
omniū parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui?
Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac plati-
nos deierarent, Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni Soli re-
rum omniū imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discrucia-
rer, cum tātam audirem deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores,
multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primū deum ap-
pellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad
hæc alij incorporeū quiddā & informe putabant esse numen. Alij cor-
pus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut
putarent dijs esse curæ res mortaliū: uerum erat nōnulli, qui eos omni
cura liberantes, haud aliter atq; nos cōsueuimus ætate defectos, à mi-
nisterijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, q̄ cuiusmodi in co-
mœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse
quidem ullos omnino deos credebant, sed mundū nullo domino, nul-
loq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebā, uerebar nō
habere fidem uiris altis fremis ac probe barbatis. Nec tamen inuenie-
bam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorū sententiā nancise-
rer irreprehensam, ac nequaç̄ ab alio subuersam. Itaq; planè tandem
Homericum illud mihi usū ueniebat, Nam sæpenumero animus inci-

tabat, ut huic alicui illorum crederet:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabā futurū, ut super his uerum aliquid in terris audirem, cæterū unica tantū uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlū ascenderet. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primū ipsa cupiditas, deinde fabularū scriptor Aesopus, qui aquilis ac scarabeis, interdū & camelis cœlū adiri potuisse demonstrat, uerum ut mihi ipsi aliae provenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induisse, nam has solas sufficere ad humani corporis modum, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistrā amputauī, idc; admodum scite. Deinde quum obligasse, humerisq; loris validis accōmodasse: tum summis pennis ansas quasdā manibus inferendis addidisse, mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiā experimentum aggrediebar: cōscensac; arce demisi me ipsum per præceps, atq; inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Partheno siue Hymerto, ad Geraneam usq; uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolauī: deinde supra Pholoēn & Erymanthum ad Taygetum usq;. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus, iamq; perfectus & altiuolus euasisssem, nō amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum consenso Olympo, quām leuissimo cōmeatu onustus, inde rectā in cœlum tendere cœpi: initio quidē oborta oculorum uertigine ob profunditatē: & postea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimūq; nubium essem emēsus, sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, niempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac super eam insidens requiebam, in terram interim ē sublimi respiciens, neq; secus quām Homerius ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciens, nunc Mysonū, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, India: m̄q; ex quibus omnibus uaria quadā uoluprate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoque narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto, de terra forma, deq; omnibus quæ in terra sunt: cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contéplati. MENIP. At tu quidem recte coniectas Amice. Quam obrem

obrem quatenus licet, consensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulque mecum contemplare totam terrae speciem, habitumque. Atque initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarer, ubinam essent tanti illi montes, ac tantum mare, quod ni Rhodiorum Colossum conspexisse, tum Phariam turrim: haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, praecipue ceteris eminentia, praeterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita coepit esse conspicua: non solum singulæ nationes atque urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam,

Quicquid tellus educat alma.

A M I C. Ista quæ nunc dicas, haud quaquam sunt uenustissima, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam, adeo ut nisi Colossum tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credi disses, qui repente factus Lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. **MENIP.** Recte tu quidem admones: nam quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo præteri. Siquidem quum ipsam quidam terram conspecta agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimurum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehemeter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem solitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeo à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse dices, cinere oppletus, atque exustus. Hunc ego quum uidisset (dicendum est enim) non nihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe,

Nullum ego sum numen, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipite in crateras iniecisse, sumus ab Aetna raptū huc subuexit. Itaque nunc lunam incolor: aériuagus plerunque, ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetque, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolato rursus in Graciam, tui me mor sacrificabo tibi in sumario: atque in Nouilunijs ter ad lunam inhians, uota faciam. Imo per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide-

rem affectū molestia uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginē amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor nō mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum ē terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud: inquā, necq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtuetur, atque ita demū est rex & ingenua aquila, si non connuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acute, quo minus altero cæcutias nulla ratione succurri potest, ppter ea quod ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquam satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernā. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiā ad regulā exæquates ligna. Hæc locutus, simul ea faciebā, quæ præceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens se, sensim in fumū evanuit. At simul atq; mouissim alam, ingens lumen mihi circūfusit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ siebant: neq; solum ea quæ sub diō, uerum etiam quæ domi faciebāt, rati se se à nemine uideri. Ptolemaū uidi cum sorore rem habentē: Lysimacho struentem insidias filium, Antiochū Seleuci filium, nouercæ Stratonicae clanculū innuentem: Thessalū Alexandrū ab uxore tolli ē medio: Antigonum filij uxorē adulterio stuprantē: Attalo uenenū porrigentem filiū. Rursum ex altera parte Arsacen interficientē mulierculā: & Arbacen eunu chum gladium educentem in Arsacem. Porro Spartinus Medus ē cō uiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impasto. Atq; his fermè cōsūmilia tū in Lybia, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapiētes, peierātes, trepidātes, nōnullos ab intimis amicis prodidi. Ac regum quidē negotiā huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterū quæ factitabāt plebei, longe magis erant ridicula. Siquidē & inter hos uidebā Hermodorū Epicureū ob mille nummū peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rheto

thetorē ex Aesculapij fano phialā aureā suffurantē Herophilū Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes per soderēt, qui lites agitabāt, qui foenerabāt, qui reposcerēt? Nam uariū quoddā & undiq̄ mixtū erat spectaculum. AMIC. Atqui recte facies Menippe, si ista quoq̄ retuleris. Consentaneū est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatē. MENIP. Ne fieri quidē potest Amice, ut cuncta ordine recenseā, quum spectare modo ista fuerit difficillimū, uerum rerum fastigia eiusmodi fermē uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiae. Altera ex parte iudicia & conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiā. In proximo uero cōspiciebatur alius luctum agens. Porrò quū ad Geticam respicerem, uidebā belligerātes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterē, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululū in diuersam partē deflexissem oculū, spectabā agricolantes Aegyptios. Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniēsis causas agebat. Hæc omnia quū eodem tēpore gererētur: cogita nūc cuiusmodi uisa fuerit rerum cōfusio. Non aliter, q̄ si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso cōcentu ppriam quisq̄ cantionē canat. Deinde si certatim canat unusquisque, & peculiarē suum cantū absoluere studeat, uocisq̄ magnitudine uicinū superare cōtendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac cōfusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omniscq̄ mortaliū uita ex huiusmodi constat discrepātia, quippe qui nō modo sonent absona, uerum & ornatū sint dissimili, diuerſa cōmoueant, nec quicq̄ idem cogitent, donec choragus oēs ē scēna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius cōfusam illam, & incōpositam canentes cantionē. Verū in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebāt ij, qui de agrorū finibus contendebāt, quiq̄ sibi placet hoc nomine, quod Sicyoniū agrum colerēt, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoēn, aut quod in Acarnania iugerū mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodū id temporis mihi ē sublimi despiciēti uidebatur, quatuor digitorū spaciū habere uideretur. Attica (nisi fallor) proportionē minima pars erat. Itaq̄ perspexi quid esset reliquū, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos cō plurimū agri posseidebat, uix unā ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterū ubi ad Pelopōnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectā aspexissem, uenie

bat in mente pro quātula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiorum ac Lacedæmoniorū multitudo cecidisset uno die. Porro si quē cōspexissem auro superbientem, quod annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebā & hunc. Nam Pan gæum uniuersum, unā cum ipsis metallis, uix erat magnitudine milij. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti videbantur, ex alto cōtemplanti^m MENIP. Equidē arbitror te s̄apenumero formicarū concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes: non nullas exeuntes: rursum has in ciuitatē redeuntes. Atq; hæc quidem sum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatū frumenti granū currēns apportat. Consentaneū est autē pro ratione uitæ formicarū, esse apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime videbantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exēplū, uiros cum formicarū republica cōferre, uetus^s Thesalonū fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimā, è formicis uiros natos esse. Iā posteaq; satis spectasse omnia, satisq; risissem, excusſi meipsum, subuolaui

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondū stadiū ascenderā, cū Luna, fœminea sonās uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ optas. Inserui mihi in re quapiā apud Iouem. Dic, inquā, neq; enim erit molestū, nisi si quid oneris sit portandum. Nunciū, inquit, quendā haud grauem, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negotiū, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quantā sim, & quam ob causam dissecer, dimidiatacū siam: curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari, illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoq; lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodque superne à sole profiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, cōmittere me, & factionē inter nos serere conantes. Necq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illū, & massam carentem. Et tamē q; multarū rerum illis sum cōscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorū oculos in se cōiectos habentes. Atq; ego cū ista uideā, fileo tamē. Neq; enim decorū arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiā si quē cōspicerem adulterantē, aut furantē, aut aliud facinus

cōma

Et maxime nocturnū audentē, cōtinuō contracta nube tēgebā, ne uulgo ostenderē uiros seines, ea gerentes, quæ neq; barbae prolixæ, necq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; oībus cōtumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sāpius in animo habuerim, q; possem hinc longissime demigrare quópiā, ubi liceret curiosam iſtorū linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renūcies, simulq; illud addas, ne fieri quidē posse, ut hoc in loco durem, nīsi physicos illos cōminuat, dialecticis os occludat. Stoam demoliatur, Academiā exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidē ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desinātq; me quotidie cōmetiri. Fient, inquā, quæ manus, simulq; rectā ad ipsum cœlum tendebam.

Nulli ubi comparent hominū ūe boum̄ue labores.

Etenim paulo post ipsa etiā Luna mihi perpusilla uidebat ē sublimi. Tandē & terrā obtexerat. Porrò relicto ad dextrā sole, per ipsas uolās stellas, tertio die ad cœlū perueni. Ac prīmū quidē mihi uisū est, protinus ita ut erā, introire: ratus facile fieri posse ut fallerē: quippe dimidia mei parte aqla. Porrò aquilā sciebā iam oīm esse Ioui familiare. Post apd' me perpendebā illos q; prīmū deprehensuros esse me: qui alterā alā uulturinā indutus essem. Quapropter optimū factu ratus, nō temere uenire in periculū, adiens pulsauī fores. At Mercuri⁹ audito pulsu, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnope pauitās ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter considentes, nec hos absq; sollicitudine. Nō nihil enim animos illorū turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantū antea nunq; expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundē modū alati. Porrò Iupiter, admodū terribili uultu, toruoq; & Titanicomē obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quiūe parentes? Hoc ubi audissem propemodū metu sum exanimatus. Attamē cōstīti stupidus, praeq; uocis magnitudie attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, oīa dilucide exposui, ab ipso exorsus capite, Quemadmodū cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quēadmodū accessissem ad philosophos: Quemadmodū pugnātiā loquētes audisse: Quēadmodū desperasse, distractus illorū dictis. Deinde meum inuentū, tum alas reliquāq; omnia, usq; ad ipsum cœlū. Post omnia addidi quæ Luna mandarat: Itaque ridens Iupiter exorrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto, cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad hospitij con-

suetudinē inuitamus. Cras, inquit, super his quorū gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus; simulq; cū dicto surgens, ibat ad eā cœli partē, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim tēpus erat, ut uotis audiēdīs cōsideret. Atq; interim inter eundum, percōtabatur me super his negocījs, quæ essent in terra, ac primū quidē illa: Quanti nunc uenit triticū in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: num quis adhuc supereslet è Phidiæ genere: Et quā ob causam Atheniēs tot annos Iouialia intermisserint: & num in animo haberēt Olympiū suum absoluere: Et num essent cōprehensi, qui templū Dodonāū satrilegio spoliassent. Ad ea cum respōdissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quā habent homines opinionē: Quā (inquā) o here, nīlī maxime piam & nimirū omniū deorū regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterū ego contentionē illorum probe noui, etiā si nihil fateare. Siquidē fuit olim tēpus, cum illis & uates esse uiderer, & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ oēs, simul & mortaliū conciones. Pisa ac Dodona splendidae erant, ac conspiciendæ omnibus. Porro præ fumo sacroruū, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaq; Apollo apud Delphos cōstituit oraculū, Aesculapius medicinæ officinā Pergami, simulatq; Bendidiū natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Diana apud Ephesios, ad ista quidē concurrūt omnes, solēnes cōuentus celebrant: Hecatombas offerunt, mihi uero tanq; ætate defecto, abunde magnū honore habuisse se putant, si solido quinquenio sacrificarint in Olympia. Pro inde uideas aras meas frigidiores, q; sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogysmi. Huiusmodi quæpiā cōfabulati, in eum peruenimus locum, ubi cōfessurus erat ad exaudiēndā uota. Erant autē ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorū, habentes opercula, iuxta unam quanq; sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primā assedisset, detracto operculo, præbuit se sepetentibus. Optabat autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter aurib⁹ simul audiebā uota. Erant autē huiusmodi. O Iuppiter, cōtingat mihi regnū. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi puenire. O Iuppiter utinā pater mihi breui moriātur. Rursum aliis aliquis dicit: Utinā exīstam hæres uxorū: Utinā nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Cōtingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabāt, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Nothus: Agricola optabat pluuiā, contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud.

Nam

Nā iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextrā statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentē. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent: aquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaque iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verū exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satī uota proponentibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam. & ad secundam fenestram, prono capite foedera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine cōminuisset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestram transiit, per quod fumus ascendens, de nunciabat Ioui nomen uniuscuiusq; , qui rem diuinā faceret. Rursum omisissis his, uentis & horis mādabat, quæ facere deberēt. Hodie apud Scythes pluīto, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia, Tu Nothe quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi cōpotant dīj. Iam enim cœnæ tempus erat. Mēq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Corybantes, & Attim, ac Sabaziū, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panē exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, mirta Venus, Neptunus Mænides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathū unum, nō nunquā etiam duos mihi infundebat. Dīj uero quemadmodū alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentū edunt, neq; potant, nigrantia uina, uerum ambrosiam apponūt, & nectarare inebriant: præcipue uero gaudent uesti sacrificiorū fumo, anā cum ipso nidore, subvolante: ad hæc sanguine uictimarū, quē sacrificantes artis infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in medium, tum Hesiodi Theognias nobis canebat, tum primā ex Pindaricis hymnis odam: deinde omniū saturi requiuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uiidi potu.

At reliqui noctem diuīcū, hominesq; per omniem

Dormibant, me nequaq; sopor altus habebat

Verū mecum animo uersabam, cum alia permulta, tū illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tāto iam tēpore nō pueniret barba, aut quo pacto nasceret nix in cœlo, quū sol semper adesset, unāq; cōuiuum agitaret.

Ac tum

Ac cū quidē pusillū obdormīj, mane uero surgēs Iuppiter, iussit īdīcī concionē, mox quum adēscent omnes, sic farier infit. Vt iū uos conuocārem, in causa fuit hospes hīc, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui haud quaq; diutius prorogare consultationem. Est enim hominū genus, quod non ita pridem in uita fluitare coepit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundū, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alijs sese Stoicos appellāt, Academicos alijs, alijs Epicureos, alijs Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomē induerint: tum adductis in altū supercilij, promis facq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum cūcūferentes, simillimi nimirum istis Tragoediarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conduitus. Atqui huiusmodi quum sint mortales quidem uniuersos aspernantur, de dījs uero absurdā prædicant, cōtractisq; cōtibus adulescentiūrum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguities docent, atq; apud discipulos tēperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrātur: ceterum ubi soli, & apud sese esse coeperint, quid attinet dicere, quātope re sese ingurgitent, quām immodi cōsunt ad Venerem, quemadmodū autem etiam assūlū fordes oblingant: Iam illud est omniū grauiissimum, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicū, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusq; numerentur in armis.

Tamē reliquos accusant, ac uirulentis quibusdā dictis cōgerentes, neq; non maledicta quædā meditati, obiurgant, proximisq; cōuitantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamōssimus sit, & impudētissimus, & ad maledicendū audacissimus. At sanè si quis istū sine fine ista facientem, uociferantem, & ceteros īculsantem perconetur ad hunc modū: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta uerāque fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uideatur. Ceterum clamō, squaleo, frigida lauo, īcalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis

Si quis diuitium sumptuosius obsonarit, aut amicam habeat: id ex quo atque indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaque & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis ò dñj hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, nec mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dñs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his cōsultemus: propterea quod si semel ualeant hæc persuadere n̄s, qui sunt in uita, nō mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus luna hos accusat, omnes audistis heri narrantē hospitē. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quam utilissima, & nobis q̄z minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursum indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodū uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas nō est punire quenq;. Est enim Hieromea, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducas prmulgaui. Itaq; p̄ximo anno, in eunte uere, mali male perdetur formidando fulmine.

Sic ait, atq; supercilij pater annuit atris.
 Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquitur dñs Cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, habet circiter uesperam depositum in Ceramico. Audisti omnia, omnia, inquam Amice, quæ ē coelo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc genunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

LVCIANI ICAROMENIPPI FINIS.

DES. ERASMO RÖTEROD.

INTERPRETE,

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO EPISCOPO VVINTOVI
ensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in hæc nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calendis Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiam missitetur: quæ nescio quid latioris omnis afferre creduntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quū ego dispicerem ec-
quid tandem muneris à nobis iret ad tantum patronū, ad tam potentē amicū: necq; quicq; in mea reperire supellestile, præter meras chartu-
las, profecto chartaceā strenam mittere sum coactus: q̄cq; quid aliud
potius mitti cōueniebat ab homine studioſo ad præfulem, omnibus
quidem fortunæ muneribus magnificentissime cumulatū: sed qui vir-
tutem uirtutisq; comites, honestas literas infinitis calculis anteponat:
quiq; tanq; cōtemptim, penēq; dixerim inuitus fortunæ dona admittat:
contra animi bonis quum sit opulentissimus, tamē semper magis
ac magis cupiat ditescere? Porrò nostrum hoc munusculū: si nulla alia
licet: saltem Terētiani Parmenonis exēplo, hoc noīe cōmendabimus:
quod non ex Aethiopia, uerum è Samosata usq; cōmagenorū urbe
sit profectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
amicitia: quem nos paucis hisce diebus latinū fecimus. Qui quidem
(uti spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id
qd' amicitiā prædicat, rem adeo sanctā, ut barbarissimis etiā nationi-
bus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudi-
nem abiit, ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidē ipsum extet: quū
nihil aliud sit Christianismus, q̄ uera perfectaç amicitia, quām com-
mori Christo, quām uiuere in Christo, quām unū corpus, una anima
est cum Christo: hominū inter ipsos talis quædam cōmunio, qualis
est membrorū inter se corporis. Necq; minus tamē iucundus, q̄ frugi-
fer futurus est, si quis modo decorum obseruet, quod in personis sūtū
est. Nam Mnesippi Græci sermo, quām totus Græcanicū quiddā sa-
pit: comis, facetus, festiuus: cōtra Toxaridis Scythæ oratio, quām tota
Scythicū quiddā spirat, simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis.
Quin etiam dictionis discrimē, quasiq; diuersum filum à Luciano de
industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur
qualēcumq; clientuli tui strenulā amplissime Præfule, felicibus auspicijs
accipe. Et Erasmū sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge.
Vale Londini, Calendis Ianuarijs,

M. D. VI.

Toxaris.

TOXARIS SIVE A

MICITIA, DIALOGVS LVCIANI DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS, TOXARIS

SCYTHA. MNESIPPVS.

VID A I S Toxaris: Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ, deo sc̄q; esse illos creditis: TO X A R I S. Sacrifi camus Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. M N E S . An ue ro mos apud uos, etiam bonis uiris posteaç̄ uita de functi sint, perinde ut dijs sacra facere: T O X A . Non istuc modo : uerum eosdem festis diebus ac celebribus cōuentibus honoramus. M N E S . Quid captantes aut sperantes ab illis : Neque enim quo benevolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis fac tis, quum iam sint mortui. T O X A . Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: q̄q̄ nō ob id tātum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibile & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebre mus: honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Si quidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euade re cupiant. M N E S . Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestē quo nomine potissimum suspexitis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quū hospites uobis essent uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaç̄ naufragio electi ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abductiç̄, ut Diana immolarentur: adorti carcerarios: neq; nō oppressis excubij, & regē trucidarunt: & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio se se proripuerunt, irrisa publica Scytha rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorē habetis uiris: facile asse cuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipso ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurū uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reli qui sunt, ad eundem modum ē regione uestra in exilium ablegatis: po stea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos electum uenerant, di uinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanq; dijs sacrificabitis. Quod si nequaquā horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia

e quū

quum olim non esse deos iudicaueritis:nunc è regione ,sacra illis facientes, deos esse decreuistis:Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent: ihs nunc uictimas offertis :Enimuero ridicula uideantur ista : & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. T O X A . Et ista quidē Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora,quæ commemorasti:uidelicet duo cum essent , tam ingentem ausum audere : ut tam procul à sua patria profecti , mare transmittenent : Græcis ad id usq; temporis intactum:ni si solis ihs , qui Argo in Colchidem traicerunt exercitū mihi expauefacti : neq; fabulas,quæ de illo ferūtur,neq; appellationē ueritati, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor , quod feræ undique gentes accolarent. Deinde quum iam capti essent,usq; adeo strenue se fæ gesserint,neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, ni si à rege acceptam cōtumeliā ulti,& Diana sublata ab nauigassent. Quid: an nō admiranda hæc , & quæ diuino quodam honore digna iudicet, quicquid est hominum ,qui uirtutem suspiciunt? Quanq; non ista spe etantes in Oreste ac Pylade,pro heroibus illos habemus. M N E S . Atq; iam dices:quidnam præter ista suspiciendum patrarint,atq; diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet,nō paucos profecto diuiniores istis ostēdero negotiatores,atq; inter hos præcipuos Phœnices,qui non in pontum,neq; ad Mæotidē usq;,aut Bosphorum tantum enauigant,uerum quaqua uersus ,Græcum ac Barbarum mare permetiuntur . Hi siquidem omnem oram , & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos,extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur , quos scilicet ad eandem rationē prodijis habeto , idc; etiam si complures illorum caupones ac falsamentarios esse repieres. T O X A . Audi nunc,ò uir admirande,cōsiderāq; quæto nos , qui barbari uocamus , rectius uobis de bonis uiris sentiamus: Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis , apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum(ita ut par erat amicis)& hostiæ offertuntur , reliquiasq; omnis honos . Porro quod hospites erant,nō Scythæ,id uero nihil obstat , quo minus boni uiri iudicentur, neque enim perpeditimus cuiates sint uiri honesti ac probi, neq; inuidemus, si cum amici nō fuerint,res egregias gesserunt. Quin magis admirātes ea quæ patrarunt,ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus,illud est,quod nobis uisi sunt amici inter se longe optimi extitisse , atq; alijs exemplo fuisse,quasic; legem statuisse , quēadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam,Simulq; promeruisse,ut à Scythis,qui in amicitia laude primas tenerent,colerentur . Itaq; quæcunq; alter cū altero,

altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columnā ærea reposuerunt in templo Orestis, ac leges statuerunt, ut ea columnā prima esset institutio disciplināq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, q; res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu tēpli eadem quæcūq; in columnā notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes uinā cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam a, dormatus, iānīq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero parie, te idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac concendere conantes. Deinde re frustra tentata, aliq; qui dem ex eis saucij, aliq; uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solū recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum benevolentiam praestiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellente autē eos qui in alterum feruntur, ac p̄x illo iaculis occurrere conantem, pro nihilōq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tam tam illorum benevolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, si dem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum, amoris. hæc haud quaç; humana putauimus esse, uerum animi cuius dūm præstantioris, q; pro more uulgarium istorum mortalium, qui do nec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo particeps siant rerum lœtarum, quod si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiunt, solos in periculis deserentes. Enim uero ut & illud no ueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, q; in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis, quemadmodum neq; probrum apud nos maius ullum, q; amicitia desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladē ueneramur, qd; præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcelētes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationē quoq; ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, dīj amicitiae præsides. MNES. Hui Γοχαρις, profecto non arcu modo ualuerunt Scytha, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerunt, uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omnium aptissimi, unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidē merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerū retuleritis. Vetus illud me fugerat uir optime,

quod pictor quoq; bonus essem. Admodū em̄ euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis tēplo, picturas, pugnañq; uirorum, altericq; p altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud Scythes, magis autem quod barbari es- sent, atq; agrestes, similitate quidē, ira, rabieq; perpetuō cōmittit amici- tiam uero, ne in familiarissimos quidē exercere solitos, idq; coniūcēs, quum ex alijs quæ de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. **T O X A.** An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pijs simus, in præsentiarum haudquaq; contendem. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis, quodq; amicitiae ratio maior apud nos, q; apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestū sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam tēporis apud uos uersatus, uos enim mihi uidemini præclarus cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factāq; illius, adeo non solū pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædi- care eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usū uenit, deficien- tes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæte- rum quū Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis re- presentant, pleriq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo peridi- tantibus illis illachrymatis, ipsi uero nihil dignū laude pro amicis præ- stare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi proti- nus non secus atq; in somnia, procul auolantes euaneſcunt uobis mul- tæ illæ tragœdiae, uosq; similes relinquunt inanibus istis, ac mutis per- sonis, quæ diuīto rictu, atq; immane hiantes, ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia poste- riores, hoc in præstanta ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præ- sentiarum agamus, priscos illos amicos ualere finamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achillis & Patroclii amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinē, pulcherrimis uersibus car- minibusq; cōtexuerunt. Quin paucos quosdam in mediū adseramus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atq; eorum res gestas ex- ponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter su- perarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriā promulgato, tanq; qui pulcherrimū honestissi- mumq; certamen decertarit, adeo ut ego quidē non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud Scy- tas uicto poena)q; in amicitia quopiā inferior iudicari, præsertim Græ- co, ipse

eo, ipse Scytha quū sim. MNES. Quanq̄ est haud mediocris negotiū,
 cū uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cogredi, tum admodū
 instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque
 adeo ignauiter, tam cito uniuersam deserens Græciam, tibi cesserō. Et
 enim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint
 Scytharum, quantū fuisse declarat tum fabulæ, tum uetus & uestræ pi-
 cturæ, quas paulo ante scite admodum repræsentabas, Græcos omneis
 tot nationes, tot ciuitates, nullo defendantे uinci abs te. Nam istuc si
 fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execa-
 ri conueniat. Sed utrū spectare nos oportet, numerum ne eorū, quæ amī-
 ce qs gesserit, an magis quo plures alterutē amīcos referre poterit, hoc
 uictoria dignior uidebitur? TO X A. Nequaq̄, imò non multitudo ne
 uis horū spectetur, uerū si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, ui-
 deantur præstatiōra, magisq̄ penetrantia, tum nimirū etiā si nume-
 ro paria sint oportuniōra, magisq̄ letalia mihi faciēt uulnera: Ac pe-
 nè memet ad ictus accōmodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus
 igitur quot erūt satis. TO X A. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterq̄
 quinq̄ narret exēpla. MNES. Itidē mihi uidetur, ac prior dico, uerū
 adiuratus, nimirū non nisi uera dicturū, alioqui fingere eiusmodi,
 non admodum fuerit difficile, palam aut̄ refelli nō queant. Porrò si iu-
 raris, nefas sit non habere fidē. TO X A. Iurabimus, si quid etiā iure iurā-
 do opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satis-
 faciat Iupiter Philius? TO X A. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratem
 iurabo, me apte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius,
 quæcunq; dicturus sum apud te, ea nimirū uel quæ uiderim ipse, uel
 quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentissime percepērim, narraturū,
 nihil ex meis cōminiscē, alleuantemq;. Ac primo quidē loco, Aga-
 thodis Diniæq; amicitia referam, quæ apud Ionas est celebratissima.
 Nā Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridē uixit, uir in amicitia
 quidē præcipuus, ita ut re declarauit: cæterū reliquis in rebus uulgo Sa-
 miorum nihilo præstatiōr, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic
 cū Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puerō intercesserat. Porrò
 Dinias supra modū ditatus est, & quēadmodū solēt ī, qui super opes
 naucti sunt, cōplures & alios secū habebat, satis quidē idoneos illos, &
 ad cōpotandū, & ad uoluptariam consuetudinē, ab amicitia uero Ion-
 ge alienissimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, cotui-
 uebatq; & cōpotabat illis, nō admodū approbās eam uiuendi rationē.
 Dinias aut̄ nihilo hūc potiorem habebat, q; cæteros adulatores. Tan-
 dem etiā offendere cœpit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur,
 quippe quia dmoneret eū maiorū, præcipere t̄q; ut seruaret, quæ multo

labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad comedationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comedaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaret à Charidæa Demonactis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulae muliere ad illum uenitabat, & serta semimarcida, & mala quædam admorsa, denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inserant, primumque hac incendat opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudètes in casses inviderint. Erat autem Charidæa urbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperque illius, quicunque forte adiisset, etiam si quis admodum leuiter concipiueret, quin si uel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Charidæa, admirabilis autem alioqui artifex, quauisque meretricie doctior allicere amatorem, & ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisque accendere, nū ira, nū blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusque omnigenis in amates instructa. Hac igitur tum Diniæ adulatores accessuerant in adolescentulum: multaque adsimulabant, quo eum in amorem Charidææ impellerent. Illa porro quæ complureis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosque opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nocta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulū: haud quaque amittebat ex unctionibus: sed undique oppugnans, tétanisque. Vbi iam omnium esset compostum ipsa dum captat, capta periret: tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit causa. Nam primum quidem statim literulas illas ad illum dat: ac subinde missitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese. Donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur: atque Ephesiorum uxoris præter ceteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis præcibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat, coniectura, fore ut caperet à muliere formosa: ad voluptatem congregandi docta: & in loco flere: & inter loquendū miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam coleres sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uisa est. At ubi sensit excruciarī, iamque amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum

miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat(nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem). Neq; postea commeabat ad illum, affirmans a uiro obseruari sese: qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: necq; durare quibat: quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresc; ad sese accersebat: ac Chariclæ nomē indramabat: imaginēq; illius amplexus(candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiecti ens sese iactabatur: planēq; res extremæ demetiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri: non pro malorum aut corollatum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulætæ, auræ quantum optaret. Quid multa? Breui Lyfsonis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, bene nūmatum uenata est, atq; ad illum descivit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Diniæ neglectus non a Charicla modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Cretensem amatorem iam descivuerant)abit ad Agathoclem: iampridem non inscius, q; illi res misere haberent. Ac pudescens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Charicla cōsuetudinem haberet. Ille uero intempestuum esse ratus id téporis reprobrare Diniæ, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuēdita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quæ simulatq; recepisset Diniæ, haud clām erat Charicla: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literula, & expostulatio, qd iam diu sese non adisset, cōcurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc esse quod daret: cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; pri- mo ferè somno, essetq; intus Demonax Chariclae maritus: siue quod alioqui persenserat: siue de cōposito: proditioneq; uxoris (nam utrūq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendendi: ignem ac flagra minitans: necq; non gladium tanq; in mœchum educēs. Ille porrò reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonax. Etem, in tempus adigens: tum Chariclam, atq; hanc quidem nō ictu uno, uerum etiam & uecte saepius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoq; ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Diniæ autem clām sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usq; apud Agathoclem diuersabatur, pariterq;

& quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum; considerabant. Ut autem diluxit milites aderat, (iam enim res erat diuulgata) comprehesumq; Diniam, nec hunc iam inficiantē homicidiū, abducunt ad præfectū, qui per id tēpus Asiam moderabatur. Hic eū ad Persarum regem remittit, nec ita multo post relegatus est Diniās in Giaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quo ad uiueret, exularet. Agathocles autem cū reliquis in rebus nunq; absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, necq; usq; defuit officio. Porrò ubi iam in exiliū profectus est Diniās, ne tū quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Giaro, simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam terum necessiarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inferuiuit, & ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti, uerū inibi perseverauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio an anni quinque præterierint, quod Agathocles in Giaro mortem obiit. T O X A . At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisse, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. M N E S . Audīā & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collectios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At natu quidem eos æqualeis fuisse, uerum Euthydicum ualentē, robustumq;. Damonem contra, suppallidū atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissio freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quosdam procellas ac sinuosas, tum gradienes, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quosdā trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonē, qui in tanta iactatione nauisearet, uomuisse in mare propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu: excidisse eum

prono

proto capite in pelagus, neq; nudum tamen uidelicet, ut misero uel na-
tare commode liceret. Mox itaq; suclamasse quū præfocaretur, uixq;
sese ab undis sustolleret. Porro Euthidicum simulatq; audisset (nam
forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare: arre-
ptōq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant,
luna scilicet relucente) unā iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse
quidem illis opitulari sese miseratos uirorū calamitatem, uerū nequis-
se, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera com-
plura ad illos proieciisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi nata-
rent, si quem forte ex eis nanciserentur, postremo scansoria quoq; ta-
bulata, quæ quidem erant neutiç; exigua. Cogita iam per deos, quod
aliud grauius beneuolētiæ documentum quisq; ædere queat in homi-
nem amicum, qui noctu decidisset in mare, usq; adeo sauiens, q; com-
municata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes pro-
cellas, fragorē aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; effervescente,
noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem,
uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico, hunc autem inco-
tanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Da-
mon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum
hunc quoq; amicum, uidelicet Euthidicum, retulerim. T O X A R I S.
Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis
contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. M N E S. Bono animo
es Toxaris, seruati sunt, quin hodieç; Athenis agunt, ambo philoso-
phiæ dantes operam. Nā Simylus ea demum narrare poterat, quæ no-
ctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientē, simulq; nantes, quate-
nus per noctē dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthy-
dicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, su-
spendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quām incom-
mode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iā sub auroram annasse, cō-
scensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post
hos autem, qui neutiç; mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iā ter-
tium, nihil istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Co-
rinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opu-
lentis, quum ipse pauperimus esset. Hic uita decedens, testamentum
reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale-
sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiç;
uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat, Le-
go Aretæo quidem matrem meam alendam, atq; in senecta fouendā,
Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo ma-
xima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nu-
ptijs.

ptis. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, iij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerat: at amicitiam, quæ illi cù his viris intercesserat, ignorabant, rē pro ludo iocoque ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum rīsu discederet, quod eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant. Si quidem persoluerent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradet mortuo. At hæredes, quibus ista erat legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscētes rataque faciētes ea, quæ erat testamento mādata. Itaque Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diē obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepit onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam nō ita pridem elocavit, ex quinq; talētis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitiae argumentum exhibuisse, ad ta huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento: an hunc quoque in perfectis idoneisque calculis ponim⁹, ut sit unus ē quinq; TO X A. Et iste quidem egregius, quāque equidem Eudamidam multo magis ob fidutiam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alias uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmoléum, Massilia oriundū. Commōstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, vir decorus, procerus, ac diuīs, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter faciēti, quū alioqui deformatis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroque capta oculo, teterimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quū demirarer, si decorus ille quū esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam, is qui mihi eum commonstrabat, causam expōnit, quare in id matrimoniarum incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrat (inquit) huius fœdū patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuīti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex cōdemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum viris, tanque qui sententiā iniquam pronunciasset. Ad hunc aut modū, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates: primū, quod esset condemnatus, deinde, quod è diuīte pauper, postremo, qđ ex nobili repete factus esset infamis, acreictitus. At præter cætera eū ipsa discruciat filia iā nubilis, utpote annos nata dece

& octo,

& octo, quā ne cū omni quidē patris substantia, quā ante condēnatiō nē possederat, dignatus fuisset quisq; ingenuus ac paup facile accipere, quæ tā infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebat, idq; circa lunā crescētem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignū aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehēsa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erāt, partitus est cum illo, ac coena parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam ē necessarijs cuipiā persuasisset, ut puerilam in matrimonium acciperet. Posteaq; autem conuiuium peregerat, libassentq; dījs, tum uero plenum illi calicem porrigenus, accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ò Zenothemis, né uē ipse usq; adeo insaniam, ut te neglectū, qui & iuuenies, & formosus, cōspiciā cū deformi puella, ac debilitata coniugatū. Hæc, inquā, illo loquēte, hic spōsam adiūctam tollēs, abduxit in thalamū: ac paulo post prodijt, ea deuiginata, atq; ex eo tēpore cū illa uiuit, supra modū diligens, & quēadmodū uides, circumferens eā. Et nō solū nō pudet matrimonij, uerumetiā perinde atq; gloriās de eo, sic ostētat, ppterē qd' negligit corporis formā ac foeditatē, ad hæc opes & famā, tantū amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eū sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanq; pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puerellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus contiplodebat. Itaq; curia com mota super illo, remisit mulctam Menecrati, atq; ille iam rei, famæq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosissimas summa cura diligere dicuntur. Restat nobis quintus. Nec uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegyptū Demetrius, unā cū Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam dī sciplinā sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medeti di scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisque. Nam audiuerat

uerat illas, quum essent sublimes, umbram non facere: Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabar, relicto Antiphilo, quod is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem in terea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicū postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: inita societate cum saci legis aliquot, unā cum illis in Anubis templum irruptis: sublatoque deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cyanocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuendentes nec scio quid) rem omnem protinus confessi sunt: destricti in rota, deportatique uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito cōditas. Syrus itaque illico uinctus: unaque herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorē audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant haec tenus amici, auersabantur hominē tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: se sequebant impiori credebāt, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis habitus interim omnium, quantum in carcere erat, sanguinem sceléstissimus, Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitiosus, ratus se se gratum facere deo, atque illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod siquando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse: impudens habebatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inuisus. Subægrotabat itaque iam, maleaque habebat: nec mitu quippe qui humi cubaret, idque etiam noctu: neque crura sineretur protegere, ligno inclusa: nam per diem catastrophæ stringebatur, altera manu uicta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper dominicij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumque angustum prementibus: adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguis. Hæc omnia molesta erant, atque intoleranda: nimisrum homini eiusmodi rerum insueto, minimèque ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam desiceret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum quæ acciderant. Ut autem cognouerat quo in loco res esset, statimque curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudum occlusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quū esset ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quarebat Antiphilum

philum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut agnoscī non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquenq; contemplabatur: eorum more, qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragib; Quod nō nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomēnis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnoscī quisnam esset, usq; adeo p̄rā malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atque adeunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi sunt: oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaç & ipse sibi redditus: & Antiphilū recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligēter percontatus: bono animo esse iubet. Tum disiecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat operatus panniculis. Atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inseruiensç. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucrī faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcario in manum dabant, quo illi mansuetum hunc, ac pacatū redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim suppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset: pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquamdiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idç ut putabatur ueneno, & custodiæ exactissime obseruatæ: neq; deinde quisç admissus in domiciliū uinculis liber. Quas ob res dubius atque anxius: quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito p̄fecti collega, seipsum desert, tanç in irruptione templi Anubis cōmūnem operam addidisset. Id simulatç confessus est: abductus est illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incōmoda negligeret, cum & ipse interim ægrotaret: il lud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quā plurimū dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmūnicatis inter ipsos malis: donec aliquāto post, tale quiddā accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiā, haud scio unde nactus limam: adiūctis coniuratis captiuorū plerisq;, catenam insecurit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc inseritis, soluitç omnes. Qui quidem facile trucidatis, quippe paucis custodi

bus: cōglo;

bus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quò quisq; poterat, dis-
sipati: postea pleriq; sunt comprehensi. Porrò Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat.
Ut autē diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit qui-
dem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Deme-
trio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud
quaç; sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aut̄ Demetrius,
sibiç; non mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro ma-
leficis habiti, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod non
aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius
excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, De-
metrium autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolans
super poena quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam
ambos munere prosecutus est: idç; de suo: Antiphilum drachmarum
decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc qui-
dem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia relinques
amico, concessit in Indiam: prefectus ad Brachmanas, tantum hoc lo-
quutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendū uideri, quod tum ab eo
discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quoad is p̄seueraret esse,
qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus, neq; illū amplius ege-
re amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxa-
ris amici græci. Quod ni initio notasse nos, tanç; qui uerbis nos iacta
remus: idem prefecto relaturus eram tibi cōplures orationes, atq; eas
egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso
nihil responderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam
supplex esset: totāç; causam in se se reciperet, donec Syrus flagris casus,
ambos eos liberos fecit. Hoc igitur paucos è plurimis, quos mihi pri-
mum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos.
Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes tra-
do. Tu porrò uti Scytha his non inferiores referas, sed longe præstan-
tores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi prædi-
datur. Verum oportet strenuū præstare uirum. Etenim res quædam
uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem ad-
modum sophistice laudaris: pro Scythia dicens, orator ignauus appa-
reas. **TOXA.** Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum
etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua exerce-
tur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemad-
modū tu, uerbis phalerans atq; exornās (neq; enim is Scytha rū mos)
præsertim quū res ipsæ longe magis loquātur, quā uerba. Nihil autem
eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi tu cōmemorando laudibus

extulisti

extulisti, puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem, aut si quis amici filiaz nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta, ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodum enim leuia ista: neq; quicquām inest in his, uel magni negotijs, uel uirile quod sit. Cæterum ego tibi referam multas cædes, bellacj & mortes, amicorū causā susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillitate queas scire, bonus sic gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut digno scas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus iniūdentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoq; quām firmissime constituiimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicatē. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quēadmodum uos: neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quiq; prædala facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugij, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsi, dectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimitem & uicturos eos pariter, & mortem oppeturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etehim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad sumimū tres. Nam qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo comitantes istæ atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam nō perinde firmā illius amicitia fore, posteaq; est in plures partes dissecta. Exordiat aut ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflitu cū Sauronatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquām mentitus sum apud te de Scythicis amicis. MNESIP. Equidē tuum iusiurādum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidetur esse dñ, Vetus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum &

Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanq; qui uitæ sit causa: per
 Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNESIP. Atqui si ista idonea
 causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis
 est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cōsimili.
 lia. Quādoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innūerabiles ape-
 rit uias, quibus ad illum sit aditus. TO X A. Vide quām cōtentiose nūc,
 quamq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excu-
 tiq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquēte te, silentiū agebā.
 MNES. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iu-
 re obiurgas: quare perge cotifiderer quod restat dicere: perinde quasi
 nec ad sim dum loqueris, adeo tibi silebo. TO X A. Quartus igitur age-
 batur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mu-
 tuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionē nostrā
 Sauromatæ, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tantū ad-
 uenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque
 expectantes illorum insultū, omnes quidē cedere cogūt, complures au-
 tem repugnantes occidunt, nōnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effu-
 gerat tranans in ulteriorē fluminis ripam, ubi nobis dimidium copia-
 rum, & pars curruū erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati:
 haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad
 utrāq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiuas
 abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque h̄s
 plerisq; cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; no-
 stras cōstuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quū
 duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicū, misere uin-
 ctus, simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudie-
 rat Dandamis, nihil etiā contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad
 hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illū: iam confixuri, ni-
 si suclamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nō interimū:
 sed recipiunt, tanq; dedentem se se precio, redimendū. Moxq; ad illo-
 rum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium
 postulabat. Neq; enim prius dimissurum se se, nisi maximū pro illo re-
 cepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis
 direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queam, id sum pa-
 ratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum:
 huius in locum recipere, & abutere ad quodcumq; tibi lubitum erit. Ad
 hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet
 dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicum abduci-
 to. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postu-
 lat. Atq; hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti: iācū
 precium

precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: unaq; tranantes, in columnes ad nos redierūt. Id factum animum reddebat Scythis omnibus, neque iam uitios esse rebantur se, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nōdum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputatibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidē ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensiq; curribus, fuga se subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico caco Dandamide, sed ipsius semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharū publicitus alūtur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quē tales narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicavit Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, ad gratulantes, beneque omniantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soleris artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone, Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu, iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; in se, prouocās, auertensq;, atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam se conuertit, atque ipsum quoque circūplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuerit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duabus agrestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatae, & Arsacomas amicitiæ. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungetur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciatatur. Iam itaq; quæ de tributis agebantur, erant transfacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti procī in conui-

uio petant puellas,narrantes quinam sint,quibusq; rebus fræti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id tēporis forte fortuna mul ti aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates, Lazorum princeps, & Adyrmachus, Machlyinæ dux, alijq; cū his permulti. O portet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere: Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effūdere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem fese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hūc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes cōmemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirāte (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorū Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plausta, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiç, quales alijs Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptūque habitus, uisuq; temulētus. Mane uero reliquīs prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset à Rege, risuicq; habitus in conuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, uestrāmque benevolentiam longe præstare, multoq; firmitorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contemptisq;: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudo operosa pocula, & currus grauis. Proinde, ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominū illata, nō mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquēq; è nobis tertia contumeliaz pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum coniūgeremur: nimirū ut unus homo simus, ijsdē dolētes, ijsdēnq; gaudētes. Imò, inquit, Lonchates, unusq;libet è nobis totus iniuria afficebat, tū quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in gebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotiū suscipiamus.

Atq;

Atq; ego quidem recipio Arsacomæ me caput apportaturū Leucatio-
ris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At
tu Arsacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bel-
lo fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; alia
rum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos
adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci
sunt familiares: Maxime uero si desederis in tergore bouis. Hæc ubi
placuissent, hic quidem quantum potuit, rectâ profectus est in Bospo-
rû, puta Lonchates: alter, id est, Macetes ad Machlyenses, eques uterq;
At Arsacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familia-
bus uim hominum armauit. Demum & in tergore bouis desedit. Con-
suetudo autem de sededo in tergore bubalo huiusmodi est apud nos.
Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugnæ uidetur
tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. De hinc
ipse porrecto humili corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, mo-
re eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū
est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus do-
mesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro
pede tergum bouis calcâs, pro facultate pollicetur: hic quidem equites
præbiturum se quinq; suopte cibo, suocq; stipendio: ille decem, alius plu-
res, alius armatos pedites quot possit, atq; qui pauperrimus, seipsum
duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens nonnunq; multitu-
do. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide cohæret, & hosti-
bus expugnatu difficultissimus est: non aliter, quam si iureiurando esset ad
actus. Nam in tergum ascendisse, instar iuris iurandi est. Arsacomas igi-
tur his in rebus procuratidis fatagebar: coieruntq; illi equites quidem
circiter quinques milie: tum armati ac pedites promiscue, uicies milles.
At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum. Regem adit, tractâ
tem quiddam de regni negotijs, aitq; uenire quidem sese publico Scy-
tharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere ius-
sisset: De publicis, inquit, negotijs, hæc in præsentiarum denūciant Scy-
thæ: ne uestri pastores in planicie usque transgrediantur, sed intra Tra-
chionem pascât. Cæterum latrones de quibus expostulatis quod regio-
nem uestram incurserint: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim
sui quenque lucri causa prædarî. Quod si quis illorum deprehendatur:
tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciât. At
ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arsacoma Ma-
rianæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idque (opinor) quū filiā tuā
postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetque in ter-
gore taurino septimum iam diem, contractusque illi est exercitus.

haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uit copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodc^z Ar-
sacomas huius rei dux esset, id uero me fuderat. Atq^z in te, inquit Lon-
chates, hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas,
grauiiterc^z fert, quod sibi p̄ferar à natu maioribus, & quod in omni-
bus illo uidear esse p̄st̄tior. Quod si mihi spōnderis alteram filiā
tuā Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus
caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum
formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam
iratus esset Arsacomas: nimirum ob nuptias, tum & aliās quoq^z metue-
rit semper Scythes. At Lonchates: Iurato, inquit, te p̄st̄tūrū pacta,
neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq^z resupinatus in coelum iurare
uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium conīciat, qua gratia iu-
remus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus ius-
jurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid horum inaudie-
rit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc nō
parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quām lon-
gissime. Neq^z quisq^z ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Po-
steaç igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul absti-
terunt, uibrato gladio, simulç altera manu obturato ore, ne uociferare-
tur, ictū in pectus adegit. Deinde caput desectū, sub chlamyde tenens
prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiç sese dicens adſu-
turum, tanq^z ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuer-
sus eò, ubi equum uinctū reliquerat, consenso illo, redequitauit in Scy-
thiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bos-
porinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertanti-
bus. Hæc itaque gessit Lonchates p̄st̄titc^z promissum allato Leuca-
noris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ
in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusque illis nun-
cium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache,
gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, im-
perium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à
tergo in curribus. Facile enim isthōc pacto tibi conciliaueris multitudi-
nem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro
non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus:
siquidem nostra è gente Masteram Leucanor ascivit uxorem. Et nunc
tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denuncianti
bus ut quām potes occidisse, te recipias in Bosporum, neque per ne-
gligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui ta-
meti frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharum partibus semper
fauit

fuit, cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat
 autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Cōmune enim horū
 utrūq; Alanis cū Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alanī
 quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimili-
 lis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse
 comatum, quam Scyham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides habe-
 retur, putaretur cū Masteræ ac Mazæ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô
 Adyrmache. ad utrumvis paratus sum: uel proficisci tecum in Bospo-
 rum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam adducere. Isthuc equidē,
 inquit Adyrmachus, longe malim, quādoquidem cognatus es, te puel-
 lam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unum
 duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexe-
 ris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter in-
 gressus est. Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ virgo etiā dū
 erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incu-
 buisset, impositam equo (nam id curarat, ut aliis quidem eques se fer-
 sequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter
 faciebat, sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræo-
 rum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere ius-
 sam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usque p-
 mensus est viam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper
 astans, exanimatus est. Porro Macentes Arsacomæ Mazæam in ma-
 num dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo
 ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasque agente: Desine, in-
 quid, Macentes: ac noli me aliū à te ipso putare, nam mihi profecto gra-
 tias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat de-
 xtra, quod uulheratae sibi subministrauit, atq; officiose curā egit ægrotan-
 tis. Ridicula nimurum & nos fecerimus: si iam dudū cōmissi, & quate-
 nus licet in unum conflati, magnum adhuc esse credamus, si qua pars
 nostri officiose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modū
 Arsacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterū Adyrmachus
 ubi sensit infidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus
 rerum potiebatur, accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersa-
 tus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per mon-
 tuosa irrupit in Scythiam, pauloq; post irruit & Eubiotus, cum Græ-
 cos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas ac-
 ceritos, utrinque uicies milenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus
 atque Adyrmachus nonaginta milia confecerunt. Atque ex his ter-
 tia pars equites sagittarij, nos autem (nam & ipse ad hanc expeditio-
 nem con-

nem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multo minus triginta milibus, una cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Ut autem admouentes illos conspeximus, contra duximus agmen, præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postrem in duo dissectum est universum agmen Scythicum: pars subduxit se, non omnino palam uicta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideatur: adeo ut Alanii ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alanii ac Machlyenses, undequaque cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebantur obsecuti. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios se se periculis obiiciunt. Hic quidē adusto semore, puta Lonchates: Porro Macentes secuti suciato capite, tum conto in humerū impacto. Quod simulatq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si deserit amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tuim ad uocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in certicem gladio, ad zonā usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis aries Machlyensium, paulopost & Alanorum: Denique cū his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus in sequenti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosphorani duplicatū tributū pensuros se pollicebantur: Machlyenses ob sides datus se confirmabant. Alanii ita eam inuasionē cōpensaturos se se spondebant, ut Sindiānos nostro nomine uellent aggredi, quibuscū multo iam tempore nobis fuerat similitas. His de rebus auditis suffragij, in primis autem Arsacomæ & Lonchatae: pax inita, duob⁹ illis cuncta pro arbitratu suo moderaritibus. Huiusmodi Mnesippe, audet Scythæ amicorū causā facere. MNESIP. Tragica prorsus, ô Toxari, fabula que similia. Et propicius sit Acinaces & Ventus, pet quos iurasti: si quis ista non credat, non admodū reprehendendus esse videatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiat. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his consimilia referā, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNES. Tātū ne lögū facias, uir optimus, neq; usq; adeo admissis, uagiſc; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scythia, Machlyanaq; percurres: deinde

deinde in Bosporū discedens: postremo rediens prorsus abutare silen-
tio meo. TΩ X A. Parendum tibi & hanc præscribēti legem, dicendūq;
paucis, ne fatigeris unā nobiscum, audiēdo cīrcūcursitans. Quū magis
ausulta, quæ in meipsum amicus Sisinnes noīe præstiterit. Quin enim
Athenas relicta patria proficiseret, idq; cupiditate Græcanicarum lite-
rarū, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Ca-
rambe dissita in promontorio, obuia īs, qui à Scythia nauigant. Co-
mitabatur aut̄ Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasi
dam importatas in portu spectassemus, in euīmq; è nauī subduxisse-
mus, emimus, nihil suspicantes mali, interea fures quidam effracta sera,
sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eū diem suffi-
cere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod accide-
rat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitē,
ueriti ne plerisq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo
sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultū, ad hæc
tapetia quædam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igit̄
hisce de rebus, quid esset faciendum, omniū rerum egenis, idq; in urbe
peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demer-
so in ilia acinace, uitam fugere, priusq; ignauū quippiam, aut indignū
esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes cōsolabatur,
obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse se, unde no-
bis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, alla-
ta mercede uiictum suppeditauit, mane autē obambulans in foro, pom-
pam quandam aspergit iuuenum (quemadmodū aiebat) elegantiū ac
strenuorum. H̄i nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare
certamen inirent, in tertiu diem erant decertaturi. Ergo quum omnes
huius negotiū conditiones audislet, accedens ad me, Caeu posthac, in-
quit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Si quidem tertio abhinc die
diuitē te reddidero. Hæc ait, atq; interea ægre parato uiictu, quū iā spe/
Et aculū esset institutū, spectabamus & ipsi, etenim assumptū me duxit
in theatrū, tanq; ad iucundū aliquod, nouūmq; spectaculū Græcorū.
Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim fa-
culis cōfixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdā uinctos
emissæ, nocentes quospiam, ita ut coniūciebamus. Ut autem prodierūt,
qui erant ad singulare certamen conducti, ac produc̄to iuuene quodā
prægrandi, dixisset præco. Si quisq; uelit cū hoc singulari certamine cō-
gredi, prodeat in mediū, præmiū pugnæ accepturus drachmarū decem-
milia. Ibi p̄tinus assurrexit Sisinnes desiliēs, polliceturq; se dimicaturū,
simulq; poscit arma. Tū acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in
manū dat. Si uicerō, inquit, Toxaris, unā pficiſcemur, suppetetq; comi-
meatus,

meatus: si cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit: at galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu praemortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersariū obseruās, ferit in pectore, transfigitque: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incubebat: parumque aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurritus erexi, animumque reddidi. Porrò ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportauī: multumque temporis curatus à medicis, superuixit quidē, hodieque agit apud Scythes, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neque in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Fine fam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem: altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in via acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cù quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset praecruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabantur) ingens ortu est incendium, omniaque circūclusit, iamque flamma undique domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaque ut ipsa se seruaret, amico in humeris sublato descendit, perūpenisseque euafit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantē balulans consecuta est, monens puellulam, ut se se consequeretur. Ea uero semiusta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijs è flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quum probro obiectaret quispiā Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porrò amicum diu fuerit, priusque inueniā talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque ppositis, iam tempus est pronunciari, utri nostrū, aut linguā, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNESIP. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoidem in præsentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro

de integrō delecto arbitro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tuū quidē amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uiatores, utriq; maximis potiti præmīs: uidelicet p unica lingua, unāq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, p desq; quaternos: in summa, duplicita omnia. Eiusmodi nāq; quiddam est: cum duo trēsq; copulantur amici, qualem Geryonē scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt.

TOXAR. Probe dicas, atq; ita faciamus.

MNESIP. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Aci nace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur.

TOXAR. Placent ista, iamcq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam peruereris.

MNESIP. Nimirum ut sis sciens, nequaç; me pigeat uel longius etiam profici, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxati ex tua oratione coniūcio.

LUCIANI TOXARIS SEV. AMICITIAE, DES.
Erasmo Roterodamo interprete, finis.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. Renato episcopo Carnutensi, Erasmus Roterodamus S. D.

Vm multis modis compertū haberem, ornatissime pa ter, q; cādide de meo ingenio, meisq; nugis tum sem tias, tū prædices, uir alioqui naris emūctissimæ: Iamcq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites nō liceret celsitudinem tuam interuisere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem misi, sceleratissimum quidem illum, sed quo non aliis sit utilior ad deprehendendas coarguenda s̄que quorundam istorum imposturas, qui hisce quoq; tēporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimu-

g latiſ

latis condonationibus, alij sc̄q; id genus pr̄stigij, uulgo suūm facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum fructu aliquo, uerum etiā summa cum uoluptate, propterea quod intelligam te, licet pr̄ter generis claritatem, fortunæ splendorem, muneris autoritatē, serijs illis ac tetricis fudij, absolutum, non solere tamē admodum ab his etiam elegantioris Musis abhorre: & huiusmodi lusus nec inamoenos, nec infrugiferos arduis negocij libenter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias hicebit. Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; celebre phanū, fulmine conflagrasse, dici non potest quam feram acerbe. Bene uale in redditum ex Italia nostrum. Luteciaz, Anno M. D. V.

LVCIANI ALEXAN-

DER SEV SPEVDOMANTIS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

C. HERACLIUS DEMOCRITVS

V quidem charissime Celse, leue forte quādam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexādri Abonotichi tæ impostoris uitam, cōmenta, necq; non audaciam pr̄stigiaſc̄ libro complexus, uolumen ad te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nō minoris sit negocij quam Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus hic scelere, quantus ille uirtute. Attamen si candidē ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere, conatum hunc te autore capessam, & Augæ bubble si nō omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his conjecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit simus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriarū literarū nīc̄ monumentis tradi uirum longe sceleratissimū: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaſc̄ oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanc̄ si quis hoc crīmē nobis impegerit, poterimus. & ipsi nos exemplo quodā simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum

carum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multo crudeliorē latronem memoriae prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complevit latrocino. Ac primum tibi de pingam hominem, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pinguendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repræsentem, proctus erat, & aspectu decorus, planēq; specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim nativa tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter effecta, ut uulnus ferè non senticeret imitatam asciticiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uerlatiles, tum diuinum quiddam reluentes. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari, ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterū mens atq; animus: ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Lupiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere cōmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq; supra quam dici possit, illi suppeditabat, quibus tamen pessimam in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Stratō. Nam ipse cum aliquādo Rutiliano scriberet genero, modestissimēq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius ætate, uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putas hæc in Pythagoræ cōtumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum cōmittere. Verum si quis deterima, quæq; & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquamq; fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamē conserat in unū, ea nimirum omnia, uix etiam minimā particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione singe, quam maxime uariā ingenij temperamentam, in doloremq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijq; confusam, promptam, audacem, ueratilem, & ad efficiendū quæ cogitasset nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; fa-

cile fides habenda uideretur: tum quæ mire simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq;: præterea simplicissimum minimemq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appetolleret animum. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescere: id quod licebat partim è stipula coniçere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat his quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantationes profitentur, tum illectamenta ad cōciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negotiōq; suo propensiissimum: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, quam ipse huius formam: eruditum eum, semperq; deinceps pro adiutore ministrōq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgas medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem:

*Carmen Ho/
mericum.*

Pharmacæ mixta, salubria multa, at noxia multa.
 Quorum omniū successor hic atq; hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorū numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, tota m̄q; illius tragediam pernouerant. Vides quanam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uitium parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circuibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorū lingua uulgas appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quam ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiamdum amabilis haberet. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pelle, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unā cubarent, & calcantes ferrent, neq;

rent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premerefq;: deniq; perinde atq; infantes lac ē papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos per multi, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbu, ille: quū Alexandrū conciperet, huiumodi dracone quopiā, opinor, cū ea concubente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcher timus, obolis sanē paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur, nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, necq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniūsent, facile perpenderūt hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum, quoru utroq; si quis ad cōmoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiā quām maxime necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyranno, nempe spem ac metum, ad sacra cōfluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureoisque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter se se uersassent, ultróq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniū oraculumq; constitueret: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negotium magnificenter etiam illis successit, quām expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negotium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regiō nem à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longe distit ab Asia Galatiāq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander, nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationem aggressio nemque hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Abonī murum incolunt, nempe superstitiones plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cibro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut coelitum quēpiam intuentes. Hac de re quū controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsi cōducibile) in Apollinis tēplo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapiū unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Ex tabellæ quum

essent de industria repartæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnē usq;
Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni
murum, nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq;
fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Co-
conas anticipita quædam, atq; ambigua obliqua q; conscripsit respon-
sa. Deinde paulo post diem obit, à uspera (sicut opinor) iectus: in huius
demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsa-
riæq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra
eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se
maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones
quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen
oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimurum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo
ut à Tricca ad Paphlagoniā usq; in Alexandri matrē sit incitatus ille-
ctusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenāq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui;

Qui ueniet latus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cum eiusmodi Tragœ-
dia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatum se nō
nunq; adsimulabat, ore spuma completo, id quod ille facile efficiebat,
radiculæ (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanducata. Ce-
terum illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At
multo antea sibi finixerant, parauerantq; è linteis confectum draconis
caput, quod speciem quandam humanam præ se ferret, colorum fuis
mire adsimulatū, quodc; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum
lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis age-
batur. Porro Pellaeus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq;
alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unāq; in partem
Tragœdiā acturus, uel princeps potius huius futurus fabulae. Iam ue-
ro ut erat maturū aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad
templi fundamenta nuper effossa. Consterat autem in eis aqua, siue
quod ea indidē alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat:
illuc ouū antea excavatum deponit, quod quidem intus occultabat for-
tum recens æditure serpentis. Id quū alte demersisset in abditas lutis ca-
pernas, rursus illinc discessit. At mane quū in forū prosilijsset nudus,
nisi quod

nisi qd' subligari circū pudēda tectus erat,eōq; īaurato:tū falce illam
gestans,simulq; solutā uentilans,iactanq; comā, eorū more, qui à Cy
bele deorū matre afflati cōueniunt,ac numine rapiūtur:cōscensā subli
mi quapiā ara concionabatur,cūiūtā eam beatā esse prædicans,quæ
mox deū propalām esset ostensura mortalibus.Porrò qui aderant(nā
cōcurrerat uniuersa ppe ciuitas)unā cū mulieribus, senibus, pueris, ad
mirabantur, ac uota faciētes adorabant. At ille uoces quasdam sonans
incognitas,nihilq; significantes,cuiusmodi sint Hebræorū aut Phœni
cum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerēt eorū quæ dicebat,
nisi solū hoc, quod Apollinē Aesculapiūm q; passim admiscebatur. Sub
hæc ad institutū templum curriculo fugiebat, accedenq; ad fossam ac
fontē illū quē iā ante cōditū oraculū præstruxerāt: ingressus aquā, mā
gna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabatq; deū, uti
dexter ac felix in ciuitatē adueniret. Deinde phialam postulat, eā porre
ctam à quopiā, facile immergens, unā cū aqua lutōq; haurit, & ouum
illud in quo nimirū ille deū concluserat, cādida cera, cerussaç; cōmissu
ram operculi ferruminās. Id quū manu cepisset, affirmabat iam Aescu
lapiū tenere sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebantur oculis, expe
stantes quidnā esset futurū postea, iam dudū admirātes ouū in aqua
repertū. Porrò posteaç; fregisset idē caua uola cōpressum, ac serpentis
illius fœtū exclusum exceperūt, simulatq; mouentē hunc sese conspice
rent ij qui aderant, ac digitis circūuoluentē, protinus uocem tollebant,
deumq; consalutabant, ac ciuitatē eam fortunatā esse dictitabant: si n
gulicq; affatim uotis implebātur, thesauros, opes, prosperā ualetudinē,
aliaq; id genus ab illo flagitātes bona. Hic ille rursus cursim sese domū
abripuit, unā secū asportans, modo æditū in lucem Aesculapiū, bis na
tum scilicet, cū semel duntaxat nascantur homines: atq; cum nō ex Co
ronide per Iouē, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
cornice, uerū ex ansere progenitū. Populus autē uniuersus consequeba
tur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cōceptas furore correpti. In
terdiu igit se domi cōtinebat, sperans fore, id quod & euénit, ut fama
pmoti, Paphlagonū pars maxima cōcurteret. Ergo posteaç; urbs ita
esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam
antea tum cerebrū, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uide
rentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poētæ) uerū qui præter so
lam figurā nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto
residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum
Pellæum illum Aesculapiū, qui quidem erat, ut dictum est, maximus
pulcherrimusq;. Hunc totū ubi collo circūdedisset, caudā foras pro
minere sinens. Erat autē ingens adeo, ut cum per pectus illius effunde
retur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alīs abdi

tum teneret, illo nimis omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædicularas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominū conuenarum, qui cō alij ex locis alij cōcurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quām ista uiderent, mente attoniti stupefacti cō, deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immānem extitisse draconem humana specie, atq; eum insuper māsuetum tractabilem cō. Protinus autē ad exitum properabant, & priusq; exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebātur. Porrò è regione ianuæ, per quā intrabatur, patefactū erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quū ille grauiter iam ægrotaret: illi obessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic nō semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fate ri uolumus, æquū est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimis omnia crassis & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: qui inq; conspicerent in dubia malignācō luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nūc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Methydonium, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantiā aduersus haec, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, qui cō uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modum cō peruestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem se modum rationēcō præstigiaturæ, ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciācō: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante se primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem cōrectasse iam grandem admodū factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebat ad haec picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idcō iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.
Ast ubi iam maturū esset, ut cuius rei gratia haec tenus omnia fuerant
excogitata,

excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisivissent: diuinaref q; accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphirai interitum, posteacq; quam ille inter Thebanos extare desisset: patria pulsus, atq; in Ciliciā profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendā certum præloquutus est. Iussit autem ut quisq; quod uideretur, quodcū maxime discere uellet, id in bello conscriberet, euīnq; funiculis obuinctum, cera argillāue, aut simili re quapiā obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edictus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusq; argumento, deo nimis respondentे, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neq; difficilis animaduer- su, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emun- etæ prodigiosum, planēq; incredibile quiddā esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerētur: quæ quisq; sciscitabat, ea legebat: atq; ita quæ uideretur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quam diligenter obsignata signis, imitatu neuticq; facilibus, nisi reuera deus esset quispiā, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id esse cerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ parte in quæ post signum hærebant, acu candelacta liquefactam didebat: tum ubi legisset rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manete, facile coagmen tabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tum cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyriū igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figurā excipiebat. Id simulatq; siccū esset factū (siccabat autē protinus) cōmode resignabat libellos: qbus prælectis, impositæ ceræ denuo, pinde atq; è lapide signū idē imprimebat, ad archetypi similitudinē mire effectū. Post hanc iā tertią accipe rōne: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicilos

go codicillos adglutinant, atq; ex his confecta seu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illoco siccessit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signū uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ cōplures uiae, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quū tu in his quos de magorū artibus cōscripsisti cōmētarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longēq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negociū reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille cōuenire iudicabat. Alios item deterrebatur, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæque rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) cōplura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictū emplastri, ursino adipe cōfecti. Porrò spes, retumq; successus & incrementa, necq; non hæreditatū obuentus semper in aliud tempus reiçiebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cū ipse uolum, quūq; uates meus Alexāder me rogabit, próq; uobis uota faciet. Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cū obolis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putas amice hunc quæstum, quū in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decē aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurū reponere, uerum complureis & alios habebat secū adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritóq; lucrum impartebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebat igitur undiqueq;, magnóq; tumultu concitatī ad properabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipulóq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum

Verum ubi iam pleriq; quibus mentis plusculum inerat, nō secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulae apparatus: horrendum quidam in eos adidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in se turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pelle rent, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddā oraculum prodidit: Sciscitanti cuiquam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cōpedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes adeuntium, quām sint prudētes, quamq; eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro sœuum & irrecōciliabile, idq; iure optimo. Nam cū quo tandem iustius bellum gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quām cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platonis, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eū) erat illi plurimū inuisus, atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula acludit tra duceret. Quā ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum cotisimiles quām plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit, quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum ille de stomachi dolore cōquirenti, uellet præscribere, uti suillū pedem cū malua præparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ihs qui uellet, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponēs: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est se se exhibitorum ipsum deum loquentem, citrāq; interpretētatem oracula. Deinde non magno negocio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatū, infertis, alio quopiā per has foris insonāte, respōlitabat ad ea quæ ppenebātur, uoce nimirū per linteaceū illum Aesculapiū ad aures promanante. Huiusmodi respōsa ἀντόφωνα dicebātur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neq; passim dabantur, uerū splendidis modo atq; opulentis

opulentis,& qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijscq; citato Marte subactis,

Romam urbem repetes,& claras Tybridis undas:

Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, eue nissetq; ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum & monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: necq; enim expedit isthuc:

Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu

Exitium immittat, uitacq; ac lumine priuet.

Siquidē & hoc interim callidissime fuerat cōmentus, ut posteriorib; substitutitijsq; responsis, ea quæ perperam malēq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusq; morerentur, prædixerat so re ut reualescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico para tum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desitie opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec evitare licebit.

Porrò cū nō ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mallōq; responsa se rebāt, ipsos quoq; huiusmodi quadā arte diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultorū ad illos remittens, his uerib;

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum.

Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Cili ciām, Paphlagoniam, Galatiām q; designauit. Ut uero & in Italiā ora culi fama permanauit, inq; ipsam Romanorū urbē: iam nemo omnī erat, qui non alius alii anteuertere studeret, dū hi quidē eō proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimū hi, qui potētia atq; autoritate plurimū in republica pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliās quidē honestus ac probus, tum cōpluribus in prælijs Romanorū spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, pā rum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædā de illis essent persuasa, adeo ut sicuti lapidē uel inunctū, uel coronatū cōspexisset, cōtinuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonāq; ac lāta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parū aberat quin omisso quē tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios aut post alios eō legabat. Porrò q; mittebātur, seruuli nimirū idiotæ quidā facile decepti, domū redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanq;

tanq; uidissent, audissentq; permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatores. Inflamarunt itaq; senem infelicē, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex se effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, cōcitauitq;, quām plurimis item aulicis expauefactis, atq; attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes caneret, ac portentosa quædam de oraculo, déq; ipso mentirentur. Excogitarat autem terselestus ille quiddam neutiq; inscitum, & ingeniosius, q; ut in uulgarem competit latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentē illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluisserint. Intelligebat autem esse consentaneum: ut qui opibus ac potētia præcelleret, eiusmodi rogatiōes essent proposituri. Ab his munera q; plurima ferebat: quippe qui non ignoraret se intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sc̄iscitanti de filio, ex uxore priore suscepito, qui iā per ætatē maturus esset, ut disciplinis eruditetur, quæ instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregiēq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis post dīebus, extincto puerō, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus respōderet: oraculo uidelicet ita re præsentī confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmās hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminē quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorē, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæ futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquam hoc quoq; oraculum ex Autophonis erat. Eidē

itē de uxore ducēda percōtanti, aliquādo incūctanter ac palā respōdit:
Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidē iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna
sibi suscep̄tam fuisse. Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum
dormientem aliquādo conspexisset: nam id illi familiare est, formosus
somno sopitos adamare. Porrò Rutilianus vir prudentissimus, nihil
cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias cōficit, sponsus iam sexā
genārius, concubitusq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis pla-
cans, iamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hīc ubi semel in
Italia rem esset aggressus, maiora īndies ad hæc excogitabat, & in oēs
Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens
ciuitatibus cauendam esse pestilētiā, incendia, terræmotus, se certare
media traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum
pestilentia īcrebuisset, unū quoddam tale oraculum, Autophonon &
hoc, quoquā uersum gentiū prodiderat, unico carmine comprehēsum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat paſſim pro foribus descriptum, tanq;
aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuer-
sam in partem euenit, propterea quod fortuna quadā sic accidit, ut et
domus, quibus hīc uersus esset inscriptus, potissimū desolarētur. Neq;
uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint, uerum
casu quodam ad hunc modū accidit. Et haud scio, an pleriq; frati carmi-
ne, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestē præter orac-
lū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnātes haberēt, & in-
tonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex
sua cōiuratione quā plurimos Romæ cōstituerat, qui sibi qua quisq;
mente esset, indicarent, ac priusq; oraculū adiūssent, illi significarēt quid
nam essent percontaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiā
priusq; aduenissent hī, qui mittebantur, ille iam ad respondendum in-
structus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machina-
menta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initia-
tiones quasdam instituerat, tædarū per manus tradendarū gestatio-
nes, & sacrorum ceremonias quæ quidem tribus ex ordine diebus con-
tinenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denū
ciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus
mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credūt &
parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præ-
eunte, dicentēq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclama-
bat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium
agebatur, & Apollinis nativitas: tum Coronidis nuptiæ: demum na-
sciebatur

sciebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deicꝫ exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autē is appellabatur, idcꝫ ex re, ppteræ quod faces quædam incenderetur. Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascentis Rutiliani coniunx. At uero facem gestabat, mysteriacꝫ agebat Endymion Alexander: quum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descendederet autē in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdā è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimurum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idcꝫ in propatulo. Quod nisi complures fuissent tæda, forsan non nihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratū fuisse. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silētio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabat autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædas, atque inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatū, aureum apparebat: pelle, sicuti confitio, inaurata circūdata; atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac reuerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicer ob femur aureum, an aliud Pythagorico illi consimilem, atque eam controversiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturcꝫ, oriturcꝫ uicissim.

Vatis at est animus diuina ē mente profectus,

Hunc pater auxilio misit iustiscꝫ p̄ijscꝫ.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, cœu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, eiuscꝫ laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florētissimos, formaque eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitj̄s ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoque considerat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, nœue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaque floridis osculum dabat, atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra

osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modū uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitas exercet, passim cōstuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnū quidam, cunctis cōp̄ optandum uidebatur, si cuius uxore uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurum esse. Erant insuper, atq̄ ex non paucar, quæ se se etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam dialogū tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, coniūcias licebit. Hunc quidem legi pridem aureis descriptum literis, Tij, in ipsis sacerdotis adibūs. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num aliis ab illo priore? quid aīs? Haud fas est ut isthac audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq̄ oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quō demigratus? Ad Bactrā, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meaque præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dyndimis, Claro, Delphisq̄ redduntur: utrum ab autore profiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, ne fas enim. Cæterum ego quis tandem post hāc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hāc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hāc Glyconis cum sacerdote cōfabulatio. Postremo & oraculū carmine cōphēsū ædedit, quū nō ignoraret illū amicū esse Lepido.

Ne pare Lepido, namq̄ huic fatum instat acerbū.

Mrium etenim in modū metuebat Epicureum: sicuti superius dictū est: nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hominem, atq̄ infensem. Itaq̄ ex Epicureis quēpiam, ausum se multis presentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectū capititis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ studiebatur, occidissent. Atqui uiuit adolescentis, in columnisq̄ reuersus est, famulis iam suppicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq̄ subducto nauigio: perlausus est, uti pariter in Indiam nauigarer. Itaque dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hac adeſt

adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobratam sibi ueritatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illū impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diversabatur in Ponto: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruedum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenie runt. Ceterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id siebat pridie quam responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuiquam illorum ex adyto respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquaue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanq; impio, deorumq; contēptori, atq; Epicureo: quod quidē pbrū omniū erat grauissimū. Quapropter unum etiam Alexander quiddā designauit deridiculum. Nactus peculiares Epicuri sententias, librum (uti scis) longe pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta comple-
tentem, medium in forum deportauit, ac lignis fuculnis exuissit, tanq; autorem ipsum exureret scilicet, accinerem abiecit in mare, oraculo insu-
per eam in rem ædito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adserret is liber cōmoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quanta inq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret, planeq; lustraret animū, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: immò recta ratio, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditū sibi patefisisset, inq; aulam Cæsaream: præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante, quum bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacrī quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisiſſe duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër

Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscriperat: leones quidē simulatq; in hostium regionem enatassent: Barbari canes quospiam, aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His consiliaria sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam respositionem: Crœsōq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deū quidem prædixisse uictoriā: haud tamen explicuisse, utrum Rhomanorum esset futura, an hostium. Tandem quū plurimi iam eam in urbem confluenter: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculū uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ihs, quæ ad uictum erant necessaria, cōminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnū appellabatur. Siquidem libellis indormire solet: ut aiebat ipse: deinde tanq; in somnio diuinitus edocitus respondebat: nihil certi tamen. Sed ambīgue plerumq; ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratiū atq; obseruantius obsignatos. Ad hūc enim modum citra ullum resignandi periculū, quicquid temere in mea tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedē non exiguum colligebant ab ihs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicantēq; atq; hoc illorum munus conductitum erat. Nam interpretum quisque talentum Atticum pendebat Alexandro. Nōnunq; quū neque consuleret quisquam, neque missus esset aliquis: imò quum nef sit quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, acte

Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram

Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.

Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.

Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille

Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili,

Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum

(Vt neque quæ faciant, possis audire, nec unq;

Cernere luminibus) tecte furtimque pararunt.

Inueniesque tuo sub lecto pharmaca, iuxta

Parietem, sub ceruicali condita, porrò

Istis conscientia criminibus tua serua Calypso est,

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim &
autores

autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuit, si-
mulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris
nō raro respōdit, si quis patria lingua sciscitaref, puta Syriace aut Gal-
lice, quoties difficile eraq; inuenire cōterraneos eorum, qui rogationem
proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet inter-
ualli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per ocium
posset & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpre-
tari. Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbra chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliâs rursum, quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquam
omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti.
Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diocle uicino, ac-
cedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam com-
prehensi tenentur in uinculis. Cæterū pauca nunc accipe ex his quæ
mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libel-
los palam atq; accurate obsignasse, responsum nocturnum subscribi-
tur. Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis li-
bellis eandem rogationem proposuisse, puta cuiatis esset uates Ho-
merus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscriptis, uidelicet deceptus à
puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem ad-
uersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latonæ tote perungi.

Alteri uero ubi sciscitantí ei dictum esset, utrum mihi satius esset in
Italiā nauigio, an pedestri itinere proficiisci, respondit: nihil quidem
quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero
fuit & illud, unica rogatione pposita libello pro more inscripto talis cu-
iusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis
item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persua-
sus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam roga-
tionem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor
Alexander, octo misit oracula: sed quæ neq; cœlum (quod aiunt) neq;
terram attingeret, uerum absurdâ & intellectu difficultia omnia. Quod
ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matri-
monio conatus essem auertere, suassisse inq; ne prorsus in diuinatione
spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerri-
mum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me,
Rutiliano ita respondit,

Noctiuagis gaudet scortis, spurcōq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quū me in oppidum aduenisse sensisset, mēq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperā, quo me ad mare usq; deduceret: accersit illico, sanè quām comiter multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem, complures apud illum temporio: portò bona quadam fortuna & milites unā mecum adduxeram. Tum ille manū mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo sacer consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus acti mor su corripiō, ita ut parum absuerit, quo minus illi manū mancam reddi detim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter uerant, quod Alexandrum illum, non autē prophetam compellassem. At ille oppido quām generose obnītens compescuit illos, pollicituſq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime saeuirent ferocirentq; sibi redideret amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suassissem Rutiliano. Ecquid me laſſet ut ista in se facerē, quū possem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Evidem hanc hominis humanitatem cōmoditateñq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebat, uehemēter erat stupēda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthac quū iam nauigare statuisse, missis Xenijs ac muneribus permultis (erā autē forte solus cum Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amstrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum se, & remiges qui nos auerent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſe fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uidere inq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicente, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quū antehac pie atque inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare, indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæque sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nautes præternauigates legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine

nomine in Bithyniam proficisciētes, deportādi uectigalīs gratia, quod in singulos pendebat annos: cum exposuissim illis, quod me periculum circū uallaret, atq; illi se mihi commodos facileq; p̄t̄berent, receptus in nauigium, in columnis in Amastrīm perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnērīq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulci sceret, quē iam tum ante mihi structas insidias oderam, prōq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam anīum, non paucis mecum facientibus, maximēq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pontōq; p̄fsidebat: nos cohibuit penē supplicans & obsecrants uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quā sibi cum Rutiano intercederet, nequaq; posse supplicio afficeret: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, mēq; repressi: nō in tempore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modū affectum. Sed quid: an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri, à principe Romano postulare ut Aboni murus, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinēs imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcam illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cum esset de se uaticinatus, oraculo prodito, fatus decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine istum, interitu maxime miserando peritum: nondum septuaginta natus annos interiit, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pēde ad inguen usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput hunc extāndū p̄t̄beret, ad mitigandū cruciatū, id quod haudquaq; face re potuissent, nisi detracto galerūculo. Hunc habuit exitū Alexadri tragedia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit pruidētia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur, neque non certamina quādam agerentur ab ihs, qui in uaticiniū coniurauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac p̄cipuis ad Rutilianum arbitrum se conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atque sacerdotali propheticāque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum ciuīs quum esset, ista faciebat: neque medico, neque homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc amice ex

ce ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præbereim, scribenda putauai, cum uti tibi gratificarer, homini familiarī atque amico, quemq; ego unū omniū maxime suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorē ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationem, uel ob uitā tranquillitatē, postremq; comitatē atq; humanitatē erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulcisceret, uirum uere sacrum, ingenioque diuino, quiq; solus quæ uere sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut h̄s qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nō nihil utilitatis afferre videatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ALEXANDRI SEV PSEUDOMANTIS, DES. ERA
smo Roterodamo interprete, finis.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO, ERASMVS
ROTERODAMVS S. D.

Quidem hac mente semper fui ornatissime idemque humanissime Christophe, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine, nec unq; istos hominis uocabulo dignos iudicarim, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiā: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum sœnore repēdere. Proinde cum antehac sæpen numero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circunspectarem q; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiæ animi significationem dare: neq; in tanta fortunæ meæ tenuitate quicq; occurreret, quod ulla ex parte, nō dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud deniq; mihi uenit in mentē, ut saltem istos quosdā nō inurbanos homines imitater, q; flosculo quopiā insigni, aut alio simili symbolio missō, uoluntatis propensionē, prōptiæ animi studiū testificari solent: præsertim ipsi tenues

tenues erga eos, quibus neq; res, neq; animus sit alioru; egens munera;
rum. Ergo Graecanica ingredienti μουσαι (nā musarū horti uel medijs
uerant brumis) statim inter multos uaria ad blandiētes gratia, hic Lu-
ciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum nō ungue, sed calamo decer-
ptum ad te mitto, nō solum nouitate gratum, colore uarium, specie ue-
nustum, nec odore modo fragrantem, uerum etiā succo præsentaneo fa-
lubrem & efficacem. Qmne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui mi-
scuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sentētia, aut noster hic
Lucianus est assequutus, qui priscæ comœdiae dicacitatem, sed citra pe-
tulantiam referens: deū immortalem, qua uafricie, quo lepore perstrin-
git omnia, quo naso cuncta suspendit, quām omnia mīro sale perfri-
cat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præci-
pue philosophis infestus; atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac
Platonicis ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum superci-
lium, hos punctum ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure
optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quām improbitas
uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemū, hoc est, maledici
uocabulum addidere, sed hi nimirū, quorum ulcera tetigerat. Parū liber-
tate deos quoq; passim & ridet & lacerat, unde cognomen inditū αθέου
speciosum profecto, uel hoc nomine: quod ab impijs ac superstitionis
attributum. Floruit (uti putant) Traiani fermè temporibus, indignus
ita me deus amet) qui inter sophistas annumeretur. Tantū obtinet in-
dicendo gratiæ, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando le-
poris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas
serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores,
affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planè spe-
ctanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cū huius dia-
logi conferri debeat, seu uoluptatē spectes, seu spectes utilitatem. Cæ-
terum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id quod
semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatorē taxat:
Stoicorum fastum & sapientem barbam ridet: diuitum ac regum uita
quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quām expedita res peper-
tas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem
in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia, frontem expor-
rigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis
ridicule quām ullus possit γελωτονοίδες, sed rursum sapientius quām
theologorum ac philosophorum uulgas nonnunq; in scholis magno
supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime
Christophore, & Erasmum inter tuos assribito clientulos, amore, stu-
dio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammensi. An. M. D. III.

Luciani

LVCIANI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERASMO ROTE,
RODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.

MICYLLVS.

T te scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uocēq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentē me, ac dulcissimo in somnio uer-
santem, & admirabili felicitate fruentem, penetra-
bile quiddam & clamosum resonans expergefec-
ris, adeo ut ne noctu quidē effugere liceat pauper-
tatem, uel te ipso longe nocentiorem. Atqui si coniectandum est, tum
ē silentio quod etiamdū ingens est, tum ē rigore frigoreq;, quod non-
dum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq; (nam
hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem
adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum
seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verum haudquaq;
impune: si quidem mox pœnas de te sumam, fustéque comminuam,
si diluxerit modo. Nam nūc negocium mihi facefferes, subsiliens in te-
nebris. GAL. Here Micylle, equidē arbitrabar me tibi gratum esse fa-
cturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteueruisse, quo posses
antelucano surgens, quām plurimū operis conficere. Etenim si priuīq;
sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi ac-
cesserit ad parandū uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidē
tuo arbitratu quietem egero, longēq; magis mutus fuero piscibus. Ce-
terum tute uideto, ne per somniū diues, esurias experrectus. MICYL.
O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid
hoc mali est: uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem
tibi prodigiū uidetur, si eadē qua uos lingua loquor: MICYL. Quid:
an nō hoc portentum: sed auertite dñs malum à nobis. GAL. At tu mi-
hi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluissē Homerī poē-
mata, in quibus equus Achillis, cui nomē Xantus, posteaq; hinnitus
longū ualere iussisset, medio in prælio constitut, differēs, toto sc̄p; uersus
ordine recitans: non quemadmodū nunc ego prosa oratione loquēs,
quin etiā uaticinabatur ille, dēq; futuris ædebat oracula, necq; quicq;
prodigiosum facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorū auer-
sorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auerten-
dam audisse se iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis
cui nomen

cui nomē apud Homerū est Argo, carina fuisse eloquuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit. Aut si ter gora direpta serpere uidisses, si carnes boū mugire semiassas, coctasq; ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorūq; omniū facundissimi: præterea contubernialis uobis & con uictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanū edidici. Quod si mihi recipias taciturnū te, haud quaq; grauabor ueriorē tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. M I C Y L. Modo ne isthuc ipsum sit somnijū Galle, quod ita mecum loqueris. Sed dicio per Mercurij, ó præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguā sones? Nam ut taceam, neq; cuiquā proferam, quid attinet te solicitorum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hac loquentē audisse? G A L. Ausulta igitur, nam orationem ex me audies, omniū (sat scio) maxime nouam atq; incredibilē. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. M I C Y L. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulū quempiam fuisse Gallum, Marti adamatū, atq; hunc deo compotafse, collusitasceq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerē adiret Mars cum ea cubitus: hunc quoq; Gallum unā secum adduxisse. Quoniā autem Solem potissimum metueret, ne si ē sublimi cōspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulū semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emerget. De inde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse insciētem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod cōfideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanū à Sole edoctum, eos deprehendisse implūcitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Potrò Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; eum in auem trāsmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea crītam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quū iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uoci ferari, atq; illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem & illa Micyle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodū in Gallū transformatus sum. M I C Y L. Quo nā modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio. M I C Y L. Num sophiā stam illum dicis & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortalibus suavit, ne intra quinque-

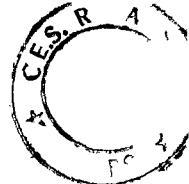
nium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodū prius quām Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? MICYL. Præstigiatorē & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, o Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso mihi conuictiari, præster tim quum ignores, quibus sim moribus. MICYL. At hoc rursus multo etiam q̄ illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen exponne Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia, neq; omnino facilia creditu. Quandoquidē duas quasdam res iam mihi uidēor in te animaduertisse, nimirum alienas à Pythagora. GAL. Quæ? MICYL. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinq; annos (si memini) præceperit. Alterum uero plane cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicuti nosti) ad te attuli. At tu nihil cūctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagorā esse, quū aliud quiddā sis: aut si Pythagoras es, legem prætergessum esse te, iusq; uiolasse, quum fabas ederis, perinde ac si caput patris comederi. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harū rerum causa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidē non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc cōtra comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandū pabulum. Verū si molestū non est, audi quemadmodū è Pythagora cōperim esse id, qd sum in præsentia, q̄que in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et qd ex unaquaq; trāsformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra quæso: nam mihi quidem auditū iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usq; adeo cognata germana que uidentur esse ista tua cū sua uissimis illis uisis, & ex æquo uos assimo, te pariter ac præclarum illud insomniū. GAL. Etiamnū tu somnum illud quod dudum tibi uisum est, in animū reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidā quādam felicitatem memoria consecutaris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unq; uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coēentes. Itaq; quale uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatae, talem titillationē mihi prebēt ea quæ uidi. GAL. Nouū quendā Hercule mihi narras amore insomniū, siquidē alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somniū, iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans

obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audi, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modū delectat. M I C Y L. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cōmemorare de illo quippiā. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? G A L. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; il lud ab oculis absteseris. Interim prior dico, uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an per corneas tibi somniū aduolarit. M I C Y L. Neq; per has, neq; per illas, ò Pythagora. G A L. Atqui duas has tantum cōmemorat Homerus. M I C Y L. Valere sīnas nugatorem illum Poētā, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somniū, & ipsum aureum, & aureis undicq; circūamictum, & aurī plurimū secum adducens. G A L. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in somniū, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. M I C Y L. Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quām putas pulchris quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit: nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carnis unius omniū bellissimi. G A L. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis: ita enitens, no/
ctibus eminet extimie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

M I C Y L. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomniū meū uideat Pindarus: ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullū domi cibum acceperim: siquidē Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tēpore ad cœnam uenire iusslerat. G A L. Isthuc equidē planè memini. Nam totum esuriebā diem, donec mihi profunda tādem uespera domū reuersus, subuvidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodū opiparā cœnā Gallo, qui quondā fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. M I C Y L. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecisse, obdormīj protinus. Tum mihi, iuxta Homerū, ambrosia sub nocte diuinū quoddā haud dubie somniū assistens. G A L. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narras: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnā acta sunt

sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnum quoddā eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum cōmemoratiōe quasi rumines. M I C Y L. Credebā molestū futurū me, si hæc quoq; te tulisse: uerū posteaq; tu desideras, en id quoq; narrabo, quum nūn quā antehac in uita cœnassem apud ullum diuitem, ò Pythagora: he-
ri bona quapiā fortuna in Eucratem incidi: atq; ego quidē simulatq; dominū illū salutasssem, ita uti consueuerā, subducebā me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisssem affectatus. At ille: Micylle, inquit, ho-
die natalicia filiæ celebro, plurimosq; ad cōuiuium amicos inuitauit, ue-
rum quoniā aiūt quendā ex his incōmoda esse ualetudine, neq; posse
pariter ad conuiuū nostrū accedere: tu eius loco uenito lotus, nūsi ipse
forte qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidē
ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: oēs obsecrans
deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagru
morbi auctarium immitterent ualetudinario illi: cuius ego sellæ occu-
pator, cœnæq; uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spaciū, qđ
usq; ad balnei tempus intercessit, longissimū seculum esse iudicabam:
dum subinde respicio, quotquot pedū esset litera, & quando illos iam
lauisse consentaneū esset, Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me
corripiō, atq; abeo, nitide amodū cultus: sic obuerso palliolo, ut qua es-
set parte purissimū, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios cor-
plures, in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris quatuor) cuius
eram subcōuiua uocatus: qui male habere dictus erat, atq; id etiā p̄z
se ferebat, quod afflictā esset ualetudine. Nam ex alto gemebat, tussie-
bātque, ac screabat, uelut ex abdito: quodq; ægre redderetur totus pa-
lidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem phi-
losophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblate-
rant. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quām credi posse
tonsonis egens. Porrò increpante Archibio medico, quāobrē quū ita
esset affect⁹, aduenisset: nō oportet, inquit, p̄missa deserere, p̄slettim
hominē philosophum, etiam si mille urgeant & instent morbi. Puta-
uit enī Eucrates sese à nobis haberī ludibrio. Haud quaq; inquā ego:
imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quām in conui-
uio animam unā cum phlegmate excreans. Atq; ille quidem p̄z arro-
gantia dissimulabat sese dīcterium audisse. Haud multo post accessit
& Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat phi-
losopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te qui
ipse ad nos ueneris. Tametsi nihil deterius tibi fuerat futurum. Si qui-
dem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixer-
at: introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitēti. Ega-
igitur

igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitaf
set, posteaquam me tristem admodum uideret: adest, inquit, tu quoq;
Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierū conclavi unā cum
matre conuiuū agere iubebō, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;
quum parum absfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingre
diebar, pudefactus quod Eucratis filiolum ē conuiuio uiderer expu
lisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem; quinq;
(si dījs placet) proceri iuuenes, ceruices illi supponentes undiquacq;
quo nimirū in eodem habitu permanere, ac longū etiam tempus du
rare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accū
beret, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps
cœnabamus, ò Rythagora, opiparam quandā & uariam coenam, mul
toq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formo
situdum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima
quaepiam erat uita: nisi quod unum quiddā me uehemēter male habe
bat: Thesmopolis obstrepsens atq; obturbans, uirtutem nescio quam
mihi cōmemorans, docensq; quod duæ negationes unicam efficerēt
affirmationē: quodq; si dies sit, nox non sit. Nonnunq; & cornua mi
hi dictabat esse, atq; id genus multa philosophabatur erga me, qui
bus eiusmodi nihil opus: planèq; uoluptatem interpellatione minue
bat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; caneabant. Ha
bes Galle de cœna. GAL. Nō admodū suaui Micylle: maxime postea
quam cum illo deliro sene sortitus eras accubitum, MICYL. Audi nūc
& insomnium. Visus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset libe
ris, nescio quomodo ē uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testa
mentum cōdidisset, quo me insolidum hæredem omnium scripserat,
paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: &
tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdā scaphis exhaustire, per
petuo subsaturniens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, po
cula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo
uectabar resupinus: cunctis qui intuebantur, conspicendus & admirā
dus. Accurrebant permulti, ac circū equitabant: complures sequeban
tur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sede
cim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornati,
quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneū
est, aderant: iam epulæ erant comporratae, iam potus ex animi senten
tia ministratus. In his quū uersarer, & aureis phialis præbiberē omnibus
qui aderant amicis: quū iam inferrentur bellaria: intēpestiuo tuo
claimore perturbasti nobis cōuiuū, mensasq; subuertisti, ac diuitias il

las ita dissipasti, ut in auras euaneferent. Num tibi videor iniuria sto-
machatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc so-
mniū illud quod mihi accidit, uidere cupiam, GAL. Adeo ne es auri
cupidus, & opum audius Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris,
ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimū possideas auri? MICYL.
Evidē haud solus ita cogito Pythagora: quū ipse quoq; tum quū Eu-
phorus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus
cum Achius: idq; in bello, ubi ferrum quā aurū gestare satius fuerat.
Attu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum de-
cendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs
similes dixit, quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe nimi-
rum meliores atq; amabiliores uidebantur, quod essent auro religatae,
unāq; cum eo relucerent. Necq; isthuc nouum est Auricomē, si tu Pan-
tho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum
omnium, hominūq; pater ille saturno, Rheaq; progenitus, quum
Argolicam illam puellam adāmareret: ubi nihil inueniret amabilius in
quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpe-
re: audisti uidelicet, ut aurū sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, poti-
tus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, quā mul-
tos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapi-
entes, & potentes reddat, decus & gloriā illis concilians: utq; nonnū-
quam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nā
nostri uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem: qui paucis ante die-
bus apud me coenauit: quum legumē coquerem saturnalibus, duasq;
extorum cæsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem:
qui fūtilē ollulā, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta ccena abiit,
sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam su-
stulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quaur non prodebas:
ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres?
GAL. Coccozabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerū quid
Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei
sonobrīnus erat vir supra modum diues, nomine Drimylus: is quo
ad uiuebat, ne obolū quidem donauerat Simoni: nam qui daret, quū
ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui pate-
lam circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostrocq; circumtectus:
famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedi-
bus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Ete-
nim nuper quū illū procedentem conspexisse: Salve, inquā, Simon.
At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulū meum
dimī

diminuat: neq; enī Simon, sed Simonides appellor. Porrò (quod est omnīū maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is qui dem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit, comemq; sese præbet: aliae porrò quæ negliguntur, necem conscientias sibi minitantur. Vides quantas cōmoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum.

O aurum auspicata res, & ostentum optimum. Et rursum,
Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgas: uerum (crede mihi) longe etiam erumniostore uitam uiuunt, quam uos. Hæc autē loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquādo fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porrò paulo post ipse quoq; hæc omnia cognoscet. MICYL. Per Iouem tempestiuū iam est, ut & tu referas quemadmodū sis trāffiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū præmonitus, me nemine feliciorem uita, quam tu sis, unq; uidisse.. MICYL. Quām ego sim o Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pecto fueris in Pythagorā transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneū enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodū initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illuc pœnā quandā depēderet, id longū diētu futurū sit. Præterea nec mihi referre fas es, neq; tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem, MICYL. Sed ego priusq; essem is, qui nūc sum: O præclare quisnā erā? hoc mihi prius dico? nūquid & ego uersus fuerim itidē ut tu? GAL. Maxime, MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, quælibet enim istuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earū genere, quæ aurū effodiūt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitā iportare: quū illo essem alitus? Sed age qd post hæc futurus sim dico: quādoquidē cōsentaneū est scire te. Etenī si quid bona sit tei, iam nūc suspēdero me ab ista pertica, in qua nūc stas. GAL. Istuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterū quū Euphorbus essem (nā ad illa redeo) in Troia pugnabā: atq; à Menelaō necatus, aliquanto post tempore in Pythagorā perueni. Porrò eosq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MICYL. Obscro te, num absq; cibo potūq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL.

Illud igitur prius dico, ea quæ ad Troiam gesta sunt, num ita se ha-
 bent, qualia fuisse dixit Homerus? G A L . Quinam ille scire potuisset
 Micylle: qui quidē dum ista gerebātur, ipse Camelus erat in Bactris:
 Cæterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximi-
 um fuisse: neque Aiacem usq; adeo magnum, neque Helenam adeo
 formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi candida quan-
 dam & procula ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent.
 Cæterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc
 Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fer-
 mè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum
 memoria, qui per id temporis maxime florebāt. Nam hæc mihi Pan-
 thus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Herculem. M I-
 CYLLV S. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quavis in re
 præstantissimus? An & istæ fabulamenta sunt? G A L L V S. Cum illo
 quidem congressus non sum: neq; queā adeo comperte de rebus Græ-
 corum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patro-
 clum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea disjectū.
 M I C Y L L V S. Deinde te Menelaus multo minore negocio: uerū istis
 de rebus satis. Nunc res Pythagoricas refer. G A L L V S. Illud in sum-
 ma Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri ue-
 rum, alioqui non imperitus, neque inexcitatus in honestissimis disci-
 plinis. Profectus sum autē in Aegyptū: quo cū prophetis cōgrederer,
 de sapiētia cōmunicaturus. Hic adyta subi, atq; ibi Ori & Isidis libros
 perdidici. Post rursum in Italiam renauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ
 in Aegypto didiceram, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent.
 M I C Y L L V S. Equidem inaudieram istæ: præterea quemadmodum
 creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utq; aureū femur illis sub-
 inde ostenderis. Verum illud mihi dico, quid tibi uenit in mentem,
 ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uescerentur homines?
 G A L L V S. Ne perconteris ista Micylle. M I C Y L L V S. Quam ob tem-
 ò Galles? G A L L V S. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. M I C Y L-
 L V S. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem con-
 tubernalem & amicum: nam hetum post hac, absit ut dixerim. G A L .
 Nihil sani, neq; prædarī quicquā erat, uerū animaduertebā, si consueta
 modo, atq; eadē quæ uulgo tradunt à multis præcepisse: nō fore, ut
 mortales in admirationē adducerē, sed quo peregriniora, magisq; alie-
 na proposuissim, futurū, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirā-
 dus. Proinde instituerā in animo, nouæ quiddā rei designare, eiusmo-
 di pposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs
 aliud

aliud cōiectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usū uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq; non minus atq; Crotoniatas, ac Metaponticos, & Tarentinos: cām̄q; his alios, qui muti sequūtur, tuāq; adorant uestigia, quæ tu calata reliquisti. Verum ubi Pythagorā exueras, quem post eum induisti: GAL. Aspasiam Meletensem illam meretricem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itāne fuit aliquando tēpus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cūq; Peride rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauidā facta es? Præterea lanam tondebas, tramāq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerū & ante me tum Tiresias, tum Elati proles Cænus. Proinde quicquid in me cōuītū dixeris, tantundē & in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat sua, uior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet cōsuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresias quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare, tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub dypeo consistere, q; parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperā fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe atq; recursu. MICYL. Non tu pendebis, ò Galle, qui quidē omnis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranū. Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierū denuo reuatus es? GAL. In Cratem, Cynicum. MICYL. O Castor, & ò pollux, quām dissimile, ex scorto, philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: perlóngum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atq; id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiuis regibus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio cōplorantem, eiulanteimque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi disstringūtur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulētus, statim felicissimū esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nūc illo nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbū, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiam, siue Cratē: quādoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarū esse uideor)

Galluin

Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemneréq; uideare: paſſertim quum tam multas continueat animas. M I C Y L . Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; oia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitium ad uitæ rationem, quæ pauperū propria: quo uidelicet cognoscam, uerēre ne iſthuc affírmes, me diuitibus esse feliciorē, G A L . Enī hunc ad modū interīm perpende Micylle. Te quidē non magnopere tangit cura belli, si quādo rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, néue hortum proculcēt, proterantq; aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de te ipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mēnibus quicquid opum possidebāt in agris, id omne tolli, depotariq; conspiciunt. Ac siue inferendū est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundū, periclitātur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interīm uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutē consulendum, paratus uictoriale conuiuum agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tēpore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pavitantq; ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquāq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbis expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos, quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium consenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exacti onibus, neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercede mīque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mēni de pisciculo, aut paucis cēparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerunque, optimāque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidē labores, qui te exacuant, muniuntq; certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impedit te. Quod siquādo leuis ceperit febricula: paulo negocio eam mendicatus, protinus exilis: inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturūq; fieri, ac medi

medicorū certis illis recursibus longum plorare renunciantē. At illi ex aduerso propter intēperantia uitæ quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonū exulceratiōes, aquas intercutes. Nā hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicūq; ex his Icarī in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propriusc; se soli ad mouent, haud cogitantes, quod alas habeant cera adglutinatas, ingen tem nōnunq; strepitū mouent. Cæterū qui Dædali exemplo non admodū sublimia, neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræc; uicina, adeo ut cera nōnunq; salis aspergine madesceret, ij tutò plerūq; acci tra discri men transuolarūt. **MICYL.** Moderatos istos & cordatos nar ras. **GAL.** Verum aliorū Micylle naufragia fœdissima cōspicias: nem pe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, consenso rogo, aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorū in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperiū, puellos compel lens ut syllabas cōnecterent. **MICYL.** Dic mihi Gallo tu quum rex es ses (nām aī te regem quoc; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum tu tum felix eras, quandoquidē id quod est bonorum omniū caput possidebas. **GAL.** Ne mihi in memoriā regeras, ó Micylle, usq; adeo supra modum infelix tum erā. Nam quo ad res externas, quemadmodū dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebat. **MICYL.** Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. **GAL.** Evidem imperabam regioni neutic; exiguae Micylle, omniū jugarū rerum fera ci, tum incolatum frequentia, necq; non urbium pulchritudine cum pri mis admirādæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equa spectatissima atque excellens, satellitium haud exiguum, tr̄iремes, pecuniarum uis maior quam ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaque omnis illa principatus tragœdia, strepitusc; & apparatus supra c; credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quū prodirem, plerique adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijsq; prudentes alios cō currebant, quo me conspicerent, nonnulli consensis tectis, magni æsti mabant, si plene contemplati licuisset quadrigam, stragulam, diadema tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi cōscius, quantæ me res discriciarent, uerarentq; illos quidē propter inscitiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miserescerbat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: qualis uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus au ro, eboréque compactus: & aut fulmen, aut fulgor, aut tridentem su scinam

scinam dextra sustinet. Cæterum si immisso capite quæ sunt intus in spicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneoscip, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatē intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere mustarum, mustelaruīq; uim, quæ nonnunq; in eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirū regnum quoq; uidetur. MICYL. Nondū explicuisti, lutum, & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fœditatem illam plurimā quænam sit, nam istum ad modū uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari. Hactenus qui dem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandū, nunc autem quæ sint intra Colossum expōnito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū metus, curas mordaces, suspicione, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnū rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semp improbas, an ocij penuria, & occupationes, iudicia, expeditiones, edita, fœdera, cōsultationes: quibus rebus fit, ut ne per somniū quidem aliqua re suavi frui liceat, uerū ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illū discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atq; alium quempiam, Dion cum Syacusanis nōnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendā urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim nō sponte cōuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorū satellites inter se consurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maxime sunt formidandi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam aliis à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miracq; sunt ista quæ narras ó Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ prouum incumbere, quam ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: cæterū cicuta, aconitōq; temperatū. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret similon, defectātq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingit. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atq; id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidetur tragediarū histriōnibus

histriónibus. Nā multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sifyp̄i, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilanem, & auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nim̄itum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diadematō cōtrita, uero autem actoris capite lūxato, cruribusq; maximāq; ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, q; miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaq; ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus essem, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationē serebas? G A L. Istum quem nunc suscitas sermonem & longior sit, necq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullā ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliores uita humana, naturalibus dumtaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædū gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaq; inter illos uidebis. M I C Y L. Quæ dicas, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unq; quiui dediscere cupiditatem illam à pueri mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnum illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelitus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes deliciet. G A L. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdum est. Surge modo, ac sequete me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitium ædes, quo nim̄itum uideas, quomodo res habent apud illos. M I C Y L. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transsodere cōpelles? G A L. Nequaq; uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ pluam, quæ ob molliciem inflectitur. M I C Y L. Atqui duas habes eiusmodi. G A L. At dextram ex his auulsam cuiuscunq; ego gestandam derero, is quoad uoluero, fores omneis poterit apire, cūctāq; uidere, ipse inuisibilis. M I C Y L. Evidem ignorabā, o Galle, te præstigiarū quoq; peritum esse. Porrò si mihi iſthuc semel præstiteris, uidebis illico Simoni uniuersas opes hic deportatas, nam eas hic rediēs transferam. At ille rursus circūrodet, ebibetq; putria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. G A L. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, iſtiusmodi quippiam patrat, uociferans furē proderem. M I C Y L. Rem neutiç uerisimilem nari k ras, nempe

ras, nempe Mercurium quum ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurum auferam, si modo possim, GAL. Pennā prius reuelliō. Quid hoc rei: ambas reuulsi. MI CYL. Tutius hoc quidem o Galle, tum tibi minus foedum sit futurum, ne altera caudae parte mutilatus claudices. G AL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an aliū quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaq; diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igit̄ deinceps facio? G AL. Pennam sāre admoue. MI CYL. Ecce autem, dīj boni, ostium perinde atq; clavi resilijt. G AL. Perge porrò prædens, Vides illum uigilantem acsupputantem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosamq; lucernulā. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totuſq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditū est illum alioqui male habere. G AL. Auseulta quid dicat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. SI MON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisq; alius omnino uidit. At uero, sedetim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem: itaq; de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanq; nec alias admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiā his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tā ingens salsa mētum illi obsonio proposuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qd̄ ne pocula quidem sat in tuto mihi recōdita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant, Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MI CYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. G AL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas, SI MON. Optimū igit̄ fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibō domum in orbem obambulās. Quis iste? video te per Iouem. O parietum perfosfor, posteaq; es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo recessum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quemq; deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sictibi habent o Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad aliū quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitā, hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillā illiso, uolo discedere. SI MON. Quis me pulsauit? Latrocinio despölior miser. MICYL. Plora ac uigila auricq; similis corpore reddaris, quandoquidē illi affixus, deditusq; es.

Nos autem

DES. ERAS. RÖTEROD. INTERPRETE.

Nos autem, si uidetur, Gniphonem sceneratorē uisamus. Nam nec is
procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerūt. GAL. V.
des hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem di-
gitis contortis: cui propemodū relictis his omnibus sit in silpham, aut
culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Evidem video miserum ac
uecordem hominem, ne nūc quidem multo meliorem uiuere uitam, q; silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenua-
tus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuū, si uidetur, Eucratē. En tibi fores
q; se patuere. Quia introimus: MICYL. Paulo ante haec oīa mea erant,
GAL. At etiā nunctu diuitias somniass: uides igit Eucratē ipsum qui-
dem à famulo, uirū natu grandem. MICYL. Video profecto quiddā
haudquaq; uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorē à coquo cō-
stuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horū hæres existere Mi-
cylle, cūctāq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaq; Gal-
le. Imo fame citius interierim, quam id genus quippiam patrarē. Va-
leat aurum & coniuia. Dūo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, q; si à
domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quādo-
quidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus
aliās uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS. DES.

ERASMO RÖTERODAMO INTERPRETE.

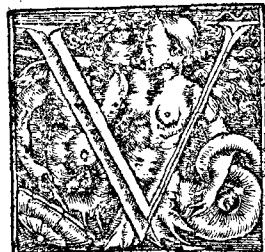
ORNATISSIMO IV.

RIS VTRIVSQ VE DOCTORI THOMAE

Ruthallo Secretario regio, Nunc episcopo

Dunelmensi, Erasmus Roterodamus,

S. P. D.

IDE quātum audaciæ mihi suppeditet singularis
quædā ingenij tui, morūq; facilitas, humanissime
Ruthalle: qui cū neutiq; ignorem te inter Aulicos
primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore,
uel eruditione præcipuū esse: tamē nō uerear meas
nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurga-
tas ad tuā excellētiā mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita,
uentos & æstum nulli seruire clamitās. Itaq; ne nihil mei apud hominē
tam nostri studiosum relinquerē, id quod tum forte erat in manibus:
Misanthropū misi nimirū ad uitum unum omniū Philāthropotaton,
Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucūdior, uer-
sus quidem ille iampridē ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres

k 2 hoc modo

hoc modo demōstrare uoluisse uideat, sese neq; grāce scire, neq; lati-
ne, nec temere adeo quis suspicetur eum interpretē subornatum esse
ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni cō-
sules: & Erasmus in eorum numero pones, qui cui sunt amantissimi.
Vale, Londini. An. M. D. IIII.

LVCIANI TIMON SIVE MISANTROPVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, dom estice, ful-
gurator, iusjurādice, nubicoge, grādistrepe: & si quod
aliud tibi cognomen attoniti Poetæ tribuūt, maxime
quum harent in uersu. Nam tū illis tu multinominis
factus, carminis ruinā fulcis, metriq; exples hiatum.
Vbi tibi nūc magnicrepū fulgur, grauisremum toni-
trū: ubi ardens, candēs, ac terrificū fulmen? Nam hæc omnia iam palā
apparet, nugas esse, fumuīnq; poeticū, nec omnino quicq; præter no-
mīnum strepitū. Sed decantata illa tua arma emīnus feriētia exprom-
ptāq;, nescio quomodo penitus extīcta sunt, frigentq; adeo, ut ne mī-
nimam quidē scintillulā iracūdīz aduersus nocentes reliquā ob tineat.
Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extīctū ellichnium me-
tayerit, q; flammā fulminis cuncta necātis: usq; adeo titionem quempī
in sese uibrare te putat, ut incēdiū aut sumum ab illo profiscens, nībil
quicq; formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudicent, ut fu-
ligine compleant. Quibus rebus factum est, ut iam Salmoneus tibi sic
ausus etiā obtonare: neq; id admodū ab re: quippe aduersus Iouē usq;
adeo ita frigidū, ut ad facinora feruidus, audaciāq; tumidus. Quid ni
enim faciat, ubi tu perinde ac sub mādragora stertis: qui neq; peieran-
tes exaudias, neq; eorū qui flagitia cōmittunt, respectum agas. Cæci-
tis autē līpidudine, & hallucinaris ad ea quæ fiūt: aureōq; iam tibi obsur-
duerunt, instar horū, qui ætate defecti sunt. Quādoquidē quū iuuenis
adhuc esses, acriq; aio, uehemensq; ad iracundia: permulta in homines
maleficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unq; tibi cū illis erant indu-
cia. Sed perpetuo fulmē erat in negocio: perpetuò obuibrabat Aegis:
. obstridebat tonitru: fulgur cōtinenter iaculorū in morem, dēfissime ex
ædito loco deuolantiū torquebatur: Terra quassationes, cribri instar
frequentes: ad hæc nīx cumulatim, neq; nō grando saxorū in motem:
atq; ut tecū grandius loquar, imbreśq; rapidi & uiolenti, ac flumē quo-
tidie exūdans. Hinc tantū repente Deucalionis ætate, naufragiū ortū
est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphyla seruaret: quæ in
montem

montem Lycore appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam ser-
uans, unde sceleratus etiam genus in posterum propagaret. Nimirum igitur
dignum secordia premium ab illis reportas: quoniam nec sacra faciat tibi
quisque, nec coronas offerat: nisi quis obiter in Olympicis: ac ita ut ne
is quidem rem admodum frugiferam facere videatur: sed primum quendam
ritum magis referre, ac penes Saturnum, o deorum generosissime, te reddunt,
magistratu abdicantes. Omittio loqui, quoties iam templum tuum sacrile-
gio copilarint: quum tibi etiam ipsis in Olympiacis manus ad moliti sunt:
Atque interea tu altis fremus ille pigritabar, uel excitare canes, uel uici-
nos aduocare: ut auxilio currentes illos comprehendenderet, quoniam etiam dum
ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumque extinxitor & Tita-
num uictor sedebas: quoniam tibi cæstaries ab illis circumcidetur, decedu-
bitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, o præclare, quis tandem erit
finis, quæ tu adeo secure despicias? aut quando de tantis maleficijs poe-
nas sumes? Quot Phaethontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad
expiandum tam inexhaustam morum iniuitatem? Etenim ut de communibus
sileamus: de his quæ mihi acciderunt dicamus: quum tam multos Athenie-
ses in sublime euixerim: ex pauperimis diuites reddiderim: cunctisque
quotquot opus haberent, suppeditarim, immo semel uniuersas opes in
amicos iuuados effuderim. Simulaque his rebus ad inopia deueni, iam
ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, quidudem reuere-
bantur, adorabant, meoque de nutu pendebat. Quod si quando per ui-
am ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut
euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine col-
lapsam præteream, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto
me aliò se se detorquent: existimantes se inauspicatum, abominandumque
uiueros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorum suum
esse prædicabat. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia.
renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum
solitudine, cumque ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi videor
facturus, quod post hac non intuebor plerosque præter meritum secundis
fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tan-
dem aliquando Saturni Rheæque proles excusso profundo isto, grauique
somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato ful-
mine, aut ex Oetha redaccenso, ingenti reddita flama iram aliquam stre-
nuui illius ac iuuenilis Louis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensisibus de te,
tuaque sepultura ferunt. **IV PITER.** Quis hic est Mercuri, quem audio sic
uociferante ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squa-
lidus, pelleque hircina amictus: fudit autem ut arbitror, nam pronus incu-
bit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui
k. 3 adeo

adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MER CVR IVs. Quid
ais pater, an non nosti Timonem Encheratidis filium Colyttesem? Hic
nimurum est, qui nos saepenumero in sacris legitimis conuiuo accepit,
ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splen-
dide Iouialia festa consueuimus agitare. I VPITER. Hem quænā ista
rerum commutatio? hincine honestus ille? diues, quem tam frequentes
cingebat amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erum-
nosus, fossor conductius, uti coniūcio, quum tam grauem ligonem ge-
rat? MER CVR. Ad hunc modū illum quodammodo probitas euerit,
atq; humanitas, & in omnes quicunq; egerent misericordia. At re uera
uecordia potius facilitasq; nullusq; in suscipiendis amicis delectus,
quippe qui neutiç; intellexerit, se se coruis lupisq; largiri. Quin magis
quum à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos
eos, necessariośq; iudicabat, quasi benevolentia erga se se afficerentur,
quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaq; ossa penitus nudar-
ent, circumrofissentq; deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; ad-
modum diligenter exuſſissent, aufugerunt, exuccum et radicitus dese-
ctum destituent, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant,
tantum abest ut sint qui suppeditent, impariantq;. Has ob res fossor,
& sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede
terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem
sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant, ac ne no-
men quidē an Timō uocetur, nouerint. IV PIT. Atq; profecto uir neu-
tiç; fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs
tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fue-
rimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & ca-
prarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor
etiamdū mihi in naribus residet. Tametsi propter negotia maximāq;
turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neq; non aliena rapi-
entium, præterea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi, qui qui-
dem tum multi sunt, tu obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū quidē
nos cōniuere sinat. Iampridē profecto ad Atticā regionem oculos de-
torissim, maxime posteaq; philosophia & de uerbis digladiationes,
apud istos increbuerūt, ita ut pugnāribus inter se istis, uociferāribusq;
ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut
auribus obturatis sedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq;, qui uirtutē quandā,
& incorporeā quedā, merasq; nugas ingenti uociferatione cōnectunt.
hæc in causa fuerūt: ut hunc quoq; neglexerim, quū haud mediocriter
de nobis sit meritus. Quod reliquū est Mercuri, tu Plutum adducens,
quantū potes ad istū abeas. Porro Plutus unā secū ducat & thesaurū,

& utriq;

& utriq; apud Timonem pseuerent. Neq; usq; adeo facile demigrent, etiam si q; maxime rursum illos per benignitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hūc sunt usi, in posterum cōsultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq; fulmen instaura- uero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo ē radijs maximis: quum nuper auidius in sophistā Anaxagorā iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dīj uocaremur. At illum quidē errore non seriebam, propterea quod Pericles obtenta manu eum pro- texerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminuere- tur. Quanq; interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Ti- monem conspexerint egregie locupletem factum. MERCURI. Quan- tum habet momēti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ījs modo qui causas agunt, uerū etiam qui uota faciunt con- ductibile. En mox ē pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precan- do clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus: etiam nūc foderet neglectus. PLV- TVS. At ego Jupiter haudquaq; ad istum redditurus sum. I VPITER. Quid ita non redditurus optime Plute, præsertim à me iussus? PLV- TVS. Quoniam per Iouem iniuria me affecti ejciēs, & in multa frag- menta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q; ij, qui ē manibus igne abiiciunt. Num rursus ad istū ibo: parasitis, adulatoribus & scortis do- nadus? Ad eos me mitte ò Jupiter: q; munus intellecturi sint, qui am- plexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exopta- tus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis an- teponunt: utq; ab ea accepta sago pelliceo, ligonēq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta cōtemptim dono dare soliti. I VPIT. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timō, quippe quē ligō abūde satis corripuerit: nisi prorsus nullū dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, q; inopia esse præoptandā. At tu mihi querulus ad- modū uideris esse, qui nunc Timonē incuses, quod tibi patefactis fori- bus libere permiserit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabere, quū dices te ab illis re- pagulis, clauib; ac signorū obiectaculis impressis ita fuisse cōclusum, ut ne pspicere quidē in lucem tibi liceret. Id igit̄ apud me deplorabas, affirmās p̄focari te nimis tenebris, eōq; pallidus nobis occurrebas, & curis cōfectus, digitis etiānum ex assiduo colligēdi, coaceruādi q; usu cō- tractis, cōtortisq;, qd̄ siquādo daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab illis te minitabāre. In summa, rem supra modū acerbā iudicabas in

æreo ferreoue thalamo, Danaës exéplo, uirginē asseruari, atq; à scelis
 stissimis educari pædagogis, scenore & cōputo. Proinde absurde facere
 aiebas hos, quod te præter modū adamarent: neq; (quū liceret) frui au-
 deret, neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterent: sed uigiles
 obseruarent, ad signū ac seram oculis nunq; connuentibus, nec usq;
 dimotis, semper intuentes, abunde magnū fructū arbitrantes: nō quod
 ipsis fruendi facultas aedesset, sed quod nemini fruēdi copiam facerent,
 non aliter q; in præsepi canis, nec ipsa uescēs hordeis, nec equū fameli-
 cum id facere sinens. Qu'netiā ridebas istos, qui parcerēt, asseruarentq;
 & (quod esset absurdissimū) ipsi quidem sibi subtraherent, uererēturq;
 cōtingere, non intelligerent aut̄ fore, ut aut̄ sceleratissimus famulus, aut̄
 disp̄sator, aut̄ liberorū pædagogus furtim subiret, ludibrio habiturus
 infelicem & inamabile herum, quē postea sinat ad fuliginosam, & oris
 angusti lucernulā, ac sīciculōsum scirpulū usuris inuigilare. Quid itaq;
 an non iniquū, quū hæc quondā incisaueris, nunc in Timone diuersa
 his criminari? PLVTVS. Atqui si rem uere perp̄deris, utrūq; me iure
 facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius,
 haud beneuolētia, studiumq; quod ad me pertinet, merito uideat. At
 ē diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo
 scilicet crassior, saginatiorq; ac uehemēter corpulētia onustus euaderē:
 quū interim neq; ipsi cōtingerent, neq; in lucē producerēt, ne uel aspic-
 ter à quopiam, hos dementes & cōtumeliosos in me iudicabā, quippe
 qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerēt situ cariēq; putrescere,
 haud intelligētes, quo mox demigrēt, me aliū cuipiā, cui fortuna fauerit,
 relicturi. Nec hos igit̄ probo, sed ne illos quidem, qui nīmū facile mihi
 manus admouent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utant̄, uti
 nec prorsus abstineat, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouē
 cōsidera Iupiter: Siquis ubi puellulā & formosam lege duxisset uxore,
 postea neq; obseruet, nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet
 sinens illā noctū atq; interdiu quocunq; libitū sit ire, & quicūq; uoluit
 sent cū his habere rem, uel pducat potius ultro ut adulteref, fores aperi-
 riens, prostitutusq; & quoslibet ad illā inuitās, num hic amare uidebi-
 tur: profecto hoc tu nequaq; dices Iupiter, qui s̄æpenumero amorem
 senseris. Rursus si ingenuā lege domum deducat, uti liberos legitimos
 progeneret, cæterū nec ipse cōtingat florentē etate, decoramq; uirginē,
 nec aliū sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in perpetua uirgi-
 nitate cōtineat, idq; p̄ amore se facere prædicet, & hunc quidē præfe-
 rat, pallore corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est, ut hu-
 iusmodi non despere uideatur: quippe qui quum liberis oportuerit
 operam dare, fruiq; cōiugio, puellam adeo formosam atq; amabilem
 sinat

finat et marcescere, per omnem uitam tanq; Cereri sacerdotem alens.
 Huiusmodi & ipse indigne fero : quum à nōnullis ignominiose cædor
 calcibus, laniorq; , atq; exhaustior à nōnullis contra perinde, ut stigma-
 ticus fugitiuus compedibus uincior. **IUPITER.** Quid est autem quod
 aduersus illos indignis quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt.
 Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere sinuntur, neq; ede-
 res sed ore sicco duntaxat inhiat auro. Alteri uero dum his ceu Phyno
 cibos harpyæ ipsis è faucibus eripiunt. Sed abi iā, Timone, multo post
 hac usurus cordatiore. **PLVTVS.** An ille aliquando desinet me ceu fo-
 raminoſo cophino, priuſq; omnino influxerim, data opera exhaustire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius in-
 fundar, ipsum undis obruat. Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam
 mihi uidear illatus, fruſtracq; infusurus, uale non continentे liquorē
 imo prius propemodum effuso quod influit, q; influxerit. Adeo latus
 dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus. **IVPITER.** Proinde nī hi-
 cum istum obturauerit, perpetuamq; perstillationem sistere studuerit
 te propediē effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij facie reperi-
 er: sed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac me-
 mineris: ut rediens Cycopas, ex Aetna, tecum adducas: quo fulmē cu-
 spide restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. **MER-**
CVRIVS. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Evidem igno-
 rabam oꝝ præclarete non cæcum modo, uerū etiam claudum esse. **PLV-**
TVS. Arqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando pro-
 ficiſcor à Ioue missus ad quempia, tum nescio quo pacto tardus sum,
 & utroq; claudus pede, ita ut egræ ad metā pertingere queam: sene nō
 nunq; interim facto, qui me operiebat. Porro quum discedendum est:
 alatum uidebis multo auibus celeriorem. Vnde fit: ut uix iam amoto
 repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium trās-
 mensus, ne uidētibus quidem aliquoties spectatoribus. **MECVRIVS.**
 At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemo-
 rare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerent:
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis ue-
 hantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen pur-
 purati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem
 opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. **PLVTVS.**
 isthac alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsis ingredior pe-
 dibus: nec à Ioue, sed a Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimi-
 rum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam no-
 mine declarat. Itaq; quoties est mihi ab aliò ad alium demigrandum
 in tabellas iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in mo-
 genz

rem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium
 tenebricosa parte iacet, ueterem linteum in genua iniecto tectus, de quo fe-
 les digladiatur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur
 hiantes: non aliter, quod hyrundinem aduolantem stridentes pulli. Dein-
 de ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæque ta-
 bellæ, iamque nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam,
 siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauore eme-
 ruerit: etiam tum mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus,
 quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens ge-
 nerosus quisquis ille tandem fuerit, non nunquam me ipsis cum tabellis ar-
 reptum, fugiens ad portat cōmutato nomine: ut qui modo Pyrrhius,
 aut Dromo, aut Tibius: iam Megades, aut Megabizus, aut Protarchus
 appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secundum mutuum intuētes re-
 linquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo
 sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At
 hic repente totus in me irruens: homo uitæ mundioris atque elegantio-
 ris rudis, pingui, illotaque cute, qui compedes etiādum horrescit: & si quis
 præteriens lorco increpet, arrestis stet auribus: quique pistrinum, perin-
 de uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ipsis, quibuscum ui-
 uit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & cōseruos flagris cædit: ex-
 periens, num sibi quoque similia liceant, donec aut scortulo cuiquam irre-
 titus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus se se per-
 mittens, deierantibus Nireo formosorem esse: Cecrope, Codroue ge-
 netosorem, callidiorem Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Cro-
 sis opulētiorem, momento temporis semel profundat infelix, quæ mi-
 nutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. MER CV.
 Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsis ingredieris pedi-
 bus: qui tandem, cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui digno-
 scis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illiusos qui diuitijs abu-
 dent? PLV TVS. Enim uero, credis me reperire istos ad quos mitter?
 MER CVRIVS. Per Iouem haudquaquam. Neque enim aliqui Aristi
 de præterito, ad Hipponicum & Calliam accessisses, tum ad alios per
 multos Athenienses, homines ne obolo quidem aestimandos. Cæterū
 quid facis quandoquidem emissus? PLV TVS. Sursum ac deorsum
 circumsans oberro, donec imprudens in quæpiam incurro: hic autem
 quisque ille sit, quod forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Men-
 curi p. lucro præter spē obiecto, uenerans atque adorans. MER CV. Num
 ergo fallit Iupiter: qui quidem credat ex ipsis animi sententia, ditaris abs
 te hos, quos ille dignos existimarit quod ditesceret? PLV TVS. Et iure quidem
 optimo fallit ò bone: quippe qui quoniam me cæcum esse non ignorat
 emittat

emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficultem. & iam olim è uita
sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirū adeo
obscura sit, ac minuta. Itaq; quum rari sint boni, improbi porro in ci-
uitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales in-
curro, ac retibus illorum illigor. M E R C V R. At qui fit, ut quoties eos
deseris, celeriter aufugias quum uiæ sis ignarus? PL V T V S. Tum de-
mum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat.
M E R C V R. Iam illud quoq; mihi responde, qui fit, ut quum sis oculis
captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam
multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si po-
tiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his
equidem nō paucos noui, qui sic perdite te amarint, ut sese aereo è sco-
pulo piscoſi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs-
te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quanq; sat scio, tu
quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmo-
di amore sunt dementati. PL V T V S. At enim credis me, qualis sum,
talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest
mihi uitij. M E R C V R I. Quid ni, ò Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci
sunt. PL V T V S. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, errorq;
quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras, ad hæc ipse quoq;
ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inau-
rato, gemmisq; picturato, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi
rati sese natuui uultus uenustatē aspicere, amore capiuntur, dispereuntq;
nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostende-
rit, dubio procul futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcicie-
rint, adamantes res neuticq; amandas ac fœdas. M E R C V R. Quid er-
go posteaq; èo peruentum est ut iam diuites euaserint, iamq; personā
sibi circumposuerint, rursum falluntur? Adeo ut si quis illis detrahere
conetur, penè caput potius, q; personam abiçiant. Neq; enim ueris-
tiale est etiam tum illos ignorare, auro bracteatum esse formam, quā
intus cuncta inspexerint. PL V T V S. Ad id non parum multæres, ò
Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R C V R. Quænam? PL V T V S.
Simulatq; qui me primum nactus est, apertis foribus exeperit, clancu-
lum unà mecum introit elatio, uercordia, iactantia, mollities, uiolētia, do-
lus, atq; alia item innumerabilia, à quibus omnibus posteaq; est ani-
mus occupatus, iam admiratur quæ neuticq; sunt admiranda, & ap-
petit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorum illorum quæ introierat,
malorum patrem stupet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius
passurus, q; uti me cōpellatur reiçere. M E R C V R. Ut leuis ac lubricus
es Plute, retentu difficultis, ac fugax, neq; ullam præbens anſam certam

Alludit ad
carmē Thesoi
gnidis,

quo presus

quo prensus teneare: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscola, presu facilis, totòq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hærent, nec facile queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. PLVTVS. Quam: MERCVRIVS. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLVTVS. Isthac quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relictio illo ad uos ascendere soleo: iussóq; intus manere foribus occlusis: neq; cuiq; aperire, nisi me uociferantem audierit. MERCVR. Iam igit̄ Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVTVS. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres: forsitan oberrans in Hiperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impastic̄ MERCVRIVS. Timon hic est, qui proxime montanū & petricosum fodit solum: Papæ:adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorū turba: quorum omnium agmē Fames iungit longe præstantius, q; tui sint satellites. PLVTVS. Quin igit̄ q; ocyssime discedimus Mercuri: Neq; enim ullum operæpreciū fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. MERCVR. Secus uisum est Ioui:quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MERCVRIVS. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAVPERT. Ita ne rursum Plutus ad Timonem: posteaq; ego hunc antea delitjs male corruptum suscepit: commendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirum reddidit. Adeo ne despiciēda, iniuriāq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis: iam exactissima cura ad uirtutem excultum: ut Plutus hic ubi denuo suscepit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dum, mollem & ignauum, acuecordem: rursum mihi restituar, ubi iam nihil factus erit, & rejculus: MERCVRIVS. Sic ò Paupertas, Ioui placitū est. PAVPERTAS. Evidem abeo. At uos Labor & Sapientia, reliqueris, cōsequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit commercium, sano corpore, ualētiq; amico perseverauit: uirilem exigens uitam, & ad se se respiciens: superuictua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MERCVRIVS. Discedūt illi: nos ad eum adeamus. TIMON. Quinam estis, ò scelesti: aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenariōq; negotiū exhibituri: uerū haudquaq; læti abibitis. Scelesti ut estis oēs: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuā. MERCY. Nequaq; ò Timo, ne ferito

ne ferito, neq; enim series mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. **TIMON.** Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos, tu homines. Sed hunc cæcum quisquis is suerit, mihi certum est ligone im pacto cōminuere. **PLVTVS.** Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quo piām accepto discedā. **MERCVR.** Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq; ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium principes, & ingratis illos despicio, quum solus florebis. **TIMON.** Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortuna tissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. **MERCVR.** Adeo ne quæso inhumaniter?

Hæc ego sœua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te cōmisissent: deos odio te prosequi nequaç; erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. **TIMON.** At tibi Mercuri, Iouiç; quod me respicitis, plurimam eisdem habeo gratiam: cæterū hunc Plutū nequaquam recepero. **MERCVRIVS.** Quid ita? **TIMON.** Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, qui me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odium, illecebris corrumperet, inuidia obnoxium redderet: deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie substituerit. Cōtra, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laborati, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neque sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; concionator suffragiorum autor, neque tyrannus intentis insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicq; eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouē. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. **MERCVR.** Nequaç; ô bone, necq; enim oēs ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda, pueriliaque ista missa face, ac Plutum excipe, non sunt rei scienda munera, quæ à Ioue proficiuntur. **PLVTVS.** Vin Timon ut contra te partes defendam meas, angauiter feres si quid dixeris. **TIMON.** Dicito, ne multis tamen, neque

cum procem̄js, quemadmodum perditissimi isti solēt Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLVTVS. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide: num qua in re te quemadmodum aīs læserim: qui quidē dulcissimarū quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq; , autoritatis, præsidentiae, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit: nō mihi potes imputare, quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabātur, ac præstigj̄s dementabāt, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porro quod extremo loco dixisti, te à me præditū, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præcep̄scq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circū posuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orarium ne ad te uenirem, qui tam hostiliter essem in me debacchatus. MER CVR. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominē sit cōmutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersueris. TIMON. Parensum est Mercuri, rursusq; ditescendum. Quid enim facias quū dñ compellant: tamē uide, in quas turbas me miserū coniūcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum atri repente sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tanturq; curarum suscepturnus. MER CVR. Sustine Timon mea gratia: tamē graue est isthuc, atq; intollerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rūpanuntur. Ego portò superata Aetna in cœlū reuolauero. PLVTVS. Abiit ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurū ad te transmittam, sed feri fortius, tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offercq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIMON. Age iam o Ligo, nunc mihi tuas uires explicā, neque defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris: Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, undenam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, subuum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quod ignis in morem ardes, nocteſcq; & dies renides. Ades o mihi charissimū desideratissimūq; , nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurū esse factum. Etenim quæ tandem uirgo, non exorrecto finu usq; adeo

usq[ue] adeo formosum amatorē excipiat, per tegulas illapsum: ó Myda Crœseç, ac munera, Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cū Timone, cumq[ue] Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidē rex par est. O Ligo, sagum charissimum uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quam maxime semotum mercatus agrum, turriculac[em] seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitac[em] in reliquum uitæ: sciunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omnes. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meret nūgæ. Tum cōmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniqtas, ac motum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, & insidiatum machinatores. Cum horum quopiam congregdi, piaculum: adeo ut si quem aspexero dunitaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quām signa saxeæ, æreæ: neq[ue] fœcialem ab illis missum recipiamus, necq[ue] fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq[ue] mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens se se ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumq[ue] nomen sit dulcius, quām Misanthropi, id est, hominem osoris. Morum autē notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrantem, obtemperemq[ue] quo restinguam, pice oleoq[ue] restinguere: rursum si quæ flumen undis abstulerit, isq[ue] manus porrigeat, implore ut retineatur: hūc quoq[ue] demerso capite propellere, ne possit emicare, hunc ad modū pari relaturus est. hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis: & concionis subscriptis suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunto: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerit ut id omnibus innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit. sed quid illud: Hem quæ trepidatio: undiq[ue] concurrunt, puluerenti atq[ue] anhe li, haud scio unde aurum odorati. Vtrū igitur hoc consenso colle saxis eos abigo, è sublimi deiaculās: an hactantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angātur, fastiditi, repulsic[em]: Ita satius esse duco. Itaq[ue] restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorū iste quis est: Nempe Gnathonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funē porrexit, quū apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nā primus om-

nium uapulabit. **G N A T O.** An non dixi Timonem uitum bonū nō neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime. **T I M O N.** Scilicet & tu Gnatides, uulturum omnium edacissime atque hominum perditissime. **G N A T O.** Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. **T I M O N.** Atqui elegos canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone. **G N A T O.** Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor ó Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areo, pagitas, qui uulnus dederis. **T I M O N.** Atqui si cunctere paulisper, mox cædis me reū ages. **G N A T O.** Nequaç, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirū enim in modū præsentaneum id est reme diū. **T I M O N.** Etiam manes? **G N A T O.** Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex uiro cōmodo tam saeuus factus sis. **T I M O N.** Quis hic est qui accedit recaluaster ille? Philiades, assentatorum omniū execratiſſimus. Hic quum à me solidum acceperit fundum, tum filiae in dotem talenta duo, laudationis præmiū, quum me canentem reliquis silentibus, omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi me pridem ægrotum conspexisset: nam adieram oratus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uit impiegit. **P H I L I A D E S.** O impudentiam, nunc demum Timonem agnoscitis: nūc Gnatides amicus & conuiua: enim uero habet ille digna se, quādoquidem immemor est atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus æquales ac populares: tamen modeſte agimus, ne insilire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacrilegos obſerues, qui nū quād adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil differūt. Necq; post hac huius ætatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingratī, & scelerati. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his de rebus admonitus te, quanç tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consiliū dare queas. **T I M O N.** Ita fiet Philiades, sed age, accede quod te ligone comiter accipiam. **P H I L I A D E S.** Viri caput mihi cōminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. **T I M O N.** Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatū esse. Hic una die de meo sedecim taleta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluēdo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obueniſſer, ut Erechtheidi tribui distribueret æratium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosſe me. **D E M E A S.** Salue Timon; præcipuū generis tui præſidiū, fulcimentū Atheniensiu, defensaculum

culum Græciae. Profecto iamdudum te populus frequens, & utraq; curia opperit. Sed prius decretū audi, quod de te cōscripsi. Quādoquidē Timon Echecratidæ filius, Colytensis uir, non modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunq; per omnem uitam destitit optime de Rep. mereri. Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadrigā, eque strīcū certamine. **TIMON.** At ego ne spectator quidem unq; in olympicis sedi. **DEMEA S.** Quid tum spectabīs posthac, sed ista cōmunia ad di satius est. Tū anno superiore aduersus Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. **TIMON.** Qua ratione? Quippe qui nec unq; arma gesserim, neq; unq; militiæ dederim nomen. **DEMEA S.** Modeste tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipu. His de causis omnibus uisum est, curiaz, plebi, magistratibus tributim, plebeis singulatim, cōmuniter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæc coronæ hodie in Dionysij per Tragædos nouos promulgantur. Si quidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, ppteræa quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragiū, sed utinam & filiū meū ad te pariter adduxisse, quem tuo nomine Timonem appellauī. **TIMON.** Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unq;, quantum nobis scire licuit? **DEMEA S.** At ducam, nouo in eunte anno, si deus permiserit, liberiq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nūcupabo. **TIMON.** An uxorem tu sis ducturus, equidē haud scio, tanta à me plaga accepta. **DEMEA S.** Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannide Timon occertas pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem poenas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? **TIMON.** Atqui nō conflagravit arx scelestæ. Proinde palam est, te calumniatorem agere. **DEMEA S.** Verū effosso ærario diues effectus es. **TIMON.** Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. **DEMEA S.** Verū effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. **TIMON.** Alteram itaq; plagam accipe. **DEMEA S.** Hei scapulis meis. **TIMON.** Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quū inermis, duas Lacedæmoniorū acies fudebit, unū scelestū hominē non protriuero. Tū frustra uicerim in olympis, &

pijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est profecto ipsius est, pmissa barba, subductisq; supercilij, & magnū quiddā secū murmurans accedit, Titanicū obtuens, cæsarie per scapulas fluentē uentilās, alter quidā Boreas, aut Triton, quales eos Zeus depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mitū q; multa de virtute differit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatē laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, pueriq; ingentē illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet: perinde ut Lethes aquā ebibens, à dilucularijs illis disputatiōibus diuersissima quæ sint exhibet, dū milui instar præripit opsonia, & proximū cubito opposito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dū canum ritu ingurgitat, prono incumbēs corpore: perinde atq; in patinis uirtutē inueniturū se se speret, dumq; usq; adeo diligēter catinos extergit indice digito, ut ne paululū quidē reliquiarū sinat adhærere, nunq; nō querulus, tanq; deteriorē partem acceperit, uel si totam placentā, aut suem solus omniū accipiat, qui quidē edacitatis & insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinōq; bacchatus, non ad cantū modo, saltationēq; uerū ad conuiciū usq; & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq;, atq; ista quidē loquit, quum iam à mero male affectus ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatū eum de cōuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicine inharentem. Quanq; alioqui ne sobrius quidem ulli primariorū cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat, p̄mptissime, anteit impostura comitatur impudentia. In summa proflus admirandum quoddā spectaculum est, omni ex parte exactum, uariēq; absolutum: proinde nou eiulabit darius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc papæ tandem nobis Thrasycles? **THRASYLES.** Non hoc à animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirū opes admirati tuas, argenti, aurī, op̄i parorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multāq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet simplicem, facileq; impariētem id quod adest. Siquidē haud ignoras offam mihi in cœnā sat esse, tum opsoniū suauissimū cepe aut nasturciū, aut siquādo lubeat lautius epulari, pusilli salis. Porrò potū fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tū palliū hoc quauis purpura potius. Nā aurū nihil magis apud me in precio est q; calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me cōtuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulētia: q̄ppe quæ multis s̄pēnūero immedicabiliū malorū extiterit causa. Ete nū si me audies, potissimū opes uniuersas in mare præcipitabis, ut po te quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes p̄spī cere,

cere. Ne tamen in altū ô bone, sed fermē ad pubē usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidē uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore via ex ædibus ejcito, ac ne obolum qui dem tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicūq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alijs talentum. Porrò si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestūm q; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicq; ultra peram cogitare. **TIMON.** Evidem ista quæ dicis probo Thrasydes: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. **THRASYCLES.** O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate! **TIMON.** Quid stomacharis ô bone Thrasydes? nū te defraudauis? Atqui adijcam ultra mensuram Choenices quatuor: sed quid hoc negotijs? Complures simul adueniunt, Blepsias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc consendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine pe to. **BLEPSIAS.** Ne iace Timon, abimus enim. **TIMON.** At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

LVCIANI TIMONIS SIVE MISANTROPI, DES.
ERASMO ROTEROD. INTERPRETE, FINIS.

ERASMVS ROTERO

DAMVS RICHARDO VVITFORDO BRITANNO,
docto & cum primis iucundo amico, S. P. D.

Vm annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fuerim Richarde charissime, nuper quo cum literis Latinis redirem in gratiā, Latine declamare coepi, idq; impulso Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti: tanta autē hominē charitate cōplector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim nō grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentū, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem nō excutiat eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenii hoc uno præsentius, promptius, oculatius, argutius, breui terq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum

I 4 morum

morum mira festiuitas, salis plurimū, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare nō hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel aquarem, uel uincerem, sed uti cum amico omniū dulcissimo, qui cum libenter soleo seria ludicrāq; miscere, in hac īgeniorū palæstra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiam hoc exercitij genus, quo nullum aliud æque frugiferum, in ludis nostris aliquādo instaurari. Nec enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui nō infantissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabiūq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequutī, ἐν τοιαύταις μελέταις diligenter à pueris exerceretur, nō esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam mileranda infantia, tam pudenda balbuties etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem autem ut & Moricam conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usq; adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrungq; certe ex æquo amas, utriq; uicissim ex æquo charus. Vale meum delicum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LVCIANI TYRANNICIDA,

DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannū occideret, atq; ipsum quidē non repperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in vulnere reliquit. Adueniens tyrānus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

Vum duos eodem die tyrānos occiderim iudices, alterū quidem ætate iam affecta, alterū æuo florente, & ad scelerū successionē capessendā paratum, unicū tamē pro ambobus præmiū petitum uenio, qui quidem unus omniū quotquot unq; tyrannicidæ fuerūt, unico vulnere duos maleficos fuerim amolit⁹, neci⁹ dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas

poenas nobis dependit, quippe qui & uiuus aspicerit, filium prius morte sublatum: & quod est omniū maxime nouū, compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterū occisus, alterā ad cædē operā mihi suā cōmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortē (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem cōmutarim, ac morem modumq; nouarim cōficiendi sceleratos. Nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens: porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddā à uobis me consequiturū arbitrabar, præmiāq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerū etiam futurorū formidine, quiç stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionē. Verum interim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nō feram mercedem, quā leges à me seruatæ præstiuunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quēadmodū ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atq; eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igit iudices mihi paulisper attendite, dum tyrannidē mala tāetsi ipsi optime nostis, cōmemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinē intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirū quibus sitis leuati malis. Necq; enim quēadmodum alijs quibusdā sēpenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidē atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus, uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porrò senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam aetas uehementiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates reñaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quam credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusslerat: supplicio afficiebat quoscunq; præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter aetatem honorem cedebat adolescens, solumq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanq; tutamentum præsidiumq; principati ab illo mutaretur,

aretur, scelerum tamen emolumenis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cædes, si qua exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliaz, ea omnia iuuenis temeritate gerebatur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quū animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciat, quod prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutē eam futuram, & per successio nem alij post alium domino tradendam Remp. populūq; homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguum facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coerabitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur, paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisq; fortium ciuium, & qui eadem quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atq; inexpugnabilis tyrannis videbatur: quippe quū esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deteruerūt, necq; perpensa negotiū difficultate refugi, necq; ad suscipiendum discrimē trepidauit, uerum solus: solus, inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite concendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quū mors mihi interim ob oculos obuersabatur: At è diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiā, necq; mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim, in quē incurrissem, & quicquid obſisteret amoliens, ad ipsum negotiū caput se rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarū calamitatum fontem, atq; irrupto arcis propugnaculo, quū uiderem illum fortiter tuentem sese, multiſq; uulneribus resistente, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamq; amitto magno illo suo satellite desertus, necq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse iudices, hæc animo reputam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta cōfecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo pœnas dare conuenit: Me quidē meāq; dextera nequaq; est dignus, præfertim si post splendidum facinus iuvenile atq; magnificentum interima tur,

tur priorem illam cædem dedecoratus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mādo. Hæc ubi meū statuisse, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summaq; meæ imposuit fabulae. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruitini factis: uacula, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberū est, & causas agere, & ex legibus cōtradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meāq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, post quam pater iam uiue re non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, non quod lucri uaidus, aut sordidus quispiā sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim, uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, necq; repudiari, aut in glorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmiōq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquū facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiam. Necq; enim tyrannicidam esse me, necq; quicq; à me pro legis sentētia confectum esse, uerum facinori meo deesse quidam, ad hoc ut præmiū postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me: nōnne uolui: nōnne ascendis: nōnne occidis: nōnne libertatem peperi: num quis imperat: num quis iubet: num quis minitat dominus: num quis nocentium manus effugit meas: haudquaq; dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; peritudo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omniū autor: quis est qui illa sustulit: hæc peperit: Etenim si quisq; præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petēdo manere. Quod si solus omnia peregi, audens, perditans, ascendens, interīmens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia: quur facis ut populus parū erga me gratus existat: At enim num occidisti tyrannum: Porrò lex tyrannicidæ præmium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres: Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorum sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignū iudicauit, quod quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, necq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an quod perficit, id à me sit profectum:

profectum. Quandoquidem & illud excusurus mihi tideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usurpus. Si quis nō gladio, ue-
rum lapide lignoue, aut alio quoquis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannū obsedisse, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisitus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam?
aut desiderari adhuc quiddam dices, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiam atq; atrociore mortis ge-
nere trucidasse? Vnū hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute.
Quis nocentū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calam-
tatum uestigiu? Quod si purgata omnia, si pacata, profecto sycophan-
ticum est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quod
ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Evidem & illud memini dis-
sertum in legibus, nisi forte propter diutinam seruitutem oblitus sum
eorum quæ ab illis dicūtur: Causam mortis esse duplē: pura, si quis
ipse occidat, aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit,
uerum compulit, præbuītq; mortis occasionem. Ex æquo & hūc quoq;
lex censet suppicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit
minus ualere oportere audaciā quām facinus: ac postea superuaneū
est cædis rationem uiañque spectare. Deinde hunc qui sic occiderit,
tanquā homicidam poenas oportere dare censem, ac nequaç; absol-
uendum esse. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuui, non
censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt.
Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentē fecisse, sed exi-
tum quendam cōmodum fortuitu fuisse consequutū præter animi sen-
tentia. Nam quid præterea iam formidasse, eo qui ualidior erat in-
terempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquissim, nisi planè quod
erat euenturum, id ipsum prædiuinasse? Nisi forsitan illud dices, hunc
qui extinctus est, tyrannū non esse, neq; hanc appellationem in illum
competere: neq; uos multum præmij hoc nominie, si ille fuisse occisus,
decreturos fuisse. At qui istud dicere nō queas: an tyranno interempto,
ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem,
de illo laboras quo pacto interierit, quū interim libertate fruaris? aut
ab eo qui Democratiam restituīt, nescio quid superuacaneū præterea
requiris? At qui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id
cōducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid
enim, an si tyrannū exegerit quispiam, nō is iam tyrannicida præmij
cepisset: cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidē & hic pro seruitute
libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium ha-
bet, non in posterum instaurandæ tyrannicidis metum, uerum absolu-
tam sublationem, totiusque generis internitionem, omnēque malum
radicitus

radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uide-
tur) rem totam perpendite, nunquid eorū quæ ad leges p̄tinēnt sit præ-
termissum, & num qd in me desideretur ex his, quæ Tyrānicidæ opor-
tebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortē, & aman-
tem Reip. quæc̄ pro cōmunitib⁹ commōdis periculum adire non re-
cuset, quæc̄ priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit re-
dimerc. Nū hac parte quicquam mihi defuit? Num frāgebar animo?
Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendū esset, per
ignauiam refugī? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tan-
tum cōmorare, atque aestima, an non uel uoluissē tātum ista, ac statuis-
se, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius ani-
mi, uoluntatiisque argumēto præmium postulare, tanq; qui beneficij
iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum aliis post me
Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fue-
rat dare præmium? Maxime. Si dicerem, ciues uolui, statui, aggressus
sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmiū fe-
ram: Quid tum responsurus fueras? Nūc porrò non hoc dico, sed in-
super ascendī, periclitatus sum, atque innumerabilia priusq; iuuenem
occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procluem es-
se rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq;
hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penē maximū est omniū
quæ sunt in Tyrannicidio, totiusque negoch⁹ caput. Nam ipse iam Ty-
rannus non magna res est, neque expugnatu, neque confectu difficilis:
uerum ea quæ tuerunt continentc̄ Tyrannidem, quæ quidem si quis
superarit, is nimirū cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillū est,
id quod superest. Sed ad Tyrannos peruenire nunq; mihi contigisset,
nisi prius qui illum cingūt custodes oppressissem, omnesq; satellites an-
te debellasse. Nihil adhuc addo: uerum in his rursum immoror. Cu-
stodiam oppressi, satellites superauit: Tyrannū incustoditum, inermē,
nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore di-
gnus, an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiā si cædem quæ-
ris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem per-
egi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis,
atq; omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fi-
debat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te,
præmio dignus uideor, sed tātis rebus gestis honore fraudabor? Quid
enim si satellitem unum, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quen-
piam interemissem? Quid si seruum aliquem charū: an nō hoc quoq;
magnum uisum fuisset, conscedisse, mediāque in arce, medijs in armis,
aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui oc-
tū cōfūsus est

fuis est, cuiusmodi sit considera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius, crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodcū est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vix hoc solum mihi confectum esse. Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga creptum. Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Nō dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negotiū caput, deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quām fieri potuit, pulcherrime confeci. Tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscientio, sed posteaq; illū prius multo dolore excarnificarem, tū quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens:puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidem illum: attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimurum sunt parentum uulnera, hiū gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyranno suppicio dignum. Neque enim ignorabam vir egregie, non ignorabam, inquam, neque quenq; alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hūc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idcū merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrānidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita, perpensurum enim, iā nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimurum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circularent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminabant metus, his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illud consilium adegī. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatuſ, plorans, lachrymans. Luxit lucentum, non illum quidem diuturnum, uerum qui fastis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserium, multoq; atrocius, quām si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis aliū eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamē erat? Quis eum in arcem induxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eū ad illum misit? O enīs particeps, successorq; meorū egregie factorū, post

post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimus, & indigni præmio iudicamus. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inserviuit, & ad consequendam libertatem auxilio fuit uniuersis, hūc quoq; laude, præmiōq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nōne inter eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsisse tis? Nōne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse, priusq; sibi mortem consiceret. Quū iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus cōfoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q; maxime discurciaret eū, qui genuerat, quóq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inuaidus: uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquēs actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebāt. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuū, sanguinolentum, cæde cospersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanq; Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tāq; senem contemnit, ac lento supplicio me cōficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atque hæc loquutus, ensem quærebat. Nam ipse inermis erat, ppter ea quod per omnia filio sideret: uerum ne is quidem deerat, ut qui iamdudum fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnera exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladio. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidisse, utinam in cæde priorem occupasse locum. Occidisse quidem, sed tanq; Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem, nunc autem tanq; orbus occumbo, nunc tanq; cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem: uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot Tyranicidia? Quot præmia? Postremo spectasti omnes iuuenem dum prostratum, nec exiguum profecto, neque mediocriū viriū opus, ac senem huic circūfusum, atq; amborum sanguinē cōmixtum, liberta-

tis illam & uictorialem uictimam, meicꝝ gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quām non indignum se dominō: praestitit: testansqꝝ quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc aut̄ illustrius est ipsa nouitate. Atqꝝ ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrrannus ipse. Nam gladius omnibus inserviuit.

LUCIANI TYRANNICIDAE, DES.

ERASMO ROTERODAMO

INTERPRETE,

FINIS.

DE DECLAMATIO
DES. ERASMI ROTERODAMI, NONILLA
QVIDEM VERSA, SED QVAE SVPERI-
ORI DECLAMATIONI E LUCIANO
VERSAE RESPONDEAT.

I MIHI CAVSA hæc iudices, apud concioniem popularem, quæ studijs potius, quām exacto rerum iudicio duci consueuit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimus ordinibus delectos, nimirum grauissimos sapientissimosqꝝ, non nihil profecto uere rer, ne omnium animis noua hac & insperata lætitia gestientibus, atqꝝ (ut ita dixerim) exultatibus, nec satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus. Porro fauētes, beneuolosqꝝ multo minus: quippe qui frontem modo, quasiqꝝ personā huius negocij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possum, in cōmuni totius ciuitatis gaudio: tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atque obturbare. Enim uero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non solum iudicium omne funditus tolle solet, uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim (si quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasqꝝ calamitates, ac ueluti tempestatem saeuissimam, repente præterqꝝ spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbū liberæ multitudini, quām seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quām libertas? Itaqꝝ non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animā queant ad quidlibet impelli: maxime prīmis his aliquot diebus

diebus,dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens , omnia sursum ac deorsum miscet,dum lætitiae temulentia,dum gratulâdi dulcis quædam ebrietas pectus occupans,animum ad cogitandum insti- tuere non sinit. Verū uestra iudices singularis sapiëtia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat,uerum & hanc mihi fiduciam sup- peditat,uti spem futurum,ut hoc contradicendi munus,quod equidē nec inuidentia,nec fauore in Tyrannidem(sicut iste calumniabatur) sed solita mea,&(ut opinor)nota Reip.charitate suscepī,uobis non modo nō inuidiosum,sed fauorable,plausibileq; uideatur. Etenim postq; ui- derem manifesta quadā deorum beneuolentia,post diuturnam ac mi- serrimā illā seruitutem,toties Reip.uotis expetitam libertatē aliquādo contigisse,nihil prius curandū nobis esse iudicauī,q; ut gratos nos ex- hiberemus in eos, à quibus nobis tā egregia felicitas effet pfecta, quo uidelicet munus suum huic urbi propriū, perpetuumq; facere uellent, & constabilire,tueriç; quod largiri non effet grauati. Meminissemç; īsdem in manu esse,ut eriperent ingratias,quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes,intelligete uidelicet,cui be- neficium acceptū ferre debeas.Et hac una ratione mortales diuinæ be- neficiæ gratiam refrete possumus: si beneficū acceptū agnoscamus: si celebremus,si ad illos autores referamus.Necq; mihi cōmittendū pu- taui,ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus,in deos ingratī,im pñç; reperiāmur.Neq; enim isthoc nomine nūc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario,& huius lucris accrescat(quanç; id quoç; lon- ga iam Tyrannide exhaustius est,quām ut inde temere dari præmia cōueniat immerentibus) Illud agitur,ne dīj immortales qui huius ma- le consulta,nobis uerterunt bene,hoc tantū munus à nobis tāç; ingra- tis reposcant.Si quod ipsis solis debetur honoris,laudis,gratiæ,id illis fraudatis,in hominē contulerimus. At quem hominē obsecro? Nem- pe,qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit,atq; hac temeri- tate sua restitutæ libertatis periculosa occasionem modo præbuerit, idç; adeo imprudens(uti mox docebimus)non ueretur pulcherrimū Tyrannicidæ titulū dījs eripere,sibi arrogare: Reip. diē dicere, ac leges ipsas in ius uocare, ciuitatē ingratitudinis ream agere,nisi sibi totā hāc felicitatem ferat acceptam.Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio,nullum dījs dignius:uerum hoc impudētior, qui sibi lau- dem tam eximiā usurpat imeritus. Nullū præmium honestius illū striusç; quām quod Tyrannicidæ debetur.Sed hoc impensis,accura- tiusç; spectandū,ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, permulta ad id requirūtur,ut hoc tam egregio titulo,ut hoc tā diuino præmio dignus quis esse uideatur:quorum nihil in hunc cōpetere, pau-

Iopost euincemus. Proinde quū non tolerandæ improbitatis mibi iudeatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debantur: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, immo flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditoris sunt debitæ. Quæ cuncta quum postulare iure potuissent: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimis, quod obnoxiae Reipublicæ, poties libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum se uerissimorū iudicium concessum, Thrasonem quendam nobis è comedia retulit. Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risu tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio cōmilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit: quā militari iactantia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, q; arrogantibus supercilij, quā stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat. Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nōnne uobis minitari uideatur: nōnne dicere: ni mihi præmiū decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuinio illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset. Hæc quoq; me causa iudices (necq; enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, q; indigne tulerit victimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honestorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorē proclamatbat, leges, aras, focos, omnia publica, priuatāq;, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurū deniq; iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit. Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidā huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriaeç; quasi Tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suā Tragœdiā ingerat, quotidie dextram istam Herculananam, & gladiū prodigiosum minitetur. Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quām minaci fronte me iam obtutetur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilij? An

lio? An mihi non licebit libertate in contradicendo(tuo scilicet mune-
re)uti,quum tu sic abutare: qui liberum tibi putaris(id quod etiam in
proscenio leges fieri uentant)crimen tam atrox,tā capitale in ciuem im-
pingere,tantum quia lubuit,idq; apud iudices iuratos,in tam frequen-
ti ciuium corona,quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento.
Siquidem quam reliqua gloriose,tam illud impudenter dicebas , mihi
nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem , nisi
quo Tyranni necem,quæ me discruciat scilicet,ulcisceret. Quo quidē
tuo exemplo si uicissim in te liberet uti,mox intelligeres quam atrocia,
quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inui-
diosum(quemadmodum tu quidem existimabas) conuiciū , me longe
minus etiam territabat,quam (quod uulgo dicunt)ex pelui redditum
fulgur. Etenim præterq; quod necq; affinitas,neq; cognatio,neq; neces-
situdo,neq; emolumentū,neq; prorsus alia res ulla mihi cū Tyranno
intercessit:quur mea referret illū uiuere,sine quibus rebus nullā in quē-
q; criminis hærere suspicionem,tu quoq; scires,nisi nūq; tribunalia ui-
disses,ac nisi hodie deuīum te lucelli spes fecisset iureconsultū ? Evidē
arbitror,meam fidem,integritatem,pietatem,totamq; meam uitam sic
huic Reip.spectatā esse,ut isto crimine tibi potius improbitatis odiū,
quam mihi suspicionē ullam conciliaris. Vides q; multis adductus sim
causis,ut tibi obsisterem. Deniq; (si scire uis)bona ciuium pars id à me
enixissime flagitauit,ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negā-
tes sibi uideri Tyrannide liberos sese,nisi te à Tyrānicidæ præmio deiñ-
cerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem : tametsi id
quoq; durum,eī debere qui sic imputet . Sed debere arroganti, sanè q;
molestum est,at debere,cui non debeas:isthuc uero non grauissimum
modo,uerumetiam stultissimum. Evidē ne lenoni quidem,uel uer-
bo refrager,si modo is promereatur,sed obnoxium esse tam importu-
no imputatori,tū qui nihil iuuuerit,id uero bis miserū est,bis stultū est.
Nullus enim insolentius exprobrat beneficium,quam qui quod nō de-
dit,id uult dedisse uideri. Sed singe mihi nullam esse causam quur tibi
me opponerem,nisi quia sic animo lubitum sit meo,profecto nihil ha-
bes quod mihi iure succēreas. Etehīm quum apud iudices tam sanctos
agatur:si uere præmium meruisti,non tibi honorem eripio: uerumetia
uehementer illustro,quando non paulo magnificentius est tyrannici-
dæ præmium euicisse,quam tulisse. Sin minus,æquis ueniam dabis, si
boni ciuis fungor officio,si nullo meo emolumento Remp. debiti præ-
mij ream defendo,si stultitiae crimen,si imprudentiae infamia à ciuitate
depello,si non sino,ut nostro omniū periculo hæc urbs in deos existat

ingrata: Postremo si deorū immortalium causam ago, quibus honore debitum tu conaris interuertere, uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calunia-
tus. Contradicit igitur, contra Remp. fauet Tyranno. Quanquam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum cau-
sas citra fraudem agere licere. Neque tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obicitam insolens arrogantia: in modo non deprecor inuidentiae suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fuisse uidear, nisi certioribus, quam ut à quoque refelli possint, argumētis euīnco, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quod maxime ciuiliter quis agat, nullum ei debet præmium: Si exactius, seueriusque, pœnam etiam ab ipso deberet.
Quæ quidem dum quam potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendū subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iussit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerasssemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciū nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quod misera sit Tyrānis, quod optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quoniam libertas huic urbi sit restituta, quāta hinc laudis portio huius virtuti debeat, an id & quod euentu cū huius facto coniunctū est, idē cū eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto, sequarque partes illas, quibus iste rem fecit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi coniuuatores ijsdem carnibus alio atque alio modo coquendis, condiendisque efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse se se uictore pronūciet licebit. Quot tyrānicidia, inquit, quot præmia? Primū quod uolui, deinde quod conatur sum. Tū autem quod filiū occidi plusque tyrannū. Postremo, quod pater ob mortē huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quod non leuius esse uideat, quod ut sit refellendū: nisi quod iste rāta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrānum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accederet) tamē præmio dignū asseuerabat. Quid autem tam ridiculū, quod nudæ uolūtatis præmiū à lege flagitare.

flagitare: quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neq; pœnam irrogent, siquid uelis modo perperam, neq; præmium ostendant, siquid officiose uelis: uerum id unum quenq; uoluissse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, inquis, non magna facti pars est uoluissse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet; Recte sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis: ab his præmiū expectandum, siquid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosī cordis specubus mortales agitant, adeo sua referre nihil putat: ut (non dicam) abdita aut suspiciofa, sed ne ea quidem admittat, quæ populari sunt opinione, famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis comprehensa, probata, euicta. Cedo quod est facinus tā nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unq; est uocata: Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quod si nulla lex ulli flagitio suppliū minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris dūtaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare: Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coērceat, multōq; magis ad ejus partes pertineat, nocentibus erogare pœnam, quām bene merenti bus largiri præmia (id quod mox copiosius demōstrabimus) posteaq; in criminibus non accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæ te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admitteret. Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumenti causa uelit? De niq; quis non facile simulare possit uoluissse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantum hoc totum habeat momēti, uoluissse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præsttit beneficū, ei lex beneficū rependit at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit. Resp: I nunc, & hoc in gradu nos iube cōsistere. Rem tam eximiām, inquis, animo uersauī, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthuc nomine postules: uerū illud interim præmij feres: uelut homo nīmū perfictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoq; petere, ut rem pro uolūtate auferat: nemo tā uecors q; cōcedat, ut uoluntatē nescio quā, hoc est minus q; uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerū & periclitatus sum, ascendi, submouī saecellites. Primum isthuc tu quidē consulte facis, quod de gradu illo desulisti,

listi, in cō nimiris profecto incōmode stabas, quācō ne in hoc quidem
multo comodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum ui-
deatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quū lex palām p̄r
mīum decernat ei, qui factū p̄r̄stiterit, te quod conatus modo sis, p̄r
mīum poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per
illas est cui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuiū tecū inīj-
set contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus
esses, mirum ni suo uterque periculo, atcō is nondum p̄r̄stita con-
ditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus
sum, tentauī, adnīsus sum, an non protinus impudenti homini respon-
debis: Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert: quan-
doquidem effectum abs te pactus sum, non conatū. Puta totidem uer-
bis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractū, non muto pacta,
debeo p̄r̄mīum, sed si tu conditionem p̄r̄stisti, si Tyrannum occidi-
sti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollici-
ta sum p̄r̄mīum, nō grauabot dare, si ēi qui facinus peregisset, quod
tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pa-
cta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenit,
ut lucrum conditione promissum postulet, non p̄r̄stita conditione, ne-
mo tam stultus ut det, si quis postulet, & tu à Rep. maximum omniū
p̄r̄mīum postulas, quod conatus modo sis: Nihil mihi nisi nugas ad-
fers, donec illud unum audiam, quod te p̄r̄stare oportebat. Volui, in/
quis, ascendi, perrupi custodias, submouī satellites, quantum iam est
illud quod supereſt: Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te deside-
ro pr̄ter illud, cui soli debebatur p̄r̄mīum. An nō intellexisti in istiū
modi contractibus duplex esse periculum: quorum alterū ad hunc tan-
tum, alterum ad illum propriē pertineat: uidelicet persoluendæ merce-
dis, & p̄r̄standæ cōditionis. Ego meo periculo p̄r̄mī depēdēdi onus
recipio, neque tua referre putas, neq̄ refert quām angusta mihi res, un-
de corradendū quod debeam precium. Tu itidem conditionem tuo su-
scipis periculo, neq̄ mea quiccō interest, quo sudore, quo periculo sit ea
tibi p̄r̄stanta. Totam istam curam, totū hoc negocium tibi relinquō.
Quod si ego iam p̄r̄stita abs te conditione, cōmemorem tibi in agris
meis male prouenisse segetes: merces naufragio periisse, nihil aquelli à
malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam,
quam tibi debeam, dic obsecro, nōne nugas agere me dices, negans
horum quicquām ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi,
si pecunia nūeretur. Neq̄ quisq̄ est iudex tam iniquus, quin te tuo uti
iure fateat. Et mihi pulchre satisfactū existimas, si tu mihi tragœdiā ad-
feras, quantū adieris piculi, q̄tū sudorū, quātū vigiliarū exhauseris, dū
studes

studes præstare conditionem: Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorēz, quām ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pensiculari conatus: quorum suos quisq; nimio solet æstimare, non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hunc reliqua omnia consueuit metiri. Tametsi non piget interdū æqui boniōz: rationem habere. Verum in his litibus, quæ de ueteri illa formula penitent, inter bonos bene agier oportet, at in contractibus, quæ neque uile, neque dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uel omnino à pactis discedere? Quid uis? Circūspice, & si potes usq; inuenire exemplum, nō nego præmium. Sæpenumero in pugilū Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quenq; tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine uendit, caret, quod strēnue certasset? Non arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatem comparata. Et tu in tam serio, omniumq; splendi-
 diffissimo negocio, id tibi postulas, quod in scenicis illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissimēq; gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè, quod causetur, excusse habenas, consternatum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorem, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam incusare licebit. Cæterum Agonothetæ non indigabitur: propterea quod hoc animo in certamen descenderit, ut eius ueretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatu, non tantum effectui præmiū debetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicū certamen uenissent. Quanq; in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatiōz gratia proponuntur, fit interdum, ut uictis quoq; præmia statuantur, non honoris, sed solatij gratia: uerum serujs in rebus atq; adeo pericolosis, quæ obsecro lex unq; mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: & ita peregisset, ut omnis numeros implerit: A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq; ad hunc honore uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod nō sine multis uulnerib⁹ discerit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicā petit. Quis unq; his uerbis muralē petiit. Acriter cōtendi iudices, ut mœnia superarē. Oia feci, sed depulsus sum. Quātūlibet enī sit, nisi cōscenso muro, nemo tā inuere cūd⁹, ut muralē coronā sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidiōe. Postremo nullus honos petiit, nisi ab eo q; id effec-
 rit, ad

rit, ad quod honor inuitat. Qui naūm in tēpestate desertam, ad lītus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum retutn, quæ naūi uehebātur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tēpestate deseruisti, audebis quicquām ex his quæ sunt in naūi, tibi uictidica re? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquām te uel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unq̄ ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriā omnibus neruis esset enīsus, quod graui ter se gesserit in bello, nīsi superior discesserit, nīsi præscriptum à lege numerum hostium fuderit, aude & tu tibi præmiū promittete, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria contingit, desine tibi noua spe blādīri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimū. Noli nobis cōmemorare, quanto capitīs periculo murum arcis cōscenderis, qua uirtute satellitium Tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad obtainēdū tyrannicidæ præmium, duobus duntaxat uerbis est opus: Tyrannum occidi. Quantumuis conatū exaggeres, alleues, attollas, non nīsi tyran nicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem cōscendisti, permulti pariter aggressi, sua quisq̄ uirtute freti: quorum nemo tamen tyrranium interemisset: utrū omnes tyrranicidæ præmio potentur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omniū ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eū cōtingat interficere, an nō præteritis reliquis hic unus honorem auferet? Quamobrem tandem? Nō quia plus adierit periculi, sed quoniam id confecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptuam operam, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantulibet ini quæ conditio proponitur: eam nimirum facit æquissimam, quisquis sua pte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, quam uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus cōmode cadat? Atque id adeo nemo tanq̄ iniquum causat: propterē quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq̄ lex quid præstari uelit, id palam atq̄ in medio propo nit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nī hil maūlt, quam ut res q̄o optime cadat: quod si posteacq̄ nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca,

ius uoca, cum lego nihil tibi rei:quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud cauerunt, non tan-tum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites ini-tarent, uerū etiam quod intelligerent tyrannicidij conatum non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatu præmiū statuissent, temeritate conantium Resp. subuertere tur potius quam restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quam graue capitalēque ciuitatis hulcus: huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quam ita demum ferat, si remedium præsentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manū, nisi certum artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, nō sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid: utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudicas ini-tandum esse: an potius poena deterendum, nisi quod conatus est qui-spiam, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ra-tiocinando colligere, quū lex in maleficijs poenam irroget simplici scele-ris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat ra-tionem: nam oportere legem multo propensiorem uideri ad compen-sandam uirtutem, quam ad retaliandam culpam. Atq; uide quam hic tota erras uia. Princípio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus to-to genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cū pri-uato molientis periculo modo coiuncta est: huius cum publico Reipi: discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiū nihil aliud sit quam temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quoquis cri-mine, nec qualēcunq; conatum in quæstionem uenire sinit, uerum in paucis dūtaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitium adferant, quam conatus dent significationem: quod genus particidium, ueneficium, proditio. Postre-mo non uides nihil esse simile, totāq; natura rationēq; discrepare, pœna legitimam irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū qui dem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legiſq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demū in-telliges, si reputes quam multa sint quæ lex iubeat, addita poena nī pa-reas: quam multa item ueret nī obtemperaris, supplicium minitans: contra, uix unū atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideatur ad ea metu mali adi-gi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex ni-mirum urbanius ac uerecundius tecum agit, patris, nō magistratus su-

mit habitū,recio ad id inuitat,quod alioqui gratuito te præstare de-
cebat. Rursus alia tametsi id genus sunt,ut à quoquis nō improbo cive
præstari uelle oporteat,tamen & fortiora uidentur,quàm ut à multis
præstari queant:& periculosiora,quàm ut multi uelint suscipere nam
inhumanū uidetur cuiq; uitæ suæ contemptum imperare:ad hæc igi-
tur præmio animat,quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet
hanc legum indulgentiam longius trahere,quàm ad quæ semet ipsa
astringit.Nec mirandum est si attentior,si uigilantior,si exactior est in
proprio naturaliq; munere suo,quàm in eo in quo p tēporis ratione
in alienas partes descendit.Huic astipulatur illud,quod nouis etiā ci-
minibus exemplum,aut nouū noua lege solet institui,aut à simili lege
mutuo sumi.Neq; tamen idem fieri consuevit,si quis quid noui facino-
ris cum laude patrauit,ut præmiū à consimili cōstitutione decernatur,
nisi lex extet,quæ nominatim honorē statuat eius facto:quod roget,
uix habebit:quod postulet,haudquaquam. Quur enim legi necesse sit
passim ciuiū suorum officium mercede redimere:quādoquidem ne sit
impunita improbitas,id publicitus omniū refert:at probus esse nemo
gratis potest.Quid autē est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis:
cui si uel animam impenderis,quid mirandum,si quod acceperas,id
restituiss. Vt supplicio dignus sis,nisi parenti pietatis officium persoluas,
non præmiū illico tibi debeatur,si persoluas. Itidem,si quid in le-
ges cōmittas,non potes effugere supplicium:at nō statim illæ tibi præ-
mium debituræ sint,si quid cā officio feceris. Nam si ciues omnes sele-
in officio continerent,ne opus quidem esset ullis legibus:quippe quæ
non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id
quod uere uulgo dictitant,ac pharmaci uice fungātur. Finge itaq; nul-
las esse leges,quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poë-
tæ,suo quēq; sponte fungi officio:an tu hic clamabis perire benefacta,
quod nulla lex præmiū decernat. Vt i lex non minatur nisi improbis,
ita non pollicetur optimis ciuibis. Quorsum enim opus promissio,
quū uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quod
illa non sit pollicita,profecto plus quàm imputentissimū est:improbe
flagitare quod ea candide ciuiliterq; promiserit,ciuis est probitatis nō
satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur:interim singe-
sanè præcipuā quāndam utilitatem attulisse,cui tamen ex lege præmiū
non debeatur. Vtrum protinus clamitabis in frugiferum suis officiū,
ciuitatem in ius uocabis,plebem ingratam uociferabere,minitabere iu-
dicibus,nisi tibi mercedem ex animi tui sentētia decernant? An potius
ipsam uirtutem abunde magnū sui præmiū iudicabis? Oblectab, is te
cōscientia recti. Hūc esse maximū fructum officij duces, quod de alijs

extra tuū emolumenntum benemerendo ad deorum benignitatē uidea
 ris accedere. Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmiū desideres, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam propemodū tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, laudari, dicitis notari mille, oculos omniū in te coniectos circūferre. Ista, inquam, uel maxima præmij pars, nam pecunia sanè quām exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quū interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod latus eras, etiam si tyrannū occidess. Postremo isthuc ipsum præmiū, penè dixerim, inuidendū mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reip. tyrānicidiū imputare, quod in celebri iudicio tibi cōtigit honestissimū præmiū flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiā peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiā, quisquis exprobare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorū munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatē acceptam ferant. At hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanq; nullū me hercle præmiū magis congruit ei, qui tyrannū conatus sit occidere, nec occiderit, quām ut illi contingat tyrannicidæ præmiū sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecum cōmorari iubebas. Quanq; hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmiū, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut aīs. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamendum alium gradum (ut video) circūspectas, in quem te recipias: nam in hoc quām citra omnē præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitantē persequemur, nec usq; sinemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum, inquis, uerū etiam occidi, nempe filium; atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filium sustuleris plusq; tyrannum, tum tyrānidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem aīs abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas em referre, qua uia peremteris, modo sustuleris: imò splendidius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta iudices oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rē fucis illis suis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidū illū florenteñiq; iuuēnē, sic patri adamatum, crebris vulneribus cōfossū: parentē senē miserū, illi circūfusum,

n° 2 eodem

eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ita quidē dictu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multo omniū iucundissimū extitisse ciuitati, quū senem tyrannum iuueni uideret incumbente, exanimē exanimi, & in altero gauderet se leuatum malis præteritis, in altero futurorū metu. Hæc quū per se maxima, quū Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudicio uertitur, utrū tibi acceptū ferri operteat, quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superūmq; dexteritati. Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quām est futile nihilicq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendū abs te rogasset, tyran nus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmiū petitum uenires? Lex occisorī pollicetur honore, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset nécne, eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti præmio: sin metu, multo minus etiam cauſe est postulandi muneris. Verum illud tute uehemēter urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuū consilium, quū tibi sic in manu esset non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certiñq; tyrannū relinquere: intelligebas (ut ait) omne negotiū confessum extincto iuuene, propterea quod modis omnibus futurū præscires, ut senex illico sibimet eodē gladio necem consiceret. Vide te iudices in manifestissimo mendacio, qua rima conatur elabi, nisi diuinandi scientiam cōmentus fuisset, nō poterat hinc explicare se. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates dices, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quām asseuerare, id certū præscisse te, qd' tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectādus? An cōiecturis es assequutus id euenturū quod euenit? At quid aliud effici cōiecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarere? Potrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discriminē certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas conjecturas, quibus hic noster uates præsens inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidē adempto filio. Tum indulgētius amabat, quām ut filio uellet esse superstes. Nónne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusq; refellantur? Vtrū seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si nō putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neuticq; erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quod usq; adeo diffiderat?

derat? Quasi uero tyrannus uiribus duntaxat unius hominis, ac non
multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; con-
tineatur, quæ omnia si magis in senē quam in adolescentē competunt,
quorū tu in diuersum torques auguriū: An nō illa ætas usū rerū calen-
tior est? an nō altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an nō prospī-
cit oculatiūs? irascit? implacabilius? tenacius iniuria meminit? meliusq;
in longinquū consultit? His solis rebus imperiū tyrānicum administra-
tur. In militiae duce quātulum est illud momentū, quod corporis uires
adferunt, at in tyrannide profecto multo mitius. Cur magis illum ter-
reret ademptus filius, quam extinctus satelles quispiam audacior? quū
arx supereret approve munita, supererent opes, arma, satellitū ingens
agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui nō solum tyranni partes
adiuuabant, uerū etiam tyranos agebant: quos equidē spero nunc no-
bis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen,
ne nimiū secure negligantur. Vsq; adeo ne senem cruda uiridiq; (quod
omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultū,
tina filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus ē uita sibi mi-
grandū duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddi-
derit tūtiore, sed multo inuidiosorem, idq; ob libidinē, atq; ætatis in-
solentiam temeritatēm, adeo ut expedierit propemodū illi ad stabili-
liendam tyrannidē filium ē medio tolli. Etenim quo propius ad iusti-
regni speciem accesserit tyrranis, hoc minus est inuidiae obnoxia, ma-
gisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maxime tyranos solet
euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant
collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quam ut defuncto posset supe-
resse. De matrcula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido,
crudeli, deniq; tyrranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis
coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quē mos, quem com-
munis omnīū sensus repudiat? Quis unquā isthuc audiuit? tyrrannū
usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut nō dicam cōmorī uoluerit, sed
cōiuere cōmode quiuenterit? Credite mihi, priuatorū isti sunt affectus.
Tyrannus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit
officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrrannum induit. Omnia
commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si
quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tolle-
re nōdum expedīt, aut quorum opera ministeriōq; ad fulciendum im-
perium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui dilige-
ret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandam
charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem
illi chari sunt, nisi quatenus adiuuat, adeo ut præposterum, uel peruer-

sum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq; enim quisq; tam Stoicus fuit, ut & que uacarit omnib; affectibus atq; tyrānus: hoc modo illos discernit, quod philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenq; mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæ parentem altricemq; qui in cœlites omniū bonorum autores tam sit impius, ut illam crudelissima oppri- mat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut lat- giamur tibi nō nihil, si namusq; te priuatos affectus in tyrannicum pe- ctus, hoc est, ignem in flumē transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo indulgenter illum adatnasse filium, usq; adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, ope&scq; semel contulisse, ut illo sublato, ne mi- nimam quidem uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, nō di- cam ex hac ciuitate, uerū ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc seau- lo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus qscq; fuit pater, quota quæq; matrcula, quæ ob liberorū necē sibi fatū accersuerit? Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non modeste ferat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularū intemperatissi- mis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortē satisfacturam esse tu Lynceu præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrānus priuatorū in liberos pietas, uicerit indulgetia matrculas omneis, qui tibi cōpertū esse potuit, utrō se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationē? Quo diligebat impotētius, hoc erat pbabilius, ut senex natura ferus, ciuib; infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob id deniq; quo ueterē illā iram, nūc filij nece acerrime exasperatā, irritata m̄q; Reip. supplicijs saturaret. Quod si aliās uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirū una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupi- dius? An nescis quām impotentes ætas illa concipiatur impetus, quo ra- piatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quādo atroci insignijs con- tumelia lacesſatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quām filij cædes sic amati, ut tu quidem aies? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid saeuitiae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum, id omne se- mel de integro poterat excitare quasicq; renouare. Mitiora etiā anima- lia, datae orbitatis iniuria, in rabiem solet agere, & tu tyranno (quo nul- lum animal immittius) nihil tale metuendū esse certissimus augur existi- masti, quod in Tigribus uidemus euénire? Quod si tibi uni compertū erat tyrāno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua siebat opera, nisi ut saeuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatē dilaniāndam discerpendamq; insiliret? Id si non euénit, magna

magna dīs gratia, tibi magnū debetur malum: qui quantū ad te pertinet, tam diram beluā in nostra capita fortuna sc̄p̄ immiseris. Elige nūc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cū nostris affectibus cōmune, an confingere sic adamasse, ut matercularū quoq; uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit diuinatio: quæ nīs constiterit, nō est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ cōmoditate te imprudente euenerit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiā te certiore faciente (nam alioqui fieri nequaç̄ potuit) perinde est ac si non præscieris, quū præscientiæ tuæ fidem legi facere nō possis. Profer quibus prædixeris id euenturū quod euenit: doce quis deorū quando isthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaç̄ rem feliciter euenisse uideres, tum demū post factum uates esse cœpisti, quemadmodū uulgo tum fieri, tum dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunæ beneficiū uerbis in te transmoueres, tragœdiā istam nobis cōminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscire uideare. Sed dī boni, quām non bonū poëtam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cū natura pugnantia finxeris, sœuissimū tyrannū ob pietatem erga filium ultratuitam fugisse: ob unius capitī necē tutum sibi non putasse in uita com morari, quū omnia superessent, quibus tyrannis & paratur & obtinetur sublato eo, in quo omne tyrannidis præsidū collocarat, repente rebus suis diffisum, ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, nō ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidē ullum habent ueri. Si mihi ex omni hominū memoria uel unū tyrannū potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut nō spadones ac pellacas longe prætulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet obseruat̄: qui sic illis sit filius, ut non in barbaris quibuscā latronibus, ac seruis stigmaticis plus quām in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati nō possent: adeo metuerint, ut ne cibū quidē unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demū se tutos esse putarent, si quis illos ē medio submouisset. Nullus inutilior tyrāni satelles c̄ filius. Ex extrema barbarie conductios ma uult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitā suam mauult cōmittere, qui sua patria frui nō possint, & alienā euertere gaudeat, qui barbaricis ferini sc̄p̄ uiribus antecellant, & gigantes illos impios referat, qui ppter animi cupiditatē nō difficile ad quiduis periculi suscipiendū perducūtur, & ppter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret. Hi sunt idonei tyrānorū ministri, hi fiducia, munimentū, præsidiūc̄ tyrānidis multo tutissimū: hos si q̄s ademerit, causam uideat dedisse, quur rebus, tyrānus diffidat. Nā filius qua tandem ratione dñatū sustinebat? Aeta-

teſt at utilior ætas grandior. Robore ſuntus erat. Prudētia: magis sapit ſenecta. Custodijs quas obtinebat: at ſi aduersum patrem obtinebat, mors illius ſeni etiam optanda. Si patris nomine, quid niſi unuſ ſatelles ademptus erat? Nā custodiæ quò deficerent, niſi ad eum cui alebantur? Tūtor igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyrāno ſuſpecta, filius uiolentus & insolens, propterea quod reliqui illi Barba, ri ſolo lucro contenti ſunt. Filius illud præmium ſpectat, tyrannidis ſuſceſſionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē poſſidet dira regnandi libido. Ibi cōtemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dicturis iam dudū, nescio quid, mane, præfensi, nihil inexpugnatum omittam, urges. Niſi præter modum adamauit filium, niſi diffiſus eſt, quur ſibi mortem conſciuit? Iſthuc uero merito demirandū, quippe quod præter omniū, ac tuam etiam ſpem eueniit. Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationē reddam, quid illi dīj in mentē immiferint, ut ſibi uim adferret: hoctantū euincere ſat eſt, te nullis cōiecturis hunc exitum certo præſcire potuiffe, quantum liber amarit filium: tametsi cauſa non admodū obſcura. Iam deorum ſi qui fuerunt huic infenſi Reip. iras diuturna noſtra calamitas ſatiauerat. Iam propitiios noſtra uota, noſtra ſacra cōmouerant: aderat illud fatale tempus, quū impius ille ſenex dījs atq; hominibus dignas admisſorum poenas daturus erat. Iam aderat ultrices Erynnes, aderant Furij, facibus & hydris omnibus armatae, haec illi mentē ademerunt, haec uana formidinem incuſerunt, haec attonitum ad ſpontaneam ſui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quām fugiſſe, qui ſiliū peremerat, quām una cæde contentū fore, qua quidē una in re iure potes gloriari, quod tyrannū uehemēter ſefelleris. Virū eſſe putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat eſſe talem, quales audierat eſſe ſolere tyrānos, qui magno ſuā uitā cōtemptu, ryranni caput impeterent: qui nō adorirent facinus, niſi ratione probe perſpecta, qua poſſent perficere. Hanc ſuſpicionē Pan ille, aut ſi quis alius eſt deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare ſibi carnificem, ſenſit adeffe neceſſitatē illam fatam, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, qđ deorū bonitati debetur, quur tu id phaleratis dictis in te trāſferre conariſ? Vbi diſcrimen erat ſubeundū, ibi fugitabas: nūc ubi res præter ſpem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas? Sed ſinge diuersum exitū fuifſe cōsequutum, pone tyrānuſ ira percitū, paſſim ciues ad exquisita ſupplicia rapere, pſcribere, iugulare, in exiliū agere, poſſeſſionibus exuere. Quid hic dices? nō ſines, opinor, eorū malorū cauſam in te tanq; in autore referri, & fortunæ argumēto culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandū eſſe, ſi qđ fortuito præter poſitum

positum euenerit. At nunc nonne iniurium est, ut quod boni, fortunæ
commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autotem uelle tra-
ducere? Etem te nihil expectasse minus, quæm id quod euenit, uel ipsa
res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filiū, non patrem occi-
disses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse, nūc casu
nescio an metu potius in iuuene incidiſti, & tu deniq; diuina ista mens
& futurorū præлага, sed quæ non nisi post euentū sua prodat oracula,
te corripuit. Quū esset fugiendum, ibi demū iudices in re tam tumultuosa,
secū uelut ociosus consultare cœpit, utrum senem sua dextra dignū
existimaret, ibi demum præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus
adferret. Et quo cōmentū tam impudens iudices efficiat paulo proba-
bilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut
iactat) poëta, quasi spectator aliterit, quid in mentē uenerit tyranno,
quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto
impudentiæ: fingere præcisſe se, quod esset euentu consequuturū, &
quod nō uideris, id ita narrare quasi uideris. Quanto melius tuo com-
mento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses, te quū perem-
pto iuuene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo ad-
fuisse Palladē illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: ue-
tuisse ne tam luculentū facinus senili cæde obscurares, sese citra tuā ope-
rā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ
nihil tenebrarū offunderet, sed multū etiā adderet lucis: dehinc abditū
te per rimā cōtemplatū, uel (quod est te dignius) repente deā sepsisse te
nebula, ut tyranicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec prius
illinc discessisse, quæm negociū omne confectum uidiſſes. Hæc si con-
finxisses, paulo minus malum poëta te præstisſes. Sed ocīū, opinor,
nō suppetebat ad oēs fabulæ parteis cōmode tractādas, uidelicet luci
cupiditate te protinus ad præmiū postulandū rapiente. Nunc uel ipsa
te prodit inconstantia, ſegmentic; coagit. In arcem ascendisti, quo ty-
rannū occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipſo clarior uideri
uis. In medio negocio ſubito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut
uideres futurū id quod accidit. Porrò ſi ueris fidē facere uoluifſes, nar-
rare debueras quēadmodū nocturnus explorator furtū arcem con-
ſenderis, in aēdes clanculum irrepferis, forte fortuna obuio nemine,
non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experiteris, ſi quod tuto facinus
poſſes designare: hæc molienti cōmodum fauiffe fortunam: itaq; quū
adolescentē ſolum atq; incuſtoditū offendiffes (ut eſt ea nimirū ætas
ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyranis iam ma-
gnam metu partē exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo
uino ſepultum, atq; immoſica libidine defeffum, fortiter iugulaffe ſcili-

cet,& somnum illi cum morte,id est,germanum (ut ait Homerus) cum germano coniuaxisse:deinde ubi iam cardines procul stridere coepissent,exaudito uidelicet morientis gemitu,ibi te metu exanimatum ita fugisse,ut non uacarit gladium è uultu tollere, quem nec patricidae, nec sicuti solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi latitasse te,iamdudum de fuga cogitantem,& longinquas aliquas,se mo tasq; mudi latebras animo circuspectantem,in quibus abditus posset irritati patris saevitiam fallere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto,repente in uulgu exiisse famam,liberam esse ciuitatem,tyrannum unum cum filio iugulatum,relicuos metu fugisse, autorem ignorari faci noris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ catastrophen,immutasse te animum,& qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectu fuisse, lucrictus auditate,priusq; tibi satis esset excogitata ratio,qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, prosilisse in medium:id quod uidimus,clamitasse tuum illum esseensem, tuum factinus,non unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credi disset,sunt enim rerum naturæ consentanea,usu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamē parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere,quām multa comminiseris,non dicam tota facie à uero distantia, uerū etiam cum sensu cōmu ni,cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannū tam materne filium adamasse,ut sine eo uiuere noluerit:sic ob unius mortem metu fuisse cōsternatum,ut in uita manere non sit ausus:sic illi toto pectore filium,ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit adulationē inflamari: tam inualidū,ut tua dextra fuerit indignus: tam inertē,ut ni tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturū fuisse, quo se iugularet. Non uides q; nō cōpetat tam insignis in tyrannū pietas, tam secura in eam attatem fiducia,tatus metus in hominē, excepto filio, reliquis omnibus præsidij munitū,tanta cōsternatio in hominē tot periculis exercitatiſſimū,tāta imbecillitas in iratū: Quid igit̄ erat, quur tu senē illum tantopere cōtempseris,ut indignū habueris, qui tua ista magnifica de xtera iugularetur? Tū ne indignū iudicabas quem occideres,quū eum. Resp.nō putarit indignū quē formidaret, quē maximo suo cū dolore ferret: Nō talem illū iudices,nō talem sensimus,ut cuiq; cōtemnendus uideri debuerit. Neq; tu eū unq; cōtempsist, nisi forte cōtemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas supesse satellites, quorū uel unus(si seni uires deerāt)sufficiebat iugulādo tibi. Nō ignorabas(id qd̄ nemo nostrū nescit) quantū uiriū illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugebat,

giebat, frigidum illud senium sic interdū acti dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis s̄æpenumero fuerit intolerandū, si quando solitū illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autē tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidecet, quur tu filiū quām patrē malueris occidere, quod illum inopinantē, inermem, dormientē fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq; Hoc erat quur gladium relinquieres, ratus ne tantisper quidē morari tutum dum reciperes, metuēs uidelicer ne tantillum sarcinæ te redederet in fuga tardiore. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quām deprehendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quū audires moueri tyrannicā familiā, stridere arma: intelligeres tibi non cū puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis: deniq; cum rabioso patre dimicandum esse, non quod illum usqueadeo filij mors cōmoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omniū persipientissimos, sed uel ē media plebe quenq; esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te confitam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragediæ argumento, hanc ueluti deam diuinationē arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non posse. Sed occasiōne, inquit, ministrati paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum nō modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quū non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putas? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ulro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Prīmū, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacrī: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuīum iugulos distinxisset: quid si eodē lectos aliquot ex huijs urbīs iuuentute adoleſcentes

scentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannū occidisti, quia tuo occidere est gladio, & horum omniū indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam an-
ceps occasio quam in partem cadat, id dījs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: sī male, temeritas impunatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosa ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: sī infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat futurum, ut tyrānus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quām necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, nō reuictum prætermittere. Quare quæso ne pīgeat ita ut antehac fecistis, patiēter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deīcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relīcto gladio (nam hoc opinor argumentū iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum matu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quū in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmiū. Hæc aiebat meminiſſe se in legibus esse disputata, illud addēs Thraſonicum, nīſi sibi diuturna seruitus legum memoriā oblitterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunq; quid sibi uelint leges inquisiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſæ date rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legibus traditū est, nec animaduertis longe diuersam esse rationē maleficij & beneficij impunitandi. Quid aīs noue iuris interpres? ita ne satis esse iudicas uel ad pœna, uel ad præmiū, qualēcunq; quomodo cunq; causam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladiū illum dederit, quo se postea confudit? Atqui haic laudem nunq; ille sibi uindicasset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmiū, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nīſi huius industria tibi ministrasset. Age si telo interuenandum temere missio, forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium: an potius nīſil tibi deberetur laudis, quod imprudens & inscius iaculum torsisses? Imò in ius potius uocandus esſes, qui missi
teli

teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris : nam quod in tyran-
nū incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue, quale Poli-
phemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine ca-
ptus, auidius sese ingurgitasset, eāq; re concepta febri decessisset, aude-
res ne caupo , uini titulo tyrannicidæ præmiū flagitare ? At quis non
te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidū exploderet ? Cæ-
terum quanto frigidore titulo nunc idem postulas ? Utq; coniectu-
ris præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intempe-
rantiusq; frueretur, crapulam cōsequeretur morbus, præsertim in se-
ne: morbum mors. Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis cau-
sam dedisti, cuius nullum extat in hominū memoria exemplū. Quis
enim antehac ob filij necem sibi manus intulit ? Accedā propius. Fin-
ge te tyranni coquū esse: probe callere palatū domini, medicos interdi-
cere cibum, quo tamē ille oppido q; lubens uescatur: interminari mor-
bum capitalem, ni temperet, id te non fugere, eum cibū tu arte tua, cu-
pedijsq; & condimentis magis ac magis illecebrosū reddis ? Conse-
quitur edētem morbus, quem prædixerant medici : emoritur tyrānus,
liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc
iure madens, fuligine niger , tyrannicidæ præmium postulabis ? Mor-
tarium, tonsillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem
expugnaris ? Non eris (opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamē
ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit,
probabilē præbuit causam. Tu nec in hoc iugulaſti filiū, quo pater ul-
tro uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius q; ad istud
idoneā. Accipe exemplū tuo similius, q; ouum sit ouo (quod aiunt)
simile. Quid si tyranni amicam, quā ille misere ac perditē deperifſet, oc-
cidisses: eāq; cognita re tyrannus sibi uitam abrūperet, auderes ad præ-
miū aspirare: auderes dicere, te certū præſiſſe, fore, ut tyrannus spon-
te fugeret è uita ? Ceite quanq; plures amicas extinctas sequuti sunt,
q; filios, nemo tamē tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuū
factum periculōsum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias habe-
rent, cuius cōmoditate res ea feliciter ceſſifſet, Tibi abūde magnū præ-
miū existimarent, si cōmiffi uenia donatus discederes. Prīmū igitur
diuersam imputandi maleficij, & asſcribendi beneficij rationem cōue-
niēt distinguere, deinde causæ & qualitatē, poſtremo animum: atq; ita
demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem proli-
xiorem esse oportere ad reddendū præmium, q; ad infligendam po-
enam, id in priuilegijs, quæ in exemplū non uocantur, fortasse locū ha-
bet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti ſuperius demonstra-
uimus) nulli nocenti lex non minatur poenam: paucis benefactis præ-
miū

mium ostēdit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicē supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata, atq; instituta, quām in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tantū casus. Hoc rursum interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satissimū facit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat tibi nihil ad scelus defuisse, præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit. In euentu simul & causam datam & animū expendit. Si animū uitiosum comperit, nihil moratur causam, quām sit idonea, putat animū & euentum ad pœnam cōmetendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non cōsequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est cōsequutus, etiam si de animi uitio doceri nō potest: tamen temeritatis & negligentiae nomine pœnam irrogat: partim ppter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam dederit: eum per inde lex censer, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicū suum per dolum nauigio solutili imponendū curet, ut naufragio intereat, aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimat: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenū ponat, futurum sperans ut eo hausto pereat. Tametsi non bibit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturū, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effugiet temeritatis crīmē, nisi illum inculpata ignorantia absoluuerit. Porrò si in loco non ad id destinato, puta in via publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterū quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequitū est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidē in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interessē dicebas. Primū non statim

statim imputatur ad præmiū, quod ad pœnam, idc̄q; non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicat: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimatorius, expendamus. Finge te certam, ineuitabile mortis causam tyranno dedito, sed imprudente, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia datur, nō fortunatis tantū. Nā euīcimus iamdudū opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugasse filiū, ut pater sibi necem cōsciceret: quod euēturū ne uates quidem quisq; præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea q; rem plenā discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti, quia bene successit: hoc nomine lex te nō postulat: at idem si male eueneris, temeritatis pœnas eras debitus. Necq; enim tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æque formidandū erat, quām ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimā reip. Vin hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari. Finge te quempiam è ciuib; uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplicitate criminis teneberis, an simplici: Simplici opinor. At uxor & mari ti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgētissime filium adamabat, in illum omnē familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fu geret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collokarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quām in tuo negocio: & tamē negabis paternā necem ad te pertinere: atq; a nimis suspicionē, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneā fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutū: quod rarum extet exemplū patris, ob filij necem sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi factum accenseret: quippe quā impotentius amare sit consentaneū, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendū, & prodeſſent dubio procul. Atqui quod in maleficij ualeat, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualeat, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis

suspitione, quod causas parū idoneas dederis: hic ex causis multo mīnus idoneis propter personā tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari nō poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabit, & legib[us] poenas dabit, sepultura prohibitus: quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nō nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq[ue] & filiae, & sorores, & tota tribus huius necē fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum reip[ublicae] periculū & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud præsidium iudices, quod iste tutissimū, ac pene inexpugnabile iudicabat: utide ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtinet: uerum uix etiam latebrā inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimírum intelligat, quām non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac pœna uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Aut sibi deberi præmium, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusq[ue] tyrrannū, tum tyrannidis paratum hæredeim, etiamsi hunc euentū dīj nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratā impudētiā! Tu tibi præmiū peteres, si tyrrannū suæ furiæ nō essent ultæ? Dīj quid uis potius dederint, quām istuc quod tu singis. Sed tamē singamus interim oratione, quandoquidē id tuto licet: tametsi ad solam mentionē inhorrescit atimus. Tu ne, inquā, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrranicidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis peteres nec esset resp[onsus] quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Arcadis exul delitesceres: nos pro tyrranno iam immanissimū carnificem pateremur: & tuum caput ubiq[ue] terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incognititia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempore statem coniecisses. Sed re filius erat tyrranus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur haec ciuitas tyrranos alebat: Nam de patre nemo unq[ue] dubitauit, quin tyrranni uocabulū meteteretur. Quando autem antehac unq[ue] fando auditū est, duos una in ciuitate sedisse tyrranos: id quod magis etiam natura repudiat, q[ue] eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogit. In ijsdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & tyrranus (quo nullū animal efferatius) parem in eadē urbe patitur. Non uides necessario fieri, ut ē duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alterice

teri cedat? Vtrū tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationē ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidē omnem in adolescentē oratione deriuares: q̄z multa tu quidē non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate cōminiscebaris? Cæterū q̄z in his cōfingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationē? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnē tyrannidis acerbitatem ob senectā exuisset: nō secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succū. Porro iuuenē ferocem, illo incolu mi gerentē tyrannidē, iamq; patri uiuo succendentē. Priuatus paterfamilias non fert filiū se uiuo successore: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille non sinit ullū è liberis rem domesticā ex animi sui libidine moderari: & tyrranus se ueluti abdicans imperio, negotiū omne in adolescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, q̄z dura sint ista, & q̄z à cōmuni sensu abhorretia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unq; auditū est tyrannū ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorū principum, tyrrannis tribuere? Ut eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac tēperantiores, tyrranus magis ac magis exasperatur. Ut tempus nō nullis pomis amaritudinē adimit, at uinis nōnullis acorem cōciliat: itidem tyrrannis nō adimit sœ uitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimā tyrranici ingenij tibi demōstrem imaginē? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætas, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nōnulla uitia senecta uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nōnulla parit. At tyrronorū mentibus ad scelus, ad crudelitatē natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorū omniū incrementū adferre senecta quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quanq; ista tyrrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætam ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptū audiōt. Fortasse pauciores huic execabantur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures, uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An

tu putas unà cum uiribus senescere libidinē? Multo secus habet. Imò quantū ætas improborū hominū facultati detrahit, tantū adiçit cupi dñati. Quanq; tyrannicū atiūmū his in rebus nō tam uoluptatis usus capit, q; nostra delectat cōtumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, sœuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorū agmen, quæ propria tyrannorū sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudētia, impietas, iracūdia, uiolētia, impotētia, suspicio, fraus, pfidia, crudelitas, implacabilitas, imanitas periurij. (Quid autē oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimū nota?) horū inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quod iuuentia non nunquā naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nouidū dicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si qd melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorū usu penitus exuit, & prorsum in immanissimā quandā feram abh̄. Id ita euenisse, iudices, in execratiſſimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde fatis exemplū suppeditet. Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadē tyrannide sexcentos tyrānos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremū mancipiū, qui nō ipse penè tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero nō sit istuc omni tyrānidī cōmune. Longe minima fructuū pars: qui solent ex tyranni de capi, ad ipsum redeunt tyrannū. Quemadmodū in latrocinijs fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiūtur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quam sibi ipsi. Solū nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgētior, q; in scelerum ministros: quippe quorū opera sentiat suum imperiū cogitineri. Proinde sub unius umbra fatelles omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrannidem quandā in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutinæ calamitatis memoriā, tam pauculī dies obliterauerūt. Neq; enim esset res usq; adeo misera tyrānis, si unius modo foret toleranda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quam hominibus similio res? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannū sceleribus suis gratiā promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuib; Horum igitur unumquēlibet tyrannū appellabis, & pro quolibet occiso tyran-

so tyrannicidæ præmium petes? Non in tantū omnem exues pudore opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatū in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed istuc quantum absit ab imagine uerī, quis tam cæcus, ut non uideat? Quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerisimillimum est nullius insolētiā minus approbasse senem quām filij, uel quod odit omnem tyrannidē affectatorē omnis tyrannus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odijq; sibi conflari (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, quaenam obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum non nihil offenditur uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis quām suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Si nō approbante patre, quāsicq; per illum exercente tyrannidē, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat, nutu ne fierent, uetare. Quid autē non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidē neq; pueros emasculāt, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribūt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manū int̄ciunt, neq; compilant ætarium, neq; tormentis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos expugnant, neq; incendunt villas. Totum hunc tyrannicū ludum per ministros exercent. In unum tamen tyranni nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyrannī uocabulum nemini congruit, nisi si uni illi, sub cuius uelutī clypeo, tota illa pniciosissimorū hominū collectiones latitat. Arbitror uobis, iudices, sæpenumero auditū esse, id qd eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; lögissimas. Omnino prodigiosum quoddā est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huīus nodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quām quiddā omnibus ex membris aggregatū, ita in tyrannide

unum quippiā est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud mem-
brum, contineat autem uniuersa: at ita cōtineat, ut ab ījs possit separa-
ri, idc̄p̄ tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis inso-
lentiam, uiolentiamc̄p̄, praefectum arcis uoces licebit, oculū nomines li-
cebit, aut si mauis dextra m: aut si ne id quidē satis, praecipuū tyrāni ca-
put dicas licebit: Tyrannū certe uocare nequaç̄p̄ potes. Vnum enim il-
lud portentū tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloc̄p̄ cuncta
haec membra uelut animantur: idc̄p̄ unum fortī ciui permittit occidere.
Non uult te in oculū aliquē inuolare: non sinit ut caput aliquid am-
putes, ne tale quiddā eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poē-
tæ: ut pro uno capite reſecto, duo pestilētiora subnascantur: pro uno
excusso oculo, plures aciores succedant: pro una reſecta dextera, mul-
tæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitruīc̄p̄ consti-
tuit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomē: quo sublatō futurum sit
ut membra reliqua quasi deſtituta ſpiritu, emotiantur, aut certe fanen-
tur. At quid ego tecum iam accuratis argumētationib⁹ ago? Possum
illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenē pau-
lo ante magnū patris satellitem nominabas. Nō inficiabere. Rursum
alio loco dicebas omnē tyrannidē occupasse filium: ſoliuſ appellatio-
nis honorē ceſſiſſe. Qui conuenit euindem & ſatellitem, & tyrannū ap-
pellari? Tum ſi ceſſit, non igitur uſurpauit tyrannī nomen. Cōtractus
autem uerbis aut rati ſunt, aut reſcindūtur. Lex hac tecum formula co-
traxit: ſi quis tyrannū occiderit, præmiū ferat. Quid tu mihi iuuenis fla-
gitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud eſſet ani-
mal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipſe fateris) ſatellitem oc-
cidisti, non tyrannū: quid tibi cum lege rei eſt? At rem, inquis, legi ſe-
quutus ſum, non ſyllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, pa-
ratus hæres paternī dominatus: libertatem peperi, ſeruitutem ſuſtuli.
hoc lex ſenſit, huius rei autori præmiū præſtituit, Satellitem, inquam,
occidiſti: nihil moror quantū, quam grauem, quam ferocem, quam ſe-
leſtum: ſatellitem tamē occidiſti tyrannidis, non caput: aut ſi caput, unū
è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſentētia largiamur: fuerit ſa-
nē res tota tyrannidis filius: pater nihil niſi uocabulū quoddā inane ty-
rannī: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nil aliud
quam meram quandam fuſſe uocem ſine corpore. Qui tibi licuit in re-
tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perspicuū ma-
gis nihil eſſe poſſit, & cōmentitiam interpretationem domi tuæ na-
tam in iudicium adferre? Ego iudices, nullum in Rem publicam exem-
plum pernicioſius induci poſſe iudico, quam ſi conſuēcant homines
calumniosi à præſcripto legum recedere: & interpretatione, quod
ad præ-

Ad prætexendum facinus quisque suum maxime idoneum commini-
sci qucat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de le-
gis sententia quæri solere: nisi quum in scripto quiddam apparet am-
bigue, obscuræ dictum: aut quum ex uerbis & euētu absurditas quæ
piam extitit, eāq; manifesta: In priore nō cuiusvis cōmentum, sed iuris
prudentium responsa, sed iudicium sententia recipi solet. In hoc poste-
riore, necessitas ipsa compellit aliquantis per à legis uocibus deflectere:
& æquitatem iuris potius, quām uerba spectare. Duplex itaq; pericu-
lum uidetis iudices: alterum ne superstitione cauillatione literarū legis
ab eo quod lex spectauit, abducamus: alterum ne paſſim à præscripto
discedendo, leges omneis & iudiciorū religionē subuertamus. Quorū
illud quidem multo leuius est: propterea quod uix unquam accidat,
ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam
exoriatur. Hoc multo periculosissimum, pernicioſissimumq;. Etenim
quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam
effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere: Neq; quisquæ
elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usq; adeo nullius ingenij, ut
ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire.
Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iu-
uenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & paſſim
aliud pro alio interpretabitur. Vesta interim iudices religio, ue-
strum iusurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futu-
rum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerū ambiguas, diuer-
ſasq; litigitorum coniecturas spectare necessum erit. Ergo quum in
omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione à
legis præscripto discedatur: tum in hac non pericolosum modo, uerum
etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius:
sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem in-
ducitur, nihil pestilētius. An credimus legis huius autorem usq; adeo
infantem, & uerborum inopem fuisse: ut dicere non potuerit, qui quo-
uis modo Tyrannidem sustulerit: huic præmium esto, si modo isthuc
sensiſſet: Neq; uero fugit illum, totam Tyrannidē per satellites & præ-
fectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratores:
atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio
digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno im-
putarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censem, tibi ferro
grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non
quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totam Ty-
rannidem tolli uelit, non multorum cæde redi duriorē. Tuum
erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quan-
dam

dam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius praescritum factorū tuorum rationē instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiēdi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Nō illud hoc spectandū, iudices, quām iniuisus reip. sit, qui occisus est, quām maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam pendere oportet, exemplū præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptū, semel uestris sentētijs approbatū, deniq; præmio cōpensatum, quo tandem licentiæ sit processurū. Quod iste sibi in tyrāni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium lice re. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriet. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit iniuisus, non dubitatib; è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionē, Sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nūl aliud sensisse legislatorem, quām ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidē agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurū est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, nō mediocre discriumen, neq; cōuenienter accipiendū, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatū interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omniū esse, quod lex parcus, circūspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dunitaxat temporibus lex indulxit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrūq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demostres te mortem effugere nequissime, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi se se tueri potius sit isthuc, q; alium occidere. Vterq; tamen facti sui rationē reddere compellitur, statim se se procere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ulro semet reū facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à legi dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex præmiū quoq; pponit: at ita si eum quē tibi lex isto uelut insigni tyrānicī noīs denotauit, fortiter occideris: non si scelustum alio scelere sustuleris: neque patietur te ius occidēdi pmissum, latius q; ad unicum tyrānicī caput trahere, nisi si quis obſistat, ut per illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iāq; hoc factū tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio

tertio generi fortasse proxima uideatur, hostē in bello feriēdi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palam hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signacanere iusserit, tibi fraudi futurū est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quām hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplū, pœnas de te sumet. Quid autē aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: nec tradi-
cū debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratū, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannum appellare. Nec uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiq; posse, q; uitam: uidit in extinctū facile uarias causas cōsingi etiam impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quām multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominē ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: q; comperta, quām multa requirit argumenta, quām multa concedit reo, quām maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei: qui defertur: quām liberam iudicū reiæctionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permettat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiuscq; uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggetes, quantumuis etiam ueterorum addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorē, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi: atq; hīc unus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quām fuerit scelerosus, qui perijt: in unum tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me palam pœnas dedisset, omniq; reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione auspicias: hoc est, malis malo mederi studes. An me clam esse putas, q; multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, securæ, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magistratū occupas? & dum tyranicida uideri uis, ty-
rannū

rannū imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus & le, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenē occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nunc occidi stū, non obſtente, non auxiliū ferentem patri, sed patris opem implo- rantem. Huius unius cæde cōtentus disscessisti, tyrannū nec impetisti, in quē unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu rei pub. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illum exquisitoribus excruciatū supplicijs, exemplū omnibus aedere. Nec hæc dico iudices, qua- si parum gaudeā pariter cum patre sublatū filium: utinam eadē ope- ra simul oēs sint oppressi, quibus cunq; tyrannus placet. Sed quis pro- hibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene- uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio com- probetur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non enim par- est, ut cuiq; personæ præter ius extincti odium in scelere suffraget. Ne que tam spectandū in quem cōmissum sit facinus, quām quo exēplo cōmissum. Alioqui quur non eadem opera, fas sit in tyranni nepotes, pellacas, pueros, uxores, liberos, lenones graffari? Bonam tyrannidis partem uxor sēpenumero suggerit. Ad summā immanitatē nonnun- quā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est aestimatione priuata meritorū ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haud quaq; tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam cōpluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum, autorem non obscurū uerum abditū latitare. Eum forte fortuna repertū, manu tua trucidat. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocencior? Tanto nimirū, quanto est atrocis ciuitatem semel funditus euertere, quām expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quām in pauca quædā ſeuire capita. Et tamē in unum tyrannū stric- gendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deferendi modo ius ha- bes? Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpre- tamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quām legum au- toritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdā agere, quod tyrannus palam ac ui facere cōsuevit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam usu cōpro- batæ, ſimpliſter oportet obtēperare. Nec enim existimandū est ma- iores illos nostros uiros, ſine cōtrouersia ſapientiſſimos, ita ſine grauiſ- ſimi rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas

unico

único capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram apertendā ciuib⁹ non putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quoddā esse Reip. malum, quod minore noxa tolleratetur, q̄d male exagitaretur: neq; posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat iam nihil opus esse priuata audacia, nimirū illis in Reip. administrationem vindicatis. Quod si Tyrānus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisissent. Videbant & illud: Tyrānidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicā spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripiunt, legum prudentia consueuit ut: ut exemplo magis, q̄d admissi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnā ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, q̄d Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffudit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitionum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam haec tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, q̄d sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timet fortunis suis, uel rectum iudicant seruire tempori. In hoc itaq; rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspicienter agunt, intelligunt hoc hulcus citra summā ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispēdio cōmode sanari posse. Quare docto cuiuspiā medico præmium ostendunt, dīgito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrānum, tu Tyrāni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominē legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget aliis fortassis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi q̄d insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiā tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecū exactius, ac seuer-

rius agatur, ut graueis poenas effugias. In nūc & curiosum me uoca: qui tam cādide, tamq; ciuiliter tecū agā: ut quū te possim in graue discrimē uocare, sat habeā legis & Reip. causam defendere, ne circumuēta præmīum dare cogature ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me cōfido, si modo tantisper animū possis attendere. Vix igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summatim totam causam ob oculos reuocemus: dispiciamusq; qz multa tuo in facto desiderent ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa dices etiam supereffe. Tria quedam requirit lex, & ita requirit: ut si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego non unū aliquod, sed unumquodq; deesse docebo. Quod si facio: utrum æquo animo cedes præmio, an impudēter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint: nō est quod Tyrannicidæ præmium petas. Animus, uia, & effectus. Animus duo quedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per im prudētiām occidisses: si præter propositum, non magis profecto præmium tibi debeat, qz si quis Tyranno amicissimus idē fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris, ita demū legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quū tibi in manu fuerit (ut aīs) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repēte mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quanq; isthuc leges nō ita ualde curiose penſiculant: sed tamē in tam absoluto facinore partes omneis cōſtare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares: an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciceris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, nū præmiū auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannū forte fortuna obuium obtruncarent, num ad hūc honorem aspirarēt? Quid si quis Tyranno priuatim infensus, magna te pecunia cōduxisset, quo ei Tyranno uenenum das, dedissesq; num, queſo, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, qz ut tu alioqui tā gloriosus quicq; de ea ausus fueris diceret: illud unum affirmare nō dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extre-
mum exitium Reip. uideretur allatura, potius qz ullam cōmoditatēm: is aut priuatim dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindi-
care, aut emolumētū suū sequutus est Reip. periculo, non suo periculo
Reip. studuit

Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloria ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbe premium flagitat. An no uides igitur quātope-
te hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerum etiam periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compedijs, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed singe te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem, magni tamen refert, quā ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui li-
bidine largior, quæ tamē nemo aliis tibi concessurus est. Te in filio iu-
gulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerū hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidē, idq; noua quadam & inusitata ratione. Vides q; multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec finam ferre præmium, propterea quod ea uia sustule-
ris, quæ legi non probatur, quæ no expeditat moribus ciuitatis, quæ no
sit forti uiro digna. Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursus adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi morte accerseret, atq; id euenisset, utru-
te tanquam Tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanq; imma-
nem & ferum hominem execraret, qui in eam saeuieris aetatem, cui etiā ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiā miseranda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses, atque ille eius impatiens contumeliam, fugerit è uita: utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotati dabo, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut ui-
rum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaudebit, facti ratio-
nem, modumq; detestabitur. Quid si quum te Tyrannus familiariter ueteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrige-
res? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam deuotio-
nes Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præmium, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq;, ut factum tuum approbetur?

Quod lex permittit ut fiat: non statim permittit, ut id uia qualibet es-
ficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non
licet. Quur ita? Quia pestilens exemplū omnino tractare uenena. Nec
id ulla causa quantūuis honesta, sinit in ciuitatem irrepere. Quid quod
ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam
nusq; non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis
interdicta sunt. Quod si modus facti superatur in his, in quibus nullū
petit præmiū, quanto magis id fiet in his, in quibus summū petet. Lex
triumphū statuit ei, qui certum hostiū numerū fuderit. Fuderit aliquis
nō acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrū ciues hunc æquis ocu-
lis spectare poterūt triumphante, an potius sicuti ueneficū oderint, auer-
sabūtur, execrabūtur? Quid quod priuatis etiā in rebus uia, modusq;
perpeditur, quo magis idē oportebit, tū in publico, tum in splendidissi-
mo facinore, ut à quo cōueniat omnē sceleris suspicionē abesse? Age il-
lud tecū reputa, si medico mercedē pactus esses, quo te morbo leuaret,
atq; ille nō pharmacis, sed maleficijs & incātamentis morbū exēmisset,
utrū præmiū dabis, an magis hominē in ius trahes iniuriæ malis arti-
bus datae reū ages? Clamabit ille, morbo te leuavi, qua uia quid isthuc
tua refert? Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est
promissa. Ingratum te uocabit, qui nīsī sua opera, ne esses quidem, qui
præmium negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te
præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicq;, nīsī rem ma-
lam ei, qui beneficium male dederit. Quanq; ne dedisse quidē uidetur,
qui malum malo tollit. Id enim mutare est incōmodum, nō amouere.
Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenit. Atq; istam litem
uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uinci-
bilior est tecum causa legi, q; quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam
ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi sal-
sus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quis
q; ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem et efficaci, sed
suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quur enim non sic ap-
pellatur homicidium, quo in ciuem contra legem admissum sit?) non
libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Respub. quan-
doquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad
curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod
tamen ægrotanti (ita ut non raro consuevit accidere) per occasionem
morbū adimat. Qui reualuit, suis fatis acceptum feret quod ui-
uat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua refire putabit,
utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum
porrexeris, propterea quod cui fuerat officij, aut nō suscipere negotiū:
aut fidem

aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam: & quicquid a probato artifice solet requiri, ad curā adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra ullum Reip. discriminem. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantum à criminē, uerū etiam ab omni criminis specie procul absuerit, ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium omne secludat: incolumitatem suam quam cōueniebat, aut Deo cuiquam, aut certe Dīs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quāq; permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosem exemplum in Remp. irrepas. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficiis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto cōtemptu Tyrannum trucidaris. Neq; em̄ huc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueat: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispēdio, patriæ cōmodis consulere: ac præclarū exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideāt in ea ciuitate nullū esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod omnino satellitiū, quæ excubiae, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendāt: qui patriæ libertatē sua uita bene credat emi? Postremo autē: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negocij caput, nō effecisti. Tantū abes ut Tyrannū occideris: ut quātum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modum auxeris, imperfecto Tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an stultitia Remp. in discriminem adduxeris? Nā illo quod uulgo dicunt nihil uerius. Intempestiuam benevolentiam nihil à simultate differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturū, ut ipse semet occidet. Sed iuuene occidisti patre insolentiorē: quid tum postea: si patri & huius scelera lex impunit? Magnū proinde Tyranni satellitē, non Tyrannū occidisti. Sed paratu Tyrannidis hæredē occidisti: in Tyrannidē succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verū esto sane certum hæredē sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū est. Porrò lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli debet: non quē aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudē truncum præstiterit: fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tā multa, quæ tibi ad præmiū postulandū supererant? Vides q; ne unū quidē omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse.

bat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effec-
tis. Postea è re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi
debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carce-
res reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, qd
is qui suda uit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum,
quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu publico fuerat oc-
cidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur,
tali, qualé Palladem Atticis fuisse ferūt: de qua prouerbiū extat, quod
Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere cōsueuit. Non
tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituisti, sed numeri ali-
quod huic urbi propitium, quod euētum tuæ temeritati debitum, sua
cōmoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occa-
sionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populū con-
stituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quū
semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pa-
teretur: nunc rursum in discriumen trahere conaris, ne ab iratis supetis
in pristinam seruitutem, aut grauius aliquid infortunium retrudatur.
Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienū meritum insinuas? Quid
tibi in eo negocio laudē uniuersam uēdicas: ex quo præter pœnā teme-
ritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare
potes animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ
Reip. causa recusarit: si facinus non scelere, non perniciose exemplo, sed
legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditū
dedit euentum, aude tyrannicidā te uocare, aude pulcherrimum, ac pe-
nè diuinum munus à Rep. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutā
ciuitatem, aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, in-
violatas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic
lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod ob-
stiterim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem prome-
ritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi
suis sentētis præmium tibi decreuerint. Contra: si suspectum quid uo-
lueris, si periculo sum, si contra leges, si cum scelere cōiunctum quod fe-
ceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmiū flagitare, quod nul-
la ratione promerueris: pœnam, si lapis, incipe deprecari. Isthuc fortas-
sis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorū munere læta, queas impetra-
re. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac
in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges
his tecū uerbis agere. Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostrā au-
toritatē p̄mitum in hac tua causa ualere. Lōge plus laudis ex hoc iu-
dicio referes, si nobis cesseris, si parueris: si tuam cupiditatē nostro sub/
misericordia

misericordia arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus addideris, reuixisse
 nos, si monstraris ciuitati iam non ex scelerorum libidine, sed ex nostro
 praescripto cuique uiuendum esse. Atque altera ex parte Remp. hac tecum
 oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi praestare studes, noli haec stu-
 titiae notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate qua-
 dam gaudiorum ei premium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli
 mihi Deos, quos uix denique tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus,
 tot meis malis placauit, commouit, propitiis reddidi, denuo per ingra-
 tudinem iratos atque infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem
 illorum beneficio frui. Quod si te neque leges, neque Resp. commouet: cer-
 te Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid
 tu te in nostrae laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inui-
 des? Quur non siniis nos in hanc ciuitatem perpetuam benignos esse?
 Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas haec semel mihi restitutam
 libertatem debet, tu bis debes, commoditati nostrae: & quod Remp.
 seruauimus, cuius tu pars es, & quod commoditate nostra tuam peri-
 culosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus.
 Etenim nisi nos dextri, propitiisque adfuissemus, quid aliud tu que-
 ras, & per te Resp? Quod si plane contendis, ut premium aliquod fe-
 ras, abunde magnum premium a nobis persolutum est, quod per nos
 res a te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maiori relata
 gratia, si nostrae prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ue-
 niam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patia-
 tur, ut in restitutae libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur.
 Haec laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciui-
 tati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem
 facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest nunc, uestrae partes
 sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum
 Remp. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem
 pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, hu-
 ius sceleri acceptam ferre malitis, saepius exprobrandam, & breui for-
 tassis a superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus
 sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam,
 augendam, benaque fortunandam. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc
 iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum resti-
 tutarum seueritatem, & iudicium sapientiam aduersus unius, inquam, po-
 stulationem ualuisse.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE LVCIA-
 NICAE RESPONDET, FINIS,

ERASMVS ROTERO

DAMVS M. IOANNI PALVDANO RHETORI

LOVANIENSIS ACADEMIAE, S. P. D.

T INTELLIGAS humanissime Paludane, Erasmum illum tuum tametsi per omnes terras mariq; uolitatem: tamen tui memoriam perpetuo secum circumfer, remitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, οὐδὲν τοῦ μιθῶ σωστόν. Quem in Italiā profecturus, in ipso penē procinctu latinum feci. In eo nō sine uoluptate tanq; in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda: quæ tu mihi s̄e penumero commemorare solebas, nimirum expertus, & ueluti naufragio electus, ac uix isti liberæ, literariæq; uitæ redditus. Idq; feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iā diu Græcanicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquando audere aliquid. Quurem non dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, q; si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, mēq; tui amantissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS Q VI MERCEDE CONDVCTI, IN

Diuitium familij uiuunt. Des. Erasmo

Roterodamo interprete.

CQ VID TIBI primū amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dīci consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Noui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unq; experiendi incidit necessitas, ac ne quando incidat Di prohibeant) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderāt, apud me soliti sint commorare, partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabāt, partim qui tanq; è carcere quodā profugi, nō absq; uoluptate recordabātur commemorabantq; ea quæ fuerant perpessi,

Imo

S. Agustini Labores

Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas etumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberet: ut qui eius scriptus (ut ita dixerim) omnis omniacq; mysteria perdidicissent, cūctāq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quaç indili genter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddā ac p̄r̄ter sp̄m obiectam salutem enarrātes. Cuiusmodi sunt isti, qui in tem plis deraso capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollu cem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragediam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri consueuit, exortum: summisq; antemnis insidentem, aut iuxta clavum adstantem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tutō in solum descenderent, idc̄p; ope fauorēc̄p; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad p̄scentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si nō calamitosi modo, uerum etiam Dīs chari esse uideantur. Porro n̄ dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quēadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumc̄p; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeſſi: dum sitiunt, dum nauſeāt, dum ſalo perfunduntur. Deniq; quēadmodum infelici nauigio in caudem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem p̄r̄uptum, & asperum illiso, fractōq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarūq; rerum inopes. naufragia palmentib; Hec
 Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta p̄s p̄dore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, p̄t̄rea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus coniectans, deprehēdi quicquid eruminarū cū eiusmodi cōuictibus coniunctū est. Quæ quidē oīa haud grauabor optime Timodes tibi percensere. Iampridē em mihi uideo animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam oīlī quū his de rebus sermo incidiſſet: mox ex his qui p̄ſſentes erant, quispiam mercenariū hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horū uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum coniuīns adesse opiparis, idc̄p; immunes: p̄t̄erea splēditis in ædibus diuersari: tū peregrinari omnigena cum cōmoditate, uoluptateq; alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obc̄p; commoditates quibus afficiunt, etiā mercedē capere: id uero nō mediocre uideri. Istis em haud dubie circa ſementē ac culturā, quod aiūr cūcta prouenire. Hæc igitur

igit̄ atq; id genus alia quū audires, animaduerti quē admodū ad ea in-
 hiaueris, q̄c̄q; auide ad escā os apertū porrexeris, p̄inde ne quid mihi
 certe in posterū possis imputare, neq; expostulare queas: quod quū te
 cōspiceremus tantū unā cū escā deglutiētem hamū, nō reuocauerimus,
 neq; priusq; in guttur demergeret, reuulserim⁹, neq; pr̄emonuerimus.
 Verū posteaq; cessassemus, donec eo iam adacto atq; infixo trahiā,
 ac ui duci cōspiceremus, tum quū nihil opis afferri possit, frustra adesse
 nos atq; illachrymari. Hæc inq; nequando possis dicere: quæ si dicant,
 merito pfecto dicantur, neq; à nobis reselli possent, quo minus peccas-
 se uideremur, ut qui prius ista non indicassemus, audi nūc ordine oīa.
 Ac rete quidē ipsum cuiusmodi sit, q̄c̄q; nullū habeat exitum: nō intus
 medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; p̄ ocū ante contéplator,
 unci æris aculeū, reflexam hamī aciē, ac tridentis cuspides manu tentās,
 malāq; admotas experiens. Quod nisi uehemēter acuta, nisi sic illigātia,
 ut effugienti nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acti-
 ter trahētia, & inexplicabiliter retinētia: nos quidē inter formidolosos,
 atq; ob id etiā pauperes, famelicoſq; ascribito, ipse uero sumpta fidu-
 cia, uenatū istum, si uidet, aggreditor, Lari in morem totā escam hiatu
 deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa om̄is hic sermo
 dicetur. Quanq; non solū de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ
 institutū libi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, ueruetiam de
 grāmaticis, rhetoriciis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinæ p/
 fessione uersari, quæstūq; facere pposuerunt. Cæterū quū omnia sint
 inter istos cōmunia, ea dēc̄ prorsus accidat omnibus, palam est philo-
 sophorū cōditionē non esse à reliquis eximiā. Imò hoc illis turpius ista
 contingere, quū sint cū alijs cōmunia, si n̄ qui cōducūt, nō alijs pr̄miss
 eos q̄ reliquos dignos iudicet, nihilq; magis q̄ cæteros in honore ha-
 beant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpā po-
 tissimum in ipsos cōferre par est, qui eiusmodi faciūt: deinde in eos, qui
 talia sustinēt. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in
 cōmemorando reprehensionē mereat. Ac reliquū quidē hominū uul-
 gus, put a palæstricos quospia, aut adulatores impitos, sordidōq; ani-
 mo ac suopte ingenio humiles & abiectos hoīes, ne operæ preciū qui-
 dem fuerit ab eiusmodi cōuictu dehortari, q̄ppe nequaq; obtēperatu-
 ros, neq; rursum æquū sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos
 conductores, etiā plurimis ab illis contumelij affecti. Sunt em̄ ad eam
 uitæ ratio nē accōmodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne
 habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo
 sese exerceant, adeo ut si quis eā uitam illis adimat, ignauī illico, cōsiliq;
 inopes, desidiosi atq; inutiles reddātur. Quāobrem nec ipsi rem aliquā
 indignā

Indignam patiantur, nec illi cōtumeliose facere uideant: si (quod aiunt) in matellam imminixerint. Etenim ad easip̄as cōtumelias iā inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandū, enitendum c̄p, ut q̄ maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: paruīnq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidē eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariarū inopiam proposunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant: qua suum factum prætexat, quod ultiro ad eam uitā accesserint. Ac sibi sufficere credunt: quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimū, nempe paupertatē, studeat effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore,

Nam quemcumq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quicq; poetæ de paupertate prodiderunt. Evidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere cōtingere, non admodū anxie cum eis de uehemēter amplectenda libertate disceptarem. At posteaq; eiusmodi quædā accipiunt: cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quēadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur: nimur semper illis manēte eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiēdi necessitas, nihil quod seponat, nihil superest quod reseruet. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. ReEtius autem futurum fuerat: si nequaq; causas eiusmodi cōminiscerentur quæ paupertatem seruant, aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulantur. uerum quæ illā tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum dices eam in altum mare ac præruptis de scopolis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quum semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos: si modo reliquorum hominū in morem possint suo labore, suāq; industria sibi uictū suppeditare. At nūc sibi fractas esse corpis uires, seu senio, seu morbis: eōq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam cōfugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent,

prædicent: & num ea quæ dant ex facili illis suppetat, non multo neq;
 adeo maiore labore constent, quod uulgo suus uictus . Nam id quidem
 etiam uotis expetendum , uti citra laborem , citra sudore , nullo nego-
 cio paratum argentum accipias. Verum quam hæc absint à uero: istud
 profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum,
 tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhauriendum , ut hic ne
 ualetudo quidem ad id par sit: quippe quum quotidie sexcenta non
 desint negotia, quæ corpus conficiant, atque extremā usque defectionem
 delassent. Verum hæc suo loco dicemus: quum etiam reliquas illorum
 incommunitates commemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostē-
 dere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere se: ne istos qui-
 dem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem
 ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uolupta-
 tis gratia , & amplis illis species incitatos, ultro inuadere familias diui-
 tum: auri argenticz uim & copiam admiratos, præterea quod felices
 sibi uideantur ob conuiuia, reliqua sc̄p eius uitæ delitias: sperantes fu-
 turum , uti mox, nemine uertante , affatim aurum bibant . Hæc nimi-
 rum sunt quæ illos adducunt : atque ex liberis seruos constituent . Non
 rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non nece-
 sariarum cupiditas, atque ingentium illarum & ampliarum opum admi-
 ratio . Enim uero quemadmodum miseris istos , atque infelices aman-
 tes , callidi quidam & ueteratores amasij receptorant & fastidienter du-
 cunt, lactantque uidelicet quo iugiter amantes, ambiat ipsos atque inser-
 uiant. Cæterum ex amoris fructu , ne summo quidem osculo imper-
 tiunt . Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem . Id igitur
 ne fiat , præcauent: diligenterque sui copiam subtrahunt . Alioqui spe-
 semper retinent amantem: metuentes , ne desperatio minuat cupiditi-
 tatis ardorem: amantemque ab se alienet . Proinde semper arrident,
 pollicenturque, semper facturi sunt: semperque gratificaturi: semperque
 ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo
 senuerint , atque utrique iam præterierit ætas: huic ad amandum , illi ad
 dandum . Atque ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem metā.
 Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidē forsitan non usque
 adeo uitio uertendū: quin magis uenia dāda: si quod uoluptate capiat , &
 hanc undequaque cōsēctet, quo possit ea potiri: quanque turpe forsitan ac
 seruile: si quis ea gratia semet in ius tradat alienū: pproterea quod uolup-
 tas quæ ex libertate percipif. multo suauiore est: quod ea quā ille libertatis
 iactura sectat. Attamen hoc quoque aliquo pacto ignoscendum illis sit:
 si modo consequantur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem,
 multas preferre molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum:
maxime

maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, & ineuitabiles: porrò illud quod speratur, quod quidē nihil aliud tandem est cō uolu/ptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec ue/risimile uideri: ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidem socij, dulci quadam gustata loto reliqua negli/gebant, ac præsentि uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum ani/mo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuipiā/loto sese ingurgitanti, neq; quicq; inde impertienti, assistat, idcō solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotū por/rigat: assistat, inquam, ad hūc modum, recti atq; honesti oblitus, dñ bo/ni quām hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibusdam Homericis di/gnum. Ergo quæ istos ad diuitium conuictum adducunt, & quibus im/pulsi sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, haec sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cōmemorādos esse iudicat, quos haec una res ad id cō mouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illu/stribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hōc quoq; præclarum ac magnificum suprāq; plebem esse existimēt. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege cōiuere duntaxat, conuictorē uideri, si nullus ex eo cōuictu fru/ctus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipienda sic illis ha/beat, age iam cōsideremus apud nosmetipso: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusq; admittantur, priusquām obtineant. Deinde cu/iusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: haec tametsi molesta sint, tamen assueci facile, neq; ad id mul/to opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu/fore facilia. Itmò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum pro/truderis, quum excluderis, quum improbus interdū atq; importunus uideris, cū ianitori male Syrlanti, ac nomenclatori Libyco subiaceris, quinq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiā uestitus tibi est apparandus supra tuā rei facultatē, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, diligēdus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, néue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter asse/ctere necesse est, uel antecedas potius, à famulis p̄trusus, ac ueluti pom/pam quandam expleas. At ille interim complures iam dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum deniq; tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo,

tum intempestiuā trepidatio, tum Sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiā tuam ac perplexitatē ridentium. Qua quidem nō raro accidit: ut quum oportuerit respondere: quis fuerit rex Achiuorum: mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: immodesti timiditatē nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primā hanc diuitis comitatem, tibi periculosisſimam expertus, ita discedas: ut tantā animi tui imbecillitatē ipſe condemnes. Porrò ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem: neq; ob Priameia Pergama: uerum ſpe quinç obolorum: contigerit aut & deus quiſpiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreteris excutiarisq; num literas noſris. Atq; ea quidem diſceptatio nō iniucunda eſt ipſi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix eſſe prædicatur. Cærerum tibi uideatur, de uita ipsa, déq; omni fortuna tum certamen eſſe paratum: propterea quod tibi uenit in mentem, idq; merito futurum, ut alius nemo sit admissus, ſi prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: partim dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim & alios eſſe, qui eiusdem fortunæ tibi ſint co-petitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondiffe, metu-entem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentem: qui ſi quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Si arridens auſcultat, hilarescis & ſpe bona fultus conſiftis. Porrò consentaneum eſt eſſe non paucos: qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex inſidijs in te iacula-tur. Iam uero illud confiſera: quale ſit uirum promiſſa barba, cana coma, examinari: nunquid bona rei didicerit: & alij ſequuntur qui dem didicisse uideri, alij ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta artas tua curiosius diſquiritur. Quod ſi quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de cauſa prouocatus te deferat, & adulterum dicat uel pæderasten: Is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Louis tabulis testis. Porrò ſi pariter omnes bene de te prædicent, ſuſpecti, leues, ac largitio-ne redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi conſtent opo-tet. Nihil prorsus ſit, quod tibi queat obſistere, Alioqui nunq; obtine-ris. Age ſanè. Hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna cūcta tibi feliciter cefſerunt, & probauit ipſe doctrinam tuā, & amicorū præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neque item diſpēſator. Nemo tuā inſimulauit uitam, dextra oīa & omni ex parte bene promittunt ſacra. Vicisti igitur ô fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardorum arcem occupauit.

occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceū lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicit, & quæ laboribus tantis respódeant, ne corona tua frondea dūtaxat sit, simul ut merces haudquaç contemnenda præstituatur, eacç commode ad usum ciitraç negocium persoluatur, utç reliquus item honos tibi præter miniſtrorum uulgas suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursi-
tationib⁹, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilç iam facias præter ea sola, quorum gratia primum receptus es & in quæ conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timodes, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirū & portatu facile quodç est omnium maximum, auro illitum. At qui longe secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidē in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum cōmerci⁹ fuerit. Exordiar autem si uidetur à primo conuiuio, unde consentaneum est te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adeſt tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui tibi prius placandus datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinq⁹ dra-
chmis. At ille Accissans, sc̄ç quum maxime cupiat, cupere diffi-
lans. Apage inquit. Egóne quicç abs te? Addit & illa, absit, dīj prohibeant. Tandem flectitur atq⁹ obtemperat, ac discedit, te late diducto ri-
ctu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimæç cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alij aduenias. Nam id inurbatum, quemadmodum postremum uenire graue. Proinde media inter-
utrumq⁹ obſeruata opportunitate ingrederis, tēque sanè quam honori-
ſice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo
supra diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in
Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur su-
spensus inhias: propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuneta. Inter
familia te spectat, omnesq⁹ qui præfentes sunt, quidagas obſeruat.
Neque uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot
præmonitis negocium dederit, ut oculis obſeruent, quemadmodum te
geras in pueros aut in uxorem, num subinde, ex obliquo respectes. Ac
reliqui quidem conuiuæ, simulatq⁹ te uident propter imperitiam ad ea
quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes
te nunquam antea apud alium quēpiam coenasse, nouumq⁹ tibi esse ut
mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæſitantia fudes
oportet, ac necq⁹ cum fitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare,

neque uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam extructis, sci-
re posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eū qui
proximus accumbit respectes necesse est, atque eundem imitatus, con-
uiuij rationem & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, ani-
mōq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupecēs.
Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim
& eboris, tantaſq; delitias. Interim tuam ipse deploras infelicitatē, qui
quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunq; & illud in mē-
tem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas ui-
tā, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cūctorumq; ex æquo
futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebra-
turum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arri-
dentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicētur, ut Homericum
illud nunquām desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiç simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant:

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc intuitiunculae ad bibendum. Ac postulato perquam
ingenti scypho quispiam, præbabit tibi, præceptorem, aut aliud quiddā
deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respō-
dere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus,
& inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum
amicorum inuidiam in te concita uit, è quibus nōnullos iamdudū tuus
accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs antepo-
nare, qui multorum annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque
talia quædam de te inter illos dicta feruntur. Illud scilicet malis nostris
deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabea-
mur. Et solis græculis pater urbs Romana. Et quid habent, quamobrē
nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adfer-
re uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursum alius, hæc.
An non uidisti, quātum biberit, quemadmodum cibos appositos aui-
de corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per
somnum quidē unq; fuerit albo pane saturatus, multo minus aue Nu-
midica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro ter-
tius, fatui, inquit, priusq; quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihil plu-
ris fieri q; nos. Nam nūc quidem, nō secus atq; calcei noui solēt, in pre-
cio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutōq;
deformatus, tum misere sub lecticam abiicitur cimicibus, quemad-
modum nos, opppletus, Atq; inter illos talia permulta de te iactantur.

Ex

Ex quibus aliquot iam tum etiam ad calumniandum insimul adumq[ue] te incitantur. Omne igitur illud conuiuum tui plenum, ac pleriq[ue] de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq[ue] insuetudinem plus quam sat est hauris uini tenuis & acris, eoque iam dudum alio tibi citu discruciaris: uerum neque decoru[m] tibi ante alios econiuuio discedere, neque cursu[m] manere tutum. At producta interim in longum potatioe dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuum (nam uniuersum fortunae suae strepitum tibi cupit ostendare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neque uidere quae geruntur, neque auscultare, si quis uoce, citharaue canat egregie dilectus adolescentulus. At laudas tam[en] inuitus, ceterum animo illud optas, ut aut terramotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuum tandem aliquando dirimatur. Habet amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuum, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, candidoq[ue] sale, libere quam uelim ex his & quantu[m] uelim edenti. Verum ut ne tibi commemorem ruftus accidentes, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo praesentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considero iusso, sic loqui incipit. Facultates nostrae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quam charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberoru[m] etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex aequo dominu[m] ac possessorem existimet. Ceterum quando certi quippiam est praefiniendum, equidem uideo uitæ frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis ad ductum spe te in nostrâ uenisse familiam: ueru[m] aliarum gratia rerum: puta nostræ in te beniuolentiæ causa, tu honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen praefiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munera etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non complectamus. Scis autem complures per annu[m] eiusmodi munera occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmium nobis prescribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq[ue] te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu portò qui dudum q[ui] 3 talenta,

talenta, ac multa nummūm milia somniaras, solidos agros, & familias; sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atq; illud cōmunia futura sunt omnia ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta

Summis è labijs, non i mo è corde profecta.

Tandem p̄r̄ pudore ipse statuendi ius defers. Verū ille facturum se se negat. Cæterum ex amicis p̄äsentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet: qui salarij modum pronunciet eum: qui neq; ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessari as sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui laturus est, sit omnino indigens. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unā cum illo à pueris, adulando educatus. Echo tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contingit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit, nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut cōunes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Evidem nō paucos noui magni nominis uiros, qui cū p̄ijsent, etiam si quid ultra dandum fuisset, gloriæ dūtaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hūc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam p̄ædicem felicitatem, qui quidem ad hāc tam expetendam fortunam, etiam p̄æmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidet, nisi planè es insolens, si tantū accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, p̄æsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod non admodum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos uerstant, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; p̄æclaris illis opibus delitijsq; domesticum quandam ac familiarem esse factū. At ipse nondum uidere potes, q̄obrem illi te felicem existiment, nisi quod gaudes tamen téq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contra atq; speraris euenit, & quēadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocīū procedit in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, q̄ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinā isti sint, forsitan me rogabis. Necq; enim uideo

uideo inquies, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, necq; intel-
ligo ista quo cōmemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egre-
gie, non molestiam modo negotiū perpendens, uerum fœditatem, hu-
militatem, prorsusq; seruitutē, uel präcipue interim considerans. Prin-
cipio memineris ex eo tempore, te iam neque liberū, necq; ingenuū pos-
se uideri. Noueris enim te hæc omnia genus, libertatem, progenitores,
ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum ad
dicens in ædes ingredieris. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad
uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi
nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es,
neque unius seruus uerum complurium, operamq; seruile prästare co-
geris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq;
indigna. Adde, quod ne placebis, quidem admodum, neque domino
satisfacies, neque ab illo magnisies, ut qui non à pueru fueris ad serui-
tum institutus, sed sero didiceris, atque ætate multum aliena cœperis
ad id erudiri. Excruciat autem te pristina libertatis memoria, animo re-
cursans, facitq; ut interdū resilire conere, reluēterisq; atq; ob id ipsum
fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatē suf-
ficere putas, quod nō fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus
aut quod non sic, uti Bithynicum aliquid mancipium, uociferante prä-
cone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instanti nouilunio, Pyr-
rhis & Zopyrionibus immixtus, manuū itidem, ut alijs seruuli protē-
dis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est
auctio. Nam präcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit prä-
co, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó
scelestē (cur enim nō dicam präsertim in eum qui se philosophum esse
dicat?) si quis te pírata inter nauigandum captum, aut si quis prädo in
seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanq; indignam fortunā in-
iuriā patientem. Aut si quis manu īiecta, te duceret in seruitutem af-
serens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ó terra, ó dīj, ma-
gno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obo-
los, id ætatis in qua etiam si seruus natus essem, tamen tempestiuū fuis-
set, iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro addu-
ctū uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone,
Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutē
damnant. An non te pudet, quum inter homines assentatores, & em-
ptios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta
Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Roma-
nam linguam perperam ac barbare sonas: prätereā, quum agitas cōui-
tia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quorum pleriq; colle-

Etitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisque
 præter modum: deinde manè ad tintinabulum expergefactus, discussa
 ab oculis dulcissima somni parte, unà sutsu m ac deorum circumcursas,
 hesterno luto etiamdum tibijs adhaerente? Vsq; adeo ne te lupini, aut
 hoherum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerūt fontes fri-
 gida manantes aqua, ut per desperationem ad ista detenires? Haud
 puto. Quin potius palam est, te, non frigidæ aquæ, neque lupini, sed bel-
 liorum, atque opsoniorum, uiniq; odorati cupiditate captum eò ue-
 nisse. Quæ dum lupi piscis in morem audius appetis, tuo merito eue-
 nit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius inteperan-
 tiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus col-
 lo, reliquis quidem omnibus risui es, at ipse tibi delitijs affluere uideris,
 cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, una
 cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, haec nimirum euania cuncta, atque
 istarum rerum ne memoria quidem ulla, quanq; hoc quoq; ferendum,
 si uita ista cum hac turpitudine dūtaxat esset coniuncta, quod è libro
 seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorū col-
 luie cōmunes. Sed uide, num quæ tibi imperatur, leuiora sint his, quæ
 Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cu-
 piditate simularat te in familiam suam accersisse esse, perquām exigua
 illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmerciū asino, cum lyra? An noui-
 des uidelicet, q; miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ
 sapietiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum,
 atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastū, molli-
 ciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil pro-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento,
 quoniaq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum
 quia pallio græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te græ-
 maticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat,
 ut & eiusmodi quispam, anteambulonū suorum pompæ permixtus
 esse uideatur. Futurum enim hac re ut græcanicarum disciplinarum stu-
 diosus, reliquaq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rūdis esse putes-
 tur. Vnde sit ut in periculum vir egregie uenias, ne non tam ob admis-
 randas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse ui-
 deare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque ab
 sis unq; uerum ut diluculo relicti stratis, in famulitio temet exhibeas
 conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porro ille inlecta nonnūq;
 tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecū nugatur, ob
 uis ostentans, quam ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit litera-
 rum,

rūm, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nunc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritū anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uide, licet stans in manum sumis, quóq; fallas tædium, legis. Post ubi iejunū te sitientem cęp nox occuparit, incommode lotus, intempestiue, puta nocte fermè concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenierit recentior, tu post tergum rejceris. Itacę in angulum aliquem abie, etissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum titu ossa circuodens, si fors ad te perueniat, uel atrum maluae folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliae genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Necq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit infictitia atq; inurbanitas. Necq; ausi eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verū diuini illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus, non ausi uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriūmque. Necq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectā te submouens ea, quæ tibi erant apposita alijs apponit, illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim disfecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitiūm habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circuitea. Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur adstant, quo ad satiatus repudiet, te contra tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantum insibilis, quantum uel ceruis adeat. Atq; illud equidē nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetusissimum uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argento ue bibas, ne colore prodente, palam fiat, te usq; adeo contemptum, neglectumq; esse conuiuam, quamquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contextit Ale-

xandrinus

xandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubi-
tu æqueris ihs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas
in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiujs latibulo te-
ctus, præcꝝ pudore abstrusus, suspiras, uti cōiectandum est, tēcꝝ ipsum
deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem
lepôris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes
poëta fieri, ut amatorias conscribas contiones, aut si id non contingit,
uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vi-
des enim quibus in rebus sitū est, ut quis efferaſt, plurimiꝝ fiat. Quin
& illud ferre queas, ut magi quoꝝ, aut arioli personam (si necesse sit) in
duas, ex horum genere qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumu-
latas opes pollicentur. Quando quidem hos quoꝝ uides non medio-
criter à diuitiis amari, plurimiꝝ fieri. Eoque uel unumquodlibet ho-
rum fieri percupias, uti ne prorsus reiſculus, atque inutilis appareas. At
qui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet,
mūlliteſꝝ ac tacitus feras, clām apud te plorans, ac neglectui habitus.
Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium nō lau-
daris puerum heræ saltantem, aut cithara canētem, ista scilicet ex re nō
leue discriminem impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ, sitię
uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insi-
gnis ac præcipiuus appareas. Quin saepicule, silentibus reliquis, tibi sic-
ta quædam laus proferēda: quæcꝝ multam sapiat assentationem. Iam
uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiaſꝝ, unguentis
collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimili-
lis uidere sepulchrali columnæ, uetus tū cuiuspiam cadaueris, quæ gesta-
re solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, im-
positaꝝ corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porro si etiam
zelotypus quispiam fuerit, sintcꝝ illi uel pueri formosi, uel uxor puel-
la: neq; tu prorsus à Venere Gratijsꝝ fueris alienus, profecto non satis
tuta res, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sūt
oculi: qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid ad-
dunt ad cumulum, ne cōiuere uideantur. Quas ob res, uultu demissō
tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiujs fieri mos
est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniuncti-
entem oculos: moxꝝ alter eunuchus, cui iam duduſ arcus in manu ten-
sus est, quia uideris quæ uidere nephas: inter bibendum, malam iaculo
transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris: ad gal-
li cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum,
cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam
tranquillam

tranquillam & ocij plenam, somnum quem me apte cupiditate metiri soleo, deambulatioes liberas, atque ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem, cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificentum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unq; aliâs plures commoditates suppeterent quantum suppeterbant. Tum autem accedebat libertas, atque omnia pro me opte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimum, maximèque deplorandum, neque efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo; propterea quod harum rerum sum imperitus ac rufus, maxime compositus collatusque cū his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neuti q; aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quū adsum, maxime, quum ipse seipso festiuor esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam, qua me illi accōmodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatē tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumque quām possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiā agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquām hanc præsentem alteri tixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamque ad eadē tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, si modo uelis par esse certamini, præmiōque tollendo idoneus. Deinde conuiuim idem & eadem apparatum hora. Iamque adeo diuersa uiuendi ratio superiori q; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhalerationem, uel intestini tormenta, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod assimulari morbus quo munia officiāque iusta defugias existimatur. Hinc præter omneis ppetuo palles, semperq; iamiam mortuorum uidere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incōmoda) sœpe fit, ut pluuiō cœlo, ubi postremus ueneris (Nā is locus tibi sorte cōtigit) uehiculū opperiaris, donec nullo iā reliq; loco ubi diuerseris, pxime coquū aut heræ cōptorēte reclināt, ne stipulis quidē affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, qd mihi Thesmo/ polis

polis iste Stoic⁹ narravit sibi accidisse, rem pfecto nimisq⁹ ridiculā, quæ tamē eadē possit & alijs cuiuis accidere. Conuiuebat enim cū opulenta quadā ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eā, quū aliquā do peregre proficisceretur (nam id primū aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cū nādum quempiam picatis cruribus, derafa barba. Quem illa hono, ris (ut coniūcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoq⁹ cinādi com memorabat. Aiebat enim Chelidonum uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq⁹, tum senem canōque mento (Scis autem quām profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) assidere nihil hominem & effeminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per louem, id est hirundinē, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod nī magnopere illum fuisse deprecatus, ne faceret, futurum fuisse, ut flammeum etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrientēq⁹, demum (nisi idem hominem coercuisset) in rheda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mādatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dī bene faciāt: magnum quoddā officium abs te requiram, quod caue recuses, necq⁹ expectes ut quicq⁹ te sim rogatura studiosius. Atq⁹ hoc (ut est credibile) omnia se facturu pollicito, hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem & amantem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, earīq⁹ mihi serua: curans ne quid illi desit. Nam misera grāuida est, atq⁹ adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelersti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putas mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq⁹ caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tāropere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospectansq⁹ paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tāmeti hāc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) necq⁹ non philosophi mentum oblingens, maxime si quid p̄ diani iuris inhāreret. Porrò Cinādus assessor ille, quū non insulse super conuiuum dicteria quādam iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmo polim usq⁹ dicacitas peruenisset de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cynicum iam nobis esse factum. Evidem audiuī caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis

smopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiç ineruditè per Iouem, imò grauiter & absolutissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum nō ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducetas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis ut cuncti toleranda. Porrò si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos cominisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandū uideri. Eos nūc Adonidas, nūc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nūc cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidinæ Dio-
nysiacas asportaberis, tāç qui illi tum inuidias, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quipiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: At tacæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abi-
re, ut deinceps ita loquantur homines. Quanç quæ uiri faciūr, ferri for-
sitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est,
ut doctos aliquot in suo cōuictu conductitios habeant, quiç sese mer-
cede affectentur:) Quandoquidē hoc quoq; ad reliquum cultū, elegan-
tiamq; pertinere putant, si dicātur eruditæ, si philosophi, si carmina cō-
ponere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæc quoq; condu-
ctitios Rethores, Grāmaticos, Philosophos cūferunt. Hos autē au-
dire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum téporis, quū uel comun-
tur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliâs nō suppe-
tit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quip-
piam differit, interueniēs ancilla, literulas ab adultero porrigit. Ac præ-
clari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa re-
scriperit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò si quādo post
multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera
quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum
deniq; plurima missitentur oportet. Atq; alius qui statim subauscul-
tarit, herū id facere destinat, præcurrat, ac primus rei index, abiensq;
non exiguum premium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim
te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; cōmemorat quām
multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhor-
tans commodiora subiecerit. Omnes itaque donati præmio discedūt,

at nō sine murmure tamen, qui nō plura dederis. Porrò salariū ipsum sex fermē obolorum. Idcū si tu postules, grauis atq; importunus habe-
ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primū ipsi hero adulteris, sup-
plexcū fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam
hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is,
quem in consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod acce-
ris, iam dudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuiuspiam.
Vnde sit ut sera atque intempestiuā, eōque inutilia præmia tibi acce-
dant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paula-
tum struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus ac-
cipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui perspiciat te labori-
bus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudi-
cantem, atque obaudientē, ac podagra subinde grauari. Proinde poste
aquam id quod erat in te florentissimū decerpit, æuiq; partem maxi-
me frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamque te la-
cerum panniculum reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod
sterquilinum te portatum abiiciat, atque alium perferēdis laboribus
idoneum, in tuum substituat locum. Ibi insimulatus, uel quod pusio-
nem illius tentaris, uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem ui-
tiaris, uel alio quoquis imposito crīmine, noctu obuolutus ac præceps da-
tus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atque omnium inops
rerum optimam podagram unā cum senecta comitem ducens. Quum
interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum
uentrem culeo reddideris ampliore, tibiq; paraueris inexplibile quod-
dam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat,
Quæcū negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac
recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; simi-
lis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut
aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod electus es, calu-
mnia quā potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut
aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusato-
ri uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad
omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducūt, idcū
iure optimo, uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eius-
modi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias ac-
cedunt: propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinatio-
niem ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in-
hostes, atque id quum faciunt, doctos se se affirmant, pallijs amicti, bar-
biscū neutiquā contemnendis onusti. His rebus sit, ut non iniuria eā-
dem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præ-
cipuos

cipios esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquam animaduerterint, quam sint in conuiujs, reliquoq; conuictu adulantes, quam ad luctum humiles ac seruiles: deinde electos eosdem iam oderunt, neque id iniuria, ac modis omnibus admittuntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgu efferant, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos conspicerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porro intus sub purpura uarias oculunt Tragœdias. Quorum unumquæq; si euolueris, explicuerisq; fabulam non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nil nisi purpura splendida, aureiç; umbilici. Harum itaque rerum sibi consciū oderunt illos, atque insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualeſq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quādam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Evidem magnopere cupiam uel Apellem quēpiam, uel Parrhasium, uel Aëtionē, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere: Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atque absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime atque inauratum, neque id humi situm in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerūq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapsi pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulētia, sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modū formosā, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem concendit, iamq; ad fores accesserit, obstupeſcat, oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipsa specieſo uultu est, ac uerſicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atque ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum alia mulieres illum excipientes, puta Falacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidū, colorēq; cōmutato. Postremo, Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticū quoddam, & occultū exitū extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem.

dorem occultans,dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autē exenti Pœnitudo frustra lachrymans,& miserū bis etiam cōficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis.Cæterum tu Timocles optime ipse diligenter consideratis singulis expende,num ē re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus,per illas longe dissimiles tam turpi ter excutiaris.Quicquid autem feceris,memineris sapientis illius,qui dixit: Deum in culpa non esse,uerum qui sua sponte delegerit.

LUCIANI DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI,
IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT, DES-
ERASMO ROT. INTERPRETE.
FINIS.

HIERONYMO BVS

LIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI CONSILIARIO
REGIO ERASMVS ROTERODAMVS S. P. D.

VMOR iampridem hīc perseuerat, acerbior quām ut uerum esse libeat credere, sed cōstantior tamē, quām ut uanus crēdi possit, PHILIPPVM principem nostrum, ē uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane, quid vociferer, quem incusem, hominū uie, Deum uue? Quæ com ploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uulneri suscietur. Nūmio, heu nūmio constitistis Hispaniæ, quæ quidem primum Franciscum Buslidianum Archiepiscopum Bīzontinum nobis ademisisti, neq; tanti uiri iactura contentæ, principē etiā eū absorbiuitis, quo (si uiuere modo licuisset) nihil unq; habuit hic orbis, neq; maius neq; melius. Quanq; quid, quæso, supererat etiam adolescenti, nisi ut iam ipse sese superaret? Sed o dirum fortunæ ludum, o nouam fatorum in uidentiam, o mors quām iniqua, tam etiam inuida, ut semper præstans tissima quæq; quām ocyssime tollis ē medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissimum deplorem? MAXIMILI A NI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs anteponebat? An liberorum magis, quibus ætate tam immatura, tam pius sit eruptus pater? An patriæ potius, cui de charissimo principe, tam serum gaudium, tam præproperus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio ē cursu in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fatis illū palam ab Hispania refūcientibus. Evidē Panegyrico qualicunq; laudauit iuuē. Tum autē bone deus, quot mihi panegyricos, q; copiosos pollicebar?

Et en

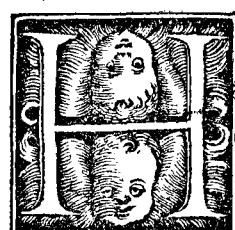
Et en repente cōmutatis rebus, epitaphiū paro miser. Eamus nūc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quum eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos q̄zdiutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid ego mi Hieronyme, dum meo indulgeo dolori, tuum exhulcerō? Quod reliquū est precor ut superi propitij liberis paternam quidem felicitatem: sed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatam largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fraternalia diurniorem. Literis his: ne ad tantum, tamque doctum amicū nullo literario munusculo comitatæ uenirent, dialogos aliquot Lucia, ni, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nā in præsentia quidem in Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planēque Iulum agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatenſi etiam atque etiam Erasnum commendato. Bononiae. xv. Calendas Decembres. M. D. VI.

GNEMONIS AC DA

MIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTE

RODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

OCILLVD est quod uulgo dici consueuit. Hermolaus
Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Evidem hæredem reliqui quandam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, qui orbus esset, imminente morte captabam, assidens atque inserviens. Neque ille grauatim officium meum admittiebat. At interim illud quo que mihi uisum est scitum, consultumque ut testamentum proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem facheret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scriperit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atque insperato è uita

r 3 decessi

decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cui iuspiciam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAMIP. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque pescatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic appareret, idc̄ adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIALO
GVS, DES. ERASMO ROTERODAMO
INTERPRETE.
ZENOPHANTES.

 T TV Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum esset, immoda ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, adest enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddam, atque inopinatum accidit. Nam tibi quoque notus est Pœodorus ille senex. ZENOP. Orbum illum dicas, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiciebam? CAL. Illum ipsum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono quām primum moreretur. Verum quia ea res in longum proferretur, sene uidelicet uel ultra. Tithonias, annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Pœodorus potum posceret, bibebat autē prolixius, presentius in calicē inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iure iurando confirmabam, me illū manumissurum. ZENOP. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti uenissimus, puer duobus paratis poculis, altero Pœodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Pœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidē babit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititiū uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? At qui non comebat, non uidebat. ZENOP. Rideo profecto, nam eleganter ac lepidè tibi hæc res euenerit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atque inexpectatum sanè conturbatus est. Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, tisit & ipse. ZENOP. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgatāq; uia, tunc ceteriusc̄, etiam si paulo serius.

Menippi

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

Vid eiulas ó Tantale, aut quid tuā deploras fortunā, stagno imminens? TANT. Quoniam siti enecor Menippe. MENIP. Vsq; adeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hau riens? TANT. Nihil profecero si pcumbā: refugit em aqua simulatq; me proprius admoueri senserit, quod si quando hause ro, oricq; coner applicate, prius effluxit quām summa rigem labia. Atq; inter dígitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manū meam aridam relinquit. MENIP. Prodigiosum quiddā de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quū corpore ca reas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia seruitur. Ceterum tu quū sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TANT. Atq; hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi cor pus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriāre? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locū alium in quē morte demigret qui spiam. TANT. Recte tu quidē dicas, uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. MENIP. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quām uerato mero: nam diuersum quiddā pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nō aquam, quemadmodū illi, sed sitim horreas. TANT. Ne ueratum quidē recusarim bibere Menippe, si liceat modo. MENIP. Bono es animo Tantale, certum habens nunq; fore, ut uel tu, uel reliquorū Manium quispiā bibat: Neq; enim fieri potest: quanq; non omnibus quemadmodum tibi poena adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

A scilicetTubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri: duci to me docetóq; utpote recens huc profectum hospitē. MERC. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ē loco dextrorum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarum. MENIP. Evidem præter ossa nihil uideo, caluariaque carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVRIVS. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa

scilicet quæ tu uideris contemnere. **MENIP.** At Helenam saltem mihi cōmonstra:nam ipse quidem haud queam dignoscere. **MERC.** Hac u
delicet caluaria, Helena est. **MENIP.** Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tātāq; tum Græ
corum, tum barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euerſæ:
MERC. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsitan dices tu quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

S Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidoſq; contempletur, poſteāq; coloris decus abiecerint, deformes nimirū uideantur. At h̄dē donec florent coloremq; obtinent, sunt speciosissimi. **MENIP.** Proinde illud iam demitor Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro reuſq; adeo momentanea, quāq; tam facile emarcesceret elaborare. **MERC.** Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubiq; ueſlis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducēdæ umbra. **MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO.** **DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.**

MENIPPVS.

Vos nimirū Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uateſq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. **TROPH.** Quid an nobis igitur imputandum, si per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? **MENIP.** Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanq; futurorum fuissetis præſciij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. **TROPH.** Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad medescenderit: at tu uidere nunq; omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes. **MENIP.** Quid ais, equidem niſi Lebadiam fuifsem profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestas, per angustum aditum in specum irreptissem, nequaq; fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. **TROPH.** Est quiddā partim ex homine, partim ex deo compositū. **MENIP.** Nempe quod neq; sit homo, quēadmodū audio, neq; deus, uerū pariter utrumq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quō nūc recessit. **TROPH.** Reddit oracula Menippe in Bœotia. **MENIP.** Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

Charonis

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

Redde naulum scelestē. MENIP. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquit, quod p[ro] traiectione debes. MENIP. Haudquaç[us] auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisq[ue] qui ne obolum quidē habeat? MENIP. Sit ne alius quispiā præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MENI. At ego illiso baculo tibi cōminuā caput. CHAR. Num ergo te tam longo trajectu gratis transuexero? MENIP. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agat per Iouē, siquidē futurum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahere: quanç[us] quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidē, uerum non erat. Quid igitur, num ea gratia erat mihi semp in uita manēdū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuestum? MEN. Haud gratis o[ste]ndere, siquidem & sentinam exhausi, & remū arripui, & uestorum omniū unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, necq[ue] enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirū ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrificiam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canē adduxisti Mercuriū? tum qualia garriebat inter nauigandū? uestores omnes irridens, ac disterijs incessens, unuſq[ue] canillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quē uirum transuexeris? planè libcrum, cuiq[ue] nihil omnino curat sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unq[ue] posthac te recepero. MEN. Si receptoris o[ste]ndere: ne possis quidem iterum recipere.

CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

Merichum diuitem, noueras ne Diogenes illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erat naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristeas: quū ipse quoq[ue] diues esset, Homerium illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia se[nt]e captabant inuicem Crates. CRAT. Haereditatis

ditatis causa, quū essent æquales, uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeas omniū rerum suarum dominū relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, si quidem ipse prior ē uita decederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scripta illi inter lese captabant, & alter alterū adulatio- nibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrū ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs quēmadmodū Chaldæi faciūt: quin & Pythius ipse, nūc Aristeā uictore fore pronunciabat, nūc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propēdebat. DIO G. Quid igitur tandem euenit: nam audire est operæ preцium Crates. CR A T. Eodem die mortui sunt ambo: ceterū hæreditates ad Eunomiū ac Thrasylem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: at qui de his nihil prædixerant diuini futurū, ut tale quippiam accideret. Etenim quū Sicyone Cirrham uersus nauigaret, medio in cursu, oblico orto Iapyge, eò sunt depulsi. DIO G. Recte factum: at nos quū nos essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unq; optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirū baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autē egrégie ualidum) quē ipse sibi parauerat oleaginū, neq; tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionū mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini Chcenices inerant duæ. CR A T. Neq; enim mihi quicq; istis rebus erat opus, itmō ne tibi quidem Diogenes: siquidē quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens acceperisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirū multo sunt potiora, multoq; splendidiora, q; uel Persarū imperium. DIO G. Quæna sunt ista quæ dicis? CR A T. Sapientiā, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuēdiq; libertatē. DIO G. Per Iouē memini me in istiusmodi opum hæreditatē Antistheni successisse, tibiq; eas longe etiā maiores reliquisse. CR A T. Verū reliqui mortales hoc possessionū genus aspernabantur, neq; quisq; nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIO G. Nec iniuria: neq; enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe timosi iam, uitatiq; delicijs, non aliter quam uasa carie putria. Quo sit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, effluat illico, perstilleq; fundo quod immissum est continere nō ualente. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustram aquā important: at h̄dē aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CR A T. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obo- lūm duntaxat secum ferent, ac ne hūc quidem ulterius q; ad portitorē

Nirei

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

Icce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi videor forma præstantior? **MEN.** Imò quinā sitis, prius arbitror indi candum, nam hoc opinor scito est opus. **NIR.** Nireus ac Thersites. **MEN.** Vter Nireus, uter Thersites? non dum enim uel hoc satis liquet. **THER.** Iam unum hoc uincio, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omniū formosissimum appellans: quin ego fastigato uertice, rariq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronūcies Menippe, utrū altero formosiorē existimes. **NIR.** Mirum ni me Aglaia Charopēq; prognatū.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Grajs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquias quidem ossibus alijs appareas assimilis: portò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effeminatum ac neutriquam uiro decorum. **NIR.** Attamen Homerum percontare, qua speie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. **MEN.** Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ video, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. **NIR.** Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? **MEN.** Neque tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. **THER.** Mihi quidē uel hoc sat est,

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

Che tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? **M A V.** Primū regni nomine ó tu Siopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subhegerim. Miletum usq; peruererim, plerisq; Ioniæ partibus uastis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus prævalens. Postremo, quod est omniū maximū, in Halicarnasso monumen-

tum

tum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum aliis nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è faxo ad uiuam formā absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi videor has ob res mihi placere atque effteri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ó formose Mausole, neq; uires iam illæ, neq; forma tibi iam adest. Adeo ut si quæ a:bitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaç dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utræq; pariter tum calua, tum nuda: utricq; dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatu sumus, pariter naribus simis, ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanq; qui magnifica quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequacq; uideo, nisi forsan illud cōmodum uocas, quod plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. MAV. Ita ne nihil illa mihi cōducunt omnia: planèq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquā, uir clarissime: nam Mausolus discruciatitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerū apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignâ, tuo monumēto Carū abiectissime celsiore, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVS.

Enisti tandem & tu Polystrate ad nos, quū annos uixeris haud multo pauciores centum, opinor. POLYST. Nonaginta octo Simyle. SIMYL. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā ipse perij te fermè septuagenario. POLYST. Quām suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi videbitur. SIMYLVS. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inuálido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suave? POLYST. Principio nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi cōplures aderant, tum

tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis laudiores. SIMYLVS. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam. POLYST. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quām plurimi mortales ad fores meas uenditabant, simulq; ex omni rerum genere quæ terrarum ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur. SIMYLVS. Num me defuncto regnum gessisti? POLYST. Minime, uerū amantes habebam inumeros. SIMYLVS. Non possum nō ridere: tu ne amātes tantus natu quū es, uixq; tibi dentes supessent quatuor? POL. Habebam per Iouē equidē optima tes ciuitatis: quumq; essem tum senex, tū caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus mucosis, tamen cupidissime mihi inferviebant, adeo ut is felix uideretur, quēcunq; uel aspexitsem modo. SIMYLVS. Num tu quoq; quemadmodū Phaoni ille, Venerē aliquam ē Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursus ad iuuentam redire, ac deuio formosum atq; amabilem fieri? POLYST. Haudquaq; quin magis quū talis essem, qualem dixi, tamen supra modū adamabar. SIMYLVS. Aenigmata narras. POLY. Atqui notissimus est hic amor, quū uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. SIMYLVS. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirū ab aurea illa Venere. POLYST. Verumtamen non parum multas cōmoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò səpius etiā quasi procax illis illudebam, excludēs interdum nōnullos eorum: interim illi inter se se decertabāt, & in ambiendis primis apud me partibus, aliū aliis anteire nitebatur. SIMYLVS. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POLYST. Palam quidem affirmabam, me unūquenq; illo rum relicturum hæredem: idq; illi quū crederent futurum, certatim se quisq; obsequentiorem atq; adulantiorem præbebant. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorate iussi. SIMYLVS. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ē cognatis quempiam? POLYST. Nō per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygē. SIMYLVS. Quot annos natum Polystrate? POLY. Viginti fermē. SIMYLVS. Jam intelligo quibus obsequijs ille te deme ruerit. POLYST. Attramen multo illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates collunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iāmq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbarōq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorē, Nireo formosiorem, Ulysse prudentiorem esse prædicat.

s Simylus.

SIMYLVs. Non laboro, uel totius Græciae sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

Vid tandem in causa est Cupido, ut quū reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunū, Apollinem, Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerua temperes, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neq; iaculari toris. CUPIDO. Evidem hanc metu[m] mater: est enim formidabilis truculentq; aspectu, ac ferocitate quadā supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galea cristam quatients, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sicut arma mihi ē manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an nō erat hac formidabilior? & hunc tamen superatū exarmasti. CUPIDO. Imò ille cupide me recipit, atq; ultro etiam inuitat: uerum Minerua semper adductis supercilij obseruat: quin aliquando temere ad illā aduolau, facē propius admouēs: at illa, si quidē ad me accesseris inquit, p[ro] parentē Iouē, quo uis modo te cōfecero, aut lancea te trāfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitē, aut ipsa te discerpā. Plurima item id genus cōmīnabatur: ad hæc acribus obtuetur oculis, postemo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uioperis capillorum uice comatam, hanc nimirū maximopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VENVS. Esto sanè, Mineruam metuis ut aīs, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris: cæterum Musæ quam ob causam abs teno feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt: num & hæc cristas quatunt, aut gorgonas prætendunt? CUPIDO. Has quidem reuereor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenetū studio, semper cantionibus animum intentum gerūt: quin ipse etiam nō raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVS. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CUPIDO. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuo per montes fugitans: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VENVS. Cuius ô gnate? CUPIDO. Nempe uenatu ceruorum & hinnumlorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerū huicmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirū arcu ualet & ipse feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eū sāpenumero sagitta uulnerasti.

Mattis

MARTIS AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MARS.

AVdisti' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter: quam superba, quam dictu absurdas. Ego, inquit, si uoluero, cathanam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me uia detrahere conemini, luseritis operam: nuncq; enim me deorsum trahetis. Contra ego uos uel in altum attrahere, non uos modo, uerum etiam tum terram ipsam, tum mare pariter subiectu in sublime sustulero. Ad haec alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cum unoquolibet singulatim conferatur, ita præstantiorē eum esse, uiribusq; superiorē, haudquaquam negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id neuticq; crediderim. **MER C.** Bona uerba Mars. Necq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis haec petulantia conciliet. **M A R S.** An uero credis apud quemlibet haec dicturum me: immo apud te solum id audeo, quem linguae continentis esse sciez bam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quum haec minitantem audire, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quium non ita multo ante Neptunus, Juno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinaretur comprehensum illum in vincula coniucere, quanto pere formidarit, utq; in omnem speciem fese uerterit, id est cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Brizaeum Centimanum illi auxiliatum accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitu uinctus erat. Haec reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. **MERCVR.** Tace, bona uerba: neq; enim tuum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

Stuero mater deus quisquam in celo me miserior? **MAIA.** Cae ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. **MERCVR.** Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerendum coenaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiam in qua cōsultant undiq; stra uero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere,

s 2 ac perferendis

ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, in super quū redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porrò priusq; nouitus iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse habeo defunctorū animas ad Plutonem deducere, manūmq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Necq; enim mihi sufficiebat scilicet diurna negocia dum uersor in palaestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq; inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele misericordia prognati mulieribus, ociosi in cōiuījs ac cumbūt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quū recens à Sidone Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusq; respirasse, & adhuc an helum de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur. Rursum inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopā uisito: adeo ut planè iam pariturū me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent nū qui in terris duram seruunt seruitutem. MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quū sis iuuenis: ac nunc quō iussus es, Argos contendere, deinde in Bœotiā, ne si cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

 Vpido gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq;, uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouē ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcumq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens: tum lunam ē cœlo deucas. Quin & solem aliquoties compellis lentū apud Clymenem cesse aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ô deorum omnium cōfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorū tam multorum parentem, eō perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulum depereat, actua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybātibus, quippe qui

qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidē Attis amore eiulans. Cæterum Coryban tum alius suum ipse penē enē desecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādoquidem te produxi, malum ingens, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si perget insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpāt, aut leonibus obīciāt. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. CUPIDO. Ociose animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero consensis eorum tergis, prehensaç iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam receprant lambuntq; deinde mihi reddunt innocuam. Porro Rheæ ipsi quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur quū in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quū res pulchras ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martē ames, neq; ille te? VENVS. Ut es peruicax, & nulla in re nō superas: attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DORIS.

Ormosum amantem Galatea, nempe Siculum istū pastorem aiunt amore tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usq; adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omniū deformissimū, unoculus? An uero credis genus illi quicq; profuturū ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilо segnius cernit, quām si duo forēt. DOR. Vis deris Galatea non amantē habere Polyphemū, sed illum potius admirare, sic eum prædicas. GAL. Equidē haud adamō, sed tamen insignē istam uestram insultandi opprobrandiç petulantiam ferre nō queo. Ac mihi nimurum inuidentia quadā isthuc facere uidemini, propterea quod ille quū forte aliquādo gregem pasceret suū, noīq; ē littoralī specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quā uidelicet inter montem & mare littus se se in longum porrigit, uos nē

as pexerit quidem:at ego omnium una uisa sim formosissima, eōq; in unam me cōiecerit oculum. Ea res uos male habet:nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer:uos contra fastiditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primū pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanq; quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quo piam in aquā, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil, nisi perpetuū candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L. Atqui ego illa immodece candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quū interim ē uobis nulla sit, quam uel pastor, uel hauta, uel portitor aliquis miretur: ceterū Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. D O R. Tace ô Galatea, audiuimus illum canentem, quū nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimum erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ihs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circūtorquebat, agreste quiddam & absconū cantilabat, quū aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequierimus, quin rideremus amatoriam illam cantionē. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quū sit adeo garrula: imò pudisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hanc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istum Galatea? G A L. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commōstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? D O R. Mihi quidem nullus est amator, necq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, uerum tamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uitans carnis, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

Vid hoc rei Alexāder: ita ne defunctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes? ALEX. Vides nimirū Dio genes: tametsi mirandum non est, si, homo cum fuerim, defunctus sim. DIO G. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quū te suum filium esse dice ret, an

ret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie
Philippo: neq; em obijsem, si Hammone parete fuisset progenitus.
DIO G. Atqui de Olympiade etiam consimilia quædam ferebatur, pu-
ta draconem quendam cum ea fuisse cōgressum, uisumq; in cubiculo,
ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum errare falliç;, qui se tuū
patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista quemad-
modum tu, at nunc uideo neq; matrem, neq; Hammonios illos uates
sani quicq; aut ueri dixisse. DIO G. Attamen istud illorum mēdaciūm
Alexāder ad res gerendas haudquaç; tibi fuit inutile, propterea quod
uulgas te uerebatur metuebatq; quū deum esse crederet. Sed dic mi-
hi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id
equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submouebar, quām ut
esset ocium de illo quicq; statuendi, præter id unū, quod moriens Per-
dicæ anulum tradidi. Sed age, quid rideas Diogenes? DIO G. Quid
ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quū nuper tibi arre-
pto imperio adularentur, principeñq; ac ducē aduersus Barbaros deli-
gerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerū referrent, ac pha-
na constituerent: deniq; sacra facerent tanç; Draconis filio? Sed illud
mihi dicio, ubi te sepelierū Macedones? ALEX. Etiamdū in Babylo-
ne iaceo tertiu iam diem: porro Ptolemaeus ille satelles meus, si quādo
detur ocium ab his rerū tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegy-
ptum deportaturū me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus siam
ex dijs Agyptijs. DIO G. Non possum nō ridere Alexander, qui quidē
te uideā etiā apud inferos desipientē sperantēç; fore, ut aliquādo ue-
Anubis sias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ó diuinissime, neq;
em fas est reuerti quenç;, q; semel paludē trāsmiserit, atq; intra specus
hiatum descenderit, propterea quod neq; indiligens est Aeacus, neq;
contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo fe-
ras animo, quoties in mentem tedit, quanta felicitate apud superos re-
licta huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus:
tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Baby-
lone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod
eminēbas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput
haberes reuinctum, dum purpura circuamictus esses: nunquid hæc
te discruciant, quories recursant animo? Quid lachrymas stulte? an
non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna profi-
ciscantur, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiens ille, quum sit
affectionatorum omniū perditissimus: Sine me solum Aristotelis facta
scire, quām multa à me petierit, quæ mihi scripsiterit: deinde quēadmo-
dū abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebā eruditione cæteris præ-

stare, quū mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanq; & ipsa summi boni pars quādam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanq; illud fructus scilicet ex illius sapiētia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excūtior, ob ista quæ tu paulo ante cōmemorasti. DIO G. At scin' quid facies ostendam tibi molestias istius remedium. Quandoquidem his in locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis fauibus attrahens bibas, iterumq; ac s̄epius bibas: atq; eo pacto desines de bonis illis Aristotelicis discruciarī. Verū enim Cletum etiā illum & Calisthenē video, cumq; his alios complureis raptim huc sese ferētes, quo te discerpant, pœnaq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmisi. Quare fac in alterā hanc ripā te cōferas, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

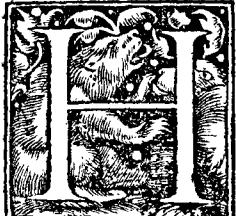

Quidem inaudiuī Chiron, te, deus quum essem, tamē optasse mortem. CHIR. Vera nim̄rum sunt ista quæ audisti Menippe, planēq; mortuus sum sicuti uides, quū mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quāna te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quā uulgo ho- minum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiç stultum atque imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. ME- NIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, luce m̄q; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe: nam quod iucundum uocant, id ego neutiç sim- plex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quū ego semper uiuerem, atq; ijsdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadē recurrerent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, recipi- co quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas ui- delicet eorum me cepit. Neque enim in eo uoluptas est sita, si perpe- tuo fruaris ijsdem, sed omnino in permutādo posita est. MENIPPVS. Probe loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potorem te contulisti? CHIRON. Haud insuauiter Menippe: si quidem æquali- tas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: prætereā neque sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum; sed eiū- smodi rerum omnium egentia uacamus. M E N I P P V S . Vide Chiron

Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi tecidat oratio. CHIR.
Quamobrem isthuc ait MENIP. Nempe si illud tibi fastidio fuit,
quod in uita semper iisdem similibusque rebus utendum etat, quū hic
istidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At
de integro tibi quaerenda erit uitæ cōmutatio, atque hinc quōpiā aliam
in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri nō posse. CHIR. Quid
igitur faciendum Menippe. MENIP. Illud nimis, uti sapiens quum
sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis
contentus, boniisque consulas quod adest, neque quicquam in his esse
putes, quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Eus Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognitio
quædam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi
per Stygiam paludem, quomodo sese habebat So-
cates, quum huc accederet? Verisimile est autem te,
deus quū sis, non latrare modo, uerū etiam humano
more loqui, si quando uelis. CERB. Quū procul ad-
huc abesset Menippe, uisus est cōstanti atque interrito adire uultu, perit
de quasi mortem nihil omnino formidaret, ac tanquam hoc ipsum uellet
ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerū simulacrum de-
spexit in hiatum, uidelicet profundum atque atrum antri recessum, simulacrum
ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detra-
herem, infantium ritu eiulabat, suoque deplorabat liberos, nihilque non
faciebat, in omnem speciem sese cōuertens. MENIP. Num igitur fucate
sapiens erat ille, neque uere mortem contemnebat? CERB. Haud uere:
caterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat,
quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti, nolenti tamē
omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo.
Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possim dicere, ad fau-
ces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quū sunt, nihil mol-
lius neque fractius. MENIP. Caterū ego quonam animo tibi uisus sum
subiisse specum? CERB. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es
subire, ut tuo dignū erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod
neutriisque adacti subieritis, aut intrusii: uerum tum ultronei, tum ridentes,
atque omnibus plorare renunciantes.

LVCIANI DIALOGORVM, DES. ERASMO RO
TERODAMO INTERPRETE, FINIS.

Præfatio

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALICVS LVCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Erculem Galli lingua gentis uernacula Ogmum uocant. Porro deū ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recalvaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontē potius aut lapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quam Herculem esse coniçceres ex imagine. Atq; tali specie quū sit, tamen Herculis ornatū gerit, ut qui tum leonis exuum indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum lœua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabat in Græcanicorū deorum contumcliam perperam facere Gallos, quū eum eiusmodi fingeant effigie, quo nimirū illum talibus picturis ulciserentur, quod olim in regionem ipsorum incursasset, prædas agens id temporis, quum Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maxime nouū atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porto uincula catenulæ tenues auro electroue cōfectæ, pulcherrimis istismo nilibus adsimiles. Atqui quū uinculis usq; adeo fragilibus ducantur, tam non neq; de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint, neq; prorsus obnictuntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sele resupinantes, uerum alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes, ultra festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omniū absurdissimū: etenim quū non inueniret pictor unde catenularū summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauam, lœua arcum tenente, summā dei linguam pterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirū ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem cōtemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui proprius astabat, nostratum literarū nocte indoctus, id quod declarauit, quū Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū, quod apud illos esse fert. Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo, nam

nam uidere uehementer ad eam attonus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fngitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtae,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarior.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssan ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quam ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguae cum auribus esse cognationē. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nā memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodē hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiāq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum fauiantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidē quū huc me conferens tecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicasset, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subiijt animum meum eius pietu recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatē iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Actas iam perfijt tua: Tum illud,

Acte corripuit cariosa senecta, minister

Inualiduusq; tibi, & segnes tardicq; caballī:

Videlicet eo scōmate pedes meos notās. Verū quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciā, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imaginī. Itaque robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumque his tuus ô Teie uates, cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uer debitur, uel aquilas præteruolet: neque laborabit Hippoclides, imò

nunc

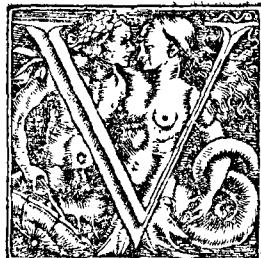
nunc uel maxime tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, ui-
gere; & quam licet plurimos ab auribus ducere, ac saepius arcu ferire,
quandoquidem periculum non est, ne quando quis praeter spem pha-
retram itanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq;
senectutem ipse consoler animemq;
adeo ut non sim ueritus nauim
iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq;
instructam ar-
mis, medium in pelagus demittere. Cōtingant autē à uobis ó dñj, affla-
tus secundi, quando nunc uel maxime, præsente bono atq;
amico uen-
to nobis est opus: quo si digni modo uidebimus, in nos quoque dicat
aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

LVCIANI HERCVLIS GALLICI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Nde nobis aduenis Luciane, seu quidnam te ri-
des? Semper tu quidem & aliâs consueisti nobis
hilaris ac festiuus occurrere, uerum isthuc magis
aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec com-
pescere queas. L V C I A N. E foro tibi adsum ó Pá-
phile: porrò mox efficiam, ut tu quoq;
mecum ri-
deas, simulatq;
audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus phi-
losophis inter se sese cōtententibus. P A M P H. Iam isthuc ipsum pfecto
ridiculum est quod aīs, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam
si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citrāq;
pugnam con-
trouersiam cōpositam oportuit. L V C I A N. Quid aīs: tranquille com-
ponant illi, qui quidem solida plastra conuicījs onusta, alter in alterū
effuderint, uociferantes mirāq;
peruicacia contendentes? P A M P H. Vi-
delicet de disciplinis atq;
opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentie-
bant, quod erant diuersæ factionis. L V C I A N. Nequaquam, imò aliud
quiddam erat hoc de quo dissidebat: nam eiusdem sectæ erant ambo,
eiusdemq;
scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui co-
gnoscabant, primates erant huius Reip. natuq;
maximi ac sapientissi-
mi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum apte quippiam
eloquitus, nedum ad tantā prouectus inuercundiā. P A M P H. Quin
tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscā,
quæ res tibi tantum risum concitaris? L V C I A N. Scis Pamphile sala-
rium.

rium, idcū neuticū exiguum ab imperatore fuisse constitutū: singulis philosophorū generibus:puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cunctis his; etiam Peripateticis: ita ut unicuique sectæ præmiū esset æquale. Cæterū demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est. qui sit optimatū calculis probatus. Porro præmium illud, neque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodū ait poëta, nec porcellus: uerum sūn gulos in annos decies mille nummū, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. **P A M P H I.** Memini quidem ista. Quin aiūt nuper ex illis diem obiisse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. **L V C I.** Hæc ipsa Pamphile Helena: propter quā illi inter se singulari certamine conflictabant. Et hæc tenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterent, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen ad ducta, pro religione maiorū, pro motu mētis progenitorū decertarēt. **P A M P H I.** Atqui Peripateticorū istud est decretū: nō admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodā honorū ordine esse pertinentias. **L V C I.** Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellū hoc ex maiorū iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea cōsequuta sunt, iam ausulta. Primū complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uitribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, cōtentiosum illum inquit: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, déq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatū: & uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles desinens iam eruditioris suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitā uicissim taxabat. **P A M P H I.** Idcū merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus, potiusq; spectassem, uter moribus esset præstans, quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quam huic uictoriā adiudicassem. **L V C I A.** Recte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cūq; pulcherrimis illius præmijs cōmercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imò hoc hominū genus, non solū ab eiusmodi cōtubernio secludi oportere, uerū ab ipsis etiam sacrī, ac uasis puris, breuiter ab omni-

bus publicis coetibus ejici. Ostendes inauspicatum quoddam & occursus in faustum spectaculū fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istius modi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis disserebat, affirmans eu nuchū neq; uirū esse, neq; mulierē, sed quiddā utrinq; compositū & cō flatum, planēq; monstrum ab hominū natura specieq; alienū. P A M. PHIL. Nouā accusandī rationē nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimē audiēs tam inauditū. Sed alter ille quidē Num obtinebat? An uicissim & ipse quiddā ausus est ad ista respōdere. L V. C I A. Initio quidē pudore ac metu(nā id est istis familiare) diutius ob ticebat, erubescēs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandē autē tenuem quandā ac muliebrē ædens uocē, negabat æquum facere Dioclē, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cu qua fœminis etiam esset cōmercium. Allegabantur Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabāt. Præterea Academicus quidā Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostrā ætatem maximi nomi nis apud Græcos floruisse. Porrò Diodes etiā illū ipsum siquidē exta ret, ac simili negocio sese misceret, prohibiturū sese respondit, nihil expa uefactum opinione, quam apud uulgas obtainebat. Ad hæc quū ipse quædam dictoria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoïcis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandū erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitione uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse ccepit, Nū eunuchus idoneus esset cēsendus, qui ad philosophiā admiteretur, quiq; iuuenibus præci postularet, quū alter interim formā etiā ac corporis integratatem, in philosopho requirendā esse diceret. Maxime uero uti barbā altam ac promissā gerat, quo uidelicet ijs, q; discēdi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decē illis drachmarū milibus, quæ forēt ab Imperatore capiēda. Cæterū Eunuchorū condicōne etiā q; Spadonū esse uiliorē. Nā illos aliquādo uniuile quiddā expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectū, platiēq; animale esse quoddā, uariū atq; anceps, non alter q; cornices, quæ neq; inter colubas, neq; inter coruos numerari queāt. Alter cōtra respōderet eo iudicio nō de corporis agi figura, uerū de animi uirtute, proinde mētis qualitatē expēdi oportere, déq; dogmatū cognitione querēdum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeā eunuchū Atarne oriundū tyrannū supra modū sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dīs sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneū esse eunuchū, cui adolescentes erudiēdi credantur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimē in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum

potissimum in mentu imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebat, reiecit. Etenim si est barbae plixitate, inquit, philosophos estimare conuenit, nimis hircus ante omnes primas tenebit. Hic tertius us quidam assistens (nomine hominis silebitur) atque iudices, inquit, hic malis laevis, ac foeminea uoce, reliquoque corporis habitu eunuchus adsimilis, si quis uestes detrahatur, egregie vir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensem, membra in membris, ut legum tabulae loquuntur, habentes, atque id quidem temporis ad eunuchum configuisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quem iudicibus crimine persuaderi non posset, ut qui est specie hominem iudicaret eunuchum. At nunc mihi palinodia canturus uidetur, idque propter ostentatum premitum. Haec quem dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque innuerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens, ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad praesens certamen arbitrabatur. **P A M P H I.** Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque vulgariter uobis, ut coniectandum est, uoluptate prebuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quod super his pronunciarunt iudices? **L V C I A.** Non erat eadem omnium sententia. Verum alii quidem uisum est, ut nudato illo, quemadmodum in emptitiis seruis fieri consueuit, inspiceret, num in ipsis quae ad penem pertinent, philosophari posset. Alii vero sententiā dixerunt multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis elusto mulieribus aliquot iuberent illum cum illis cogredi, ac viri officio fungi, astante interim eis iudicibus quopia, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspiceret, num philosophum praestaret. Haec ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisque omnino adesset, cui non doloreret alius risu concussum, uisum est ut integra causa in Italiam regni teretur. At nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiae ostentationem semet exercet, atque instruit, & accusationem que laboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quem ex ipso criminis aduersarii inter uirios recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue virum agit, negotiumque praem manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deterioresse equas ineuntibus asinus. Id enim amice uisum est optimum philosophiae documentum, atque una demonstratio, quae refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum:

L V C I A N I E V N V C H I S I V E P A M P H I L I F I N I S.

LVCIANVS DE SA-

CRIFICIIS, DES. ERAS. ROTEROD. INTERP.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in aedes undis salutadiscq; dijs, tum quas res ab illis perat, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo mœsto quin risurus sit, ubi perpèderit negotijs, tum absurditatem, tum amentiam. At multo ante quam ridere incipiat, opinor secum illud expendet, utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac genios malos, qui quidem numē ipsum rem usq; adeo humilē atq; abiectam existimant esse, ut humanis egreditur obsequijs, utq; adulazione capiatur ac gaudeat, rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorū calamitates, totq; hominū cædes, ad hæc & Meleagri interitū, hæc omnia à Diana autore pfecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, qđ ab Oeneo non esset ad sacrificiū adhibita. Vsq; adeo nimirū alte dolor hic animo illius insederat, qđ sacris epulis esset frustrata. Quin illā iam mihi uidere videor, ut erat id temporis, in celo solitariā, reliquis dijs ad Oenei conuiuiū profectis foras, miseris modis gerentē se, ac miserabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset abfutura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiā referret pro humanitate, quā in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerat, duodecim perpetuos dies epulis acceptū, idq; quū reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiū ueniret. Vsq; adeo nihil ut apparent, quicquid faciunt illi, gratis faciunt, uerum sua bona uendunt mortalibus, atq; emere quidē ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinē bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum redditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam aliud quidā, ne id téporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autē, esse præterea quædā, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimiqueant. Hæc igitur quū non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tú sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaq; re infecta redisset ab Agamēnone, tanquā qui pridem Apollini mutuū dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuicia tur etiā

tur etiam propemodū,nempe quum sic ait: Evidem Apollo egregie, templū tuum,quum id temporis adhuc esset incoronatū,sæpen numero coronis ornaui,deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atq; caprarum. At tu contra,me negligis,quum huiusmodi patiar iniurias,proq; nihilo ducis hominē bene de te meritum. Qua qui dem oratione instantū ille pudefactus est,ut protinus arrepto arcu ,ac supra nauium stationē sese collocans,pestem in Græcorū copias iacula-
retur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniā de Apolline
incidit mentio,referam de eodem & alia,quæ de illo sapientes isti tra-
dunt,non illa quidem,quoties quām infeliciter amarit, nō Hyacinthi
cædem,neq; Daphnes superbiam ,uerum quemadmodū damnatus
etiam fuerit,& ob Cyclopes imperfectos in exilium exactus. Vnde fa-
ctum,ut è coelo in terram demitteretur,humana iam sorte usurus,no-
strisq; malis factus obnoxius. Præterea autē quemadmodū in Thes-
salia mercenariam operam suam locarit apud Admetum,tum item in
Phrygia apud Laomedontem,atq; apud hunc quidem haud solus,ue-
rum cum Neptuno,quum ambo ppter egestatem lateres compone-
rent,inq; cōstruendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem
quidem solidam à Phryge illo tulerunt,uerum debebat illis adhuc de-
summa,ut ferunt,plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid
enim? An non hæc in deorū honorē fabulantur poëtæ? atq; his etiā
multo diuiniora de Neptuno,de Prometheo,de Saturno ,de Rhea,
deniq; de uniuersa sermè Iouis familia,idq; inuocatis,ut adsint canen-
tibus in exordio poëmatū,Musis,à quibus tandem uelut afflati numi-
ne,id quod apparet,huiusmodi quædam cantant. Quemadmodū Sa-
turnus ut primū Cœlum patrē suum exetiisset, ipse in eo regnauerit,
deinde liberos suos deuorarit,sicuti ferunt fecisse & Argiuū illū Thye-
stem. Deinde quemadmodū Iupiter furtim occultatus à Rhea,saxum
puerī loco subiecte,in Cretam sit ablegatus,atq; inibi à capella nu-
trice sit alitus,itidem uidelicet,ut Telephus à cerua,Cyrus Persa,is qui
prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodū expul-
so patre,atq; in uincula coniecto,ipse potitus sit imperio. Duxerat au-
tem uxores cōplureis quidē alias:sed postremo loco Iunonē germanā,
idq; iuxta Persarū & Assyriorū institutū. Tū autē quod esset in amo-
res propensus,atq; in Venerē effusus, facile cœlum liberis expleuerit.
Quorū alios ex suæ sortis deabus crearit:alios contra nothos,ex mor-
tali,terrestriq; genere sustulerit.Q uum interim generosus ille, nunc in
aurum,nunc in taurum,nunc in cygnum aut aquilam uerteretur : ac in
summa plures sibi formas assumeret,quām uel Protheus ipse. Porrò
Minetuam è suo ipsius capite progenuit,hanc planè sub ipso cerebro

cōplexus. Nam Bacchū imperfectū adhuc(ut aiunt) è matre etiamnū conflagrante surreptū, in suum femur illatū defodit. Deinde urgente partu, execuit. Ne his dissimilia de Iunone etiā canunt. Nempe hanc citra uitilem cōgressum, subuentaneo conceptu grauidā puerum ædi- disse Vulcanū: atq; eum quidē non admodū fortunatū, uerum excu- sorem ac fabrum ærariū: quiq; perpetuo tum in igni, tum in fumo uer- setur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autē ne pedibus quidē integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus esset è cœlo. Qd'ni Lemniū pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: nō aliter q; Astyanax è turri deiectus. Quanq; quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterū de Prometheo, cui non cognitum est, q; atrocia sit passus, propterea quod supra modū humanæ gentis amans fuerit. Siquidē hunc Iupiter in Scythiam deportatum, super Caucā- sum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue cirkūroderet. Hic itaq; poenas penbit. Porro Rhea (nam sūt hæc quo- que simul referenda) an nō indecore, atq; indigne facit. Iam anus quā sit, & ætate exacta, ijsq; rebus int̄pestiuā: deinde tam multorū mater deorū, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia p̄sequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secū cirkūuetat, præsertim quā iā utilis esse nō queat. Itaq; quinā post hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adul- teret, uel Dianæ qd' ad Endymionē frequēter medio è cursu diuertē descendat. Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsum cœlū con- scandamus, poético illo more subuolātes: ea nimirū uia, quā unam pa- riter cum Homero Hesiodus cōmonstrar, cōtemplaturi. quē in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primū quidem quod forinsecus sit ferreū: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiūmus. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspiceris, ac planè in ipsum quasi dorsum peruerteris: ibi simul & lumē apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgētiora, nihilq; usq; oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Cæterū introgredienti, primo loco man- sitat Horæ: quippe quæ portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: ut- pote ministri Iouis & internunci. Deinde Vulcani fabrilis officina, o- mnigena referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dñ iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitū, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: & quoquo uer- sum intento capite, cirkūspectant, sicunde subuolantē ignem uideant, aut nidorem in aëra surgentem, circaq; sumum rotantem se. Quod si quis forte sacrū faciat, epulātur omneis sumo inhiantes, ac muscarū in morem.

in morem sanguinē exugentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nec dare atq; ambrosia uictitāt. Nam olim homines etiā ab illis in cōuiuiū sunt adhibiti, unāq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniā uim & raptum pararent, essent q; futilles & garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porro reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq; occultū. Et in hunc quidem modū uiuitur à dīs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædā atq; istis cōsentanea moluntur. Nam primū lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrati: deinde suam cuiq; arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatē suam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruā Athenienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei reip. familiarem esse testatur. Arguii Iunonē: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud se, nū tritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interī tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquāq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse defunctum, & apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorū erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimit, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eoru effigiem repræsentat. Ac Iouem quidē barbatū fingunt. Apollinē uero semper puerum. Mercuriū iam pubescētē, primamq; ducentem la nuginem. Neptunum nigro capillitio: cæsīs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur se uide, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thraciū uenis effossum aurum: uerū ipsum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hospitem adductum, iussumq; Pisaniorū in solitudine custodem ac speculatorē assistere: idq; hoc contentum præmio, boniç; cōsulentem, si intra quinq; perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronant pecudem, multoque ante explorant, num legitima sit & sacrī idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, bene que sicuti licet coniūcere, ominatum: denique uoce iam leuiore ad sacri

tibias respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine foedatus, neq; aliter q̄ Cyclops ille pecudē incidit, in testina educit, cor reuelliit, crux aræ circūfundit. Et quid tandem nō obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demū incenso igni, capram ipsa pariter cum pelle deportata imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille facer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subiectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omissis: ut quas uiles atq; humiles existimēt, ipsos homines mactant Artemidi, atq; eo ritu deam placant. Verū hæc fortassis modesta uideantur: cūq; his ea que factitant Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verū, si in Aegyptū profici scaris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planēq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimū facie canina: Panē uero totū hircum. Ad hæc alium Ibim, aliū Crocodilum, aliū etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit
Complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet, Fores occlude prophane.) Quēadmodū uidelicet quondā ea seditione territi, quā mouerāt hostes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in posterū tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam aliis hircū induerit, aliis arietem, nimiū præ formidine, aliis feram, aliis auem. Atq; hinc esse, ut dñ nūc etiam eas obtineat formas, quas id tēporis assumpserāt. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorū reposita seruantur. Porrò sacrificiū peragendorū idem fermē apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circū fusæ mēbra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea q̄ occiderint. Nā Apis ille qui quidē deus apud illos est maximus, si quādo moriantur, quis usq; adeo magni faciat cesariem suam: qui non eam detondere, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiā si uel purpureā, nisi comam habuerit. Est autē hic Apis deus ex armento iam antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatiss. & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen à uulgo uera, seriaq; credantur: mihi quidem postulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

ERASMVS ROTERO

DAMVS IOANNI EUTYCHIO SVO S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimū habeat artis, ob decorū mire seruatū in personis tam multis, tam cōq̄ diuersis: tamē aliquot repperi, qui dicerent esse premendū, quod liberius, ac uelut ἐξ ἀμάξη philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stoma-chandū in huius seculi mores, quo uideamus philosophorū ac theolo-gorū scholas multo puerilius etiam inter se dissidere: nec minus atro-citer digladiari, tum inter religionis professores nihilominus cruentā esse pugnā, quam in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellū, quoniā forte ἀδεωτορ repperi, & tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχι, ut planè sis quod diceris. Antuerpiæ. AN. M. D. XVII.

LVCIANI CONVIVI

VM SEV LAPITHAE DES. ERASMO ROT.

INTERP. PHILON. LVCIANVS.

PHILON.

OVAM quandā & uariā disputationē Luciane uobi sūisse narrant, super coenā apud Aristænetū: tum philosophicos quosdā sermones dictos, ac super his summā contentionē exortā sūisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usq̄ rem processisse: deniq̄ sanguine conflictū sūisse diremptū. LVCIA. Atqui undenam Philon ista rescivit Charinus: neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHILON. EDionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiam ipse ē conuiuarū numero fuit opinor. LV CIA. Fuit maxime. Verū ne is quidē ab initio rebus omnibus fuit præ sens: sed serius aduenerat, media fermē pugna, pauloq̄ ante uulnera. Proinde demiror, si qd cōpertī, certiue referre potuit, qui nō ordine spectarit illa: unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usq̄ deductā est.. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si rem cōpertius uelle cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit.

Nam

Nam Dionicū etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negotio
præsentē adfuisse. Te uero quicq; d; esset actum, id omne cōperto, certo,
que scire:tum etiā quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui
eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed per ocū atq; attēte au-
scultari sis solitus. Proinde nunq; effugies, quin nos hoc suauissimo ac
cīpias epulo: quo mihi quidē haud scio, an ullum possit accidere iucun-
dius: præsertim q;d' sobrijs per ocium tuto ac cītra sanguinē, extraq; teli,
quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Sive senes aliquid. Super coenam sunt debacchati,

Sive etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt: quæ neutiç; fas erat, tum dicere, tū facere. LVCII
Iuuenilius tu quidē Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgs
efferre, eāq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quū hæc ma-
gis oporteat obliuionī tradere, eāq; omnia Baccho deo uelut autori im-
putare: qui quidem haud scio, an quenq; suis non afflatum Orgijs, &
Bacchanaliū expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū
bene morati, eiusmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat in con-
uiuio reliquisse, atq; ita discedere. Si quidē odi (sicut inquit uersus poē-
ticus) memorem cōpotorem. Ne à Dionico quidem recte factum: qui
hæc apud Carinū effutuerit, immodicāq; & pridianā dissiparit temu-
lentiā hoīm philosophorū. Cæterū ego, absit ut istiusmodi quippiam
sim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quū ista dicis. Quin haud
quaç; oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui
certò sciām, te multo cupidiorem esse narrandi, quam ego sim audien-
di. Adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad colūnam ali-
quā, aut statuā libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod
si nunc coner discedere, nō sines, ni te prius audiero, abierte. Verū ultro
aderis, consestabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero. Iamque
adeo, si ita uis, abīmus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu ue-
ro ne dicio. LVCIANVS. Age ne quid succenseas: equidem dicam,
quandoquidē usq; adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne
passim in uulgs efferas. PHILON. Ni prorsus ignoro Lucianū, tute
istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidē
ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo respōde loco: Aristæ-
netus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos ac-
cepit? LVCIANVS. Non: immo filiam suam elocauit Cleantidem.
Idq; Eucriti nūmularij filio, qui philosophæ dat operam. PHILON.
Formoso admodum per Iouem adolescentulo: tametsi tenero adhuc
& uxoriæ rei non admodū maturo. LVCIA. Verū: at nō inueniebat,
opinor, alterum generū magis idoneū. Hunc igitur qui tum mode-
sus

Itus uideretur, tum ad philosophiae studiū propensus: præterea autē
 unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritū. PHIL. Cau-
 sam neutic̄ leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus
 Luciane, quinam erant coniuia? LV CIA. Reliquos illos quorsum at-
 tinuerit tibi recensere? Verum è philosophorū numero, ac literatorū,
 quos potissimū opinor, audire cupis. Zenothemis erat, senex ille Stoī-
 cus: unāq; cū hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidē
 quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde peripateticæ fa-
 ctionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illū & argutū, atq;
 ad refellendū instructū. Discipuli gladiū ac bipenē nomināt. Quin
 & Hermon aderat Epicureus. Verū hunc quū ingredetur, Stoici tor-
 uis obtuebantur oculis, & auersabantur, palām̄q; perinde quasi parri-
 ciām quempā atq; impium ac funestū detestabantur. Et hi quidem
 tanq; Aristæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati,
 quos comitabat & Istī eus grāmaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam
 uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuiū accesserāt;
 Ion ille Platonicus: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspe-
 ctu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multūq; dignitatis ipso ostendens
 ore: Vnde nōnulli ppter animi constantiā ac rectitudinē regulā
 illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ue-
 luti præcipuum quandam ac primarium hominē comiter atq; officio-
 se exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, quū
 adesset Ion admirādus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermè cō-
 uiuæ præsentes essent, tempus erat ut discüberetur. Itaq; ad dextrā in-
 gressus totam illam spondam mulieres (erant autem complures) oc-
 cupabāt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq; hinc
 stipata sc̄eminis, Porro ex aduerso ostii, altera turba, pro cuiuscq; digni-
 tate locis distributis. Porro è regione mulierū primo loco accumbebat
 Eucritus, secūdo Aristænetus: sub hæc ambigi cœptū, utrū altero prior
 em oporteret accūbere. Zenothemim ne Stoicū: quippe senem, an
 Hermonē Epicureū. Nam hicerat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
 autē nobilissimæ inter ciues familiae. Verū eā hæsitationē sustulit Ze-
 nothemis: si me inquiens Aristænete, minoris ducis Hermone, uiro ui-
 delicit isto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, discedo. totumq; cō-
 uiuium uobis relinquo. Et puerū protinus aduocat, discedere parans.
 Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemī.
 Quanc̄ etiam si nihil aliud, uel hoc nomine pat erat concedi, quod sa-
 cerdos sim, ut planè cōtemnas Epicurū. Rideo, inquit Zenothemis, sa-
 cerdotē Epicureū. Simulq; cū dicto accūbebat. Post hūc in Hermon.
 Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion. pxime hunc spon-
 sus

sus, post eū ego, iuxta me Dephilus: huic assidebat Zenon discipulus: Postremo rhetor Dionysodorus cum Istiæo grāmatico. PHIL. Papè Luciane Musarū conuentū quendā mihi narras fuisse istud cōuiuiū; quippe plurimis sapiētibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetū, qui quum optatissimā illam, ac splendidissimā solēnitatē celebraret, præ cæteris sapiētissimos uiros adhibere uoluerit; idq; adeo delectis ex unaquāq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocās, illos præteriens: uerum promiscue uocans omneis. LVCIA. Is uero ne quaç est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarū est studiosus, ac maximā uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igit̄ initio quidē taciti & quieti, uariusc̄ erat apparat⁹ & omnijugis. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recēseam etiā illa cōdimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebāt. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senē illū Zenothemim dicebat (subauscultabā enim) ut sese obsonijs ingurgirat, utq; iure uestem oppleuit: tū q; multa puerō à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accubentiū: Hæc igitur fac & Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione mōstratore op⁹ erat: q̄p qui hæc multo ante līmī iam oculis præuiderā. Hæc simulatq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuiū & Alcidamas Cynicus: atq; is quidē inuocatus, uulgarū illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratri conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, id eum torquebant, aliis illud: Insanis Mènelaë. Alius rursum.

Verum Agaménoniæ menti non ista placebant.
Ad hæc alia quæ pro tempore false, lepidec̄ dicí poterant, in eum obmurmurabāt. Nam palam nullus audebat quicq; dicere, ppter ea qd̄ metueret Alcidamantē, utpote conuiciatorē egregiū, unumq; è Cynicis omnibus clamosissimū. Qua quidē re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatum illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysodorū accūberet. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddā ac molle dicens uti in scamno aut sella sedeam quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbētes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim conuiuiō etiam obambulās. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cibuerō: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, si quidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiū lustrās, cœnabat. Scytharum ritu: ad uberiora pascua subinde sese transferens, unāq; cum

unāq; cū his qui inferebāt edulia,circūiens atq; obambulans. Atq; ita
terim tamen dum cibum caperet, haudquaq; negocio uacabat, de uir-
tute obiter, de uitio differens, tū in aurum atq; argentū dīcteria iacu-
lans: iamq; Aristænetum percontabatur, quidnam sibi uellent tā mul-
ta, tam magna pocula, quū non minus usui possent esse fictilia? Verū
Aristænetus iam obturbantem, molestūq; esse pergentem, in præsens
quidē compescuit: ministro innuens, ut ingentem calicē, infuso mera-
cissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optime excogitasset:
nondū etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futu-
rus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantis per silentiū agebat.
Ac solo sternens se, cubabat seminudus, quēadmodum facturum se
se fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitēs, simulq; dextra scyphū su-
stinenſ: qualem Herculē apud Pholum pictores effingunt. Iam uero
& inter alios calix assidue circūagebat, tum inuitati uinculæ ad biben-
dum, & confabulationes ortæ, demū & lucernæ illatæ. Interim ego quū
puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat aut̄ is pocillator egregie
formosus) subridentem uidissem (nā arbitror, quicquid obiter inter coe-
nandū obtigit, cōmemorari oportere: maxime, si quid sit elegantius ac
scite factum) iam admodū attentus obseruare cœpi, quidnam rei ride-
ret. Ac paulo post, accedebat puer tanq; calicē à Cleodemo recepturus.
At ille simul & digitū illius substringebat, & drachmas puto duas unā
cum calice tradebat. Porrò puer, ad substrictū dīgitum rursus arride-
dat. Cæterum, de pecunia, quum nō sensisset opinor, eōq; non recipie-
ret, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo
pariter rubore suffundebantur, idq; ita palam, ut nemo non animad-
uerteret. Ambigebat igitur inter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam
essent illi nūni, quū & puer negaret à se projectos, & Cleodemus itē
iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res
tū neglecta est: ac cōniuenter omissa, propterea quod id quod accide-
rat, non ita multi uidissent, præter unū (ut mihi quidem uisum est) Ari-
stænetū. Nam is paulo post puerū loco mouit, clanculum ablegans, &
alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exole-
tis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiā. Ad hunc modū ea res
utcūq; abiit, summū alioqui allatura pudorē Cleodemo, siquidem, ad
omnes permanasset, ac nō protinus occupans Aristænetus eam sopis-
set, ciuiliter dextręq; admodū inducta temulentia. Cæterū Alcidamas
(siam em̄ potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubeni-
ti: tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uul-
tu: præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omne. Sub hæc
quū risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod spōsæ, Herculī Dei

mei nomine propinauerim? Imò illud scito, opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunq; futurū, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interitus, animo liber, tum corpore adeo robusto, simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiā usq; ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quū iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferaatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans ī neq; pacem, neq; quietem acturū amplius. Forsitan & baculum illisit, sed alicui, ni commodū id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nā hanc simulatq; conspexit, lenior acmitior esse cœpit, ac stomacha, si desj: obambulans interim ac placentā auide uorans. Iā uero pleriq; temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiū. Nam & Dionysodorus rhetorēm illic agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cōtexens atq; consarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenā: oppido q; ridiculam. In primis aut illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul dypeos.

Tum illud quoq;.

Tum uero clamorq; uitum luctuq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literis, à puerō acceptum legebat. Verū quum n̄ quorum partes erāt edilia inferre, aliquantis per, ita ut solent, cestarent morarenturq; Aristæ netus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem: iussit ridiculū aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur cōuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidā, deraso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristaē in morē erectos, hic saltabat, atq; inter saltandū, quo maiorem cōcitatet risum, rotatu sese circuagebat, distorquebatq;. Tū cymbalo rōcusso, sonabat interim quiddā, linguam imitans Aegyptiorū. Postremo dicteria quædā iaculabatur in eos qui aderāt. Ac reliqui scomitate tacti ridebāt. Verū ubi & in Alcidamantē simile quiddā torsisset: catulum illū Melitæum appellans, indignatus ille (Iadudum aut p̄ se ferebat, quod inuideret illi: dū pbaretur, ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod n̄ faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingā. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, Pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophū cū Morione compositū, quū ferire, tū uicissim feriri. Proinde

inde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam iactus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu cōprobato certamine superatus. Hæc igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tādem ingressus & Dionicus medicus haud multo post peractam concertationē. Aiebat autem in mora fuisse Po, lyprepontem tibicinē, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia ui seret. Ac planè quiddam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo te neri. At illum protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse: scutū sublata manu gestantē. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominē: idq; ea lege ut uictus præscriptū certuīnq; plagarum numerū acciperet. Ac sese priorē cecinisse, prave atq; imperi te: deinde traditis illi tibijs scutum ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein quum minore iā discrī mine cū illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorū opera seruatum sese. Ostendebat aut & plagarum uestigia quædam: nōnullāq; in facie tubera liuētia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nō minus placuisse, q; Morio ipse: proxime Istiæ um reclinans sese, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidem haud absque nomine quodā nobis aduenerat: imò prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nā prodiens in mediū conuiuū puer quidam, qui se ab Etœmode Stoico uenire diceret, epistoliū quoddam adferēs, aiebat ab hero sibi mandatum, ut eo palam omnibus audientibus per lecto, rursus domū sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, ad motus ad lucernā legebatur. PHILON. Nū orationē Luciane in sponsæ laudem cōpositam, aut carmē nuptiale: quod genus permulta faciūt: LVCIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Etœmodus philosophus Aristinæto. Quā nō mouear conuiuīs omīs ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi cō plures ea causa molesti sint, te multo ditiones, tamē haud unq; illis mo re gessi: perpendens nimīrum, quātum sit in eiusmodi cōpotationibus tumultus, quantū licentia petulantiaq;: uerum aduersus unū te mihi videor meo iure stomachatus, q; quum tantum temporis à me officiō fissime cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præterieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem tam ingratum præbueris. Nā ipse felicitatem nequaq; in hoc statuo,

si quis mihi impariat, uel suem sylvestrem, uel leporem: uel placentam: quae mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quodque dem etiam hodie quum apud discipulum Pamenem coenare mihi licuerit, opiparam (ut vocant) coenam, non annui tamen uehementer obsecrati, tibi scilicet demens ego, memet ipsum teseruas. At tu nobis praeteritis, alios accipis conuiuio. Idque merito facis, nec enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehendis illam phantasiam habes. Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint perfecta: nempe ab egregiis istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho, Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi videor os protinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut haec quae inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponatur, quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quid sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimur in tanto rerum strepitu, tamquam occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primum mane domini tuae: deinde rursus in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus haec respondebam. Qd si tibi videor coenae gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimur ipsem etiam Dianam indignatem, quod ille se sola non adhibuerit ad sacrificium, quem reliquos deos omnes acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi;
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Chalydon quidem haec Pelopei regio soli:
Qua parte lassum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei.

Immisit agros gnata Latona dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hac tibi e plurimis pauca citauit: ut intelligeres, cuiusmodi praetento viro Diphilum ad coenam adhibeas, cui & ipsi filium comiseris tuum. Idque recte. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atque obsequatur: atque adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidisse & aliud quidam. Quod quidem tu si libebit, est Zopyro eius paedagogo ueru esse cognosces. Verum non conuenit obturpare in nuptiis: neque accusare quenque:

quenq; præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem faceré, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porro famulo huic mādaui, ut si quā ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportādam, ut isthōc pacto te mihi de cœna purgares: ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse videat. Hæc amice quum legerentur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam illud qd' uulgo dicit solitū est, optabā, ut terra mihi dehisceret: quū uiderē eos qui præsentes aderāt ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etoemodem uitrum canum, tantu[m]q; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igit, quod eiusmodi vir esset: hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austerritate deceptos. Cæterum Aristænetū mihi quidem haud uidebatur hominem cōtemptu negligentiāue præterisse, uerū quod desperasset, si fuisset inuitatus, unq; adduci posse, ut annueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præbereret. Eóq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq; puer iam legere desisset, uniuersum conuiuum in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoemode intentū. Porro Aristænetus quanq; esset sane perturbatus, uehementerq; cōsternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, cōmode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulo autē post surgēs & Zeno clāculum sese abduxit ē conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet innuente, idq; tanq; patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem queritabat. (Nam gestiebat omnino cum Stoicis cōflictari, uerum dirumpebat, quod nō reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, necq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicq; præter roga tiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterum Etoemodes sunt pleriq; omnes. Videtis q; & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Etoemodes Diana, Di boni, q; bene auspicata omnia, q; cōgrua celebrādæ festiuitati. Ita per Louem inquit Hermon, supra hūc accumbens, inaudierat aut, ut opinor, aptū quendā Aristæneto paratum, ut in cōuiuio proponeretur, eōq; putabat non intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij, per lares Aristænete fac q; primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq; Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbū accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentiā censem esse.

Itane uos Chrysippū nominatis inqt Zenothemis? erigēs sese, maxj, máq; uoce intonās, an ex uno homine, qui nō legitime philosophia exerceat, népe præstigiatore isto Etæmodæ. Cleantem ac Zenonē metimini, uiros sapiētes. Atqui tādem estis ipsi uos: qui hæc dicitis, an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quā habebāt aureā circumtondisti? Cuius quidem facti pœnā dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nōne Sostrati discipuli tui uxorem stuprasti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An nō igitur silebitis, quū huiusmodi dedecorum uobis sitis cōscij? Atqui non sum meæ ipsi us uxor is leno, Cleodemus inquit, quemadmodū tu, neq; discipuli diversantis apud me uiaticū sustuli, qd' is deposuerat, eūq; facto rapuisse me p Palladem deierās abnegauit, neq; quaternis drachmis scenero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tēpore mercedem p̄soluerint. Verum illud inqt Zenothemis, haud quaç possis inficias ire, te Critoni uenenū quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid aut̄ erat in calice reliquum (erat aut̄ fermè semipennis) in duos illos p̄fundebat. Porro conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accumberet, alioqui eo malo nō indignus. Hermon igitur demisso uertice merum ē capite abstergebat, eos interim qui præsentes erāt attestans, quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus aut̄ quum non haberet calicem, inuadens primū cōspuebat Zenothemidi, deinde læua cōprehensum à barba, plagam in tēpus erat illisurus, ac senē fortasse necasset, ni Aristænetus dextrā sublatā retinuisset. Is mox trāscenso Zenothemide inter utrūq; medius assedit, ut eo ueluti mūro dirēpti, pacem inter ipsos ageret. Hæc igit̄ dū gerebant Philon, equidem uaria meo cū animo uoluebam. Primum illud statim occurrebat, nullū esse operæ preciū, si qd' disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id qd' est optimū, accōmodet atq; cōponat: quū uiderē illos qui uerbis alias antecellerent, q; factis ipfis sese ridiculous exhiberet. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne forte uerū esset, qd' uulgo pleriq; dictitarent, uidelicet eruditio nē à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarēt, quiq; sollicitudine curāq; quā illi adserrent, perpetuò tenerent. Quandoquidem quū ibi tā multi præsentes essent philosophi, ne casu quidem ullū erat cernere à peccādo immunem. Verū alijs faciebāt turpia, alijs dicebāt turpiora. Neq; em iam poterā eorum quæ siebāt culpam, uino autori imputare: mecum reputās, cuiusmodi essent, quæ Etæmodæ, neq; ci- bo, neq; potu etiāndum gustato, scripserat. Itaq; rerum uices præpostæræ atq; inuersæ videbantur, siquidem uidisses idiotas illos summatum modestia conuiciū agitātes, neq; uino petulantes, neq; indecore- sele

sese gerentes. At ridebant dūtaxat: & iā damnabant eos opinor, quos dudum suspexerāt, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebant, & cōuicjū certabant, & supra modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Cæterū admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus sceminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo cōuiuio gerebantur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebātur ijs: quæ de Eride dea poëtae fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuiū abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortum. Itidem Etœmodes mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiā in mediū proiecta, nō minus malorū, q̄z Ilias habebat, excitasse. Necq; enim finem cōtentioñis faciebat Zenothemis ac Cleodemus: q̄zq; medius inter utrūq; intercesserat Aristænetus. Age inquit Cleodemus, in præsentiarū quidem sat est: si literas nescire cōuincamini: sed craftino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: quā tādē gratia pecuniæ possessionem inter indifferētia ponendam esse cēseritis: cū ex omnibus nil aliud spectetis, q̄z ut ipsi q̄z plurimū pecuniæ possidentis: Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis: sceneratis atq; usūris incumbitīs, necq; non mercede docetis? Rursum quum uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad coenam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret: pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemis puer tenebat: omni carnium genere refertum, planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abiiceret, nisi quia puer non omittebat ē manibus gnaüter aduersus trahentē retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respōdeāt qua gratia damnēt uoluptatem: quum ipsi supra cæteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto, quāobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modum diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quēadmodum & apud Platonem nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, quum omnes qui aderant, tum in primis Aristænetus atq; Eusebius, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus

tentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōiuncta pars, absolutam coenam uocant, singulæ singulis aues, carnes apri, gnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentæ, beuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aliu condere: seu domum asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eutrito, eadē in parte mensæ, una ambobus cōmuniſ, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendū, aut tollendum. Deinde altera Zeno nothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos spōso ac mihi. Porrò Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanè. LVCIA. Tum Ion, prīmus igit exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset, Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, dēq; animi immortalitate sermo haberetur, uerū ne mihi contradicant, n̄j, qui diuersam philosophia sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurū, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent: n̄j demum ad absolutam illā uirtutem pertingere potuissent. Quod si uitis omnino ducenda sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habent, uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestive dicerentur, tum Dionysodorus, non tu deines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hincere audes, inquit, sterquilinum? Ad Hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grāmaticus Istiæus uir optimus ille. Desinat inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Eleagiaci uersus hi, si satis meminiti.

Nuper Aristaineti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salve & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:

Nereo prior, ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut cibi tolle
rentur

Iamq; tollebat Aristænetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerat pposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi erat proposita. Eudem ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea suisse proposita: atq; hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissima inter se trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: nō aliter q̄ Patorci cadauer hinc atq; hinc attrahere conātes. Postremo uicit ille, atq; abstulit: plurimum interim risum præbēs cōuiuis: maxime quum eam ob rem postea grauiter stomacharet: perinde quāsi atroci affectus in iuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbēbat: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniā æqualia fuerat apposita, citra pugnam sustulerat. Cæterum ausi: quæ iacebat ad Hermonis partem: erat altera paulo pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suā uterq; sublatatus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nūc q̄ maxime fac animum aduertas, iā em ad ipsum nego: caput puenimus) Zenothemis inquā: omissa ea quæ se spectabat, eā quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiscula. At ille cōtra nitēs retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore contorto utrīq; in alterū irruentes ipsiſ autibus facies mutuò cædebant: ac barbis inuicē prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum, puta Hermon, ille uero, nēpe Zenothemis, Alcidamātem ac Diphilū. At cæteri quidem ad partes accesserūt, partim huius, partim illius: præter unum Ionē, qui se se neutrum atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem cōserti pugnabāt. Ac Zenothemis quidē scyphū ē mēsa sublatum, eum qui corām Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, alio sed flexus aberrat.

Verū spōsi caput dissecuit: alto grauissimōq; vulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ mediū in prælium insiliebat: cum primis autē adolescentuli mater: quū iam sanguinē eius aspexisset, præterea & spōsa metu territa, psiliit. Inter hæc Alcidamas, strennuū virum præstitit, quum Zenothemidi ferret opē, & illiso suo baculo, Cleodemi quidē caluariā, Hermonis uero maxillam cōminuit: ad hæc ē famulis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quanq; illi nihil his rebus territi cessebunt. Verum Cleodemus intentato dígito Zenothemidi oculum effudit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum: ē sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calce uidelicet in dentes illius illiso: idq; à Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credidisset: non Istiæum. Iacobat

cebat igitur miser ille iuxta suum ipsius Homerū : Sanguinem ab ore
uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; etant o-
mnia : dum & mulieres eiularent Chereæ sponso circumfusæ, dumq;
alij has student compescere. Porrò maxima malorum omnium pars
erat Alcidamas, postea q; semel ad suū redisset ingeniuū feriēs, quicūq;
forte in ipsum incidisset. Necq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito,
ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spe
etabā omnia, neq; me ei negoio admiscebā, nimirum Ithaci iam do-
ctus exēplo: q; esset periculosum eiusmodi cōflictus uelle dirimere. La-
pithas itaq; Centauro scq; uidisses, eueri mensas, effundi sanguinē, p-
iñci scyphos. Demū Alcidamas subuersa lucerna magnas induxit tene-
bras. Iamq; res ut est cōiectu facile, atrocior etiā multo esse cœpit, præ-
sertim quum haud esset prodiue, luminis copiam alicūde recuperare,
sed multa interim ac sœua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet,
nescio q; lucernā tandem adportās, Alcidamas quidē repertus est tibi-
cinae uestē sustollēs, uiçp cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus aut in
alio quodā ridiculo facinore deprehēsus est. Nā ut surrexerat, scyphus
ē sinu illius elapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tu-
multu calicem sublatū sibi trādidisse, ne periret. Id ita factū, Ion admo-
dū sollicite quasi patronum agēs asseuerabat. His rebus dīmissum est
cōuiuum, à lachrymis denuo in ridiculū exitum cōuersum, idq; Alcida-
matis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò q; erāt saucij, sublati sarcin-
ae rītu, foras deportabant miseris affecti modis, maxime senex ille Ze-
nothēmis, pariter tū oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu-
damitās: adeo ut Hermon, quanq; ne ipse quidē expers malorum, nā
huic duo dentes fuerāt excussi, palam attestaret. Memineris inquiēs o
Zenothermis, ne posthac dolorem in medijs habendū ducas. At spon-
sus iā uulnere à Dionico curato, domū reuectus est fascijs reuincto ca-
pite, eidē impositus uehiculo quo spōsam fuerat abducturus. Atq; ita
miser ille nuptias acerbas celebrarat, Deinde & alijs item Dionicus p
sua uirili remediuū adhibuerat. Postremo postq; iā dormierant, aspor-
tati sunt, pleriq; medijs in uīs uomētes. Cæterum Alcidamas inibi re-
manebat. Necq; em̄ ualebāt hominē extrudere, posteaq; semel sese in
spondā abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset. Hic erat o bone Phi-
lon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in si-
ne Tragœdiarum nōnunq; accingitur.

Sunt fortunæ uarij casus. Plurima quæ haud speraueris unq;
Ea conficiunt numina diuūm. Rursum quæ certò speraris.
Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinatò exierūt.
Præterea

Præterea & illud iam didici non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

LVCIANICI CONVIVII SIVE LAPITHÆ. DES.

ERAS. RÖTEROD. INTERP. FINIS.

LVCIANVS DE A

STROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

E cœlo, dēq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cœlo, uerū de diuinatione acueritate, quæ ab illis in hominum uitā proficiscitur. Neq; tursum mihi libellus hic se traditurū aut doctrurum profitetur, quo pacto diuinationem hāc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cū in cæteris omnibus exerceat se, sui s̄q; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere īrprecio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est Regum inuitū Astrologia priscorum regum, quos Diū amabant. At huius ætatis mortales nō solum inscitia socordiāq; uerū etiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiā habent exosam, neq; salutarē eam, neq; ueridicā arbitrātes. Sed artē magis falsam atq; inanē, haud recte, sicuti mihi qdē uideat, sentiētes. Nēq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitia, ipsa musica parū est erudita: quin illi potius artū sunt ignari. Cæterū ars unaquæcq; suapte natura scita est. Prīmū igitur Aethiopes hāc rationē mortalibus tradiderūt. In causa fuit partim genitatis eius sapiētia. Nā cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliq; hoies antecellūt sapiētia. Partim regionis quā incolūt opportunitas, propterea qd' apud eos perpetua sit cœli serenitas, trāquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadē téperie uiuunt. Itaq; cum primū uiderēt lunam nō semper eodē uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliā atq; aliam uerti formā, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cū inquisissent, repopererunt hanc esse earū rerum causam, qd lunæ nō esset lumen propriū, sed à sole mutuatū. Inuenerūt aut & reliquarū stellarū motus, harū quas nos errores appellamus, nā Stellarum hæ solæ mouent, naturamq; earum ac potestatē, & effectus, quos unaquæcq; præstet nominibus quoq; inditis, nō illis quidē utq; uisum est, confictis: sed quæ notæ rerū essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimiis artem imperfectā tradiderūt. Porro Aegyptijs diuinādi rationem, quā ab illis dimidiata ad cuperāt, in maius puererunt, qui ppeq; mensurā etiā, ad quā unaquæcq; stella

Regum inuitū Astrologia

Aethiopes Astrologiae primi trit

erroneos planetas appellat genitatis eius. Vel vagas: Reli-

quibus artis ab Aegyptijs

stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerū instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiūtur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cælo reliquisc; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquāq; suis animanti- bus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, par- tim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum ua- tie fiunt. Neq; enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alij utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quæ quisq; inuenerat. Quin taurum etiam ob honore cœlestis tauri colunt. Nam Apis apud illos, res iti primis sacra. regio- nem sortitus est, & qui eā incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quā à cœleste tauro petunt. Ac nō mul- to post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Si quidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius scientiam referut, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie singunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omniū fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia perue- nit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicq; audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Callipéq; proga- tus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neq; rem clare docuit, sed præstigij ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas concentum mo- bilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitās Or- pheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Necq; enim illam homi- nis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerū hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uel- lent, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complusculæ stellæ uocan- tur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expres- sum, uel coloribus effectum, sedet in medio, canenti similis, manibus te- nens lyram. Circum hunc animatum innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo. Cūq; horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi tau- rus & cuiusmodi leo Orpheū audiant. Quod si eorū quæ dico, causas intelligas, tum & in cœlo harū unumquodq; contéplator. Fertur autē & Tiresia genere Boëtius, diuinādi gloria multum celebris fuisse. Hūc Tiresiam

legamus Orphei descriptio

Tiresiā ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarū alias esse foeminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiū quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquando foeminam, aliquando marem. Por
rò Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum ma- Quibus profuerit, Amulas
ximam Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curā fuisse Græcis, palam est.
Ac publico consensu statuerūt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is im-
perio potiretur. Ibi Thyestes arirem illis in celo demonstrauit, atque
hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus
de sole, dēcq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem mo-
do ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc
uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutū,
Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudē est assecutus. Equi-
dem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse,
non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectan-
tem, sublimiāq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlū non equo
ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamatis filio dixerim, quē
aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipsum sane Dæda-
lum Athenensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud existimo
eum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea maxime est usus,
tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore
& inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; polū
animo tolleretur, delapsus est à uero, totāq; aberrauit arte, & in mare
præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quo Græci secus fa-
bulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uo-
cant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoque cum ex Dædalo de Tauro audis-
set inter stellas apparente, dēcq; ipsa Astrologia, in artis amorem inci-
derit, ob id existimant factum, ut Daedalus illam tauro copularit. Sūt
autem qui sciētiā in portiones partiti in singulis partibus singuli elab-
orarint, alijs in ijs quæ ad lunam, alijs quæ ad Iouem, alijs quæ ad solem
pertinent cōgerentes, neque non cursum, ac motum & uim illorū. Atq;
Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehēdit,
non ille quidem uere, sed moriēs imperfectam artem reliquit. Hæc qui
ignorant, Phaëtonem solis filium credūt, fabulamq; de illo haudqua- De phaëtonē fabula
quam ueram narrant, adiūsse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi
liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ra-
tione foret aurigandum, Phaëtonem uero consenso curru, partim ob
ætatem, partim ob imperitiam ita egisse, ut aliquando esset uicinus ter-
ræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus at-
que æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingen-

ti fulminis telo percussisse Phaëton tem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequabantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt Populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaç hæc ita gesta sunt, neç pium est his habere fidē, neç Soli fuit filius, neç illi filius interijt. Sed narrat Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodū credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filiū, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycum Mercurij. Verum hi homines pīj Dījsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiās sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, iñ ueluti parentes sibi similia producit omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Mīnos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neque cætera machinatus est, quæ putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neç facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illū stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poëtæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere prisorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem egoradiorum ictsus esse coniçio, tū urbes quas in clypeo finixerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, d'eq; detectione, haud aliunde, quām ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis cōcursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porro de belli negotijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ.
Hæc cum intellegirent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neç moenia circumducerent, neç quenq; occiderent, neque ducerent uxores, priusq; de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ipsa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ coelestem illā uirginem repræsentat, ac Draco sub tripode uocem ædit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur, in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur

uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vl-
çadeo uero diuinatio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum erran-
do fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō
quo uidetum umbras & locum in amœnum, sed quod cuperet cū Tiresia
colloqui. Qui simul atq; in locum peruererat, quem Circe monstrarat,
soueam fodit, oues mactauit, cuīque complures essent umbræ, atque
inter has, matris quoque sanguinem bibete cupientes, nō prius ille pēt
misit ulli, ne matri quidem, quām Tiresia gustasset, coactusque esset si-
bi uaticinium ædere, potuitq; interim matris umbram uidere sitiētem,
ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem reip. administrationem ecce-
lo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, an-
te plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis admini-
strationem, crescente luna & euancēte, propterea quod omnia ab illa
regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperūt, nec in precio habue-
runt Astrologiam, sed ijdem ob imperitiam & stultitiam aiunt se luna
antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usq; adeo fuerint Astro-
logiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri nō posse, ut ho-
mines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa
sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœ-
lo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquām
esse eis cum his negotijs commercij, uerum secundum hos necessitate
circumaguntur, partim dicunt Astrologiam non esse quidem merita-
cem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunque fatis decreta
instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in cœlo suo qui-
dem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos perueni-
re. An uis equo currente, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, la-
pides subtilire, stipulaisque moueri uentis cursu concitatis, syderū uero
uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos perma-
nat, neque nostra tamen causa quicquām erit ignis, neque illi curæ est
æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit. At sanè fieri non po-
test, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicq;
earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars ad-
fert utentibus. Bona multo ante delectat eos, qui uentura præscierine,
mala uero facile cum imprudentibus uenerint, accipiuntur. Neq; enim
in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia tristiaq; uide-
tur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

LVCIANI DE ASTROLOGIA, DES. ERAS.
ROTERODAMO INTERPRETE FINIS.

S ORNATISSIMO DO
CTISSIMOQUE VIRO THOMAE RUTHALO RE
GIO APVD ANGLOS SECRETARIO,
THOMAS MORVS S. P. D.

Sili

I QVISQ VAM fuit unq vir doctissime, q Horatianum præceptum impleuerit, uoluptatemque cum utilitate cōiunxerit, hoc ego certe Lucianū in primis puto præstisſe. Qui & superciliosis abstinens Philosophorū præceptis, & solutioribus Poëtarum lusibus, honestissimis simul & facetissimis salibus, uitia ubiq̄ notat atq̄ infectatur mortalium. Idq̄ facit tanq scite, tantaq̄ cū fruge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nunq̄ non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob idipsum è tanto festiuissimorū numero potissimum delegi, quos uerterem, alij tamen alios fortasse longe prælaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed aliis aliam, pro suo cuiuscq̄ animo præfert, deamatq̄, non quam præcipuā tuto possit asserere, sed quæ sibi uideatur, ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neque temere tamen (uti spero) neq̄ soli. Nam ut à breuissimo incipiā, qui Cynicus inscribitur, quiq̄ posse uideatur ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret, s̄pē etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores, ipsiç minimas etiam gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, vir acerrimi iudicij, doctorum fermè omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usq̄ adeo Dialogus hic delectabat, ut bonā eius partē in Homiliā quādam quā in Ioannis euangelium cōmentatus est, inseruit. Neq̄ id immerto. Quid enim placere uiro graui, uerēq̄ Christiano debuit, q̄ is dialogus, in quo dum aspera, paruocq̄ cōtentia Cynicorum uita defenditur, mollis, atque eneruata delicatorū hominū luxuria reprehenditur. Nec non eadē opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperatia, frugalitas, deniq̄ arcta illa atq̄ angusta uita, quæ ducit ad uitam laudatur. Iam Necromantia (nam hic secūdo dialogo titulus est) nō satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felicissima, q̄ falsè taxat, uel Magorum præstigias, uel inania Poëtarū figmēta, uel incertas quauis de re philosopho rū inter

rum inter se digladiationes? Supereft Philopseudes, qui nō sine Socra-
tica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipſe declarat) in ridenda, coar-
guendaq; mentiendi libidine, dialogus nescio certe lepidior ne, an uti-
lior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uidetur, ut nō
satis immortalitati suæ confideret, atq; in eo fuisse errore, quo Demo-
critus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert
quid sentiat his de rebus ethnicus, quæ in præcipuis habent fidei Chri-
stianæ mysterijs: Hunc certe fructū nobis afferet iste dialogus, ut necq;
magicis habeamus præstigijs fidem, & superstitione careamus, quæ pas-
sim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam,
minus uidelicet expauentes tristia quæpiam ac superstitiosa mendaci-
cia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; autoritate narrantur, ut beatissi-
mo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostijs mendaciorū acer-
timo, nescio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulam illā de duobus
Spurinis, altero in uitam redeute, altero decedere, tanq; rem suo ipsius
tempore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mu-
tatis tantum nominibus, tot annis anteq; Augustinus nasceretur, irru-
sit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgimentes suis figmentis affici-
ant ij, qui se tum demum rem magnam consecisse putant, Christumq;
sibi deuinxisse perpetuo, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fa-
bulam, aut de inferis tragediam, ad quam uetula quæpiam aut delira-
lachrymetur, aut pauida inhorescat. Itaq; nullā ferè martyris, nullam
uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi men-
dacionum inferuerint, pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas
non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt
eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, &
in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usq; adeo nihil istius-
modi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut me-
moratus pater Augustinus testatur) ubi ad mixtu subolet mendaciū,
ueritaris illico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde s̄epe mihi su-
spicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uafris ac pes-
simis quibusdam nebulonibus, hæreticisq; cōfictam, quibus studium
fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quam prudentium credulita-
te, uoluptatem capere, partim fabularum fictarum cōmercio, fidem ue-
ris Christianorum historijs adimere, quippe qui frequenter quædam,
his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina configunt, ut facile
se declarent, ad ludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis hi-
storias diuinitus inspirata cōmendat, eis indubitate fides habenda est:
Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanq; ad Critolai regulam, appli-
cantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uo-

lumus,& inani fiducia,& supsticosa formidine.Sed quò progredior,
epistola fere iam librum superat:nec interim tamen uerbum de tuis lau-
dibus ullum,in quas alius fortasse totus incubuisse:quarumq; citra ul-
lam adulandi suspicionem uberrimam mihi materiam præbuissent(ut
cæteras uirtutes tuas omittā)uel egregia doctrina tua, summāq; in re-
bus agendis prudentia:quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis
negocijs,tam feliciter actæ legationes declarant:uel singularis fides,gra-
uitasq;:quam nisi satis perspectam,explorataq; habuisset,nunq; te
prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed cæterarū vir-
tutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctatur:quæ facit,
ut quum laudāda tam libenter facias:fecisse te tamen non libenter au-
dias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus:ut
has in græcis litetis studij mei primitias æquo animo suscipias,sinasq;
ut qualemq; apud te sint amoris,officijq; in te mei monumentū,quas
tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere,quod & si tam acre tibi iudi-
cium sit,ut quicquid erratum fuerit,nemo penetrantius uideat:is tamē
est ingenij tui candor,ut nemo libentius conniveat. Vale.

LVCIANI CYNI

CVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ, LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem?barbam quidem habes,& comā-
tunicam non habes,nuduſq; conspiceris,ac sine calce-
is,delecta nimirum uaga,inhumanāq; ac ferali uitā,
tum proprio corpore contra quām faciunt cæteri,sem-
per usus incōmode,nunc huc,nunc illuc circuis,in ari-
do præterea solo cubans,adeo ut plurimū etiam for-
dium,tritum isthoc pallium referat,alioqui nec ipsum,uel tenui filo,uel
molle uel florulentum.CYNI.Neque enim indigeo, siquid est huius-
modi,ut comparetur facilime,dominōque minimum exhibeat nego-
cij,id inquam mihi sufficit.At tu per Deos dic mihi,putas ne esse in lu-
xu uitium?LV C I A .Immò admodum.CYN .Contra in frugalitate vir-
tutem?LV C I A N V S .Admodum.C Y N I C V S .Cur igitur tandem quū
me uideas uiuentem frugalius quām uulgo faciunt homines,eos uero
sumptuosius,me,non illos arguis?C Y N I C V S .Quia non frugalius por-
Iouem uideris mihi,sed egentius uiuere,immò uitā omnino egenam
atque inopem.Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant
in diem

in diēm: CYNICVS. Vis ergo uideamus (quādoquidem huc processit oratio) quidnam in opia sit, quidq; rursus copia: LVCIA. Si tibi quidē ita uidetur. CYNICVS. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem: an aliud quipiam dicas: LVCIANVS. Esto istud. CYNICVS. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eō quō sit necesse peruenit: LVCIANVS. Scilicet. CYNI. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LVCIA. Quo pacto istud aīs: CYNICVS. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus, an non tegumēti gratia: LVCIANVS. Maxime. CYNI. Quid uestis, cuius gratia: nōne tegumenti etiam ipsa: LVCIANVS. Sanē: CYNI. At ipso per Deos tegumento, cuius rei gratia indigerimus, nō ne ut melius se habeat id quod tegitur: LVCIA. Mihī quidem sic uide tur: CYNI. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pedes: LVCIA. Nescio. CYNI. Atqui hoc pacto didiceris, quodnam pedum officium est: LVCIA. Ingredi. CYNI. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quam aliorum: LVCIA. Istud uero fortasse non. CYNI. At nō possent, seu sese melius seu deterius haberent, officiū suū præstare: LVCIA. fortasse. CYNICVS. Pedibus ergo nihilo peius affectis ui deor, quam alijs: LVCIANVS. Non uideris. CYNICVS. Quid corpus uero meum: Num deterius quam reliquorū: Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillus, corporis quippe uetus robur est. An meū ergo debilius: LVCIANVS. Non uidentur. CYNI. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquū corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibusunque adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidentur meū, quod quibuslibet cibis alitur: LVCIA. Manifestum est id quidem. CYNI. Nam nec uegetum esset, robustumque si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LVCIA. Ista quidem ita se habent. CYNI. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamque improbas meām, ac miseram prædicas: LVCIA. NVS. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu colis) ac superi terrā in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirū ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatē modo: uerū in uoluptatem quoque, tu tamen horum omnium aut maximā saltem partis expers es, nec eorum quoquām frueris nihilo certe magis, quam feræ. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt ferae: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quādoquidem grāmen tibi sufficit, quemadmodū & illis, pallium præterea circūfers nihilo mēdico decētius. Quanq; si tu

*corporis Virtus & bus
Amni robur mortubus*

his contētus recte sapis, tū Deus profecto neuticq; recte fecit, primum
 quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquū de
 inde apparatū uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut
 nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potū dulcē ha-
 beremus, pecunias haberemus, mollē lectū haberemus. Præterea pul-
 chras domos, ac reliqua demum omnia mirū in modum præparata.
 Nam & ipsa quoq; partium effecta deorum dona sunt. At uiuere omni-
 bus huiuscē bonis priuatū, id fuerit profecto miserū, etiam si ab aliquo
 quoq; priueris. Quemadmodū hi qui seruantur in uinculis. Longe
 uero miserius, si quis ipse se omnisbus bonis priuet. Nam ea demum
 manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicas. Verū istuc
 dic mihi: Siquis diuite quoq; alacriter atq; hūane, quin prolixē quoq;
 exhibente conuiuiū, tum hospites excipiente, & multos simul, & omni-
 genos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponē-
 te multa, atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; de-
 glutiat, nō ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt,
 præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unū duntaxat
 uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quām
 alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse probus ne:
LVCIA. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV-
 CIA. Ne id quidē. CYN. Quid uero si quis eiusdē mensæ particeps, mul-
 ta illa ac uaria negligat, uno quoq; iam ex his quæ proxime apponē-
 tur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat,
 eoque solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc tem-
 peratiorem & meliorem uirum illo putabis? **LVCIA.** Ego certe: CYN.
 Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? **LVCIA.** Quid nam?
 CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuiūm instruēti similis est,
 ut qui apposuerit multa ac uaria, atq; omnigena, uti essent quæ cuiq;
 conueniant, alia quippe ualentibus, alia rurlus ægrotantibus, atq; alia
 quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnisbus utamur omnes,
 sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiuscq; naturæ cōueniunt, & ex his
 ipsis, quacunque re maxime quemq; indigere contigerit. At uos illum
 qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis,
 ut qui rebus uti uelitis omnisbus, & undecunque partis, non solis cōten-
 ti præsentibus, existimantes propriam quidem neque terram, ne mare
 sufficere, sed importātes ab ipsis usq; terræ finib⁹ uoluptates, patrijsq;
 rebus peregrina præferētes, sumptuosaq; frugalib⁹, atq; ea quæ diffici-
 le cōparantur his quæ sunt cōparatu facilia. In sūma deniq; molestias,
 malaq; potius eligētes, quām abscq; molestijs uiuere. At isti quidē plu-
 timi

rimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad
 uos miseriam, erumna inq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si
 libet, argentum inq; considera; domus considera sumptuosas, uestes ope-
 rosas considera; atq; eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot
 laboribus, periculis: imo sanguine, ac cæde quantoq; hominū interitū:
 non ideo solum quod dū nauigant, propter ista pereunt complures: ac
 dum querunt, parantq; grauia perferunt: sed ob id quoq; quod digla-
 diationes multas patiunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem & amicis
 amici, & parentibus liberi, & maritis coiuges. Sic opinor Eriphylen quo
 que auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt,
 quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant caleface-
 re, auratæq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa ar-
 gentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei ite-
 lectuli, somnum suauiorem præbeant, imo uidebis frequenter in ebur-
 neo lecto, sumptuosisq; stromatibus, beatis illis somnum cotingere nō
 posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt,
 quin tabes faciunt potius corpora, ijsdemq; morbos ingenerant. Quid
 autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & fa-
 ciunt, & patiuntur: quamq; facile est isti cupiditatí mederi, nisi quis ue-
 lit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania, corruptelaq; sufficere
 uidetur mortalibus, sed iam rerum etiam usum peruerunt, singulis re-
 bus ad id utentes, ad quod minime paratae sunt, quæadmodum lecto
 si quis uti carpenti loco uelit, ac tanq; curru. LVCIA. Quisnam is est:
 CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanq; iumentis utimini. Nam eos
 iubetis, ut lectionas tanq; currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 residentis delicati, atq; illinc hoies perinde tanq; asinos aurigamini, im-
 perantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maxime, ijsde maxime
 beati uidemini. Tū hi qui pisciū carnibus non tantū ut alimentis utun-
 tur, uerum tincturas etiam quasdam ex his machinantur, eos dico, qui
 purpuram tingunt, nōnne & hī praeter naturam his utūt, quæ à deo
 præparata sunt? LVCIA. Non per Iouem, siquidem tingere etiam po-
 test non comedî tantū purpuræ caro. CYN. At nō in id tamē nata est.
 Nam & craterे quispiam, si præter naturam detorqueat, olla loco pos-
 set uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiā uni-
 versam illorum infelicitatem percurrere, quæ tāta est? Attu me quoq;
 quod nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamē quæadmodū mo-
 destus ille, his uidelicet dūtaxat, quæ mihi apponunt uestens, ac fruga-
 lissimis utens. Varijs uero illis atq; omnigenis minime inhiās. Acdein
 de quū paucis egeā, ac minime multis utar, ferinā tibi uideor uita uiues-
 re. Ag

re. At qui hac ratione tua Dñj pfecto in periculū ueniūt, ne & ipsi sint fēris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigēt. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrūq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egent, primum pueri quām adulti, deinde mulieres quām uiri, tum ægroti quām ualentes, atque omnino in summa, inferiora quālibet præstantioribus plurium indigent, proin-

^b ^{eret b} ^{l. m.} ^{g.} de Dñj omnino nullius egent tei, qui uero ad Deos accedunt proxime quām minimis egent. An Herculem putas omnium hominum pfectā tissimum, quippe diuinum uirum, deumque recte creditum miserum Herculolandis tunc fuisse, quum circuitet nudus, pelle duntaxat indutus, harum retum nostrarum nihil desiderans? At ille miser pfecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat, neque rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocūque intendisset impetum, omnes quaqua uersum superabat, nec in quenquām sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosque defuisse? atque ob id mundum obambulas se tantum uirum? Dicendum pfecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate uiuere uolebat, non indulgere delitjs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbamque & comam nutritre placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit, nempe meliores erant quām uos, atque adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquām aliquid huiusmodi, nihilo pfecto magis quām leo quispiam sese tondeti. Siquidem carnis molliciem ac lassuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoque uiri uolebant, ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quem admodum in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus splendoris quāndam atque ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmular, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatis homines non æmular mirabilis huius felicitatis nomine, quām in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac laeuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nō hil equinis differat, quales Chironis fuisse ferunt. Tū ut ipse stromatis præterea mihi, ut terra quævis mihi p se p cubili sufficiat. Domū uero ut mundū hūc existimē. Alimēta demū ut ea deligam, quæ facillime oportari possint. Aurum uero, argentumq; ne desiderem unq;, neq; ego,

*Theus Neptuni
filius & Hercule
discipulus*

neq;

neque meorum amicorum quisquam. Omnia namq[ue] mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidiae, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetā, minus uero quū habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentunt. Neque quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantum differimus instituto. Sed te demiror, quoniam pacto quum suam quandam citharedo uestem tribuas, cultumq[ue] atq[ue] adeo tibicini suum, & tragœido suum, bono uiro cultum, uestimentique propriam nullā existimas, sed eandem ei cum uulgo habēdam censes, idq[ue] quam uulgas malum sit. Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat magis quam hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit? quēc[um] illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero Cinædorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neque colore uestium, neque mollicie, neque camisiarum numero, neque lacernis, neque calceis, neq[ue] capillorum cura, neq[ue] odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cū Cinædis odorē oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstat. Voluptatib[us] uero nihilominus quam illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis, atque inceditis, immo uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanq[ue] sarcinæ, alijs ab hominibus, alijs uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quoconque sit opus. Egōq[ue] & frigus tolerare sufficio, & calorē pati, eacq[ue] quæ dñi obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contēti, sed omnium pœnitent, ac præsentia ferre non potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optantes æstatem, æstate rursus hyemem, atque in calore frigus, in frigore uicissim calorem, quemadmodum ægrotantes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atque hæc ita quum sint, iam nos in uitâ uestram traducere æquum cenfetis, nostramq[ue] corrumpere, quum saepe male consulta sint, quæ facitis, ipsiç[um] sitis in uestris ipsorum negotijs minime circumspecti, nihilq[ue] eorum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditas faciatis. Quamobrem nihil profecto differtis uos, ab his qui tortante feruntur. Illi quippe quoconque fluxus intenderit, eo rapiuntur, & uos itidem quoconque libidines. At similiter quidem uobiscum agitur, ut cum quodam qui equum insatum ascenderat,

Equus

Equus igitur virum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currente non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei, rogauit quoniam tenderet. Hic respondit, quounque huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem quounque videatur affectibus, suggillatum uero, interdum quoque voluptati, interdum quounque ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdum ira, interdum meus interdum aliud quippiā huiusmodi uos auferre uidet. Neque enim unū duntaxat equum uos, sed multos insipientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac praeupta. Vos tamen priusq; cadatis casuros uos esse nescitis, at hoc de tritum pallium quod uos ridetis comaque habitusq; meus tantam habet uitam, ut uitā mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerteretq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atque ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atque modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congreguntur mecum, horum ego consuetudine delector. Eorum uero fores qui homines vocantur, nō obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dij, ut ego, comati, barbatiq; sunt, an quoadmodum uos, rasi singuntur atque pinguntur.

Quin plurimos etiā sine tunicis cō, spicies, ut me nūc esse uides.

Quo pacto igit audeas
posthac hūc habitū
uitio dare, quū
deos etiā de
cere uide/
atur?

LVCIANI CYNICI, THOMA MO
RO INTERPRETE,
F I N I S.

MENIPPVS SIVE NE

CROMANTIA LVCIANI THOMA MORO
INTERPRETE. MENIPPVS, PHILONIDES.

MENIPPVS.

ALVE atrium domusq; uestibulum mea:
Vt te lubens aspicio luci redditus.

PHILO. Num nā hic Menipp⁹ est canis ille?
Non hercle alijs, nisi ego forte ad Menippos
omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus
huius insolētia: claua, lyra, leonis exuiae? Ad
eundus tamen est. Salve Menippe. Vnde no
bis aduenisti? diu est quod in urbe non
uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHILO. O Hercules clam nobis Menippus uita functus est, reui
xitq; denuo?

MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHILO. Quænā cauſa tibi fuit nouæ hui⁹ atq; incredibilis uiæ? MENI.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:

Quam pro iuuenta haud paululum impotens.

PHILO. Siste o beate Tragica, & ab iambis descēdens sic potius simpli
citer eloquere, quænā hæc uestis, quæcauſa tibi itineris inferni fuit, quū
alioqui neq; iucunda neq; delectabilis sit uia? MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiāi.

PHILO. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos cōfingim⁹
farcinatis uersibus. MENIP. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripi
de atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum,

ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo pa
cto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur?

PHILO. Nihil noui. Sed quēadmodum prius actitabant, rapiūt, peie
rant, foenerantur, usuras colligunt. MENIP. O miseri atque infelices.
Nesciunt enim, quālia de nostris rebus nuper apud inferos decreta
sunt, qualesque sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cer
berum

y berum

berum nullo pacto poterunt effugere. P H I L O . Quid ait? Noti ne
aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est. M E N I P . Per Iouē,
& quidem multa, uerum prodere non licet, neque arcana quæ sunt reue-
lare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. P H I-
L O . Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc in-
uideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea
sacris edisseres. M E N I P . P V . s. Dura profecto iubes, & neutiquam
tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, di-
uines istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstru-
sum. P H I L O . Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quam ea
percurras omnia quæ abs te audire libetissime uelim: Quæ uidelicet de
scesus causa fuerit, qs itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illuc uideris, &
quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uiden-
di curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebatur nihil omni-
no prætermissee. M E N I P . Parendum etiam in his tibi est. Nam quid
facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res ani-
mum meum ad hunc descensum impulerint. Ego igitur quum adhuc
puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac
bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, ad
ulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fra-
trum & sororum nuptias. Hæc me hercle omnia bona pulchraque pu-
tabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam
ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime
contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mo-
uere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus consti, incertus
omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putau-
mœchaturos, aut seditiones inuicem suis moturos, nisi de his rebus
perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatores his aduersa-
iussuros, nisi id cōducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram,
uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dede-
re, rogaréque uti me utcunque liberet uterentur, uitæquæ uiam ali-
quam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans
ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex sumo (ut aiunt) in flam-
mam coniicerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans sum-
mam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo, ut præ his
ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim solus
me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ
curlum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnis
no labo-

Ex fano

cid re

no laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijque obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcas celebria illa de uirtute carmina, & sudorum uidelicet, & accluem in ueticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, eaturique possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam: de quo ideas incorporeas, substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam. & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quū diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquam hincere potuerim, atque id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nūquām posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitans tibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Praeterea quod multo erat istis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, compreiēam cum ipsorum uerbis praeceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniām, auidissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de scōnōre litigantes, pro mercede docentes. Omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam refrebant. Voluptatem rursus omnes fermè palam incessebant. Clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoq; spe frustatus magis adhuc ægre molestéque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unā cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uere adhuc ignarus oberrarem. Per uigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit intentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putau, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoque perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quanq; sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quam poteram celerrime Babylonem uersus recta cotendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldaeorum quendam hominem certe sapientem, atque arte mirabilem, toma quidem canum, admodumque promissa barba uenerabilem.

Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uellet, in illam me uiiam deduceret. At tandem homo me suscipiens primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum muisitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine praecones inepti solent) uoluble quiddam atq; incertum proferebat, nisi quod quosdā uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusq; in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum & Choaspī lympha, lectus uero in herba sub dio fuit. At post q; iam præparati satis hac diæta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; abstersit, faceq; lustravit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen sub murmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris laderer circumiens, reducit domū, ita ut eram reciprocantem, ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem, ac me quidē his, quæ uides ornavit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicere, sed Herculem, Vlyssem, aut Orpheum. PHILo. Quid ita ó Menippus? neque enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPI PVs. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiç arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descéderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transire, utpote notior tragicò admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen priongressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, multa, & in id mysterium deniq; quibuscumq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemus oboris.

Atq; aliquantis per quidem in fluuio ferimur, deinde in syluam delatis sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmisso, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & soueam sanguine conspergitus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quam poterat maxima clamitás, dæmones si-

nes simul omnes cōuocat, Poenas, Erinnes, Hecaten nocturnam, ex cel
sāmq; Proserpinam, simul cō polysyllaba quādam nomina barbara, p. f. laba
atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmi,
ne solum ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè tri-
stis ac moesta fuit,

Vmbrarum at r̄imuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidē inferorum patebant pleraq; lacus pyriphlethon,
ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatum, Rhadaman-
thum propermodum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū
quidem latrabat cōmouitq; fese. At quum ego lyram celeberrime cor-
reptam pulsasse, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaq; ad
lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nau-
gium, & eiulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabāt omnes,
hic femur, ille caput, aliis alio quopiam membro luxatus, usque adeo,
ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Cha-
ron quum leonis uideret exuuias, esse me ratuſ Herculem recepit, trans
que uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam.
Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarza-
nes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratū
quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ
undiq; mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo proce-
dentes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem
in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Poenæ, Tor-
tores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt
ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœ-
chi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quid-
uis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores prodi-
bant pallidi, uentricosi, ac podagrī, quorum quisq; trabe uinctus erat, ferri pondere duorū talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ
fiūt omnia cōspicimus, & quæ dicuntur auscultam⁹. Accusant aut̄ noui
quidam atq; admirabiles rhetores. PHILo. Quinā ergo hi per Iouem
sunt, ac ne isthuc quidem te pīgeat dicere. MENIPPVS. Vmbras ne un-
q; istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILo. Quid nī?
MENIPPVS. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus accusant,
testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quādā
ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum ueritatæ sem-
per, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quē-
libet examinans, impiorum telegabat in coetum, poenas ibi sceleribus
suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dū

y ; uiuerēt;

uiuerent, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se ferè expectabāt, nī mirū breui perituram eorū superbia fastūq; detestatus, quippe qui nō meminissent mortales ipsi quum sint, se bona quoq; mortalia conse-
quatos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias, inquā, genus, mu-
nia, nudi ac uultu demisso steterunt tanq; somniū quoddā hūanā hāc
felicitatē recogitantes, adeo ut hāc dū conspicarer nimis q; delectatus
fuerim. Et si quē eorū forte agnoueram accessi, atq; in aurē silenter ad-
monui, qualis in uita fuerat, quantoperéq; fuerat inflatus, tum quum
plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq; à famulis il-
lius expectabāt egressum. At ipse uix tandem illis exoriēs puniceus, aure
us aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutates putabat, si pectus
dextra mūe porrigenus, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista
moleste ferebant. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe
Dionysiu Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione
accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyrenæus Ati-
stippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiūsq; pluri-
mum ibi ualet autoritas, fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pec-
na, asserens illum eruditorum nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos
à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ó amice &
multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagro-
rū sonus auditur, & eiulatus hominū in igne flagrantium, tū rotæ & tor-
menta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, cruciatuq; pariter
omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerū
omnes poenitebat. Et quosdā quidem eorū, dū intuemur, agnouimus,
uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebāt,
nostrōq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquādo respiciebāt, id ser-
uilem admodum abiecte q; faciebant, atq; hi quidē quām olim putas
onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dīmidium remit-
tebatur, & quum interquieuisserent, denuo repeatabant ad poenam.
Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phry-
giūm q; grauiter affectum Tantalū, genitumq; terra Tityū, Dñ boni,
quantū? Integrū stratus agrū occupabat. Hos tandem prætereūtes, in cā-
pum uenimus Acherusiū, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atque
aliā simul mortuorū turbā in gentes, tribusq; dispositā, alios quidē ue-
tulos, quosdā ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iu-
ueniles & integros, & hos potissimū ob illam condiendi efficaciā Aegy-
ptios. Verū dignoscere quēlibet haud p̄clue fuit, adeo nudatis ossibus
oēs erant inuicē simillimi, nisi quod uix tandem eos diu intendētes agno-
uimus. Quippe cōferti cōsiderbāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; serua-
tes amplius pristinæ formæ uestigium. Cū igit multi simul offei cōfiste-
rent, inuicē

inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, denteſq; nudos ostenderent, haſitabā certe meū, quonam ſigno Thersitem à Nireo illo formoſo diſcernerem, aut meti dicum Irum à Phæacū rege, aut Pyrrhiam coquū ab Agamemnōne. Quippe quibus iam nihil ueteris permanſit indicij, ſed oſſa fuerūt inter ſe ſimilia, incognibilia, nullis inſcripta titulis, nulliq; unq; diſnoſcen- da. Hæc igitur ſpectanti mihi, per ſimilis hominū uita pompa cuipiā longā uidebat, cui præſit ac diſponat quæq; fortuna, ex hiſ qui pom- pam agunt, diuersos uarioſq; cuiq; habitus accōmodans. Alium ſiqui dem fortuna deligens, regijs ornat inſignibus, & tiaram imponens, & ſatellites addens, & caput diademate coronans. Alium ſerui rurſus or- natum induit, hunc formoſum effigiat, hunc deformem atq; deridicu- lum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet eſſe ſpectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem ſinit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed or- natu cōmutato Croſsum quidem coēgit ſerui, captiuicq; uestes induere. Mæandrium autē olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uiciflīm ornat tyranide. Et aliquantis per quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompa tempus præteriit, apparatum quisq; reſtituēs, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilō à uicino differens. Quidam tamen ob inſcritam quū ſuos fortuna cultus exigit, ^{Sunt cupido} & preferunt atq; indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis pri- uati, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoque uidiffe te plerunq; puto histriones iſtos tragicos, qui (ut fabulae ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami ſiunt, aut Agame- mnones. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo ante tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo post ſeruus, poeta iubente, progre- ditur. At quum fabulae iam finis affuerit, quisque auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pau- per atq; humiliſ obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, ſed Polus filius Chariclei Suni- enſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res habent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur. PHILO: Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſque tumulos habent ſu- per terram, & columnas, imagines, titulos, nihilō ne ſunt apud infe- ros plebeis quibuslibet umbris honoratores? MENIPPVS. Nuga- riſ tu quidem, nam ſi uidiffes Mausolum, Carem illum dico Pyrami de celebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum quod- dam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum tur- ba delitescens. Hoc tantum cōmodi mihi uideatur ex monumento re-

ferre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam
 quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum
 haud amplius pedem necesse est eo iacete cōtentum, se se q; ad loci mo-
 dum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce
 nostros satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut saltamenta
 uendētes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quem
 admodum contumelij à quo quis afficiantur, atq; in faciem cädantur
 perinde atq; uilissima mancipia, Itaq; Philippum Macedonem con-
 spicatus, continere me certe nō potui: ostensus est mihi in angulo quo
 dam detritos calceos mercede resarciens. Quin alios præterea multos
 erat uidere mendicantes in triujs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycra-
 tes. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, penēq; incredibilia. So-
 crates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alias?
 MENIP. Socrates profecto etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit:
 uersantur autem cū illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est
 alius inter defunctos garrulus. Inflantur autem illi etiamnum, atq; in-
 tumescunt, exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapa-
 lo uicinus Assyrio Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorū
 sumptuosorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris for-
 tunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cu-
 bans, ut plurimum cantat, aspera nimis atque iniucunda uoce illorum
 eiulatus obscurans, adeo ut id ægrefarentes, nec Diogenem ferre ua-
 lentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem:
 cæterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus di-
 uites esse sanctum: MENIPPVS. Bene admones: nescio enim quo pa-
 cto quum hac de re dicere proposuisse, ab instituto sermone procul
 aberraui. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduoca-
 uerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspi-
 ciens ergo multos concurrere, me quoque cum illis simul immiscens,
 unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt
 igitur & alia multa: postremo uero de diuitiis negocium, in quos
 posteaquam plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniu-
 ria, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decte-
 tum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapien-
 tes, ac uim inferentes, inopeisque omni modo despiciunt habentes,
 Curiæ Populoque uisum est, ut quum functi uita fuerint, corpora
 quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant: ani-
 mæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in
 tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transe-
 tint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque à pauperibus
 agitat.

agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Cal-
tarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur le-
ge recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpi-
na, allatruuit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque
fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego
statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat, ordi-
ne narrata supplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus
putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, palli-
dus, uoce gracili) o fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapienti-
bus istis profectam, haudquaquam idem inuicem nisdem de rebus sen-
tientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhada-
manthus interdixit. Nequaquam, inquit, o patertule, sed dic amabo,
neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abdu-
cens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Opti-
ma est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quam
obrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte
principia semper ac fities inquirere, & uafros hosce syllogismos de-
spuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita
perseguere, ut præsentibus bene compositis minime curiosus, nulla re
sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensque traducas.
Hæc quum dixisset, rursus Asphodelorum in pratum sese corripuit.
Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, o Mithrobarzane
quid cunctamur: ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille:
confide, inquit, o Menippe, breuem quippe facilemque tibi monstra-
bo semitam, & me protinus abducens in regionem quandam magis
priore tenebris osam, manu procul ostendens subobscurum tenuique,
ac uelut per tñmam influens lumen: Illud, inquit, Trophonij templum
est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendas, atq; illico
fueris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago dif-
ficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pa-
cto, in Lebadiam perueni.

NECROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI,

THOMA MORO INTERPRETE,

F A I N I S .

Lucianus

262
LVCIANI PHILOPSEV
DES SIVE INCREDVLVS, THOMA
MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

Otes mihi Philocles dicere, quidnam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quū & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maxime animū intendant? PHILOC. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc (ut aiunt) neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur, uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes sefellerunt, uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & socrorū redditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cūpicio, cuius commodi gratia istud agunt. PHILOC. An alicubi tales aliquos iā deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHILOC. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimi loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabilis: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijsq; studiosos, adeo ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quam mihi, Herodotus, Ctesiasque Cnidius, atque his superiores, denique Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc audiabantur, uerum usque ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisque seruatum. Me ergo saepe illorum uersuum nomine subiit pudor, si quando coeli sectio nem, ac Promethei uincula recenserent, giganturinq; rebellionem, atque omnem

omnem illam de inferis tragœdiā. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cynum uersus sit, & quemadmodum ex muliere qui spiam in auiculā ursamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimærasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamia[m]q; metuunt: quamquam poëtica sint fortasse tollerabilia. At urbes iam gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an nō hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Louis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium ædītūm ē terra ferunt, pri mosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multo uerecundiores quām Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Chorebi cu iuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credit in alatis draconibus per aërem uectum esse, aut Pana quendā ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Boreā raptam esse, impius nimirum hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueracq; non credat, usq; adeo obtinet mendacium. PHILOPS. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendū: nam illi delectationē illam quæ ex fabula proficisci, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi segmentis conciliant: quod si quis fabulas auferat ē Græcia, nihil obstiterit quo minus earū narratores fame intereat, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audiēt uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideātur. TYCHIADES. Recte dicas, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædā abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurdā referrent. PHILOPS. Atqui Tychiade, uit grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uitrum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCHIADE. At nescis amice qualia referebat: tum ea quām cōstanter asserebat: præterea quām sancte in plerisque iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset, ac tantū temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam

simiam circūtulisset, adeo absurdā narrabat. PHIL. Quānam illā (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturā sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuisere, si quando uidelicet multo ocio abundarē. Hodie uero quū opus esset mihi cōuento Leōthico (est aut, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eū se ad Eucratē mane cōtulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborū nomīne, nempe ut & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerauit, alios uero confertos reperi, in qbus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirū? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodū terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac moribus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descendebat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quum me consiperet: quanq; interim dum ingrediter, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamē ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerē, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eum ægrotare nesciuerim: quod ubi resūsem, curriculo uenerim, ad sedi prope, & illis quidē sermo iam de morbo erat, & quædam iam ante dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igit: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollēs humo mustelæ dentē, sic interfictæ, ut ante dixi, in leonis pelle illigauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pelle (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius fœmellæ uirginis adhuc, & nōdū initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximèq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedóq; eius ac manus dextra, pilicq; qui recti è barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carnine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit, Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidā Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiā persequendo capiunt. Laudabant qui ade-
rant,

tant, tanqz recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquā, incantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quū intus malū grassetur? Riserūt hunc sermonē meū: & palam in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat: quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudū autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati serre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atqz oleribus uesceretur, & uigorē animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridēs interim, Quid ais, inqt, Tychiade? incredibile tibi uideſt esse, ut ex rebus huiuscmodi parent quædā aduersus morbos remedia? Mihi certe uideſt inquā, ego: n̄iſi naribus adeo mucosis sim, ut credā ea quæ foris applicātur, nihilqz cum his quæ morbos excitāt, intus cōmunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturā operari: & quum appenduntur, sanitates immittere, id profecto nunqz fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pelleſ ſedecim mustelas integras inſuerit. Ego pfecto leonē ipsum ē dolorib9 ſæpe claudicantē uidi in uniuersa ſuipſius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neqz unqz tibi curæ fuit, ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduersus morbos, quum adhībentur cōferunt, ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febrium uidelicet iſtarum profligationes, quæ certo quodā ambitu recurruunt, tum ſerpentū demuſſiones, ac bubonū ſanationes, & cætera: quæcunqz anus etiam iam faciunt: quod ſi illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam ſimilibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauuīnque, ut aiunt, clauo extrudis. Necqz enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi uideſt fieri. Quamobrem n̄iſi reddita ratione perſuaferis primum natura fieri poſſe, ut febris tumorqz ueſteatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idqz ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ ſunt quæcunqz retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum iſta dicas, ne deos quidem eſſe credere. Si quidem putes fieri non poſſe, ut per ſacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne diixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam ſi maxime dij ſint, iſta tamen ſint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atqz arte medica restituētes. Itaqz Aesculapius ipſe eiusqz posteri ſalutaria pharmaſa admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circūligantes. Mitte hunc, inquit, Ion. At ego uobis mirabile quiddā narabo. Eram adhuc adoleſcētulus: annos natus fermè quatuordecim: quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uitis cul-

torem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa ple-
num iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim
dum ligaret palmites, ac uallis circūplicaret, adrepētem bestiolam ma-
ximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufu-
gisse, & se se rursus in latebram condidisse. Illum uero eūlare perditū è
doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipsum uideba-
mus in lectica domum à conseruis adportari: inflatum totum, liuidū,
ac superficie tabefactum, uix iam spirantē. Pater ergo quum id mole-
ste ferret, amicorū quispiam, qui tum forte aderat, Bono animo es, in-
quit. Ego enim uirum quendam Babyloniu ex Chaldæis, quos uocat,
protinus huc adducam, qui sanabit hominē: & ne diem narrando con-
teram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ue-
neno, quadā incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defun-
ctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atq; istud quidē haec tenus for-
san mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat
scabello, discessit in agrum: tantū potuit incantatio, & colūnaris ille la-
pis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe
in agrum profectus mane, quū pronunciasset sacra quædam ex uetu-
sto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter-
obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quicunq; intra eam re-
gionem erant. Veniebant ergo tanq; ad incantationē tracti, serpentes
multi, atq; aspides, & uiperæ, & cerasæ, & iaculi, phryniq; , ac physali:
relinquebatur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob-
senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus. Non
adsunt omnes inquit. Tum unum quendā ex serpentibus eum uideli-
cet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem:
ac paulo post uenit etiam ille. At postq; iam collecti constitissent, Ba-
bylonius in eas insibulauit. Atq; illi repente admodū omnes ab eius
flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi in-
quam Ion. Serpens ille legatus, iuueniem illum dico, utrum manu peri-
duxit draconē, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculum gestans inni-
tebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quo-
que olim minus talia credebā, quām nunc tu, putabam enim nulla rati-
one fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum con-
spicerem, peregrinū illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyper-
boreis) credidi, ac uictus sum: quū tamen multū diuq; repugnassem,
nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id in-
terdiu, ac super aquam ingredientem, atq; per mediū ignem inceden-
tem, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hy-
perboreum uolantem, aut super aquas ambulantē: & maxime, inquit
ille

ille, carbatinis indutum, quo calceamēti genere illi potissimū utuntur. Nā minutula ista, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunācū è cœlo detraxerit. Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiā suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinā perdidicisset: ut qui octo & decem quū esset annorū, iam absoluerau analyticā: tum physicam auscultationē in finem usq; percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnē significat. Ego uero quemadmodū par erat, quippe qui præceptor eram. Hyperboreū illum magum ad eum duco: conductū quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim præparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimū huiusmodi sacra peraguntur) fossam quum effodisset in aperto quodam loco domus, subdio circa medianam noctem, euocauit nobis primū quidem Anaxidem Glauciæ patrem, ante septem menses uita defunctū. Succensebat autē ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit: adferētem unā Cerberū, tum lunam detraxit multiforme quoddam spectaculū, & quod aliās aliud apparebat. Primū quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccinā formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperborēus ille tandem, quum finxisset quandam è luto Cupidinē. Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabar: paulo post autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauциā cōlectitur, eum quām insaniissime deperiens, & cum eo uersata est, quo ad gallos canentes audiuitus. Tum uero luna subuolabat in cœlum, atq; Hecate subiit terrā, cætera cū spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fermè diluculū. Hæc Tychiades si cōspexisses, haud quaq; amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis cōmoda. Bene dicas, inquam, ego credidisse equidē, si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerū tamen Chrysidem illam quam dicas, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atq; ipsa insuper luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim se se offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonū

si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiā magum admiror: quod cum ditiſſimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tantilli lucelli auidus Glauciā amoris compotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respōdeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeſte ſpectra illa carminibus ejſcientes? Atq; hæc me dicere nō opus eſt, uerum omnes nouerunt: Syrus ille ex Palestīna, qui harum rerum artifex eſt, quām multos mortales ſuscipiat, qui ad lunam cōcidant, oculosq; diſtorquent, ſpumāq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtit, rogaueſitq; unde ſint in corpus ingressi: agrotus quidē ipſe tacet, at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbarica, aut undecuncq; fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonē. Quin ego quoq; dæmonē quendā excuntem uidi nigrū certe & colore ſumidū. Non magnū erat, inquam ego, talia te Ion cerne: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtra familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euaniſtam: quantū ad nos homines luſciosos. Ita ne ſolus Ion, inquit Eucrates: iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiā multi incederūt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdiu: Ego profecto non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primū quidem turbabat ad ea: iam uero ob conſuetudinē nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulū mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiā ſumpto, factum carmenq; dōcuit nominibus multis plenum, niſi forte ne mihi quidem fidem ſiſ habiturus Tychiade. At qui fieri poſſit inquā, ut Eucrati non credam Diuonis filio: uiro in primis ſapienti ac libere, quæ ſibi uidentur domi in priuato ſuo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt ſingulis noctibus appetet: tum pueris, tum adoleſcētibus, tum ſenibus: hoc inquā, non à me dūtaxat audieris, uerū etiam à noſtris omnibus? De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris ſtatua quandā in atrio collo catam, ſanè quām pulchram, opus Demetrij: qui ſtatua humana ſpecie fingere conſueuit? Nonne illam dicis, inquā, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emissuri gestū reflexa in eam quæ diſcu fert, altero pede modice inſflexo, quæq; ſe erectura uidetur unā cum iactu? Non inquit: natūrū unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem diſcis. Sed nec eam quæ eſt ei proxiſa: eum loquor cui teniſ caput uinculum

Etum est, formosam illam. Nam id Polyceti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotaæ plasmata: tu uero an non ad aquā illam quæ influit, quāmpia uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatā, uulsiis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis, uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem, inquā uidi quandā à dextra Saturni, quæ tenias coronaſq; aridas habebat, pectoreq; folia quædā inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui, quum me sanasset triduo, febre pereūtem. Erat ne igitur etiam medicus, inquā ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quātū ualeat hæc, quam tu ride statua. An non eiusdem putas esse immittere febres, in quos uoluerit quandoquidem potis est ejscere? Propitiā, inquam, placatāq; sit hæc statua mihi, quæ tantū ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quū primū nox est, inquit, hæc è base descedens in qua steterat, in orbem totam domū circuit: omnes occurruit ei interdū etiam canenti: nec quisq; est quē unq; læserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuētes infestans, quū & lauat sape, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitū licet audire. Vide ergo inquā ego, ne forte nō Pelich⁹ hæc statua sit, sed Talus potius Cretēsis, qui apud Minoëm fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetri⁹, sed una potius ex Dædali machinis esse uideat. È base nanq; (ut aīs) etiam ista fugit. Vide, inquit, ò Tychiade, ne te posthac scōmatis huius pœniteat. Noui quidē ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrocia, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est ò Eucrates? Nam audire cupio, etiam si q; maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliāq; item numismata, quædam argentea ad crus eius affixa cæra, ac laminæ quoq; argenteæ: uota cuiusque, aut merces ob sanationē eius, qui ab eo liberatus esset, quū febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressā iam quum obseruasset statuam. At quum primū reuersus intellexit sacrilegio se compilatū Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq; furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanq; in Labyrinthū incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes.

malus male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctib⁹: adeo ut ubi
postridie appareret in corpore. In nūc & post ista quoq; Tychiades Pe-
lichum ride, ac me tanq; coxtaneū Minoi iam delirare puta. At ò Eu-
crates, inquā ego, quām diu æs erit æs, operisq; plastes Demetrius Alo-
pecensis fuerit: qui nō deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nū-
quā statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi mi-
naretur, admodum timuissem. Ad hæc medicus Antiochus. Et mihi ò
Eucrates, inquit, Hippocrates æreus est magnitudine fermè cubitalis:
qui tunc dumtaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domū
ambit: perstrepens ac pyxides euertens, pharmacāq; commiscēs, atq;
ostia circumuertens: maximēq; si quādo sacrificia prætermittimus: qui,
bus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiā
Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tem-
pore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirū decebat
boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperserit, aut caput co-
ronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: illud certe etiam testibus proba-
uero, quod ante annos quinq; uidi. Erat fermè uindemiæ tēpus. Ego
uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syl-
uam solus abibam: cogitans interim quiddā atq; cōsiderans. At post
quam in saltum perueni: canū primo latratus insonuit. Ego uero Mna-
sona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq; (quē
admodum solebat) coniciebam. At res haudquaq; sic se habebat: ue-
rum paulopost facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierem ad-
uenientē uideo terribilem: proceritate fermè semistadiali: habebat au-
tem in sinistra facem: in dextra uero gladiū uiginti circiter cubitorū. Et
inferne quidē pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonē referens
uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus,
tanq; cæsarie circuicincta: alijs collum amplectētibus, alijs etiam per hu-
meros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum
exhorri: & simul hæc dicens Eucrates, ostēdit omnibus brachij sui se-
tas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehemeter
inhiantes auscultabāt eum uiri senes, tanq; naribus traherentur, ado-
rantes apud se tam incredibile Colossum: mulierem semistadiale
gigantēum quoddā Mormolycium. Ego uero considerabam interīm,
cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapiētiæ nomine uersentur, uul-
goq; in admiratione habeantur: quū sola nimirū canicie barbāq; ab
ipsis differant infantibus: Cæterū etiam illis ipsis facilius ductiles ad
credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit Eucrates: illi
canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille proceri-
ores

ores Indicis, nigri & ipsi hirsutiç sordido squalidōç uillo. Ego igitur quum uiderē, restiti, inuerso protinus in interiorem dīgitī partē (qđ Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi appensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem, deinde cōspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyrphlegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdā etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebā ad, huc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quām per tribus familiaſç cū amicis cognatiç uersantur: in Asphodelo collocati? Cōtradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platonī, eiusque de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Plato, nemīç uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atq; ego omnia conspexi, & hiatus coīt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atq; in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narrat? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemīç in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabātç Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisç ò qualis: intendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigote: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti illico cognoui: Tātalum quum uiderem ac Tityū Sisyphūç. At cætera uobis quid cōmemorē: Postq; uero ad tribunal perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Parcæç atq; Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) assedit singulorū nomina percensens, qui morituri erāt: quos diem iam uitæ præscriptū præteriisse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit. At Pluto tunc incāduit, & ad eū qui me ducebat, nondū illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū De-

mylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego latus recuperens, ipse quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in vicinia ægrotans, etiam ipse non nihil ut renunciatum est. Ac paulo post audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus: Ego etenim quendam noui post uigesimalium diem quam sepultus est, re surrexisse. Nam hominē & anteç̄ moreretur, & postç̄ resurrexit, ipse curauit. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neç̄ tabuit corpus, neç̄ præterea fame corruptū est, nisi fortassis Epimenide quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eu- cratis filij è palæstra redeentes. Alter quidem iam ex ephebis excelle- rat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis no- bis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanç̄ è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulç̄ manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriae uxorem meam horum matrem noue- runt omnes; quo pacto dilexerim: Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret: uerum etiam postç̄ uita functa est. Quippe qui mundū eius uniuersum uesteç̄ qua dū uiueret, oblecta- batur, in rogam illius iniecerim. Septima uero post mortē die, ego qui dem hic in eundem lectum incumbebā: quemadmodū nunc, luctum eum mihi cōmitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tac- tus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atç̄ adsidet iuxta: quemadmodū nunc Eucratides hic, minore designans filium. Hic uero illico tremuit admodū pueriliter, ac dudu ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, am- plexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patie- batur, uerum incusabat me, quod quum ei suissem in reliquis gratifica- tuis omnibus, è sandalij aureis alterum non cremaueram, superesse au- tem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atç̄ ob id nos quum non inue- nitemus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc disser- rentibus scelestissimus quidem caniculus, qui mihi in delitijs erat, in lec- to cubans allatrabat, ea uero ad latratū euauit. At sandalium sub ac- ca repertum est: posteāç̄ à nobis incensum. An hæc etiam Tychi- ades recusabis credere, quum tam sint eidētia, quotidięç̄ obseruētur? Per Iouē, inquā ego, digni fuerint, q̄bus aureo sandalio nates puerorū more feriantur: si qui ista non credant, atç̄ usq̄ adeo impudenter ue- ro resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nostri illum doctrinæ nomine celebrem: qui co- gnominatur sacer. Atç̄ ego quidem, ut eum conspexi, respirauit: hoc ipsum

ipsum, quod proverbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora vir sapiens: a deo monstrosa narratibus: atque prorsus, iuxta vulgatum illud adagium, repente deum immisum esse mihi hunc a fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit: a surgente ei ac cedente Cleodemo, primu de morbo percontatus est, sequitur audisse dicebat, Eucratē iam se melius habere. At quidnam inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultavi, ac mihi certe uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quam ut huic adamatino persuadeamus (me monstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataque, ac mortuorum animas super terrā obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumque deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit, eas uero quae fatali morte naturali discesserint, haud quaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usquam a deo absurdum dixerit. Pet Iouem inquit Dīnomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ait, inquit Arignotus? in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri: præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideantur. Ignoscet, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non video. Quod si uidisssem, profecto & credidisse quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatida domus. Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauefactus illico fugiebat exactus a quadam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumque ruminabatur, neque quisque erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hac audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegypti, mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinente, postquam didicerat quo iterus essem, in certum, ut putabat exitum. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adestit uero dæmon ille, cum quopiae uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris niger. Atque hic quum adstarerit, undique me adsultum petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem

leonē uertebatur. At ego correpto in manū quām maxime horrendo carmine, simulc̄z uocem imitatus Aegyptiam, & incātans eum in dominicilij tenebrosi angulum quendā compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram cōdīcit, tum destiti. Mane autē desperatibus uniuersis, ac me quemadmodū alios mortuū sese reperturos putantibus, præter omniū spem progrediens. Eubatidem adeo feliciter illi adnuntians, quod puram sibi ac spectris liberam domū iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosc̄z multos (sequebantur autē huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxisse, ubi condentē se dæmona cōspexerā, iussi ut sumptis ligonibus matulisc̄z suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus: Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari p̄diḡs des̄it. Hac ubi narrauit Arignotus, uit prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multā mihi imputaret infaniam, qui talia non credam, narrante p̄fertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionē. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, sumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euénit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offendemus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dino macho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quemnam dignorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquā ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerū natura posse, ut quū se in monimēto extra portas clausisset, ibiçz degeret dies noctesçz scribens atq; cōponens, iuueneisque eum quidā illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circūsistentes, illum circūsilirent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta pertinuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postçz è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementē quempiā uirū esse Democritū? siquidē sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referā, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, eum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audīui non hoc vulga

uulgarī modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam ædidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recēserem. Inter nauigandum uero incidit in nos una nauigās uir Memphis quidam, ex sa-
cris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorū doctri-
nam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subter-
raneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicitis (in
quit Arignotus) præceptorem meum, uirum sacrum, rasum, lineis in-
dutum, doctum, puręq; lingua Græca loquētem, procerum, simum, la-
bīs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratē,
ac primum quidem quis esset ignorabam. At postq; uidi eum, si quan-
do in portum appulissemus, cum alia multa miracula faciente, tum
crocodilis insidentem agitasse, & cum feris uersantem, illas uero reue-
rentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempia uirum esse,
paulatimq; cōmitate mea in eius amicitiam ac familiaritatē insi-
nuavi, adeo ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tādem mihi persuadet,
ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus consequeret, neque
enim defuturos nobis ministros. Atq; ex eo tempore sic uitam duxi-
mus. Quum in diuersoriū quodpiam ueniremus, homo accepto pistil-
lo, scobināue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmē quod-
dam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs oībus homo uideretur. Il-
lud ergo abiens, & aquā hauriebat, & coenam parabat, instruebatq;
atq; in omnibus cōmode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde
postq; iā satis huius ministerij fuit, scobinā rursus scobinā, ac pessulū,
pessulū aliud recitans carmē reddebat. Hoc ego uehemēter conat⁹ nō
reperiebā, quo pacto ab illo expiscarer. Nā id mihi inuidebat, quanq;
in alijs esset facillimus. At quadā die in angulo quadā tenebricoso clā
illo delitescens subauscultauī propius incantationē illam. Erat autē tri-
syllaba. Tum ille quū pistillo mādasset quæ curanda erant, abiit in fo-
rum. At ego postridie illo apud forū occupato, acceptū pistillū quū or-
nassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā iussi ut hauriret.
Tum impletā amphorā quū tulisset, desiste inquā, neq; aquā amplius
haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam ob-
teperare uolebat, sed aquā hauriebat cōtinue, quoad hauriēdo totam
domū nobis impleret. At ego quū resistere huic rei non ualereim, time-
bam autē ne Pancrates reuersus (id quod etiā euenit) irascetur, cor-
repta secure pistillū in duas partes disseco. At utraq; pars amphoram
sumēs hauriebat aquā, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœpe-
runt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidē in ligna
rursus, quemadmodū ante carmē erant, mutauit. At ipse me clanculū
relicto

relicto, nescio quo clanculū se subducens abiit. At possis istud etiā nūc
 inquit Dinomachus, hominē ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille,
 dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunq; à me restitui po-
 test, postq; semel aquarius esse coperit. Sed deserenda nobis domus
 esset aquæ iam impleta. Non desistitis inquam ego, huiusmodi mon-
 strosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia
 incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clau-
 culum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcete er-
 go eis oportet, ne talia consuescant audire, quæ eos per totam uitâ co-
 mitata perturbabunt, atq; ad omnem strepitum meticulosos reddent,
 posteacq; eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admonuisti
 me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Ty-
 chiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinij, &
 quæcūq; quidā numine afflati proclamat, quæcū ex adytis audiuntur:
 aut quæ uirgo numeris eloquens futura prædicit; an uidelicet necta-
 lia credis? At ego quod anulum quendam sacrum habeo, Pythij Ap-
 pollinis imaginem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loqui-
 tur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriam meā res incredibiles narrare. Ce-
 terum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo heroë, mecum diu
 differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo
 uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audi-
 ui in Pataris. Itaq; quū ex Aegypto redirem domū, audiremq; illud
 in Mallo uaticinium apertissimum, simul ac uerissimum esse, tamen sic
 oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcūq; prophetæ quispiam
 in schedulâ inscripta tradiderit, recte me facturu putaui, si dum præ-
 ternauigarem, experiret oraculum, deumq; de futuris quippiam con-
 sulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quām longeres
 esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragediā,
 ratus non expedire, ut solus contradicerem omnibus, relinquens eum
 ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebā mo-
 lestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq;
 eoru mendacia. Atqui ego abeo, inquam, quæsitus Leonticū, nam
 opus habeo cum eo congregandi. At uos quandoquidē parum sufficere
 uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uo-
 bis partē uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam li-
 bertatē nacti, ut est uerissimile, mutuo sese epulis accipiebat, ac menda-
 cijs ingurgitabant. Talibus ò Philocles apud Eucratem auditis, uenio
 per Iouem inflato uentre, nō aliter quām hi qui musto poti sunt, opus
 habens uomitu. Tum libenter alicūde magno emerim pharmacū ali-
 quod, quod mihi obliuionem induceret eoru, quæ audiuī, ne me non
 nihil

nihil èatum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecates mihi uidere videor. PHILo. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt enim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quo scincq; rabidi canes mordent, uerū etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturū, atq; eum etiam eodē modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quū sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo sumus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem, quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI,
THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI DECLAMA TIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MO RO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrānum occideret: at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quū peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit: is qui ascenderat, ac tyrāni filium interemerat, tati quam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

Vum duos tyrannos iudices uno die pemerim, alterū quidem iam ætate defectum, alterum uero florentem, eóq; ad scelerum successionem idoneum, adsum tamē unicum ob utruncq; præmium petiturus: idq; quū solus omnium qui unquam fuere tyrannicidæ, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; macta uerim: filium quidem gladio, patrem uero nimo illo quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui & uiuens filium spectauit occisum, & tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui

A coactus

coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est, inseruit autem mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit. Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantum immutavi cædium, ac perimendi sceleratos nouavi modum: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uei o soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabam, sperabamq; me præmia pro peremptorum numero suscepturum, ut qui uos non præsentibus tantum malis eripuerim, sed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certam uobis libertatem præstiterim, nullo hærede scelerum relicto. At interim tot rebus à me præclare æditis, in periculum uenio, ne à uobis nullo præmio donatus abeam, soluśq; mercede frauder, quam leges à me seruatæ statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorum cæde commotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam & hoc pacto melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis, & magis item gaudebitis, repu-tantes quibus estis malis liberati. Necq; enim quemadmodum alijs perilsq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicē tyrannidem & unicā seruitutem sustinuimus: necq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquam similis pressit infelicitas, duos unius loco tyranos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodū senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensius supra modū fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicqd ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, & ultro neus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: cæterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendebat, quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cōtumelia, hæc omnia iuuenis

iuuenis siebant audacia: nā senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolera bilis facta est: nam quū animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maximē, diuturnam, imò æternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populūmq;, alijs post alium domino ac scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto non paruam spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secum dicere: at iam cohíbebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratum imperij cernebamus hæredem, quamobrem nec suscipere negotium audebat fortium qui squam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negotij difficultate detractauī, neq; periculum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortē ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cum gladio auxiliari consendi, consorte etiam tyrānicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cædem cōmuni libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidisse, ac satellites haud facile amouissem, obuium quenq; perimens, & quicquid obſiste tet conficiens, in ipsum negotij caput ferebar, in ipsum unicum tyran nidis robur, in ipsam nostrarum calamitatum materiam, & in summa arcis custodia sisteas, quum illum conspexisse sese generose defendentem atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci, ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totum negotium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strenue perfecta sunt. Quonam ergo iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splendido ac iuuenili & generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam inerte cæde minuerem. Dignum autē quærere carnificem quem, piam oportet, uerum post erumnam tum, ne & hanc lucrifaciat uideat, puniatur, appositum tantū ensem habeat: huic ergo reliqua cōmittō. Hæc ubi statuisse, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinauerā fecit, ac tyrannū interfecit, fabulæq; meæ supremū actum addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem adferēs, & omnibus securitatem denuncians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur fa-

Etis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat autem nemo, sed & honores tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contra dicere: atque haec uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi præmium dari, non quod studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedē de patria benemereri in animū induxerim, sed quod mea officia cupiam uestro præmio esse comprobata, ne despctus sit, neue inglorius fiat meus conatus, tanquam à uobis mancus, & præmio iudicetur indignus. At iste contradicit, & me præter æquum ait facere, qui honorari uelim, ac præmium referre: non enim esse me tyranicidam, neq; factum à me quicquam secundum legem esse, sed facto meo quiddam ad præmium petendum deesse. Rogo igitur eum, quid reliquum à me desideras: non uolui: non ascendi: non peremisi: non liberavi: num imperat quisquam: num iubet quisquam: num dominus minatur quisquam: num me maleficorum effugit quisquam: nō dixi ris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculum, & uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa: quis illa sustulit, ista præbuit? Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Si uero solus ego cuncta per regi, audens, perclitans, adoriens, interimens, puniens, alterum in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia: quid ingratum erga me populum facis? At ipsum non occidisti tyrannum: lex autem tyranicidæ præmium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto, nēpe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorū amotionem, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum à me non esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū mactauit. Cædes mea manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interfici: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris excusurus, & sycophantam in benemerentes acturus, si quis non ense, sed lapide ligoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum famé obsessum, ad mortis necessitatē adegisset: etiam ne tum requireres meamet manu peractam cædem: alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres: atq; id grauiore supplicio interfectorum maleficos?

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum supereft? quis iniuriaz metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est, modum rerum calumniantem, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsan ob longam seruitutem sim, quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse, siue quis ipse occiderit, seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coëgit tamen; atque occasionem necis dedit: æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atq; admodū quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæstio superuacula est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam æquum censeas, absoluic; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati beneficerit, indignū benemeritis præmio duces. Neque enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere nō me id destinante, consequutū. Quid ergo pertimussem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in vulnere gladium reliquissem, nisi id ipsum omnino quod erat futurū prædiuinasse? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus nō erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit non reddes præmium: ô curiositatem, quomodo necatus est curas, quū libertate fruari, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicas) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia valere sinit, neq; ultra curiosus inquirit. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, non exilium, nec redintegranda rebellionis mea, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in finem usque (si uidetur) excutite, an prætermissum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquam mihi defuit, quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum, paratumq; pericula pro cōmuni commodo subire, ac propria morte multorum salutem redimere: ergo ad id mihi quicquam defuit? An animo fractus sum? an periculo prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detraictauit? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me singe ex eo solo quod uolui, atque isto consilio fui,

A ; etiam

etiam si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ipsam assur-
gentem præmium tanquam benemerentem petere, quum tamen ego
non potuerim, sed alius me sequutus tyrannum occiderit, absolum
(dic mihi) aut absurdum esset tribuere, maximèque si dicerem, ô uiri,
uolui, cupiui, aggressus sum, atque animi mei signa dedi: solus hono-
re dignus sum. Quid tum responsurus esses? Nunc uero non id dico,
sed & ascendi & periclitatus sum, atq; innumerabilia priusquam adole-
scentem peremeram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspi-
cetmini, custodiam superare, ac satellites opprimere, unumq; tot uiros
auertere. Sed fermè maximum in tyrannicidio, atque ipsum rei caput
istud est. Nam ipse quidem tyrannus, non magnum opus est, neque
magno negocio conficiendum, neque expugnatu difficile, sed ea po-
tius quæ muniunt actuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia pe-
tegerit: nam reliquū quidem parum est. Siquidem istud ad tyrannum
tisque penetrare, nequaquam licuisset mihi, nisi custodum qui eos cin-
gunt, ac satellitum omnīū uictori, ac nisi eos omnes prius deuicisse:
Nihil amplius adjicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superauiafa-
tellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi.
Ob hæc ne honore tibi dignus uideor: an adhuc à me cædem postu-
las? Atqui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neq; enim
incruētus sum, sed perpetraui magnam ac nobilem necem iuuentis flo-
rentis atque omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs
erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum suffecit. Quid
tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarū rerum honore frau-
dabor? Quid enim si satellitem uaū, si ministrum quempiam tyram
peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnū etiam hoc
tibi uideretur ascendere, atque in media arce, in medijs armis aliquem
ex amicis tyram conficeret? Nunc autem etiam illum qui peremptus
est considera, filius erat tyram, imò tyrannus grauior, ac dominus in-
clementior, ac tortor crudelior, extortor violentior. Tum, quod maxi-
mum fuit, hæres omnium atq; successor: postremo, qui in longum po-
terat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyran-
num autem ipsum adhuc ereptum fuga uiuere? Munus ob ista peto,
quid dicitis? nō dabitis? Non illum quoq; suspexitis? non dominus?
non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum in-
telligite. Quod enim iste à me flagitat, id quam optime fieri potuit,
peregri, ac tyram alterius nece necauit, non vulgariter, neque uno
ictu, quod illi post tot sclera maxime fuit optandum: Sed dolore
multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ
illi fuerant

Ille fuerant charissima, filium quanquam malum, tamen ætate florentem, ac patri simile, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uulnera, hi legitimorum tyrannicidarum gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus tantis debitum. Nam illico morti, illico nescire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, immo nec alias quisquam quantum ille erga filium gerebat affectum, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, id est merito, quippe qui illum solum uidebat ducem seruatoremque tyrannidis, solumque pericula patris præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquam non ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturum, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circunsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cõmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium coegeri. Interiit nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoque acerbius quam si inferatur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illum in arcem duxit? ante tyrannum quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarum successor, post tot discrimina, post tot mortes despiciuntur, & indigni præmio uideruntur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicierem, ô uiri tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprehensor, meus iste subseruiuit gladius, atque operam suam ad consequendam libertatem cõmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominū tam popularis rei non retaliassetis? non inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? non secundū deum illum coluisseisetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannū ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quū filium peritmerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atque aspectu primo stupesceret, miserabiliter exclamauit atque inclamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atque inuaidus, sed domesticorum maiorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragediæ au-

tor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, &ensem, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublati sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcit? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuus? nisi me forte utpote senem contemnit, & lente me perimere decreuit; ac mortem mihi producat, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens,ensem quærebat: ipse autem erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atque ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex uulnere gladium eximens, iamdudum me occidiisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atque infelicem senis manum adiuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Vtinam in te prior incidissem, utinam ordinem cædis incepisse, cecidisse quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nunc uero ut orbus, nūc uero ut etiā carnificis egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidē, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentem iuuensem, opus neque paruum, neque facile, senem uero illi circunfusum, cruorem utriusque inhærentem, atque illam libertatis & uictoriæ parentē Libitinam, & nostri ensis operam: ensem uero ipsum inter utrunque monstratum, declarantem quām non indignus domino sit, testanterique quod mihi sit fideliter obsequitus. Hoc si ergo fecisse, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atque egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

LVCIANI TYRANNICIDÆ, THOMA MO^RO INTERPRETE, FINIS.

Declamatio

DECLAMATIO THO

MAE MORI LVCIANICAE RESPONDENS.

On putauerā iudices, ei, qui (id quod ego nunc fa-
cio) publicam causam suscepisset agendam, opus
fore, ut quur id facere instituerit, rationem reddat:
Neque enim ullum fore periculum, ne id malicia
potius aggressus, quam pietate uideatur, quum
hoc certissimum præbeat magnæ integratis ar-
gumentum, quod aliorum omnium commodis elegerit suo priuato la-
bore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarum patro-
nos merito posse existimem ab omni calumniæ suspicione defendere,
met tamen omnium meritissime, qui ut omnibus prosim, non solum
hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicicias etiam cum eo uiro con-
traxi, qui se tyrannos quoq; iactat occidisse. Sed quoniam nihil tam
recte cœptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet
iniquitas, & quosdam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione
persuasi, hoc meū officium in peiorem partem rapiunt, statui iudices
uobis huius actionis meæ causas exponere, ne quis industriae meæ ma-
lignus interpres eā dolori, odio, uel inuidiæ conetur asscribere. Ac pri-
mum, quid est quur tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi
nuper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus,
& credi sibi sine argumēto, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres,
nisi tyranni morte ulcisci cuperes, mecum non contenderes. Ergo eo solo
lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, præmiū
iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quam nihil dicas? Si
te tyrannū occidisse probes, ego tecum litigare, nec si uelim possem, nec
si possem uelim. Nunc uero quid aliud contra te dicturus sum, quam
quod illū non occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imò laudare,
admirarer, ac præmiū primus decernerē, nunc uero ideo tibi cōtradico,
ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, q̄a tyrānū nō oc-
cidisti. Num igit̄ occisum p̄tinus dolere uideor? Ostendisse potius iu-
dices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine cōiunctū, uel affinitate pro-
pinquū, uel beneficijs deuinctū, uel scelerum cōmunione fœderatū. At
istorū quicq; ne fingere quidē potuit: ergo si neq; cognat⁹ illi, neq; affi-
nis fui, si mea opera nunq; in cuiusq; iniuriam usus est, si ab illo benefi-
cij nihil in me collatū est, si me acerba seruitute cū cæteris simul oppres-
sic, si me illius interitus libertati uobiscū unā restituit, qđ causæ est ut il-
lius mortem

lius mortem meæ salutis ac libertatis auspicium doleam? At odij cœte tantundem causæ est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno si bi manus inferente, iste præmium tanquam tyranicida petiit: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quamquam id ipsum parum consulte, parumq; ex communi commodo fecerat, nisi dñj nobis fuissent propitijs, fecit ille tamen animo (quantum ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod præmium postulat quum non meruit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco certe, modo possit auferre. Neutrum istorum odium in illum meum cōcitat. Extra hæc nihil unquam fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominē uix tandem satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio persequerer. Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciosa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; pectus, cui semel insedit grauioribus tormentis exagitetur. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorum rebus æstuare, alienis laudibus uriri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaque si à quoquam alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unquā fortunas impetijs? Cuius res bene gestas eleuaui? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labi respersi? Certe ab huius uitij suspicione si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmij inuidam, si me anteacta uita non vindicat: quæ non usque adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere. At ipsa me hercle causa prorsus absoluít, quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quam cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandem odij signum, quod inuidiæ documentum præ me fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantū in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacentibus universis, atque in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo addicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico. Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his plerique sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepisse, libenter fuerint obituri: neque tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debedo: me certe ad dicendum cum Republicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues

ætarij nostri prouentus, & præsentem pecuniam nimis exiguum, tum
 instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas
 hoc insuper non necessario sumptu multaretur. Tyrannicidij præmi-
 um quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim premium
 satis grande sit, quo agri, foci, fortunæ, liberi, coniuges, salus, ac libertas
 omnium, postremo ipsæ deorum aræ atq; templa redimuntur? Quod
 quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum
 est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impensæ ac sumptus immi-
 net, satis effundendū est, ut ærarium nostrum tam profunde, non iste
 etiam cui nihil debemus, exhaustiat. Præterea quum hoc tyrannicidium
 sola deorum clementia prouenerit, qui toties inclamati calamitatum
 tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac li-
 bertati reddere uoluerunt, non ferendum putauit ut ciuitas honorem
 gratiarūq; dījs merentibus ablata mōnū, hominī nō merenti tribueret. To-
 tum autem hoc negotiū fortunæ deorumq; benignitati deberi, huic ni-
 hil gratiæ, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quælo iu-
 dices diligenter attendite. Tria sunt quorū iste quodlibet sufficere sibi
 ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit si-
 lium, uel quod tyrannū tentauit occidere, uel quod pater filij nece com-
 motus, enī quem iste reliquerat mortem sibi consciuit. Ergo illius ado-
 lescentis cædes tyrannicidium uidetur? Quid nī nempe & ille (inquit)
 tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbem unam duobus suffecisse
 tyrannis? duos tyrannos inuicem concordes eadem incoluisse mœnia?
 unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis
 uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum
 uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ quoq; poti-
 states, ac non solum legibus gubernantes, sed etiam legibus obtempe-
 rantes, & tyrannide tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita
 uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquam
 eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum credat natura fe-
 rum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protrive-
 rit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admit-
 tere? Quin brutorum quoq; pleraq; fermè quæ (quod tyrannorū pro-
 prium est) rapto uiuunt, quibus solius pabuli cura impressit aliqua ty-
 rannicæ naturæ uestigia, in proprios foetus sauiūt, potiusquam socios
 illos uenationis accipient. Et hominem tyrannum putamus, quem fa-
 stus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum
 quoq; posse comunicare tyranidem? At iste nō solum duos tyrannos
 facit, uerum etiam adolescentem plusq; tyrannum uult uideri: nam ci-
 uibus

uibus atrocēs (inquit) iniurias fecit, cæde, rapina, stupro, omnibus de-
nique scelerum formis insignis. Nominē quidem abstinuit, cæterum
re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eū ut uolebat re-
xit. At longe contrā se res habet iudices: nimirum impotens semper ac
formidolosa res tyrannis est. Neque filius profecto patrem tulisset si
posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis
est hærede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo ma-
gis ferocem eius indolem actyrannicos mores expresserit. Continebat
ergo filij sui cupiditates, atq; adolescenti stringebat potius quam laxa-
bat habenas, ne viribus nimium inualescens iuuenis, imperij audius,
atque opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem tie parenti qui-
dem parceret, quin iam Saturno superi Iouem præferrent. Nam si in-
iurias interdum fecit, quid aliud quam se parenti satellitem præbuit:
ex quibus quotus quisq; est, qui non grassetur, nuptias uiolet, domos
complet, phana dispoliet, obuios cædat, atque optimum quenq; tru-
cidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atque umbra freti, tam
scelerata grassantur audacia, pœnas aliqui facinorum suorum uel illi,
uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fures,
adulteri. Solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine
omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescentis si quando
patrabat aliquid atrocius, patrem semper sic imperasse dicebat, neque
ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut
parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset ætatem) fla-
gitij ac sceleribus æquaturus, tamen in hac adolescentia præ illius cru-
delitate ac sauvitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, ru-
dis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquam, nisi à pa-
tre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, si-
ue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit,
quum necq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed
patri se parere significarit, & ausorum suorum causas in illum retulerit,
quum alium se potentiores esse confessus sit, cuius viribus fideret, à
quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel
si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo sie-
ri tyranicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisse, ac re ipsa:
tyrannum fuisse contendas, & (quod paulo ante iactabas) illico eius:
morte liberam fuisse rempublicam, singamus obsecro adhuc parentē:
uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse finxisti, quippe:
quem nec ipse fugaueras, neq; quur ei fugiendum esset effeceras. Filio:
enim tantum per insidias adempto, reliquis viribus integris, nō uideo:
quur

quur patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quam si aut filius ei natus non fuisset, aut peste corruptus obiisset. Patrem ergo sanguinem (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satelli, tum tamen caterua cinctum, cædem filij lachrymantem: sed imperfecti minantem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in formum uultu tristi quidem, sed tamē truci procurrere, & prolato quem tu reliquisti gladio, ingentia polliceri præmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in caput tuum quæstione iam habericicepta, in publicum fortis Tyrannicida procure, & in medios globos irruens Tyrannum te occidisse prodamita, libertatem omnibus denūcia, ac Tyrannicidij præmium postula. Quid fugis? Quid latebras queris? Quid Tyrannicida metuis? An non libera est respublica? An non Tyrannus occisus est? Neque ergo is quem peremisti Tyrannus erat. Sed quidam potius Tyrannis satelles, neq; eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solum paucioante dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem (inquit) occidi. Quid mihi hæredes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat? Legū ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pyratæ filium si de mortui patris locū impleuerit, hæredem quisq; dixerit? Intestatus semper Tyrannus moritur, quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratu facere testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subbit, hæres non est, sed nouus Tyrannus. Non enim succedit, sed inuidit. At illi nunc paruisse mus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno mortuo populum illico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyrannicidæ præmium statuit, si alterius morte in alterius potestate re-cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stu- pent eius morte satellites, illico se in libertatem asseruisset, neque plus filius aduersus populi vires tum ualuerit, q; nunc potest quisq; uel ex amicis Tyranni poteritissimus, aut genere quisquis ei fuit post filium proximus, ad quem, si successionis nomen, atq; hæreditatis audiendum est, tam nunc Tyrannis pertinet, q; ad filium pertinuerit. Qui satellitem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit: frustra tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto præmio respublica mercatur. Sed uolui, (inquit) pertentauit, pericitatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futuræ tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc honorem puto. Hic uide obsecro q;

B nihil

nihil maliuole, quām simpliciter agam tecum omnia , q̄ ex retua totū hoc negociū minime suspiciosus interpreter . Nam si alius hanca geret causam, nec tamē ex inimicis tuis, sed ex auctoribus istis auctoribus quispiā qui locos omnes excutiūt, & suspicionibus urgēt, ac moleste nimirū premunt, sic Hercules hūc tractaret locū, ut te nec id tentasse unq̄ nec destinasse contendenteret . Quod si tu uociferareris mirari te quenq̄ tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyrāni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti : sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus, ascenderis illa tam tibi priuatim, aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam . Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheretis angustias . Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, asluei semper in meliorem partem esse proclivior . Permitto itaq̄ tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis . Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem . Hoccine tibi uidetur isto præmio compensandum ? Primum quod uoluisti, quis non uidet quām sit exiguum ? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmium peteremus . Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit ? Tentando uero quid aliud declarasti, quām quod esse Tyrannicida uoluisti ? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus : quod autem istud non meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum . Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit : quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq̄ sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium: nisi cæso Tyranno, petierit . Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, præmium quidem : sed neq̄ tantum, neq̄ tanq̄ Tyrannicidæ decernam . Etenim si morbo quoipiam laborans denunciem: quicunq̄ me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam ad hibitis, ubi frustra se conari senserit : artem suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquit: aliqua tamen molestiæ parte levatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo : rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est . At si post

post mille pharmaca , nihil tamen melius habentem destituant : præ-
mij nihil meretur , qui nihil iuuuit : gratia uero tantundem ferè: qui qd'
mederi tentauit , sui gratia , non mei fecit . Quod si insigniter Medicæ
artis ignarus , rem tamen aggredi fuerit ausus , atq; aliquantis per mi-
serere uenenis affectum postea dimittat: quum iam non modo nihil o-
pis tulit , sed plurimum doloris addidit : etiam si sese gratis obtulerit :
utru amore dignus est , quod me suo labore tam diu nulla præmij spe
tam officiose uexauit : an summo potius odio , quod temere sese meo
periculo ei negocio , cuius erat imperitus , immiscuit ? Huic rei Iudices
haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis . Lex enim Tyran-
nicidam conducere uehemeter alicunde studet: eiç præmium certum,
Tyranno cæso , pollicetur . Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices , ho-
minem querit artificem : non manu tantum fortē , sed pectore quo-
que multo magis ualentem , consilio potius qz viribus præstantem:
qui insidias tendere , laqueos abscondere , occasiones captare nouerit ,
Ergo hanc prouinciam si quis huiusmodi suscepereit : qui Tyrannum
ipsum arte ex insidijs adoriatur , adorsum opprimat , oppressum inte-
rimat : nec re coepta semel , nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij præmiu-
m audacter postulet . Sin id quidem non potuerit , quod autem pro-
ximum est & confine , fecerit : Tyrannum uidelicet uel in exilium abe-
gerit , uel ad deditiōnem condonata uita coegerit , uel ad deponendam
Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego præmio dignum ,
neq; nullo quidem , neq; tamen Tyrannicidæ iudico . At si quis manu
potens , mentis inops , illarum penitus ignarus artium , quibus instru-
ctum esse Tyrannicidam oportet : qui rem viribus egere tantum , ac
non consilio putet , qui deniq; Aiaci multo sit , qz Vlyssi similius . Sed
Aiaci tamen iam abiudicatis armis infantienti , armenta hominum lo-
co trucidanti . Si huiusmodi , inquam , quispiam rem tantam conficien-
dam sibi desumpserit : tum nec insidias collocans , nec tempus eligens ,
nec occasionem expectans : impetu quodam proruat , nec ab ipso ta-
men Tyranno incipiat , sed in satellites eius insiliat , dato interim illi sibi
cauendi loco . Tum subducto Tyranno : re temere coepta , stulte gesta ,
per ignauiam relicta , ac penitus infecta : sola sibi fuga , abiepto etiā gla-
dio , consulat . Postea uero uel defuncto , uel interfecto Tyranno , in pu-
blicum prodeat : præmium tanq; Tyrannicida postulet , atque huius-
modi utatur oratione . Volui Iudices , ausus sum , tentaui , perditatus
sum . Vtrum Iudices illi Tyrannicidij præmium decerneretis , quia Ty-
rannum retinuit occidere : an malā potius gratiam haberetis , ac dignū

B 2 etiam

etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discriberet unà præcipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit; & ciuibus inuestiorem, & aduersus insidias cautiorem? Videlis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse cōfidebat, usq[ue] adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quamobrem si neque is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit intentasse uero temere, plus q[ue] frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negotij caput est, hoc si uobis iste persuaserit, causæ nihil est quin uicerit. Contráque si ego hanc partem euicerò, atq[ue] sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne illico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq[ue] etiam obsecro: ut quām maxime sitis attenti, dum Tyranni cædem doceo, ex qua tota ista pendet controuersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum si hanc causam ageres, opus esset tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frusta te præmium Tyrannicidij petiturum: si neq[ue] ipse Tyrannum peremisses, neq[ue] id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob idipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumque sibi ipsi pariter & istius gladio reliquisses quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecisse ēq[ue], nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hicigitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabilem diuinandi peritiam naectus sit, utrum ne homine quopiam docente didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dicigitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum futurarum scientiam? defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolute, abstrusum aliquid atque occultatum erue, quod miremur omnes: nēpē eiusdem artis esse puto, & quæ

& quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura prædicere. Aut si tu faturis dūtaxat uales, aliqua nunc edissere aliquot post hoc annis: aut si libet, sœculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto cecide rint omnia, tum demum redito, & futura te præscisse dicit. Interim profecto ægre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente siebat, id præscisse credaris anteç fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sele, quod postea fecit, occisorum: quur tu nunc eius cœdis præmium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorantem, atq; adeo ne cogitante quidem, perpetratam esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis au torem: quoniam illa cœdes quā fecit, istius quoq; tametsi præter spem, causa tamē aliquo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neq; enim si Tyrannum casu quisq; aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterq; atq; imprudens occidisset, quanq; istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmiū peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; imprudens feci: sed filium consultò trucidaui, atq; ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidisse, adhuc Tyrannus uiueret. Age accedam etiā propius. Si tu Tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, projecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapso, præteps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur, an nō hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esser uolentem igitur prudētemq; causas ei mortis attulisse? nā nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tua præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauios etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus essem ut interimes: tamen postq; re infecta fugisses, quod postea factum essem, tuum non iudicaretur: licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses, ita etiamsi Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq;, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod inceperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque in-

B 3 sperante

sperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quid quid tuum díci potest, ibi desít; ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est: ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrit? Quæremus igitur ab eo, quoniam pacto præsenserit? præsciuerit ne? an coniecerit? Si se præsciuuisse respondeat, neminem credo eī crediturum: si non coniecisse, interim ne scisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud cū ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, cū perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atc inopinabile proposuerit. Noueram inquit, quam miserere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanq; forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseuit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiq; tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spondere auderat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurum. Nam quotusquisq; ex his, quorum filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usque adeo moerore consternatur, ut sibi mortem sua sponte conciscat. Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro, at tu quum filium perimeres, reliquos unā satellites omnes occidisti: non dices, opinor, stragem te tantam fecisse. Cæteros igitur adhuc retinebat: opum satis, virium satis habebat. Quapropter uno adempto, qui tot adhuc essent incolumes: quorum omnium intererat maxime hunc incolumente esse, quur ei usque adeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuit. An usq; gentium uiuere quenq; hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs quærimus? quin te potius interrogemus, quē uerisimile est de te coniuram hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nonnullum & fortunæ simul & uitæ periculum: num potius eligeres te comitem filio dare,

dare, quām mortem illius ulcisci. An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoque respondeamus, non faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alij fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturus essem, id Tyrannum cogitares facturum? At plane, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meū reliquissim. Recte nimurum ignauiae tuæ nos admones. Nam cum hoc dicit Iudices: nonne id uobis uidetur dicere, præsensi certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reliquissim, quām alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere? Ne de-
- esset ei scilicet, quo periret? Itane qui omnium gladios timet, ipse gla-
- dio caret. Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gla-
- dio tuetur, ei gladius unquam absuerit. O nouum prodigium Iudi-
- ces, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladiū ei
- reliquit, sed abiectus: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectu-
- ra præuidit. Sed posteaquam in arcē temere (nescio quomodo) per-
- repüssit, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) so-
- lum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus op-
- presissit: ac potuisset fortasse progressus, ulterius eadem opera Tyran-
- num sustulisse: illico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel ge-
- mitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni fa-
- tellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, car-
- cer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione
- uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postre-
- mo suam ipsius umbram expauescens: tam nunc repente timidus, q̄
- ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere
- ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insi-
- diatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens,
& tanq̄ ipse occiderit, Tyrannicidij præmium postulat. Age ergo Ty-
- rannum ipsum non quæro an peremeris: hoc tantum quæro, an pere-
- misse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, lo-
- cum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed te-
- mere, sine consilio, sine ratione, præcepis incepisti, quod perficere non
- ualueristi. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec potuisse.
Sin potueris: magna profecto uel inertiae, uel ignauiae fuit, quod nō fe-
- ceris. Imò, inquit, potui: sed de industria superledi. Satis iam feceram,
filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eum

sepe pereemptum praeuidi. O inuercudum, si ista mentiris. O insa-
 num, si non mentiris, si tam incredibilia finxisti, miramur impuden-
 tiā, si tam absurdā cogitasti, miramur amentiam. Tu ne adeo
 eras insanus, ut quum uno iictu potueris, & uitam tuam, & Reipub.
 salutem in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortunæ casibus ex-
 ponere, & tibi futurum promittere, quod sanus auderet nemo spera-
 re? Quod si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, &
 quod illum quoque facturum longe uerisimilius quam quod fecit fu-
 it: conclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac pro/
 lato filij cadiuere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irrita-
 tus, iram ac furorem illum effudisset, primum in te, per quem filius oc-
 cisus, deinde in urbem uniuersam, propter quam occisus est, quæ si
 contigissent (ut tua dementia propemodum contigerant) neque tu mi-
 ser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres, neque nos Rempub. ullā
 à qua peri posset haberemus. Sed dij immortales, Iudices, uota pre-
 cesque nostras recordati sunt: Dij seruitutis nostræ mala miserati sunt:
 Dij nobis in summis atque extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū
 semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus elege-
 runt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent.
 Nam Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente filio, tamen
 eo nomine minus grauis incumbebat ciuibus, ne miseram penitus at-
 que exhaustam urbē filio relinqueret. At eo trucidato propter quod
 ante pepercerauit, cui dubium esse potest, quin funditus omnia dire-
 pturus fuerit? Postquam ergo Respub. istius primum temeritate, de-
 inde ignavia in extremum illud periculum corruisset, superi tempus iā
 uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperet fauoris sui memoriam,
 omnia mala quæ tam prope ceruicibus nostris imminebant, subito in
 ipsum Tyranni caput auerterūt, idq; tam celeriter, ut citius nos peri-
 culo liberatos esse, quam in periculo fuisse cognoverimus, ne nos in-
 terim saltē potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyran-
 num putasset, Iudices, reperto filij sui cadiuere, in sepe potius quam in
 hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in pro-
 priam illum perniciem immisisse ei Furijs, agitassent? Itaque iam nūc
 uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, con-
 tractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumen-
 tia. Denique qualem Pentheum describunt Poëtae, toto ore, toto
 uultu, suæ prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus fi-
 lium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur?
 quid

Quid aliud q̄ ut impium atque dementem spuriissimo tactu insanam in superos euomuisse conuicia? O Deorum iram, ò numinum inuidiam! Video cælites odij uestri signa: video litoris atri uestigia. Nihil uobis uiuit iniquius, nihil ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli regnare uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper aliena tabe scitis. Quur non mecum in certamen descenditis? Quur ignavum insidiatorem filio summisistis? Ille quisquis erat, cum Tyranno in certamen etiam ingredi non ausus est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo se poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij præmium petere. Nemo enim Tyrannum occidet hodie, nisi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dñs inuitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blateras set, in gladium tandem amens ac furiosus incubuit. Tyrannus igitur Iudices istius gladio, immo nec istius, quippe quem ante abiecerat, manu quidem suapte, sed sola Deorum opera perfoissus facet. At nunc iste sibi cuius ibi nullæ partes etant, primas uendicat. Itaque qui me sycophantem uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio propior est, ego ne, qui tecum hodie pro Rep. superisque dimicans, præmium tam nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugitiuus, contendis tamen alijs, atq; his quidem Dñs uincetibus ipse triumphare? Desine, desine aliena uirtute parta tibi arrogare uictoriā. Desine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare beneficium. Desine Deorum laudibus obſistere, & ab hac temeraria petitione desiste. Quod si iste Iudices molestus esse petrexerit, uos tamen ipsam re æquislancibus expendite: Nam iste quid aliud, q̄ Tyrannum ut sibi caueret admonuit? Dñs ne cauere sibi posset, ne iōsi dñs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud q̄ gladio suo Tyrannum in nos omnes armavit? Dñs gladium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserunt. Iste quid aliud deniq; q̄ uniuersam urbem in summum periculum dementia sua coniecit? Dñs corrigentes istius insaniam, discrimin illud subito in prosperrimam securitatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatae felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiæ referri sinatis acceptum: né ue hāc urbem unq; in deos liberatores tā ingratam esse, né ue patiani ni ut salutem suā debere se potiushumanæ temeritati q̄ deorū benignitati fatear, quos ita demū sperare licet futuros semp̄ huic urbi propitiōs, si nos eorū quæ cōtulere memores, eos (uti æquū est) beneficiorū suorū recognoscamus autores. Alioqui si nos (qd' absit) ingrati, quæ ab illis profecta

profecta sunt, in alios referamus, gratiā cōsiderā superis debitā impēdāmus hominibus: uicissim hercule metuendū est: ne dī quo cōsiderā suum erga nos fauorē imminuant: ac Reip. nostræ curā, ut indignaz quæ ab illis curet, abiçiant. Quamobrē ut aliquando finē dicendi faciā: quādoquidem iste peccauit officio: & bono animo male fecit: dī uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dī quidem coēgerunt: sed se tamen

Tyrannus interfecit: tum præmium qui coēgere non petunt, pētere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iudicētes & huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab huius præmiij debito, quo eam liberam esse dī uoluerunt, absolute.

Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI ADVER
SVS TYRANNICIDAM FINIS.

BASILEÆ APVD IOANNEM FROBENIVM
MENSE AVGVSTO AN. M. D XXI.